

angeb. 3)

BUCOLICA

Ad Johanne Krüyschaer de Lippia.

Bf. Baptiste Mantuani

Bucolica seu adolescētia in decē aglogas diuisa.
Ab Iodoco Badio. Ascensio familiariter exposita
cum indice dictionum.

Carmē eiusdē de sancto Iohāne Baptista
Carmē Saphicū Hermāni Buschij de cōtēnendo
mūdo. Et alia multa nō floccipēda.

(1503)

BACCOLLA

2 We

VD16

LANDES-
UND STADT-
BIBLIOTHEK
DUISBURG

IBL

Tabula

Inuentarium operis ris præsentis

Abdua	lxxv	Astronomi	l
Acer	xiiij	Athefis	lxxv
Aæteon	xiiij	Athos	lxi
Adorare	xlv	Auarus	l
Adria	lxxv	Auerto & auertor	xxiiij
Aegerie	li	Auerfor	xxiiij
Aenobarbus	xl	Bachus	lxiix
Aeolus	lxiiij	Balare	lxxiiij
Aestimo	xviiij	Baldus	xviiij
Alæ	xxxix	Balæares	li
Alea	lviiij	Bardocucullus	liij
Alga	lxxvi	Bardus	liij
Alius	xxxiiij	Batrachos	lxxviiij
Alkimia	xlviij	Belides	xxxix
Alter	xxxiiij	Biblis	xxxix
Amens	viiij	Bilis	lxxxix
Amita	lxxxiiij	Boare	lxxiiij
Amyntas	xi	Bombyces	xxxix
Amor	iiij	Bombycina	xxxix
Amphrifus	lv	Boreas	xlviij
Anas	lxiiij	Buscum	xxiiij
Angina	lxv	Brifeis	xxxix
Antenna	lx	Brucus	lxv
Antiquus	iiij	Cacabus	lxxiiij
Aones	xxxix	Cadus	lxv
Apella	xviiij	Caduceus	xxxviiij
Appendix	xiiij	Cales	xiiij
Apollo	lv	Calypso	xxiiij
Araris	xxix	Campe	lxv
Argo	lxxvi	Cantharus	lix
Aruicolæ	lxviiij	Carbo	xviiij
Artocopi	xlviij	Carex	lxiix
Artocreas	lx	Cardiacus dolor	lxx
Asphaltus	lxxviiij	Cassiopea	lxiiij
Astrea	lxviij	Castor	xxxiiij
		Carones duo	xvi

A ij

Tabula

Grando	xviii	Liber	lviii
Hamadryades	lviii	Libetrides	xxxix
Herculus	xviii	Libs	xlj
Harpje	xxxiiij	Lycaon	lj
Hecuba	lv	Leo celestis	lxvi
Hedera	xxv	Ligo	xlviij
Helena	xxxi	Limbus	xv
Hernica	xxx	Lyptote	lxxiiij
Hercul'no.	xxxviii	Liuor	xvii
Herculivæ ostensæ		Lolium	lj
in solitudine	lvj	Ludere	xij
Hiacho	ix	Luna	lxxv
Hic	lvj	Lupa	xlj
Hyena	xxxiiij	L upanar	xlj
Hydra	xxiiij	Luscinia	v
Hymen	v	Lustra lx	lxxxiiij
Hymeneus	v	Macra	lxxvj
Hyppolytus	xxxi	Magalia	xxvii
Hippodame	xxxi	Manica	vi
		Manto	xlviij
Ignis	iiij	Mantous	xlviij
Instar	viiij	Manubria	xlj
Instita	xv	Mapalia	lxxxiiij
Inconsultus	xix	Mariscæ	lxv
Iordanis	lxxviii	Matertera	lxxxij
Ira	lxxxix	Matronæ herculivi	
Irrerire	xlx	sæ	lvj
Iudeus	xviiij	Medea	xxxi
Iudex	lxxxix	Medusa	xxxiiij
		Melampodion	lx
Lamia	lxv	Melampus	lx
Lampyrides	ix	Melote	xlv
Lanij	xlviij	Mercurij insignia	
Latus clauus	vij		xxxviii
Lauerna	lxj	Micare	iiij
Lauinia	xxxi	Mydas	xlj
Lepus	lxvi	Miles xiiij	xviiij
		A ij	

Milium lxv
 Miluus lxij
 Minus xliij
 Mintius lxxv
 Myrrha xxxi
 Nymix lxxxij
 Molorchus lxvi
 Morbus regius xx
 Mortis genera xxx
 Mugire lxxiiij
 Mulcta x
 Mulstra lxxiiij
 Mulier: incommo-
 da xxxix
 Muræ vij

 Naiades xxxv
 Nam xxvi
 Napæe xxij lvij
 Narcissus xiiij
 Nauci lx
 Nepa lxxxij
 Nero xl
 Noctua li
 Nugæ xli
 Nugari xxvij
 Nurfa lxij

 Obba xij lxx
 Ociosus lxxvij
 Oenophilus ix x
 Oenophorum x
 Oestrum lxv
 Ogdoas lxxvij
 Olympus xxxv
 Omaso xlviij
 Omisit lxxxix
 Onocrotalus lxij
 Operor lvij

Orare xlv
 Orcus xxiij
 Oreades xxxij
 lvij lxij
 Orexis iij
 Orgia xij
 Ossa xxxix
 O vna xix:xxvij

 Pad^o: xi:xxxix: lxxvi
 Pan lxxiiij
 Pannofus xvij
 Papyrus lx
 Parce xli
 Paris lv
 Parnas^o: xxv: lxxvij
 Parnasis xxv
 Pasiphæe xxxi
 Pastillum lx
 Pastinum xlviij
 Patina æsopi xxxix
 Paupertas vij
 Pecunia xli
 Pedica v
 Pedū lxix lxxiiij
 Penula xxxvi
 Perna vi
 Pero lxxiiij
 Peta vi
 Petafo lxv
 Pignora xlviij
 Pila xlviij
 Pyramis xlv
 Pyrrhus xl
 Pyrrha liij
 Polenta xliij
 Polymnia xxxix
 Pollux xxxij

cofor	x	Vitis	xlvij
Vertex	xviiij	Vligo	lxxviiij
Veru	lxxiiij	Vlua	lx
Vesperus	lxviij	Vrna	xxxij
Vindemia	li	Vtris	x
Vipera	lxxxiiij		

Manfuetiffimo viro Conrado Carol o diuæ ædis
 Petri Iunioris Argeñ. Canonico & fcolaflico: Re-
 ftoriq; parochialis ecclie in Sletftatt digniffimo:
 Ioannes Gallinarius Budorin⁹ obtēperatiā & S.

Interpretatus sum hæctenus in fcolis litterarijs iuuenibus primū
 (vti par est) Proſperi epigrāmata tanq; quedā faciliora: deinde
 Wimpelingij noſtri Enchiridion: qd' ipſe adoleſcētīā appella-
 ri maluit: libellū adoleſcētulis quā oppido vtilē. Virgilij pter-
 ea georgica & plautinas quaſdā comedias. Oibus ethnicis tan-
 dē poſthabitis Baptiſtæ Mātuanī poetę theologi & philoſophi
 nre tēpeſtatis doctiffimi opa iuuenibus interpretanda aſſumpſi:
 Conabar iuuenes ipſos doctiffimoꝝ viroꝝ fulcimēto priſtina
 barbarie reſecta politioribus litteris imbuere. At pſecto nulla
 eſt res tam fœlix quæ uermibus cōtra nitētibus careat. frumē-
 tū ipſum gurguliones viciāt: ligna teredinib⁹ cōſumūtur: pan-
 no nocēt tinea: ferrū rubigine terit: ſuci inuident apibus. Et vt
 breuius cōplectar: inertes ſemp hoies fortiffimis inſidiant: ſtul-
 ti ſapiētibus: ebrii ſobrijs: & ſomnolēti vigilātibus. Senecę ſen-
 tentia eſt Miſerrimū eſſe oīm cui nemo iuidet. Ita q; quidā lit-
 teratores ſemidocti q̄s ſape & p̄ſtare (vt cū Mātuanō loquar)
 alijs mortalibus aſſit: qui vel mera (vt opinor) inſcitia ducti: vſ-
 ne poſteri ſui auitis ipſis ſubtiliores doctioresq; euadant: me &
 eos qui mecū eādē exercēt militiā obtrectāt vellicāt: & q̄ſi ipe-
 rādo cogūt priſtinū pueris labyrinthū reſtaurare. t̄palia ſc; vt
 ipi dicūt & caſualia pueris incutere: & modos ſignificandi er-
 rores inextricabiles pueris diſſoluere. In quibus vanitatib⁹ ſeu

erroribus aliqui nō modo p̄clarę iuuentutis tempus: verę iam
ætate p̄uectiores vniuersam vitā conterūt perdūt & absumūt.
satius fuisset illos mechanicis artificijs operā impendisse. Cum
ꝑo inter hoies eruditos: vel facetias aliquas vel gesta veterę re/
censere: vel quādoq; de arduis rebus loqui cōtingit nō modo
nō loqui: sed ne hircere quidē audent tacēt/obmutēt/verecun/
dant/ingemisfūtq; ꝑtute relicta: altū premētes sub corde dolo
rem. Oratio illoꝝ est de cappa kathergorica & Candido syllo/
gismo Dubiaꝝ illoꝝ sūt cuiꝝ vxor enes ipse fuerit. O res flul
ta & ꝑberibus digna. Dñi boni quid porco cū cythara & cū fi/
dibus graculo. nihil possumus psuadere illis qui ad iudicium
ꝑp̄tiores sunt q̄ ad examen. Nō viderūt illi hystorias: nō le/
gerūt oratores: poetas negligūt & fugiunt: quos citius q̄ vide/
rint damnāt. Cassiodorus de diuinaz litteraz institutiōe iquit
Nō sunt parua censenda sine q̄bus magna cōstare nō p̄nt. Re/
stat igit̄ vt ignoratis poetis & oratoribꝝ: ignorēt Hieronymū
Augustinū/Lactanciū/Sidonīū/Basiliū/Bohetiū/Prudētiū &
Paulū qñq; multosq; ceteros id gñis Nihilominus cōtinuo eo
modo quo ipi sunt instituti pueros imbutū iri volūt: cōsuetu/
dinesq; seu (vt potius dicā) abusiōes antiq̄s p̄ferūt/laudāt & ex/
tollūt. nouā ꝑo inuēta penitus reiñciūt/ floccipēdūt/ & spernūt
tanq̄ optima queq; inuēta antiqtus fuerint. ignorātes multaz
rerū subtilitatē enēdationēq; in hodiernū vsq; ab initio mūdi
creuisse. Primos hoies legimus apud Macrobiū nō multū a fe/
rarū asperitate dissimiles: nō eo quo nūc vtimur victu vfos: sed
glandibꝝ ac baccis prius alitos: sero de sulcis sperasse alimoniā
Credo prothoplastū nō pane vt nos sed radicibus diu vixisse.
Segetibus aut̄ paulatim inuētis arbuta glandesq; bestijs credi/
ta sunt. Sic vetus testamētū primos recutitos saluos fecisse ne/
mo dubitat. X̄po ꝑo nato p̄ceptore nouū eligiꝝ p̄ qd̄ nunc sal
uamur. Modū imbuēdi iuuenes antehac multis circūitiōibꝝ iu
uenibus aliquid p̄fuisse nemo inficias it: sed nouus quivberior
est ne quidē contēnendus erit. Quid baccis opus est cū fruges
iūētæ sunt? Que inquit Cicero. In hoibus tāta est pueritas vt
inuētis frugibus glande vscant. Si id isti Scioli nolūt itelligere
manducēt ipi cū antiquis glandes ac arbuta. nos cererē cū recē
tioribus ac bachū deligemus. Credāt ipi cū iudeis i veteri testa
mento Messiam vēturę: nos x̄pm in nouo firmiter venisse cre/
dimus. Instituāt ipi nepotes suos cū antecessoribus i dictionū

modi significandi: & doceat solvere Gordii nodum. Ego cum iu-
nioribus historicos oratores & poetas: carmina pueris (vt Hieronymus docet) necessaria trado: eorum presertim quorum pagina tui-
tor est & purior: vt his imbibitis sacros codices: sacra volumina
sacras utriusque testamenti historias facilius sapiant/intelligant &
calleant. Scatet enim quidam doctores sententias poeticis & rebus ge-
stis: quos propter poetas: lectioes difficile est interpretari: conducunt hec
studia humanitatis omnibus hominibus: cuiuscumque etiam conditionis
fuerint. Quod nisi epulare modum excederent: mirum in modum exemplis re-
busque gestis ostenderent non tam imperatoribus ipsis que etiam summis po-
tificibus immortalis honorem gloriae ac famam peperisse. Sed nunc eo
diuertendum est quo volui. Latinitate ipsam & eloquentiam si rite
aucupari volumus: poetas legamus & oratores: eos precipue qui
minus turpitudinis intromiscerunt. Princeps facile est Baptista man-
tuanus: in cuius aeglogas cum nuper commentatiunculam & quendam tro-
porum fabularumque extricationes auspicabar: venerunt e Gallia in ma-
nus nostras Iudoci Badij viri vndecimque doctissimi commentaria.
Quibus itaque visis non minus graphice quam eleganter conscriptis plu-
stratis atque relectis mox calcographo huius artis studiosissimo
& nimis sollicito imprimenda credita sunt. & commentationes meas
pauculas in spongia cadere permisi canens receptui. Quippe cum
nihil tam abstrusum tamque receditum viderem: quod lector etiam medi-
ocri ingenio non possit hoc duce interprete non examissimintelli-
gere. De pro loco quodam (pace tua Iudoce dixero) ubi Mantua-
nus de Umbro facit mentionem. Quae si ego ex erudito viro
Thoma wolfio iuniore: quem quasi apollinem Delphicum quicquam con-
sulere soleo: quem pro umbrum arbitrarer Baptista velle intelligere.
Retulit is mihi quod anno ab hinc tertio magno quodam Baptistae
visendi inflatus amore: Bononia relicta Mantua petisset: qui
cum vate Bap. inter visisset & docte compilasset. Inter deambulan-
dum etiam rimabatur quem in aegloga quarta pro umbrum intelligeret:
dixit se Baptista intelligere Gregorium Typhernum preceptorum suum
Quatus ille fuerat omnium scripta utriusque. Quod autem Iudoc alios
intellexit: fatiffecit docto interpreti. nos hoc a fonte hausimus. Nunc vt
ad id quod volui diuertar: velle in primis domine scolasticae qui lit-
terarum ludum moderat es & preses: quod versus tui similes animum in
erudicendis pueris haberet tuum: vel tu illorum potestatem: non ambi-
go latinam linguam vberissimo fenore incrementa apud Trebotes
Helvetiosque sumere: neque semper frumenta nostra: hoc est ingenia: in

6
Ioliū: & vites in labruscas degenerarēt: siluescerēt: marcescerēt:
Q; si ita foret barbaries ip̄a que nos hucusq; triste egit: lōge la
teq; ppellerēt & excluderēt. Bene vale & nepotē tuū litteris as
fidue infudatū ire cura. Vale iterū & salue ocijssime ex larario
litterario tertio yd̄. Martias. M. D. iij.

In Aeglogas Mantuani Decatosticō
omniū earū argumenta complectēs:
Ioannis Gallinarij Budorini,

Perlege Mantoi ruralia carmina vatis
Perlege pastoreos lector amice iocos
Non hic lascinū Coridonis laudat Alexim
Pagina nocturnos nec docet ista dolos
Fœmineas artes fastus conuicia fraudes
Exprobrat: & paphiæ furta facesq; deq;
Q; tenuis sanctæ sit honos & cura poelis
Et scurras gratos regibus esse dolet
Increpat vrbanos vario discrimine mores
Cætera de sacra religione canunt

Thomas wolfius Iunior Iacobo wympfe
lingio Sa. pa. licentiato. S. D. P.

Salvus sis mi doctissime Iacobe: Aeglogas Baptiste Mantuani
sicut audio: tradidisti iohāni prius calcographo cōi nfo amico
vt in mille exēplaria trāscriptæ: latissime diuulgeni. Debet pfe
cto tibi plimū germana iuuētus quę diligētia tua multis docto
rū viros: monumētis facta est opulentior. semp em ex officina
tua litteraria aliqd depromis: quod iuuet: qd̄ delectet: quod
linguas iuuenum reddat politiores. ita sunt æglogę Mantuani
quę eruditorū sentētia totę sunt aureę. Id quibus videre licet: id
qd̄ in Theocriti & Maronis carnie maxime admiramur. ago
dijs gratias nō p̄inde quia natus sum: q̄ p̄ eo q̄ me nasci con
tigit his tēporibus. in quibus tot litterarū principes floruerunt
Ego dū Bononię igenuis disciplinis vacarē: in ipso iubilci āno
p̄fectus sum Mantuam. vt Baptistā, quę ex libris nouerā: corā
quoq; viderē. id feci ductus exēplo Apolloni Thyanici. qui si
cut Philostratus tradit & meminit Hieronymus. opulētissima
indię regna penetravit. & latissimo phison amne trāmisso pue
nit ad brachmanas: vt Tarcham ī throno sedētē aureo & de tan
tali phiala potantē inter paucos discipulos de natura de mori
bus ac de cursu dieꝝ & siderū audiret docētē Ego mi Iacobe si
cut multa alia: ita hoc p̄cipue quęsiui quid ipse in æglogis suis
intelligi desideraret p̄ Vmbrū: in cui⁹ laudibus esset tā frequēs
ac assiduus: aiebat ipse a se notari Gregoriū tiphernū p̄ceptorē
suū hoīem gręcę latineq; linguę oppido q̄ peritū. q̄ & versū &
p̄sa plurimū polluit. & qui aliqt̄ Strabonis libros latinitati do
nauit. Fortasse scire desideras qua statura & forma sit ip̄e Man
tuanus Baptista. memoria repeto de ea re multa a nobis olim
fuisse dicta. ideoq; breuiter tibi nūc satisfaciam. Scias id rectissi
me posse de Baptista dici qd̄ Homerus & ceteri vates de Vlixē
retulerūt. qui corpe paruus & forma indecorus: sed ingenio ma
ximus & animo speciosissimus fuisse phibeť. verę est illud poe
ticū. Nō vni dat cuncta deus formosus vt idē Sit simul & pru
dens. ac multa laude disertus. Qui specie caruit deus hūc vne
rabilis ornat Viribus eloquij: quo fit mirent vt vnū. Quod
etiā Hieronymus cōtra pelagianos erudite expressit Dabit tibi
puer meus ꝛ siculos quos hic noster mātuanus de me cōposuit

Vmber

De statura
auctoris

sunt quidē nitidissimi. & qui plus habeāt in recessu q̄ in fronte ostendāt. Epithomara tua germanica fac tandē in lucē prūpant: ne a maleuolis in spongiā incubuisse dicantur. sicut olim Augusti Cesaris. Ajax bene vale Argētinę cursim ex edib⁹ nostris sexto kl. Martij Anno Christi. M. D. iij.

Iacobus wymphelingius Thomæ
wolfio Iuniori.

Baptistā mantuanū extollo tū in poematib⁹ suis terfis & puris que absq; veneno a manturo p̄ceptore iuuetuti tradi possunt. Tū q̄ amor poetice in eo non extinguit studiū sacre pagine & philosophię: nā ex eius libello de patiētia: magnū eū & philosophū & theologū esse liquido cōstat. Vtinā mihi liceret vidisse & audisse hoīem sicut tibi licuit Thomā dulcissime: nedum hūc videre & audire. sed & Pycū myrādolanū: Marsilium ficinum: Mattheū bossium. Pomponiū letum. Petrū marsum. Anthoniū codrū: & vnicū p̄ceptorē tuum Philippū Beroaldum. Laudo ego ingenia italorū: qui a teneris annis bene instituti: ne cessaria & vtilia discūt. Illi nobis gręcorū philosophorū: imo et rheologorū sicuti Crisostomi & similiū libros e gręca lingua Latinos reddiderūt. Vtinam tandē apud germanos (saltem i hac vrbe nostra Argentina) in dandis primis rudimētis imitemur italos. Vtinā sopiat stoliditas illorū: qui puerulos casualibus & tēporalibus obtundūt. qui in grāmatica circavocatiū: verba impersonalia: appositionē: impedimēta. In dialecticā & circa vniuersale reale vsq; in senium versant. Spero deum nobis tandem illā daturū gratiā: vt error quorūdam delirantiū sacrificulorum comprimat: qui antiquę adhuc larę qua ipsi corrupti sunt inherēt. simul etiā vt infania compeſcat cuiusdā fratri celli famā meā vbiq; lacerantis. qui pro adoleſcētibus apud cōmunes ecclesię scolas prima rudimēta iam cōsecutis gymnasium (quod pedagogiū vocari solet) in hac vrbe institui. periculosum fore: mentitus est. Vale Ex heremitorio diui Guillelmi kl. Martij Anno salutis nostrę. M. D. iij.

In Thomam Volfium Iunio-
rem doctore: & Albertum de Rat-
husen germanicos amicitia cōiūctiss-
mos Tetraſthycon Baptiſte Mātuanī.

Afallor: an hi duo ſunt: duo ſunt: pluresq; duobus
Hi duo: & hi plures: ſunt tamē vnus homo.
Corporibus duo: corde vnus: quum virib⁹ addat
Vnio: tres, ſic ſunt tres, duo & vnus homo.

Verſiculus Baptiſte mātuanī apud ſa-
cramentū eucharistię Mātueꝝ incifus.

Flecte genu: lapis hic venerabilis, hospite chriſto

Tetraſthycum Baptiſte Mantuanī
in apoſtatam de ſeipſo loquentem.

Depoſui benediſte tuā: rapuiq; petrinam
Veſtem, ſic ditem fallere poſſe ratus.
At mihi nil prodeſt veſtis mutatio: nam me
Prodit caluicies & mea lingua leuis.

Diſthycon Baptiſte Mantuanī a præ-
ceptoribus crebro & fideliter pueris
& adoleſcētibus proponendū & in-
culcādum: vt ad letā ſeneſcā veniant;
ac trāquillā conſcientiā ſenes habeāt.

Cur tibi tam leuis eſt: cur tam iocunda ſeneſtus?
Libera q̄ vicij⁹ tota iuuenta fuit? a ij

F. Baptista Mantuanus Carmelita
Paridi Ceresario, P. D. S.

A Vdi o Pari ænigma perplexū: quod cedipodes ipse nō
solueret. Ego quinq̄genarius & iam canescēs adolescē-
tiam meā repperi: & habeo adolescentiā simul & sene-
ctam. Sed ne longa ambage te teneā: nodū hunc dissoluo. An-
no præterito cum Florentia rediens Bononiam puenissem: in-
tellexi apud quendā litterariū virū esse quendā libellū meum:
quē olim ante religionē dum in gymnasio paduano philoso-
phari inciperē: ludens excuderam: & ab illa ætate adolescentiā
vocauerā. Carmen est bucolicū in octo æglogas diuisum. qđ
iam diū tanq̄ abortiuū putabam abolitum. Vbi id rescui: sa-
turnina fame repente sum percitus: & cogitavi quonam pacto
possem proli meæ inferre perniciē. luuātibus ergo amicis libel-
lum mihi vendicauī vt perderē: quē suspicabar erratis nō posse
nō scatere. At vbi intellexi & alia quædā exēplaria superesse vi-
sum est præstare hoc quod vendicārā emendare: emēdatumq̄
edere: vt eius editiōe cætera quæ continent multa nimis iuueni-
lia deantur. Hoc igitur sic castigatum duabus alijs æglogis:
quas in religione luli in calce subiunctis tibi o Pari iuuenis an-
tiquæ nobilitatis & studiorū ac oīm bonarū artū amātissime
nostræq̄ vrbis decus egregium libentissime dono: vt quando
retritis illis philosophiæ ac theologiæ lucubratiōibus quibus
assidue vacas: fatigatus fueris: habeas iucundulā hanc lectiui-
culā: qua tanq̄ ludo quodā blandulo (sed liberali) lassum legē-
do repareī ingeniū. Omnes autē penes quos imatura illa sunt
exemplaria quæ dixi rogatos volo: vt si quid vnq̄ fuit eis dul-
ce meū: cōfestim exurant: nec villo pacto superesse pmittāt. Ac-
cipe ergo Pari suauissime libellū & auctorē: & ambobus tanq̄
rebus tuis tuo deinceps vtaris arbitrio. Vale Calēdis Septem-
bris. MCCCCXCVIII.

In Aeglogas, F. Baptiste Mantuani
Elegiacū Thome Aucuparij Argēn.

Mantua visa mihi ante alias foelicioꝝ vrbes
Munere apollineo nobilitata sacro.
Virgineū ante dei partum tria lustra marone
Preg̃dita nam magno nomine fausta fuit.
Hic celebri baptista modo veneratur honore:
Qui confert vrbi nomen in orbe nouum
Illius altifona modulata volumina voce
Sparſa volant: doctis digna legenda viris.
Digna cothurnata latia dignissima gente.
Et digna auſonio concelebranda choro:
Queꝝq; maro cecinit conformia tēpore priſco
Hic eadem noſtra religione canit
Hic cecinit facili paſtorum carmine vitam
Ille canit lepido ruſtica verba ſono.
Hecq; maroneo tantū ſunt nobiliora
Quā ſua erat noſtra religione minor.
Ergo ſacros laticeſ: quiſquis vel munera cyrre
Glicis & aſſyrias carpere lector opes
Hec lege facundi diuina poemata vatiſ
Queꝝ ſunt catholicis vberiora viris.

Dyſthicon eiufdem

Os ſublime animū ſanctum diuinaꝝ pleetra
Hic baptiſta tenet numina magna canens.

F. Baptistæ Mantuanî Carmelitæ Theologi adoleſcentia in Aeglogas decem diuifa. Ad paridem Cereſarium. Aegloga prima de honeſto amore: & foelicî eius exitu. Colloquutores Fauſtus & Fortunatus.
Nomen Aeglogæ Fauſtus.

Auſte precor, gelida qñ pecus oẽ ſub vmbra
Ruminat, anti quos paulũ recitemus amores,
Ne ſi forte ſopor nos occupet: vlla ferarum,

Quæ modo per ſegetes tacite inſidiantur adultas,
Sæuiat in pecudes: melior vigilantia ſomno.

Iodoci Badij Aſcenſij Bucolicorum. F. Baptistæ Mantuanî
Carmelitæ theologi: poctæq; clariffimi familiares elucidatiu
(culæ.

Fauſte p̄cor &c. Hec priã ægloga de honeſto amore foeli
ciq; eius exitu inſcribit nō ſine rōne: nã licet nõdũ religio
nem p̄ſeſſus: hæc veluti ingenij ſui pludia cõpoſuerat: ad poe
ſim hauð dubie natus auctor: tñ quia ne tũc quidẽ quicq; i ho
neſtũ aut concipe aut edere voluiſſet: et nunc cũ recognoſceret
ſi offendiſſet nimirũ reieciſſet Proinde ne ſi de amoribus titulũ
quiſpiã ſeuerius religioſus leſitãſ aufugeret: inſcripſit de amo
re honeſto: quo reuera nihil eſt homie dignius. Hic aut̄ amor
honeſtus deſcribit: q̄a affectiõẽ m̄rimoniali initus. Addit autẽ
de foelici eius exitu: vt eos qui amare volent ad honeſtũ amo
rem inuitet quippe: cuius foelix eſt exitus. Nam de lubricis &
inhoneſtis vere dicit̄ a cõpatriota eius in cõſimili ope. Et quiſ
quis amores. Aut metuet dulces: aut expiet̄ amaros. Perlong
vt in p̄ambulis diximus etiã hic ab officio & rebus denoiant̄
fauſtus & fortunatus. Nã vtrunq; in bonũ ſonat: vt Fortũate
ſenex &c. Et O fortunatos nimirũ bona ſi ſua norint Agricolas.
Et ruruſus. O fortunati quorũ iã mœnia ſurgũt. Præterea For
tunatus & ille deos qui nouit agreſtes. Fauſtus aut̄ ſi ad vocẽ Fauſtus.
alludere lubet videt̄ q̄ſi fatim aut fauore actus aut fauore ſtãſ.
O Ordo (quẽ nõ vbiq; q̄a opus ñ erit repetemus) hic ẽ. Ordo
O fauſte qñ. i. qñ quidẽ omne pecus ruminat. i. remãdit prius in
ventrẽ imiſſa: ſub vmbra gelida. i. tẽperate frigida (Perſuſus aut̄
dicit̄: & patula pecus omne ſub vlmõ eſt) ego p̄cor recitemus

F. Baptista Mantuani.

Antiquus.

Amor

amores antiq̄s. i. honestos q̄les erant ātiquis. Vñ phaurorinus apud Gelliū lib. i. capi. x. Ad iuuenē nimis antique loquentē. Sed antiquitatē tibi placere ais: q̄ honesta bōa et sobria et mōdesta sit. Viue ḡ moribus p̄eritis: loquere verbis p̄ntibus. Antiquū etiā solet accipi p̄ charo: q̄ amici & vina & cetera id genus: vt queq; veterrima ita charissima nobis esse soleant. Vñ Macrobius in principi. saturnaliōe. Hinc est q̄ mihi ḡ institutio tua nihil antiquius estimat̄ &c. Verunt̄n̄ hic potius accipero p̄ honestis antiquis cōgruētibus. Id aut̄ epitheton decenter additur: q̄ sine eo Seruius velit amores lubricos dici. Nam qui honestatis & religiōis est nūero vnitatis efferi solet: verū t̄n̄ amores etiā hōestos dici docet Cice. officii. i. sic dicens. Faciē honesti vides: quæ si oculis cerneret̄ mirabiles amores (vt ait Plato) citaret sapientiē. Recitemus ḡ amores antiq̄s: ne si forte sopor. i. pfundus somnus nos occupet videlicet oscitantes: vlla .i. queuis vna ferarū que insidiant mō tacite p̄ segetes adultas .i. maturas: sicut in pecudes: q̄d docet Maro i culice: vigilatiā est/ supple melior somno. generale adagiū: q̄ sn̄iam firmat.

Hic locus: hæc eadē sub qua requiescimus arbor Fau.

Scit quibus ingemuri curis: quibus ignibus arsi

Ante duos: vel ni memini male: quattuor annos.

Sed tibi quando vacat: q̄n̄ est iucunda relatu:

Historiam prima repetens ab origine pandam.

Hic ego dum sequerer primis armenta sub annis.

Veste solo strata sedi: iacuiq; supinus:

Cum gemitu & lachrymis mea tristia fata reuoluēs.

Nulla quies mihi dulcis erat: nullus labor. xgro

Pectore sensus iners: & mens torpore sepulta

Vt stomachus languentis erat: quem nulla ciborum

Orexis vomit
e^o aut appeti
e^o ex vomitu

Blandimenta mouent: quem nulla inuitat orexis.

Carminis occiderat studiū. iam nulla sonabat

Fistula disparibus calamis. odiosus & arcus:

Funda odiosa: canes odiosi: odiosa volucrum
 Præda: nucum calyces cultro enucleare molestum.
 Texere fiscellam iunco: vel vimine piscem
 Fallere. scrutari nidos. certare palestra:
 Sortiri digitis res iniucunda. voluptas
 Magna prius tanti: dum mens erat inscicia morbi.
 Colligere agrestes vras: & fragra perosus.

Sortiri digitis
 id est. micare

Hic locus &c. Sermo est vt dixi mere pastoris: & ita aptus ac proprius. Scit quibus ingemui curis. testimonio re firmat: et ad tela cupidinis alludit: q altera manu tela: altera gestat flamas. Vñ maior matuanus. At regina cui iaductu faucia cura. Vulnus alit venis: & cæco carpit igni. Nā vulnus telo fit: vñ faucia curis dicta. Nā cura scdm Seruiū dicitur q cor vrat. quo circabit

Cura

hic dicit ingemui. i. intus & in p̄cordijs: vñ multū ingemui: curis: q̄a res ē solliciti plena timoris amor. Quibus ignibus: q. d. efflagratissimis aut cæcis: vt ille et cæco carpit igni. Ignis autē aliqñ amor dicitur: vt si q̄s aut phillidis ignes. Aut Alconis habes laudes. Aliqñ amatus. vt at sese offert vltro meus ignis amyn tas. Vñ ni memini male: quod factū nō censet: quia meminertū omnia amātes. Quñ. i. qñqdē. iucunda relatu. i. dū referit & referentē vñ vt referat. Est autē posterius supinū: qd̄ eo mō cū nominibus adiectiuis construi docet Valla. Prima repetēs ab origine: maronianū est. Sub primis annis: q̄a primus furor amorū grauissimus est: cū in expta exerceat pectora. Veste solo. i. p̄ terram strata. i. extensa. dicitur etiā solū sterna floribus. Sedi. i. re sedi defessus: dū sequeretur. i. seq̄ deberē. Iacuiq; supinus qd̄ amētis est. Sensus iners. i. sine arte & industria. Mens erat sepulta id est ebetata torpore ex languore orto. Vt stomachus languētis: quē stomachū videlicet: Nulla iuuit orexis. i. nullus appetitus aut nullus vomitus seu ructatio. Orexis em̄ græcū est ab

Ignis

Orexis

oregome. i. appeto appetitus. ex vomitu autē appetitus nascitur: vñ etiā a Pli. in eplis p̄ vomitu accipitur. Errant autē qui latine oris exitū interpretant. Nā os oris primā p̄ducit: hoc autē corripit vt hic: & a Iuuenale satyra sexta: Rabidā facturū orexim: Et satyra. xi. Hinc surgit orexis: hinc

F. **Baptistæ Mantuani.**

stomacho bilis. Carmis occiderat studiū. Cōmemorat fere q̄
 pastorē oblectare solent & primū fistulā. de q̄ Aenei. iij. de Po
 lypheo loquēs ait Maro. Solamēq; mali de collo fistula pen
 det. Disparib? calamis emphaticos. q. d. ne etiā artificiosissima
 vt est disparibus calamis cōpacta: vt in Buco. maro. Est mihi
 disparibus septē cōpacta cicutis fistula. Et alibi. Aut vnq; tibi
 fistula cēra iūcta fuit: Nā vt alibi dicit: Pan. primus calamos
 cēra cōiungere p̄les Instituit. Odiosus & arcus: plus est q̄ si ei?
 studiū occiderit. Id aut pastorale studiū est. Vñ illud: & figere
 ceruus etiā de venatu intelligi pōt. Funda odiosa: q̄ se pubes
 rustica ad futurā militiā exercere solebat. Nucū calices. i. testas
enucleare. i. nucleis euacuare & nucleos extrahere: sicut ex ossa
 re: ossa extrahere. Texere fiscellā. i. vas vimineū. sicut ex ossa
 Q uin tu aliquid potius: quorū nunc indiget vsus Viminibus
 molliq; paras detexere iūco: Et in fine Buco. Dū sedet & ḡcili
 fiscellā texit hybisco. Est aut diminutiū a fiscina. De q̄ Geor.
 primo. Nunc facilis rubēa texat fiscina virga. vel vimine. i. te
 nui pertica seu virga. Scrutati nidos. Maro. Parta meq; veneri
 sunt munerā: nanq; notaui. Ipse locum aeris quo congestere
 palumbes. Certare palestra cursu & lucta. Sortiri digitis. i. mi
 care: qui italorū est ludus. Erigit aut micantiū vterq; quor vult
 digitos: & diuinat quot sint ambobus erecti. & qui prior enun
 ciat depositum sortitur. Agrestes vuas labruscas. Et fragra hu
 mi nascentia. Virg. Qui legitis flores et humi nascentia fragra.

Fiscella.

Micare.

Mœrebam vt pastu rediens philomena cibumq;
Ore ferens natis vacuo sua pignora nido
Cum sublata videt: rostro cadit esca remisso:
Cor stupet: & contra nidos super arboris altæ
Fronde sedet plorans infœlices hymenæos.
Seu veluti amisso partu formosa iuuenca
Quæ postq̄ latos altis mugitibus agros
Compleuit: residens pallenti sola sub umbra
Gramina non carpit: nec fluminis attrahit vndam.
Sed quid circuitu pario tibi tædia longo:

Cōparatio.

Dum sequor ambages: & verba & tempora perdo
Summahæc. vitales auras inuitus agebam.

Quod si forte volens cognoscere singula dicas

Fauste quis in syrtes auster te impeggerat istas?

Me mea: ibi verum etenim fortunate fatebor:

Me mea galla suo sic circumuenerat ore:

Vt captam pedicis circumdat aranea muscam.

Nanq; eratore rubens: & plena turgida vultu:

Et quis oculo pene esset inutilis vno:

Cum tamen illius faciem mirabar & annos:

Dicebam triuixformam nihil esse dianæ.

¶ Moerebam &c. Similitudinē affert qua res sit clarior: sed rufico nō impinētē. Pastu nomē est: vt sit e pastu seu pastura. Nam posteriora supina nō ponūt periti cū verbis de loco: qd tñ imperitorū pcepit manus. Ore ferens. Virg. de apibus. Ore ferunt dulcem natis immitibus escā. Philomena dī luscinia. ea aut querula fingit ppter amissam linguā: vt in Buc. virg. dici solet: Quas illi philomella dapes. Legunt aut alij philomella gemiato l: quia melos primam corripit: vt sit amatrix dulcis cantus. Nihil enī ea artificiosius canit: vt autor est Plinius dicens. Est luscinijs diebus ac noctibus cōtinuis quideci cātus dē sante se frōdiū germie. Mira pfecto res est: q; tāta vox ī tātulo corpusculo sit: tā ptinax spūs & musicæ pfectæ modulatus sonus. Cantāt inter se & victa morte quiescit: prius vita q; cātū deficiens. Audit discipulā attēte et corrigit: ppf hęc paria illis ac seruis p̄cia erāt. In ore Sterpsicori poetæ adhuc infantis cecinit &c. Alij vero philomena p n legunt: vt hic. Ore remisso. i. nō amplius attēte escā tenēte. Negant aut rostrū dici nisi sit incuruū. Sup arboris altæ frōde. atique. vt Maro. Frōde sup vi ridi & gemina sup arbore sidūt. Nā nūc sup frondē dicimus. Volūt p̄te rea sup dici vbi res cōtingit: sup vbi distantia ē. Plorans. i. cōquerēs hymenæos. i. nuptias: in quibus hymenæus a grecis inuocari solet: vt thalassio ab latinis: qd in epithalamijs id est carmibus nuptialibus videre est: vt aut docent Donatus

Philomena:
Luscinia.

Rostrum
Super.
supra.

Hymenæus.

F. Baptista Mantuani.

& Seruius. Hymenū quidā liberi ac veneris filiū dicunt esse: qui primus certas nuptias instituerit: ideoq; p laudē cantari in virgialibus nuptiis ob hmōi meritū. Alij virū fortē atticū: q raptas p̄donibus virgīes opp̄ssis latronibus patrię restituerit: Thalassio. Hinc etiā inqt Ser: apud Romāos thalassio inuocat cū em̄ i ra ptu sabinarū plebeus quidā raptā pulcherrimā duceret: ne ei auferret ab alijs thalassionis cuiusdā nobil̄e simulauit: cuius nomie fuit puellę tuta virginitas. de q̄ re Liuius li. i. decados primę certus est author. Plura tñ & quędam his diuersa apud Plutarcū legas. Alii inquit Donatus q; hymen dicat mēbrana quędā qua ē munita virgītas: quę prio distrūpit̄ coitu. hyme neū dictū putāt. Alij hymnū vocari virginaliū nuptiarū. Ergo sic accipe hymenū in nuptiis: quęadmodū in fumere v̄p̄ in sacris hymnū Teren. i adelphis. Verū hoc mihi mora est tibi na / & hymenū qui canāt: Hęc illi. Hic aut̄ accipit̄ p̄ cōiūctio ne quasi nuptiali. ¶ Seu veluti. Alia sicut̄ etia rusticis con grua. Gramina nō carpit. Sic Maro. Villa neq; amnē libauit q̄ drupes: nec ḡminis attingit herbā. Dū seq̄r ambages. i. dubios & longos verborū circuitus & inuolucra ab ambigo qđ ē cir cūago. Maro. Nō hic te carmīe ficto / Siue p̄ ābages aut longa exorsa tenebo. Vitales auras sic enei. i. Si velsit̄ aurā ætherea nec adhuc crudelib⁹ occubat̄ vmbriis. Quis auster / quis vētus importunus. Maro. Date classibus austros. Est aut̄ meridiona lis tepore corrupēs vñ amoribus quadrat. Maro. He heu qđ volui misero mihi: p̄ditus austr̄. Floribus / et liquidis imisi tō tibus apros. Corrupentē obsonia docet Iuuenal. & pperat ve lut vrgeat auster. Syrtes sunt loca arenosa hñtia vada breuiar: in quę si inciderint naues euelli nequeūt. de quib⁹ Maro enei. i. In breuia & syrtis vrget. Sūt aut̄ in genulia. Idē in .v. Hūc ego getulis agerē si syrtibus exul. Hic methaphoricos aut allego ricos p̄ inextricabilibus amorū nexibus: nā qui amāt qđ ob tinere nequeūt lupū auribus tenēt: cū neq; tenere neq; dimittere cōpotes sint. Impegerat ab impingo: Nā pūgo etiā pegi facit. Istas tuas & viles: Pertinet enī iste ad sed̄ am psonā et ad contē ptū. Maro aut quid petis istis: Me mea galla. In Iuuenale etiā tenuis clientis vxor. Galla mea ē iquit. Profer galla caput &c. Suo ore formositate oris. Pedibus laqueis: et vincū pedū: sicut manicę sunt manū vincula. Georg. i. Tū gruib⁹ pedicas & retia ponere ceruis Auritosq; sequi lepores: tū figere dāmas. Et

Thalassio.

Hymen.

Syrtes

Pedica

Aenei. ij. Manicas atq; arcta leuari vinda iubet Priamus. Eff
etiā manica manuū & brachioꝝ tegumētū. Idē. Et tunice ma-
nicas/et hñt ridimicula mitꝝ. **Est pleno turgida vultu.** Teren. Manica.
Succi plena. sed id vrbanius. Nam turgida. i. inflata non suo
pingui nō nisi rustico placeat vt lusca. i. altero oculo capta: sed
dicit pene vt nō mere lusca sed petam. i. tremulis oculis putes. Peta.
nam & venus peta dicit. dianę trinię. i. tris vias habentis i cœ
lo vbi luna dī. in siluis vbi diana venatrix/ & apud iferos vbi
proserpina: quod fingit/ quia lunę lumē nunc superis/ nūc in/
feris/ nunc nobis conspicit. Legi posset ducebam. i. iudicabā
in animo meo. Nihil esse videlicet ad hanc nostram.

Ludit amor sensus; oculos præstringit; & aufert For.

Libertatem animi; & mira nos fascinat arte,

Fascinat il-
ligat incan-
tamento.

Credo aliquis dæmon subiens præcordia; flammam

Concitet; & raptam tollat de cardine mentem.

Nec deus vt perhibet; amor est; sed amaror & error.

Ludit amor Interloquit Fortu. ne durior sit ppetu⁹ tenor
vnius. **Ludit**: eludit. **oculos præstringit**. vñ prestigie et p̄stigiato
res qui mercuriū principē hñt. **Fascinat**: illigat quasi fasce q̄-
dā incātamēto. Maro. Nescio quis teneros oculus mihi fasci-
nat agnos. **Aliquis dæmon**. i. vafer spūs. **Præcordia**. i. mēbra/ Præcordia.
nulas cor cingentes: in quibus sunt affectiōes seu passiones ani-
morū. **Concitet** a concio frequētatiō. i. puocet & cōmoueat.
De cardine: de stabilitate/ & firmitudine sua. **Nec deus**. Maro.
Nūc scio quid sit amor: duris i cotibus illū Hismatus: aut rho-
dope/ aut extremi garamātes. **Nec nri gn̄is puer;** nec sanguis
edūt. **Amaror** amaricies amaritas et amaritudo ab amaro di-
cuntur.

Adde q̄ optatis; nec spes erat vlla potiri; Faust

Quāuis illa meo miserata faueret amor;

Monstraretq; suis oculis ac nutibus signes.

Nam quocunq; isset; semper comes aspera; semper

Nupta sequebatur foror; & durissima mater.

Sicq; repugnabant votis contraria vota.

F. Baptista Mantuani.

Non secus ac muri catus: ille suuadere pernam
Nititur: hic rimas oculis obseruat acutis.

Catus. Adde &c. Docet quō in syrtes incidisse p̄bet. **Nō secus.** .i. nō alit: ac .i. q̄. s. repugnat: **catus.** .i. feles animal reuera catum .i. vafrum & callidū: & corripit catus primā: vnde p̄ simplex scribetur. Hora. primo carminū. Voce formasti catus & deco ræ. Verūtamen multi pro animali p̄ duplex scribendū putant. **Perna** a pede dicitur secundū Varronē: quasi sit pes porci nus cum carne: præcipue priores pernas vocāt. posteriores vero perafones. **Rimas.** .i. fissuras. e quibus mus exiliat.

Qui satur est pleno laudat ieiunia ventre Fort.
Et quem nulla premit sitis est sitientibus asper.

Iterū interloquit Fortu. cuius dictū si ad durissimā m̄em respicit sensus est: matrē iā saturatā amoribus nō ignoscere filiæ amare incipiētī Si ad catū: illū iuidere muri aut sorici famelico cū satur sit: ga tūc p̄cipue venatui intēdit cū cōtra faciat canis.

Tempus erat curua segetes incidere falce: Fau.

Et late albēbant flauentibus hordea culmis.

Affuit (vt mos est) natis comitata duabus
Collectura parens quæ præterit hordea messor.

Ignorabat enim vel dissimulabat amorem:

Dissimulasse puto: quoniam data munera nata

Nouerat, exiguum leporem geminasq; palumbes.

Pauperies inimica bonis est moribus, omne Fort.

Labitur in vicium: culpæ scelerumq; ministra est.

Farra legens ibat mea per vestigia virgo Fau.

Nuda pedem: discincta sinum: spoliata lacertos.

Vt decet æstatem: quæ solibus ardet iniquis.

Tecta caput fronde intorta: quia sole perusta

Fusca fit; & voto facies non seruit amantum.

Iam tergo vicina meo lateriq; propinqua
 Sponte mea de lapsa manu frumenta legebat,
 Nec cælare suas nec vincere fœmina curas:
 Nec differre potest; tantum leuitatis in illa est.
 Quisquis amat leuis est, nec fœmina sola sed ipsi For:
 Quos sapere & præstare alijs mortalibus aiunt;
 Quos operit latus fulgenti murice clauus,
 Quos vidi elatos regali incedere passu:
 Tu quoq; sic affectus eras dementior illa:
 Forsitan & leuior, virgo data farra legebat:
 At tu farra dabas, dic quæ dementia maior.

Perge, opus est verbis aliquando arcere soporem.

Tempus erat curua segetes incidere, græce & duriter vt rustico competit. Nam latine dicas tempus incidendi: auctoribus Seruio & Valla. Virg. tamē ænei. ij. dixit. Sed si rātus amor casus cognoscere nostros, Collectura parēs. Hic locus videt sumptus ex Ruth. Pauperies inimica bonis est moribus. Id rusticis visum: quibus nondū intellecta deorū Munera paupertas, aut quæ indigentē difficile est bene operari, aut reuera: quia per paupertatem cogunt mulierculæ munera accipere quæ diuitibus essent reſpuenda. Omne labit in vitium: sic comicus. Inopia & cognatorum negligentia coacta. Et post ita vt ingenium est omnium hominum procliuē ab labore ad libidinē. Est quidē hec sententia rustico digna. Nam neq; paupertas vitium est neq; in vitium impellit: si eam ferre nouerimus, quin munus deorū a lucano recte dicit sed nondū intellectū. Verū: quia procliuēs sumus ad libidinē nostro non paupertatis vicio sæpe peccamus. Vnde Prouer. xxx. Aut ægestate furer & periurē nomen domini. Et tamen idē dixit. Paupertas & honestas a deo sunt. Dicemus ergo paupertatē in spiritu sanctam: sed difficilē eius vsum. Pauperies autē proprie accipitur pro paupertate, vt si quadrupes pauperiē fecisse dicat. Nuda pedem, græcæ & poetiæ sunt locutiones. Maro ænei. i. Nuda genu: quodq; sinus collecta fluentis. Sunt autē oratoribus vitantur

Paupertas

F. Baptistæ Mantuanæ.

Latus clau⁹
Murex

da. Sponte mea. sic & booz ipi ruth fieri precepit. Latus clau⁹
vestis est senatorū romanorū. Murex conchiliū genus: cuius san-
guine fit purpureus color. Dic que demētia. in prosa potius di-
xero vtra vel vtrius.

Continuo aspiciens ægre tulit aspera mater: Fau.
Et clamans: quo(dixit) abis: cur deseris agmen:
Galla veni, nāq; hic alnos prope mitior vmbra
Hic tremulas interfrondes imurmurat aura
O inuisa meis vox auribus, ite(precabar)
Ite malam venti celeres dispergite vocem.
Si quis pastor oues ad pinguia pascua ducat:
Et vetet adductas presens decerpere gramen:
Vel si iam pastas potum compefcet ad amnem:
Et sitibundo ori salientem denegat vndam:
Nonne importunus: naturæ inimicus & excors:
Illa mihi vox visa iouis violentior ira:
Cum tonat: & pluuius terris irascitur aer:
Non potui & volui frontem non flectere, virgo
Demissi in cilium de sub velaminis ora
Me aspiciens motis blande subrisit ocellis,
Id cernens iterū natam vocat improba mater,
Galla operi magis intendens audire recusat,
Ut pede sic animo sequitur, tum prouidus ipse
Namq; dolos inspirat amor: fraudesq; ministrat.
Nunc cantu nunc sollicitans clamore metētes
Velamēta dabam sceleri: quo credere possent
Et soror & mater non audiuisse puellam,

Falce repellebam sentes; ne crura sequentis

Leuia: ne teneras ausint offendere plantas

Quisquis amat seruit; sequitur captiu⁹ amantē. For.

Fert domita ceruice iugum; fert verbera tergo

Dulcia; fert stimulos; trahit & bouis instar aratri.

Cōtinuo aspiciens. Cōtinuo recitat argumētū amor; suorū
 Si quis pastor. Indicat similitudine q̄ in cōmoda fuerat matris
 reclamatio. Nā sicut pastor ouib⁹ esset iportunus si ea a p̄senti
 bus herbis aut fluminib⁹ cū famerēt ac sitirent arceat: quæ tan
 tali poena dicit: ita iportuna visa est mater quæ p̄sentia puellæ
 verabat frui. Iouis violentior ira, amatorie dicitur. Audire recu
 sar. i. hic vt videt dissimulat. Velamēta dabam sceleri. i. fraudi.
 quæ nō semp scelerata est. Nam si honeste amauit: vt titulus in
 dicat cui sceleri: Sed scelus est in puella nō audiētī monitis ma
 nis. Sentes spinas & vepres. Crura sequētis. s. v̄ginis. Leuia nō
aspera nec pilosa. teneras plantas. Maro. Ah tibi ne teneras gla
 cies fecer aspera plantas. Quisq̄s amat seruit. Ideo Oui. Dum li
 cet iniusto subtrahe colla iugo. fert. i. patit v̄bera. Satyricus. So
 lea puer obiurgabere rubra. Bouis instar. i. in statū & morem:
 qđ Valla nō approbat. Vult em̄ instar ad æquipationē: nō ad
 similitudinē p̄tinere.

Sentes

Instar

Tu quoq; vt hinc video nō es ignarus amorū. Fau.

Id cōmune malū semel insanīuimus omnes. Fort.

Hoc animi tam triste bonū tam dulce venenū Fau.

Quotidie crudele magis crescebat in horas;

Vt calor in nonam dum lux attollitur horā

Pallebam attonito similis: limphaticus; amēs

Immemor: infomnis, nec erat res ardua morbi

Nosse genus: frons est animi mutabilis index;

Vt pater aduertit; mitem se præbuit vltra

Consuetū; q̄ & ipse suos expertus amorē

Limphatic⁹
furore capt⁹

F. Baptistæ Mantuanæ.

Sciret onus: blandoq; loquēs humaniter oret:
 Dic inquit dic fauste: quid hoc quod pectore voluis:
 Infoelix puer hæc facies testatur amorem.
 Dic mihi, ne pudeat curas aperire parenti.
 Sit licet in natos facies austera parentū: For:
 Aequa tamen semp mens est & amica voluntas.
 Ut facilē pater affectum præ se tulit: vltro Fau:
 Rem confessus opem petij, promisit, & ante
 Q; brūmale gelu borealibus arua pruinis
 Spargeret: agnatī vnānimes cum patre puellam
 Despondere mihi, nec adhuc sine testibus illi
 Congrediebar: eram medio sitibundus in amne
 Tantalus: o quotiens misso cum bobus aratro
 Ut vacuis aliquando esset sola ædibus ibam.

¶ Tu q; Aeneas siluius qui papa Pius asserit neminē ad tri-
 gesimū puenire ætatis annū qui nō senserit aliquando amoris
 ignē. Vnde puerbialiter dicit. Semel infanuiimus omēs, quod
 Maro in georg. li. iij. sic dicit. Omne adeo genus in terris homi-
 nūq; ferarūq;. Et genus æquoreum: pecudes: pictæq; volucres:
 In furias ignēq; ruunt: amor omībus idē. &c. Hic. i. ex his a te
 dictis. Limphaticus: id est furore percitus: vt hī qui limphas. i.
 nymphas se vidisse in aquis credūt. Errant autē qui vinū lim-
 phatū dicunt pro diluto. Amens sine mente. Terentius. Nam
 hæc inceptio non amantiū sed amētū est. Frons est animi mu-
 tabilis index. Prouerbiale. sed quia ceperūt homines dissimula-
 re: dicit luue. Fronti nulla fides. ea dicata fertur verecundiæq;
 atq; pudori. Frons index. Sunt ergo index & similia cōmunia:
 Cicero. Hanc vocē stulticiæ indicē. Ut pater aduertit. i. rescitit
 agnoui. anorauit a aduertēdo. Mitē se prebuit: talē p̄stādū do-
 cet mitio terētian⁹ in adelphis. Vltra cōsuetū. i. p̄ter cōsuetudi-
 nē: quia solēt patres esse seueri in mores filiorū. vñ Menedem⁹
 terētianus in heauton. Cēpi nō humanit: neq; vt animū decuit

Limphati-
 cus
 Amens
 Frons

egrotū adolescentuli tractare: sed vi et via puulgata patrū: q̄
 tidie accusabā &c. Cām autē quare pater mitior fuit: addit q̄
 & ipse &c. Vñ & diuū petrū labi cōgruit/ vt sciret ignoscere.
 Dic mihi ne pudeat &c. ex loco terentiano/ vt dixi. Sit licet in
 natos &c. Cōfirmat/ vt verosimile sit q̄d ille dixerat. Agnati
 .i. affines despondere. .i. despōderūt mihi puellā. Nec adhuc si
 ne testibus. .i. arbitris et p̄ntibus. Illi cū illa cōgrediebatur. .i. licet
 esset mihi despōsata: tñ nō licebat cōuenire eā: nec cū ea lo qui
 cū sola eēt: q̄ custoditā eius attestat pudicitā. Est autē locutio
 virgiliana: nā Virgilius yba ad certainē p̄tinetia cū dariuo cō
 struit: quē alij cū ablatio mediāte cū: vt placido ne etiā pugna
 bis amori. .i. cū amore. Certat tibi. .i. tecū. Infoelix puer atq̄ im
 par cōgressus achilli. .i. cū Achille. Erā medio sitibūdus i am
 ne Tantalus. .i. tantali filis: De q̄ Hora. .i. ser. Tantalus a labris
 sitiens fugientia captat flumīa: Quia em̄ deos: secreta reuela
 uit: aut ga pelopē filiū dijs epulandū apposuit hac pœna apd
 inferos dānatus dicit vt mentotenus imo labiorū tenus hēat
 dulcissima flumīa: quib⁹ dū sitim restringere conēt delabunt:
 & naso tenus: fragrātia poma: itidē dū apphendere conat sub
 terfugientia. Signant autē auari/ vt autor est Hora. subdēs ibi/
 dem: quid rides: mutato noīe de te fabula narrat: cōgestis vn
 diq̄ faccis. Indormis inhiās: & tanq̄ parcere sacris. Congeris
 aut pietis tanq̄ gaudere tabellis: vt edibus. .i. domib⁹ priuatis
 scilicet paternis: vacuis scilicet patre/ m̄e/ sorore: & reliquis fa
 miliaribus esset sola. .i. domi: ibam videlicet ad eam.

Tantalus

Omnia causabar/ stiuam/ dentale/ iugumq̄:

Lora iugi/ rullam/ deerant quęcunq̄ petebam

Eloceri lare: sola tamen deerat mihi virgo.

Non deeram mihi/ piscator/ venator & auceps

Factus eram/ & solers studia intermissa resumpsi:

Quicquid erat pręde: quicquid fortuna tulisset:

Adloceros ibat: gener officiosus habebat.

Nocte semel mediā subeuntem limina furtim

(Sic etenim pactus fueram cum virgine) furem

b

Esserati inuasere canes: ego p rotinus altam
 Transiliens sæpem: vix ora latrantia fugi.
 His tandem studijs hyemem transegimus illam.
 Ver redijt. iam sylua viret: iam vinea frondet:
 Iam spicata ceres. iam cogitat hordea messor.
 Splendidulis iã nocte volant lampyrides alis
 Ecce dies genialis adest: mihi ducitur vxor.
 Sed quid opus multis: nox expectata duobus
 Venit: & in portũ vento ratis acta secundo est.
 Tum boue maçtato gemina conuiuia luce
 Sub patula instructis celebrauimus arbore mensis.
 Affuit œnophilus multoq; solutus hiaccho
 Tempestiua dedit toti spectacula vico.
 Et cum multifori tonius: cui tibia buxo
 Tandem post epulas & pocula / multicolore:
 Ventriculum sumpsit: buccasq; inflare rubentes
 Incipiens oculos aperit: cilijq; leuatis
 Multotiensq; altis flatu a pulmonibus hausto
 Vtrem implet. cubito vocem dat tibia presso.
 Nunc huc nunc illuc digito saliente vocauit
 Pinguibus a mensis iuuenes ad compita cantu
 Saltidico / dulciq; diem certamine clausit.
 Et iam tres hyemes abiere: & proximat estas
 Quarta: dies rapidis / siqua est bona / preterit horis.
 Si qua placent abeunt inimica tenacius herent.
 Faulste viden: vicina pecus vineta subintrat. Fort,

Lãpyrides
 sũt papilioes
 nocte relucen
 tes et maturi
 tarẽ hordei i
 dicantes.
 Dies genia /
 lis q̄ gignẽd
 liberis factũ
 coniugium.
 Oenophilus
 vini amator.
 Hiaccho. i. ba
 cho hoc est
 vino.
 Tonius a to
 nando dict⁹

Iam (ne forte graui multa tacemur) eundum est.

FINIS.

¶ Omnia causabar) Pergit quo ceperat docēs Faustū amo
 rū suorū exitū optatis: videlicet nuptijs. Oia causabar. i. excu
 sabā seu accusabā & inexcusationē itermissę operę adducebā
 vt in mœri. Causando nrōs i Iōgū ducis amores. Stiua. i. ma Stiua
 nicā aratri q̄ regit. dē tale. i. lignū ad qd̄ iducit vomer: vt dicit Dentale
 Ser. ad illud. i. Geor. duplici aptanē dē talia dorso. Rullā partē
 a ruēdo dictā. Elare. i. domo foceri. s. futuri. quia desponsatōē
 facta. Nō deerā mihi. i. officio meo aut vtilitati meę. Studia in
 termissa. s. tpe lāguoris: vt pri^o dixit. Gener ē cōiūx filij: & dē
 ad focerū et focerū correlatiue. Iā ceres. i. seges aut frumētū: spi
 cata. i. spicas hñs. Lāpyrides sūt papiliōes quidā qui nitedule
 & cicēdule dicūt: de quib^o Sipōtin^o sic. Cicēdula a gręcis lāpy
 ris dicta: quidā noctilucā q̄ noctu luceat: aliq̄ nitedulā vocāt.
 Nō añ matura pabula p^o defecta cōspiciē nūc pēnare hiatu re
 fulgēs: nūc p̄llu obūbratahui^o aialis stellatēs volat^o maturita
 tis hordei signū rusticis p̄bēt mira benignitate nature. Ab hac
 lichnus p̄silis quē vulgo lāpadē vocāt. cicēdula appellat^o quē
 nocte tota seruat accēsa: et lāpyridos istar lucet. Martial^o de ci
 cēdula. Ancillā tibi fors dedit lucernę Totas quę sūt exigat te
 nebras. Scribit āt gręce id est lāpuris lāpuri
 dos: sed p u etiā y scribi a nobis solet. Quia g^o ordei maturita
 tē denotāt: bñ dicit. Iā cogitat hordea messor Splēdidulis &c.
 Dies genial. i. q̄ gignēdis liberis in geniali thoro opa dēt. Ra
 tis acta. i. res de q̄ parū spabat optatū fortita ē exitū. Gemia lu
 ce sol^o & tedarū. Sub patula. i. semp parētē. Oenophilus. i. vini Oenophilus
 amator. Oenophorū aut vas magnū in q̄ vinū afferit. Iuena^o
 Torū oenophorū sūtēs. Oenos enī gręce dicit vinum.
 Hiaccho. i. baccho: hoc ē vino solutus: soluit em̄ curas. Vnde
 Iyeus a lyo. i. soluo dē liber p̄r. Tonius a tonādo dictus cātōr
 Cui tibia buxo. ex buxo em̄ fere fiunt nūc phistulę olim ex ti Tibia.
 bijs gruū: vñ et tibię dictę. Multicolorē ventriculū. i. folliculū
 quē inflare solēt varijs pānicul^o tectū: vulgo musam cornutā
 vocant: eo q̄ ob curuā fistulā ānexā hēt. Buccas rubētes ex vi
 no. Multoties satis humile aduerbiū: q̄ idonei abstinere dicūt.
 Virē. i. saccū illū ex corio. Pinguibus a mēsis iuuenes ad com Compita
 pita. i. loca quę p̄les petere solēt: in quibus rustici coreas & ce
 teros ludos exercent, cantu saltidico. i. saltandi formā dictate.

b ij

Et proximat: id est p̄xime appropinquat/ aut instat estas quar
 ta: quia estate post messē duxerat. Dies rapidis &c. Siqua. i.
 aliqua dies. i. tempestas est bona. i. læta & p̄spera: p̄terit horis
 rapidis. i. velociter transeūtibz. id em̄ videt̄ lætis. Inimica te
 naciuz herent. general̄ sn̄ia qua finē facit. p̄sa tñ vt videt̄ dictu
 rus sed a fortunato ad coertionē pecoris auocatur. Viden. i.
 videt̄ne pecus subintrat vineta. i. loca vitibus confita vicina
 eundū est: id est ire nos oportet ad custodiā pecoris: ne taxe
 mur. i. damnemur: graui multa. i. p̄na p̄ delicto danda.

**Ægloga Secunda: quę dicitur Fortunatus de amo
 ris infania. Colloquutores Faustus & Fortunatus.**

C Vr tam serus ades: q̄d te iā septima lux ē. Fau.

Detinuit: gregibus ne nocēt hęc pascua vestris:

Fauste padus nostros: q̄ p̄terlabit̄ agros. Fort.

Creuerat: & tumidis ripas æquauerat vndis.

Nos cura gregis om̄ssa priuata coegit:

Publicaq; vtilitas ripam munire diurnis.

Nocturnisq; operis: fluuiumq; arcere furentem.

Fert padus exundans mala sepius omina: nosser. Fau.

Tityrus est autor: qui pascua dixit & arua.

Forſitan id verū: q̄n̄ extra tempora/ & vltra. Fort.

Mensuram atq; modum subito concreuerit estu.

Nunc ante in id poscit tempus nam liquit̄ altis.

Nix hyberna iugis: implent caua flumina montes.

Se exonerant/ fluuiosq; onerāt: sic flumina rurſū. For.

Se exonerant: pelagusq; onerant. hoīm quoq; mos est

Quę nos cunq; premunt: alieno imponere tergo.

C Vr tam serus ades: In hac ægloga dānabit̄ amoris infā
 nia: q̄ Amyntā pastore deperisse memorabit̄ Fort. Non
 enī nomini cōgrueret: vt Fortunatus amores experiret̄ amā

ros. Amyntas autē a Marone inducitur pastor gmulus. Vñ dicit
 inuidit stultus Amyntas Amynticos autē dñ vindic
 catus. talis autē pximitas ē ad furorē q̄ infaniā cum cceptis Amyntas
 desistere cogit. Vtrūq; deduci videt ab amynomē
 quod est vlcifcor/punio/repugno. Principiū colloctiōis ē de
 inundatiōe padi/quā Faust⁹ excusat/q̄ minus affuerit illis die
 bus cū pecore. Cur tā serus. i. tardus: sed vtrūq; sic accipio: vt
 ad tēpus referat. Virg. Tardi venere subulci. Nā lentus: piger:
 oscitās etiā mane venire possis: serus autē vespe dūtaxat etiam
 si celer & p̄ceps. Iam septima lux: septimus dies. Prima tamē Prima lux
 lux & primus dies differūt autore Valla. Nā prima luce facio Primus dies
 qđ in priā parte diei. Primo die: qđ toto ipso die q̄ primus ē.
 Gregibus ne nocēt: q. d. minime cū ager mantuan⁹ sit optim⁹.
 Vñ maro. Et qualē infelix amisit mātua cantū. Padus fluii⁹ Padus
 maximus italiæ: in quē iuxta mantuā incidit Mincius. Vñ de
 vtroq; dicit Maro in Tityro. Hic inter flumina nota. Et fontes
 sacros frigus captabis opacū. Nros ḡ agros. i. mātuanos Nos
 curā gregis omīssa aut obmissa: vulgatus Horatiū secuti de
 posito b/dicim⁹ omīssa: & omīssi priā breui. Nocturnisq; opis
 .i. opatiōibus aut oparijs. Nā vtrūq; significat hęc opa. Fert
 padus exundās mala sēpi⁹ omīna. i. portēta aut indicia futurę
 calamitatis. Noster. i. nrās aut cōpatriota nr̄. Tityrus. i. maro:
 qui i primo Bucolico p̄ Tityrū intelligit̄ est author: i fine pri
 mi georgicor; post eedē cęlaris/quā tot mala secuta sunt: quia
 fluior; rex Eridan⁹: cāposq; p̄ oēs. Cū stabulis armēta tulir̄
 Idē em̄ ē padus et eridanus ab eridano seu phaethōte filio sop̄
 qui in eo submersus dñ denoiatus. Idē dicit Hora. i. car. de ty
 beri. Vidimus flauū tyberim retortis. Littore hetrusco violen
 ter vndis. Ire deiectū monumēta regis. Tēplaq; vestę. Qui pa
 seua dixit & arua. i. Bucolica & Georgi. Prudēter xneida tacet
 Vt cuius lectio ad rusticū nō spectat. Hora. autē in fermōib⁹ re
 ticet/ quia tūc nōdū erat emīssa. Forsitan: bñ forsitā ne porten
 tis fidē priscoꝝ adhibere censet: quę v̄o tēpestiue fiunt nihil
 portendere vident̄ p̄ter se. Nā liquit. i. liquecit & defluit. Vir
 geor. i. Vere nouo gelidus canis quū mōribus humor. Liquit
 Mōtes noiatiu⁹ ē: quia mōtes implēt caua noiā. i. alueos flumi
 nū. Se exonerāt videlicet mōtes/et onerāt flumina: flumiā rur
 sus onus suū in mare dēmittūt: nam oīa flumiā intrant mare:
 et mare nō redundat. Vñ rustice dixit: Pelagusq; onerāt. Quę
 b ij

F. Baptista Mantuan.

Timetis

nos cunq; timetis. i. incisio est p quecunq; nos .dicit aũt timetis
non temetis. alieno imponere tergo. Vñ de phariseis saluator
Mathei. xxiij. Alligat aũt onera gr̃ua & importabilia: & im-
ponit in humeros hoĩm: digito aũt suo nolit ea mouere.

Sed iam contractũ reuocat suus alueus amnem. Fort.

Decrescente pado (dictu mirabile) noster Fauſt.

Fortunate lacus maioribus æſtuat vñdis.

Vrbs natat: obſcure ſiunt cellaria foſſe.

Lynthe cados adeunt; labens ad vina miniſter

Ridet: & ex imis fertur grauis obba lacunis.

Multa: licet nati fuerint melioribus horis

Multa & magna ferunt aliquñ incommoda ciues.

Commoditas omnis ſua fert incõmoda ſecum. Fort

Et forti appendix eſt ille tabilis omni.

Hactenus eridanus: noſtros repetamus amores: Fau.

Quãdoquidẽ nunc alma uenus mouet omia, cælum

Luce repet nitida: tellus vires: arua volucres

Cantibus exhilarant vernis: nunc omnia fœtant.

Tu tua luſiſti: ſed nos aliena ſequamur. Fort.

Nanq; tibi noti referam paſtoris amores:

Vt doceam veneris nihil eſſe potentius igne.

Pauper & infeſto ſub ſydere natus amyntas.

Sex vitulos totidemq; pares etate iuuencaſ

Armentiq; patrem ducens in paſcua taurum

Venerat ad coitum, nitidus vbi myncius vñdis.

Alluit herbosofos fugiens pernìciter agros.

Arx noua propter aquas pinnatis ardua muris

Est coitus: campo moles fundata palustri.
 Hic igitur recubans vitrei prope fluminis vndam
 Vitis vbi amplectens longis dumeta lacertis
 In vada curuata ripe supereminet vmbra
 Piscibus insidias tendebat arundine & hamo:
 Messis erat: solis rapidi violentia campos
 Sciderat arentes: finem philomena canendi
 Fœcerat: & hic lux passim morientibus herbis
 Pascere oues poterat: neq; nox humore cicadas.
 Dumq; incumbit aquis: studioq; intendit inani:
 Taurus vt auditum est: primum vexatus ab œstro:
 Mox canibus: demum furaci a milite syluis
 Abditus: ex toto confestim euauit agro.

¶ Sed iam contractū Non interrogatiue: sed indicatiue legitur.
 Suus alie .i. pprius aut debitus. aut hypallage. i. suū annē.
 Decrescente pado dictū id est vt dicatur vř dū dicat mirabile:
 noster lacus vicinus vrbi nostrę Mantuanę. scilicet Benacus.
 Myncius em̄ ex benaco fluit. Lyntre. i. scapha aut alia nauicfa
 Grauis obba. i. lagena. Persius sessilem vocat. eo q̄ lato fūdo
 quasi sedeat dicens Satyra. v. Exalat vapida lesum pice sessilis
 obba. Melioribus horis. Vñ Iuuenal. Distat em̄ quę Sydera
 te excipiant mō primos incipientē. Edere vagitus: & adhuc a
 m̄re rubentē. Sed id æthnicis q̄ christianis cōsonantius. Verū
 si nō trahimur aut cōpellimur inuiti. ducimur tñ celo et incita
 mur. Appendix illętabilis. qa in hoc mūdo nō sunt solida: nec
 plena gaudia quę nihil hēant amaroris. Nā extremū gaudij
 luctus occupat. Appendix d̄r qd̄ appēdit. Illętabil̄ de qua nō
 est lęrandū. Sic æneidos. iij. Hinc drepanime portus & illętabi
 lis ora. Multa sunt puerbiallyter dicta: notatuq; digna. Boeti⁹
 dicit se didicisse in foribus Iouis esse duo dolia: alterū boni/ al
 terū mali: neminēq; nasci: qui nō aliqñ ex vtroq; bibat. Hæste
 nus eridanus supple dictus est. id est inundatio padi. Nostros

Obba.

Appendix

repetamus amores. Quidē nunc. s. in vere precipue dū nix
liquit: tūc em̄ veneri potissima dat̄ opa. Vñ verne dicti: q̄ fere
verno tpe gignunt. Alma: quia diua creatrix: ab alendo dicta.
nā per ppagationē cōseruat gen^o n̄m. Arua volucres. Ma-
ro. Hinc voluc̄ cōcentus ī aruis. Exhilarāt: hilares grece. Vñ
hilarū Terentius dixit: facit hilaro verbū: q̄d est hilarē & legū
facio. Nunc oīa foerant. i. foetus pducūt. Tu tua lufisti. i. tuos
amores facili cecinisti. Est em̄ ludere res nō ḡues canere. Vnde
Virg. ī buco. Et ip̄m ludere que vellē calamo p̄misit agresti.
Ouidius. Ille ego qui fuerā teneroꝝ: lufor amoꝝ. Ingenio pe-
rij naso poeta meo. Itē Maro in culicc. Lufimus octaui gracili
modulāte thalia. Atq; vt araneoli tenuē formauimus orfum.
Sed nos aliena seq̄mur. Non em̄ fortunato vt dixi infortunia
amoꝝ congruāt: ea em̄ dicturus est. Veneris nihil eē potētius
igne. Maro. Oīa vincit amor: & nos cedamus amori. Et iō de
tempe q̄ anāt belug: dicit Geor. iij. Tēpore non alio canulorū
oblita legna. Sc̄uior errauit cāpis: nec funera vulgo. Tā multa
informes vrlī stragēq; dedere. Per siluas tum sc̄uus aper: tum
pellima tygris. Heu male tum libiē solis errat ī oris. Et infesto
sub sydere. i. molesto & inferēti q̄si vim q̄d plus est q̄ si infau-
sto legendū sit. Ad coitū. i. ad arcem sic dictā: q̄ esset ad conflu-
entē. Mincius ex bænaco: vt dixi nascens. Perniciter velociter.
Arx noua: castellū vocant. Propter aq̄s. i. iuxta. Virg. geor. iij.
Et viridi campo templū de mar more ponā. Propter aquā tar-
dis ingēs vbi flexibus errat. Myncius: & tenera p̄texit arundi-
ne ripas. Sed que ras cū ille in laudē Myncij (Est em̄ sic vtilior
nauigātibz aduerso p̄fertim flumine) dixerit tardis flexibus
hic dicat fugiens pernuciter: sed dicemus id ad inundationē p̄ti-
nere qua flumīa tarda alias p̄nucia fiunt. Longis lacertis. i. bra-
chijs: quia labruscē nō putant nec refecant. Harū diue et hamo
id est hamata harū dine. i. virga tenui. Sciderat contra morē p̄-
ducit: Nā scindo scidi priorē corripit. Aenei. iij. Hesperii siclo
latus abscidit: aruaq; & vrbes. Vbi Seruius tñ videi sentire de-
bere p̄duci. Nā metri ingt cā sci syllabā corripuit: verū nō le-
gitur p̄ducta: cū contra sepe repiatur. Horati^o. i. carminū. Ne
quicq; deus abscidit &c. Possit forte legi Soluerat: aut quid si-
mile. Neq; lux. i. diurnū tempus. neq; mox hūore. i. rore. Vir-
gilius. Dumq; tymo pascent apes: dū rore cicade. Studioq; in-
tendit inani. i. piscandi hamo: vnde parū vilitatis cōsequatur

Ludere

Propter

presertim p̄termissa custodia armētorū ab æstro: vespe genus
 est id sic græce a sono dictū. Mox. i. paulopost vexatus a cani-
 bus. demū id est tandē: aut vltimo abditus. i. absconditus a mi-
 lite. i. viro belligero humilis conditiōis vnde furaci addit. Nō
 enī militem dicunt equitem auratum: sed millesimum quem Miles:
 q̄: id est quemlibet e numero millenario etiam vilissimū. Vñ
 milites romani potissimum pedites vocabant.

Quod puer vt nouit: tumultū conscendit: & alta
 Voce bouem clamans longo rur a omnia visu
 Prospicit: vt frustra niti se comperit: arcum
 Corripit & pharetram: sequiturq; p̄ inuia taurum.
 Illum per caulas / & p̄ stabula omnia querens
 Per colles benace tuos: per consita oliuis
 Iugera per virides ficis & vitibus agros.

Venerat ad sublime iugum: quod sulfuris arcem
 Sustinet: & longis aperit prospectibus illinc
 Benacum: hinc campos longe lateq; patentes.
 Lux ea sacra fuit petro: frondeute sub vlmō
 Mixta erat ex omni pubes post prandia vico:

Ducebatq; leues buxo resonante choreas.
 Rustica gens nulla genus arte domabile: semper Fau.
 Irrequietum animal: gaudet sudore. peracto
 Mane sacro festa (quando omnibus ocia) luce
 Ipsa ocia ac famis impatiens epulatur: & implet
 Inguuiem: audito properat tibiçine ab vlmum.
 Hic furit: hic saltu fertur bouis instar ad auras.
 Quā rastrois versare nefas: & vomere terram
 Calcibus obduris: & inertī mole fatigat:
 Ac ferit: & tota baccho facit orgia luce

F. Baptistæ Mantuani.

Vociferans; ridens; saliens/ & pocula siccans,
Stulte quid hæc faris; solatia rustica damnas. Fort.
Rusticus ipse; tuus malus es tibi pessimus ipsi.

Dicta ioco fuerint; nostræ repetam⁹ amyntã. Fau.

¶ Quod puer) Prosequi⁹ historiã aut argumētū cœptū. Pro
spicit porro aspicit. Aenei. i. Nauē in cōspectu nullã; tris litto
re ceruos; p̄spicit errantes. Vt. i. postq̄. Per caulas & p. i. stabu
la. p̄ colles benace tuos. Nō longe ḡ distat ita: vt de eo intelligi
posset: qđ dixit noster lacus &c. Sulphuris arcē a sulphure de
noiatã. Benacū qui vt larius ex alpi⁹ augei. Sacra fuit Petro
ad vincula (vt videtur) calē Augusti. buxo: i. fistula ex buxo.
Maro. Timpana vos buxusq; vocat herecynthia. Ipsa oci ac.
Sic maro i fi. geor. Ignobilis oci p̄ ocij dixit: nã vt hic ocij scri
bas x̄sus nō pati. Bouis instar. i. in morē. qđ Valla: vt dixi i
probat. Quã rastris. s. i. cimiterio aut alio loco sacro aut area
publica. Facit orgia baccho. i. celebrat bacchanalia. Orgia au
tem generat̄ dicunt̄ oia festa. Calcib⁹ a noiatiuo calcs: sic em̄
scribendū p̄cipiūt: estq; incerti generis. Virg. Ferrata calce fati
gat: alibi masculinū leges. Inerti mole. i. pōder e corpis inertis.
Tibi pessim⁹ ipsi: Confessus enī ē suos amores vñ posset in eū
dici illud Horatianū: Qz temere i nosmet legē sancim⁹ iniquã;

Orgia bac
cho: id ē bac
chanalia.
Calcs.

Continuit gressum: baculoq; innixus acerno.

Intermisit iter: donec mitesceret estus.

Ah puer infœlix; æstus te maior in umbra.

Corripier; nu dam videas ne in fonte dianam.

Ci aude oculos; blandis neu des sirenibus aurem;

Sor s tua narcisso similis; narcissus in vndis

Dum sedare sitim properat: sitit amplius. at tu

Exteriorem æstum fugiens intrinsecus ardes.

Qz melius fuerat nisi te sic fata tulissent;

Ad reliquum rediisse pecus: seruisse iuuenas.

Amisisti bouis æquo animo dispenda ferre.

Q̄ dum conaris nil perdere. perdere te ipsum

Sed post iacturā quis nō sapit: vtile non est **Fatr.**

Consilium post facta: dare quod oportuit ante.

Consilium post facta imber post tempora frugum.

¶ Continuit gressum) Reliqua psequit̄. baculo acerno ex acere arbore. acer em̄ prima breui huius aceris scđm Priscianum **Acer** facit. Vñ acernus a um. Intermissit iter qđ habuit ad inquirendū taurū. Ah puer infœlix: acclamatio Fortūati sicut illic. Ah virgo infœlix quæ te dementia cœpit: Nudā videas ne in fōte dianā claude oculos. i. auerte oculos tuos ne videas vāitatē: sed ad fabulā alludit. Acteon em̄ quia dianā iprudēs nudā vidit a canib⁹ discerptus ē. blādis ne des syrenib⁹ aurē. Nā syrenas **Syrenas** (vt aiūt) surda aure trāsire oportet: vt inq̄r diuus Hieronym⁹. Fuerūt aut̄ autore Seruio in fine q̄nti ænei. Tres in parte virgines: & in pte volucres acheloi flumīs: & caliope musæ filia. Hæc vna voce: alā tibijs: tertia lyra canebat. Et primo iuxta pelor̄ in capreis insula hitauerūt: quę illectos suo cantu i naufragia deducebāt. Scđm veritatē meretrices fuerūt: quę transeuntes: qm̄ deducebāt ad egestatē his ficti. sunt iserre naufragia Has vlyxes cōtēnendo deduxit ad mortē. Hæc ille. Hæc noīa dicunt parthenope aq̄ quæ nūc neapol̄. i. noua vrbs dī: olim fuit denomiata. leuco sia et lygia. dicunt̄ aut̄ ab eo qđ est

hirin: qđ significat cōnectere et retinere: & aspiratio conuertit in s̄. Harū cantū ad Vlyxē transfulit. Cicero: principit̄ est. O decus argolicū quin puppim flectis vlyxe &c. Sors tua narisso sis. Is em̄ scđm O uid. methamor. iij. Cū superbia **Narcissus** formæ elatus ceteros cōtēneret amore sui in fonte vsi exarsit: & cū sui cōpos esse nō posset in margine languens tandē in sui nomīs florē cōverti meruit: dū sedare sitim pperat: in fonte vi delict: sicut āplius amore sui illic visit: intrisec̄ ardet estu amoris. Q̄ meli⁹. i. q̄nto. sic Virg. Q̄ magis illa tremēs: tātō magis **Q̄. Fatum** effera flāmis. Nisi te sic fata tulissent. Impurat fatis: sed tñ imerito: vt legit̄ apud Aulū gellū li. vi. c. ij. Heu mihi qđ damnāt mortēs numia cæli. Esse aiūt etem̄ p nos mala: cū tñ ip̄is. Vecordi p̄ter fatū sint mēte dolores. Multi q̄ fatis ip̄tat̄ Iuue. Hūc ego fatis iputo. Et alibi. Fata regūt hoīes. Et manli⁹ li. iij. Fata q̄ & vitas hoīm suspendit ab astris. Sic foelix aut triste

c ij

F.   Baptistæ Mantuan.

venit per singula fatum. Verum fatū varie accipi solet, vt cun-
q; tñ accipiatur/dicemus nō imponere arbitrio nostro neessi-
tatem: etiam si fata viam inueniūt. Consiliū post factum est in-
quit imber post tempa frugum: bene ad suū institutū cōuertit
ne nō rustic⁹ putet: vt aūt Maro inq̃t. Dulce satis humor.

Vna puellares inter pulcherrima turmas   Fort.

Virgo erat alba comas: alijs procerior: annos.

Nata quater quinos vel circiter: ore nitenti

Vrbanis certare potens: & vincere nymphis.

Aureolis radians guttis ad tempora limbus

Ibat: & ad pecus clausum velamen aheto

Clauiculo: mediā fulgenti fibula ferro

Stringit in angustum: noua candicat insita: lapsu.

Linea rugoso: pedibusq; allabitur imis.

Hanc puer vt vidit/perijt: flammascq; tuēdo

Hausit: & in pectus cœcos absorbuit ignes:

Ignes: qui nec aquis perimi potuere: nec vmbriis

Diminui: neq; graminiibus: magicisue susurris.

Oblitusq; greges: & damma domestica totus.

Vritur: & noctes in luctum expendit amaras.

Sæpe grauescentē verbis compescere flammam.

Nixus: & insanum iuuenis cohibere furorem

Dicebam: miserande puer quis te deus istas

Misit in ambages: sed non deus: immo satanum

Pessimus: ex illis quos noctibus atq; diebus

Ter tribus in terras fama est ex æthere lapsos.

¶ Vna puellares) Non attendens ad interlocutiōem faustina
pergit Fort. describens puellā/cuius amore exarsit. Nata q̃ter

quinos. i. viginti que ætas rusticis vxorē ad laborē expetētib⁹
grata cū vrbano iunior placeat: vt in eunucho. Anni q̄t: sede
cim. Flos ip̄e &c. Vrbanis nymphis. i. sponfis aut puellis pro
nymphis habēdis: est aut̄ datiu⁹ more virgiliano. Montib⁹ in
n̄is solus tibi certat amyntas. i. tecū & cū nymphis: sed duri⁹
addit et vincere cū sequat̄ nymphis. nā subaudire oportet eas.
Aureolis. i. parū aureis: sicut a luteo luteolum deduxit Maro. **Limbus**
Limbus vestis oblōga. Ahenō. i. æreo clauiculo. i. spintre. Ful
gētī ferro ex vsu aut artificio: aut ex eo qd̄ albū ferrū vocant.
Stringit in angustū ut ḡtilior habeat. Nā siq̄ ē habitior paulo
pugilē eē aiūt. Noua instita linea. i. fascia ānexē stolæ. Sūt aut̄
duo epitheta que latina līgua refugit nisi diuīsim cōstruāt: sed
tū hec tolerant: q̄a p̄inde est: ac si dicat instita noua ex lino que
rusticę cōuenit: nā instita lana & serica stolę matronali cōgru
it: allabitur imis pedibus. i. ad imos pedes defluit. Hora. ser. i.
Nil mediū est: sunt q̄ nolint tetigisse nisi illas. Quarū sub sura
talos tegat: instita veste. Est aut̄ instita tenuissima fasciola que **Instita**
p̄textā d̄r: vt inq̄t acro. ad dictū locū. Lapsu rugoso. i. in pli
cas cōtracto. Hęc puer vt ydidit perijt. Maro. Vt vidi vt perij:
vt me malus abstulit error: flā malq̄ tuēdo. i. inspiciendo hic
actiue capiūt. Ignes ignes bona & artificiosa repetitio: qui nec
aquis &c. Vñ ḡdituus apud Gell. lib. xix. cap. ix. Quid faculā
p̄fers philiros q̄ nil opus nobis. Ibm⁹: hic lucet pectore flā
ma satis. Istā nō potis est vis seua extinguere vēti. Aut imber
cælo cādīdus p̄cipitās. At cōtra hūc ignē veneris: nisi Venus
ipsa. Nulla ē que possit vis alia opprimere &c. Neq̄ ḡminib⁹
Id cōquerit Apollo apud nasonē. Heu mihi q̄ nullis amor est
medicabil̄ herbis. Magicisue susurris. i. incātarōib⁹ que obscu
re remordēte cōscientia p̄ferunt. Quis te deus: ex veteri cōsue
tudine interrogādi. Nā hodie cū vnū credim⁹ deū: inepta esset
nisi abusiue: vt dixi ex poetico more inferos dicamus deos. &
amorē: aut virtutes & vicia: In istis ambages. i. inextricabiles
errores. Sed nō de⁹. corrigit ḡ qd̄ dixerat deus: imo inq̄t sata
nū pessimus: a noiatiuo satan: hui⁹. satanos: sicut tytā tytanos **Satanas:**
p̄æan p̄æanos. Peccāt ḡ q̄ etiā satanas n̄æ. media breui p̄ferūt.
Ter trib⁹. i. nouē noctib⁹ et totidē dieb⁹ ex. ix. choris āgelor̄

Dic age si nosti quenq̄: reminiscere: si quem

Videris hoc pacto dītescere: surgere in altum:

c iij

F.   Baptistæ Mantuani.

Dilatare domum; maioribus horrea aceruis
 Compleri his studijs; extendere latius agros;
 Multiplicare greges; acquirere pascua bobus.
 Inter tot populos: quot habet latissima tellus
 Sunt qui in nostra ferant mensis epulanda cruentis
 Corpora: & humanos absumant dentibus artus.
 Sunt inquam quos tanta malis tot vexet herynnīs
 Sed nullum est tam immane genus: tam barbara nuscq̃
 Gens: quę fœmineos non excretur amores.
 Hinc veniunt rixę: veniunt & iurgia; & arma:
 Sæpe etiam diræ multo cum sanguine mortes.
 Hinc quoq; deletis eversæ mœnibus vrbes
 Ipse etiam leges rubrisq; volumina lorīs
 Clausa vetant scelus hoc: & detestantur amores.
 Vt leges audiuit: ad hæc respondit Amyntas:
 Ciuis enim fuerat puer: & versatus in vrbe.
 His monitis prudens & circumspectus haberi
 Niteris: & sensu tetricos anteire catones.
 Error hic: hæc passim sapiens dementia regnat.
 Ipse sibi blanditur homo: solersq; putari
 Vult animal: tñ incautus sibi multa tetendit
 Retia: & in foueam cecidit: quam fecerat ante
 Liber erat: seruire iugum sibi condidit ipse
 Ponderus id est legum (vidi ipse volumina) quas nec
 Antiqui potuere patres; nec possumus ipsi

Nec seruire ætas poterit ventura nepotum.

Aspice quæ stulta est hominum prudentia; cælum

Sperat: & esse sibi sedem inter sydera credit

Forſitan in volucrem moriens tranſibit: & altum

Spiritus aſſumptis tranabit ad æthera pennis

Tunc ego quid latras; legum deus autor: & ipſis

Non parere; ſapit magnam nimis impietatem.

Grandia de magnis hæc ſunt certamina rebus. **Fauft.**

Quid fuerim reris: quæuis pannofus & aſper **Fort.**

ſim modo; tunc animo; tunc vi: tunc ore valebam

Nec mihi ſeſe alius poterat componere paſtor.

Nunc quoque ſi rectus vultu gradiare ſupino: **Fau.**

Alter criſ marius; raſo ore videbere carbo

Talia reſpondit ſic obiurgatus amyntas. **Fort.**

Facto homini deus inuidit: conceſſa voluptas

Viſa bonum nimis excellens; & vota reſpreſſit

Legibus inuentis: vt equi ligat ora capifiro

Ne quocunq; libet flectat veſtigia ſeſſor.

Quæ mea ſit me cogit amor: ſententia farit

Liberaque ora facit: qui non communicat vſum

Coniugis; inuidus eſt. liuorem excuſat honeſtas.

Introducta vſu longi liuoris iniquo.

Nam dum quiſque ſibi retinet ſua gaudia; nec vult

Publica; communis mos ac longæuus honeſtas

Factus & hunc morem fecit dementia legem.

F. Baptiſtæ Mantuan.

Inuida res amor eſt: res inuidioſa voluptas.

Tunc ego non audens hominē contendere contra

Amplius: infano rediens ab amante reſeſſi

Cernis vt hic malus affectus ſic lumina mētis Fau.

Claudat: in errores vt ſponte feramur apertos:

Cernis vt a ſummo liuentia nubila baldo For.

Se agglomerent: oritur grando: ne forte vagantes:

Tempeſtas deprendat oues: diſcedere tempus.

¶ Dic age) Progredit in deteſtationē amorū quo illū auertat: facitq; id quali ſatyricæ. docens nullū ex amoribus emolimētū nullūq; p̄ eos ditēſcere. Sūr quinā ferāt. Tyranni qui ſanguinem & ſudorē pauperū abſumūt: aut ad cyclopas & leſtrigonas aſpexit: aut ad ægyptios a Iuuenale dānatos: ſed veri⁹ ad auaros: qui quicquid paupes ſudore pariunt deuorant. Euerſæ vrbes: vt Troia & aliæ: vt Hora. i. ſer. ſentit multæ. Nam ſuit ante Helenā cunnus terribiliffima belli Cauſa: ſed ignotis petierūt moribus illi: Quos venerē incertā rapiētes more ferarum. Viribus editior cædebat. vt ī grege taur⁹. Tetricos ſeueros et rigidos a tetricis montibus aſperis: anteire colliſio eſt: ſicut in deinde: pinde: de eſſe fieri ſolet. Catones duo nomiati ſunt ſeueriſſimi. maior ille cenſorius & minor vt cenſis. Ipſe etiam leges: vt lex diuina: Nō mœchaberis. Lex hūana vt lex iulia i adulteros. De q̄ Iuue. Lex iulia dormis &c. Q̄ uas nec antiq̄ potuere p̄res. Sic bt̄s Petrus Act. xv. Nunc q̄ quid tētatis deum imponere iugū ſup̄ ceruices diſcipulorū: qd̄ neq; nos neq; patres n̄r̄i portare potuimus. Sapiens demētia: bona implicatio: ſicut apud Iuuenalem. Inter ſocraticos notiffima foſſa cinedos cum nihil ſit magis repugnās q̄ ſocraticum & cinedum eſſe. ſed vt in prologo Andriæ dicitur multi faciunt ne intelligēdo: vt nihil intelligant. Videntur ergo ſibi ſapientes cum ſint dementes. Iniquam in ſe ferentes legem. Hora. Q̄ temere in noſmet legem ſancimus iniquā: quam ſecerat ante. Sic Dauid. Incidit in foueam quā ſecit Forſitan in volucrē. Tanta eſt amātibz infania: vt etiam quæ fidei ſunt irrideant: Graphice ergo docet q̄ non ſit ſui compos quiſquis amat. Grandia de

Tetricus

magnis. Ne decori psonarū immemor videat̄ poeta: videt̄ em̄
 altior hñc disputatio q̄ vt rusticis cōueniat. inducit alterū mē
 loquentē: q̄ si nim⁹ hēat fidei. Vñ Fort. more senū q se laudat̄
 & sua tēpora: vt Nestor apud Homerū. (Vñ Flaccus in arte.
 Laudator t̄pis acti se puero) dicit se in adoleſcētia fuisse p̄ſtan-
 ti ingenio: & prudētia magna præditū. Quid fuerim reris. i.
 arbitraris q̄uis p̄anosus. i. veste mltis p̄anicul cōsuta et crasso
 panno: & asper sim mō. i. pannis annisq; obſitus: vt ingt Co-
 micus. Nūc q̄q; si rectus vultu gradiare supino. Alter eris ma-
 rius q̄ p̄certus erat: & vt Apian⁹ docet vultu se uero: q̄ ex vul-
 tus diritate cū nihil loqueret̄ satis p̄ferre uisus q̄ ingentē ma-
 chinaret̄ cædem. Papyrius aut̄ carbo illa tempeſtate qua cum **Carbo**
 iuniori grapho cōspirabat adhuc inuestis seu imberbis erat.
 Vñ ait Raso ore uidebere carbo alludēs (ni fallor) ad carbonē
 quo nihil nigrius. vt equi ligat̄ ora capistro ſeffor. i. qui inse-
 dit equo. Me cogit amor. Non ḡ fui turis aut liberū se fatetur
 ſed amore coactū. Qui nō cōmunicat vſum cōiugis: inuid⁹ ē.
 Vult errore et heresi nicolaitarū etiā cōiuges debere cōmunes
 eſſe: & p̄ inuidiā ſuā cuiq; datā: & legē iuliā in adulteros latā.
 que res: quia honeſta viſa liuorē excuſat honeſtas. Honeſtatē
 aut̄ intro duxit longus: ſed iniqu⁹ ingt vſus: quæ omia ſunt ab
 infano & demēte amatore dicta. Vñ quā vidit nō maritali af-
 fectiōe amauit: Inuidia res amor eſt. i. inuidere faciens: qa nec
 regna parem: nec ferre venus poteſt. Liuentia ſubnigra & den-
 ſa: a liuorē qui eſt macula plumbei coloris ex compſſu facta.
 Tibullus. Tum ſuccus herbaſq; dedi quis liuor abiret. Quē **Liuor.**
 facit impſſo mutua dente uenus. Et quia talē inuidi cōtrahūt
 colorē: ideo liuidi dicunt̄: & liuor inuidia. Baldo. i. a mōre vi-
 cino. Eſt aut̄ futuræ ægloges paraſceue: id eſt preparatio.

¶ Aegloga, III. quæ dicitur Amyntas de infani amoris
 exitu inſolici: Colloquutores Fauſtus & Fortunatus.

Illa heſterna ruens baldi de vertice grando

Fortunate fuit nobis innoxia: diuis

Gratia noſtrarum quibus eſt cuſtodia frugum

Sed veluti ex illis ueniens ait harculus oris:

Veronenſem agrum pecudes / & ouilia ſic eſt.

Demolita: casas & pastoralia tecta
 Sic euerit: vt agricolis spes nulla super sit:
 Agricolis etenim pecus est substantia & arua
 His subiecta malis: grandi thesaurus in arca
 Ciuibus est: quem nulla queat cõtundere grando:
 Nulla pruina: gelu nullum: nullæ aeris iræ.
 Nescio quis ventos tempestatesq; gubernat. Fort.
 Id scio: sed neq; si scio: fat scio: sed tameu ausim
 Dicere. quid vitane ideo mulctabor in ipsa:
 Numina si vt perhibent: orbem moderant ab alto:
 Extimo nil duros hominũ curare labores.
 Aspice quo tenuem victũ sudore paramus.
 Quot mala pro grege: pro natis: pro coniuge pastor
 Fert miser: infestis æstate caloribus ardet.
 Frigoribus riget hybernis. dormimus ad imbrem
 Cotibus in duris: vel humi: contagia mille
 Mille premunt morbi pecudes: discrimina mille
 Sollicitant. Iatro insidias intentat ouili:
 Atq; lupus: milesq; lupo furacior omni.
 Vt manus assiduo detrita incaluit vsu:
 Squalluit os: barba obrigit: cutis aruit æstu:
 Vna repentino rapit omnia turbine grando.
 Hoc superi faciunt: quibus inclinamur ad aras:
 Et quibus offerimus faculas: & cærea vota.
 Nescio que pietas: & que clementia tantis
 Cladibus inuoluat pastores omnium egenos.

Illa hesternā rūrēs) Facto ex euentu pastoribus colloquio
 p̄sequit̄ Fortu. infœlices amores Amyntæ. Stilus: quia
 pastoralis facilimus est: quo circa breuissimus ero. Illa grando
 hesternā: cuius meminit in fine p̄cedentis æglogę de vertice. i. **Vertex**
 summitate. Vertex em̄ d̄r summitas: a qua vertendū est cūal- **Baldus**
 tius ire nequeas: vt in capite & mōte. Baldus mons ē. Diuis. i. **Harculus**
 sanctis. Harculus rustici nomen q̄si bonus cultor aut aruicula
 aut retiarius. enim dicit̄ rete. Demolita. i. deiecit p̄stra
 uir calamitatē inferendo. casus: tuguria pastoralia. & pro. i. pa-
 storalia tecta. Agricolis etenī. ordo est etenī substantia. i. pos-
 sessio & peculū est agricul̄ pecus & arua nulle aeris iræ. i. tē-
 pestates q̄si ab irato Ioue qui & aer d̄r illatā. Nescio quis & c.
 rustice id dicit̄: sed graphice. Sūt em̄ rustici impatientes calamī-
 tatis: ita vt in deuerbio sit. **Q**ui sua amittit & sensus amittit.
 Vñ & Aeneas amissā cōiuge q̄q̄ summus alioqui deor̄ cul-
 tor ait ænei. ij. **Q**uē nō iculauī amēs hoīm̄q; deor̄q;. Aut qd
 in euerfa vidī crudelius vrbe: Et ī Buc. amisso nato. Atq; de
 os atq; astra vocat crudelia mater. Vitane ideo mulētabor in
 ipsa. i. an ne ob id viuens puniar. Id quoq; de more rusticano.
 Nā illis durū nō videt̄ qd differ̄ malū: vt pote post fata. Nu- **Epicuri.**
 mina si vt phibent: epicurei em̄ negabāt. Vnde Maro in buc.
 Nec curare deū credis mortalia quenq;. Lucre. Nec bñ p̄ me- **Iudeus**
 ritis capī: nec tangī ira. Hora. fer. i. Credat iudeus apella. Nō
 ego. nāq; deus didici securū agere æuum. Iudeū vocat apellā:
 id est sine pelle p̄pucij. hoc est circūcisum. Securū æuū. i. seor-
 sum a cura mortalitū. Vnde epicurus iactitabat se leuasse gen^o
 humanū duobus summe malis: metu & sup̄stitione deorum.
 Metu quidē: quia dixit vnū esse spūs hūani et beluini interitū.
 & ita nō esse metuenda que post mortē eueniūt. & sup̄stitione
 id est anxia religione: cū dij nō curēt mortalia: sed vtrūq; im-
 piū & scelerū est oēm pietatē et religionē destruēs. Extimo p̄
 existio. i. cēseo et iudico p̄ x plurimi scribūt. Aestimo at. i. aeris **Miles**
 p̄cū cōstituo et liceo: p̄ æ et st. Discrimia. i. picula. Milesq; lu **Grando.**
 po furacior. Miles d̄r quicūq; sup̄pediū belli grā suscipit. Vna
 grādo: vna calamitas que dicta ē q̄ calamos. i. culmos segetū
 terit: est at̄ ī sermōe m̄plex pathos. **Q**uib^o īdinamur. adorā
 do et sacrificādo nutu. Sic hiarbas ænei. iij. d̄r añ aras mediā
 int̄ numia diuū. Nulta iouē māib^o sup̄plex orasse sup̄inis. Et ī
 fra. nos mūera tēplis. **Q**uippe tuis ferim^o famāq; fouē^o ianē.

F.   Baptistæ Mantuanî.

Incalluit. i. callû: hoc est tumorē & duriciē ī duit. Pastores oīm egenos. ænei. i. Omibus exhaustos iā casib⁹: omniū egenos.

Fortunate: scelus nobis hæc omnia nostrum   Faust.

Ingerit: ætheri sententiā iudicis æqua est.

Quod scelus: an fuimus christi vitæ insidiati? Fort.

Iurgia/furta/iræ: venus & mendacia/rixæ.   Fau.

Quid meruere boni: nec enī scelus obrūt oīes. For.

Et tamen vna omnes pariter pessundat erynnis.

Heu nescis male de superis sentire nefandum?   Faust.

His igitur quæ scire nefas: nescire necesse est:

Post habitis: curas iterum repætamus amyntæ:

Quas sumus experti: quas ignorare negatum est.

Res vulgaris amor: studium cōmune iuuentæ.

Mœror & affectus alij de cardine mentem   Fortu.

Sæpe leuant: animo sermo venit æger ab ægro

Intellecta licet pro re pro tempore fari.   Fau.

Sic habitus cosmas sapiens: incognita nunq̃.

Fausle sapis: notos igit̃ repetamus amores   Forr.

Reflat amyteos postrema in fata furores

Ducere: & in misero lachrymas impendere casu.

¶ (Fortunate & c.) Ne approbanda videat̃ snia Fortūati casti gat eū Faust⁹ dicens illud notū verbū. Oīa mala quę patimur peccata nra meruere. Itē ætheri sentētia iudicis æqua. Aug⁹: enī docet occulta quidē esse interdū diuina consilia: sed tñ nūq̃ iniusta. Hoc Maro æneid. vi. Aut æquus amauit iuppiter. Et ænei. x. Rex iuppiter oib⁹ idē. Q d' scelus. Graphice exprimit rusticorū opinionē: q̃ sese īfontes putāt dñ capitalib⁹ crimibus vacant. Rñ det aut̃ Faust⁹: Quęris quod scelus: Iurgia. i. cōtentiones quę frequentes inter rusticos sunt. Vñ p̃ magno bono duxit Maro sepem dicēs. Hinc tibi quę semp̃ vicino ab limite

sepes &c. Venus. i. luxuria carnis. Quid meruere boni: Non
 rñdet ad hoc Faust: aut qa festinat ad narrationē exitus amo
 rū Amyntæ: aut quia nō decuit rusticū que theologorū sunt
 enodare Vñ dicit nefas eē de factis dei inquirere. Satis em̄ esse
 debet: quia de⁹ ita vult: qui nihil iustū velle p̄t. Itaq; vbi diuī
 na est p̄ceptio nulla debet esse cūctatio: vt Abraham nobis p̄
 dare oñdit dicente diuo Augustino: nā filiū nō dubitauit mā
 ctare: i q̄ tñ pp̄aginis p̄missionē accep̄at. At si queras cur bo
 ni cū mal̄ puniant: dicet tñ tempaliter puniri bonos: vt plus
 mereant: malos autē ad vindictā. Et ita p̄ciosa in cōspectu dñi
 mors sanctorū eius. Mors at̄ p̄ctōrū pessima. Nescire necesse ē.
 Altiora te ne quesieris. Mitte archana dei &c. Posthabitis. i. p̄
 termisiss aut minoris habitis: vt posthabui tñ illos: mea seria
 ludo &c. posthabita coluisse samo &c. Quis. i. cuiusmodi su
 mus exp̄ti: quia hoc cōmune malū: semel insaniuimus om̄es:
 Mœror et affectus aliq̄. i. affectiones & passiōes. i. p̄turbatōes.
 De cardine. i. stabilitate. Sæpe leuāt. i. amouēt. Animo sermo
 venit æger ab ægro: quia ex habūdantia cordis os loquit. Vñ
 Flaccus in arte. Format em̄ natura prius nos intus ad omnē
 fortunæ habitū: iuuat aut impellit ad irā: aut ad humū mœ
 rore graui deducit et angit. Post effert animi motus interprete
 lingua. Sic habit⁹ cosmas sapiēs. Cosmas vt opinor medices
 florētū⁹ ille diuissimus & mēoratissim⁹ p̄ Laurentij & auus
 Perri medicis hic intelligit. In postrema. i. in vltima fata. i. in
 mortē ysc̄. Impēdere. i. ipertiri i misero casu. i. i fœlici exitu.

pręteriens illac paruo post tempore rursus

Insanire hominē video: & miseratus amantem

O iterum (dixi) mens inconsulta: veneno

Ebria fatali: populo iam fabula factus

Non resipiscis adhuc: & adhuc in amore sepultus

Te tuis atq; tuos: pecus atq; mapalia tecum:

Vt quondā moriens rapuit secum omnia sanson,

Cum senio curuatus eris si forte senectam

Fata tibi dederint: quis sustentabit inertem:

Somnolentum: inopem: cū iam defecerit omne

d

Robur & ingenium; sensusq; recesserit omnis:
 Hęc tibi cuncta feret. nisi mors p̄uenerit ętas.
 Fisto domi/vigila/obserua: super omnia semper.
 Prospice quo tendas; & quo venisse dolendum est
 Ire caue; discerne vias; hominem q; memento
 Non ad delicias; non ad muliebria natum
 Blandimenta; leui tam pernicioſa iuuentę:
 Ipse ego cui pecudes; cui lac; cui caſeus; agre
 Vitam ago; tanta agros omnes inuaſit egeſtas
 Tot duri rerum euentus; incommoda paſſim
 Tanta; tot aduerſis totus conuoluitur orbis.

¶ Preteriens illac) Principiũ narratiõis. Illaci. p̄ illũ locũ vbi dixi Amyntã amore læguentẽ iacere. Paruo poſt tpe. Sic Maro. Reſpexit tñ & multo poſt tpe venit. Vñ poſt et ante: gratia exceſſus ablatiũ regit cũ ſuo ſi volum⁹ caſu: vt poſt dictam diem paruo tpe. Sine aut̄ caſuali ſuo vident̄ aduerbia: vt poſt .i. poſtea. O iterũ bonus eſt vsus: quia i principio carmis monofyllaba vocalia nõ abijciunt: vt o vtinã: o ego &c. neq; corripunt: ſicut interdũ in medio vt in Buc. Te corydon o alexi trahit ſua quęq; voluptas. Mens incõſulta. i. imprudens: cui nihil eſt conſilij aut penſi. capit̄ em̄ incõſultus paſſiue: p̄ eo cui nõ eſt datũ conſiliũ: vt ænei. iij. Inconſulti abeũt ſedẽq; odere ſybillę: & tñ conſulti vident̄ qui cõſiliũ dant: ſed reuera qui cõſulunt ſæpe. i. a quibus vt prudentibus conſiliũ petiit. Vñ non ſolũ iuriſcõſultus: ſed etiã iurecõſultus d̄r q̄ſi in iure aut de iure. Veneno ebria fatali. i. amore ad fata. i. mortẽ ducẽte: eſt em̄ amor venenũ: quia per venas it. Vñ vuln⁹ alit venis &c. Nec tñ fato imputandũ ſed nobis. Vñ diuus Augu. ſup̄ illud. Ego dixi miſe. .mei: ſa. ani. m. quia peccaui tibi. ait. Ego peccaui: nõ fatum: nõ fortuna: nõ diabolus. de hoc tñ plura iam dixim⁹ Populo iam fabula. i. argumẽtũ fabulandi. Non tñ dicit iam fabula facta: quia ordo eſt: factus iã pp̄lo fabula. Reſipiſcis. i. iterum ſapis: & ad ſapientiã redis. Pecus atq; mapalia. i. caſas & caulas. Dicunt̄ etiam ſic a Virgi. vt raris habitata mapalia

O iterum

Amor

Mapalia.

villis & magalia: sed prima longa: vt Aenei. i. Miratur molē
 zeneas magalia quondā. Rapuit secum omnia sanfon: vt iudi
 cum. xvi. late describitur: nota est hystoria. Senectam fata tibi
 dederint. Qui enim (vt Seneca dicit) ad extremū fati p̄nerit
 senex morietur. Posuerunt antiqui multiplicē mortem: vt fata Mortis ḡne
 lem quæ q̄tuor cursus saturninos explebat: id est centūvigint̄ ra.
 ti annos: vltra quos fata. i. deorū constituta negabāt posse vi
 uere: & naturalē quæ tris explebat: id est. xc. annos. tunc em̄ na
 tura deficit. Diciturq; mors merita. i. p̄merito in remediū tor
 malorū quæ sequant cōcessa: & fortuitam ac violentā quæ etiā
 in primo cursu contingere possunt: quas omnes tangit Maro
 zene. iij. ad finē. Nam quia nec fato merito nec morte peribat.
 Sed misera ante diem subitoq; accensa furore. Hęc tibi cuncta
 ferent. Vñ Flaccus in arte. Multa ferunt anni venientes cōmo
 da secū. Multa recedentes adimunt. De incōmodis senectæ vi
 de Iuuenalis satyram. x. in qua dicit: Sed q̄p̄ continuis & quā
 tis lōga senectus Plena malis: Prospice quo tendas. i. ad quem sta
 tum Persius. Est aliquid quo tendis: Et quo. i. ad quem sta
 tum. Ordo est: & caue ire sup. eo: quo venisse dolendū est. Esto
 domi. aut simplr̄ dicit: aut quod Persius. Tecum habita & no
 ris q̄p̄ sit tibi curta suppellex. Leui: id est facili et incōstanti. Tor
 duri rerū euentus. Licet vt Valla docet in plurali frequentius
 dicatur euenta genere neutro tamē etiam euentus legimus: vt Euentus
 Aeneidos. vi. Cęcosq; volutat euentus.

Accipe rem non auditam nō tempore factam

Preterito: sed quam lux hęc mihi protulit ipsi.

Vt mos/autumno pecudes crescente totundū

Mane foro exposui lanæ venalia pondo

sexaginta hodie: grande æs conflare putabam.

Vix vitam gregis eduxi: vix pabula possum

Mercari hibernis niuibus: quo cętera pacto

Sit victura domus: nondū mihi constat amynta.

Quisquis amat/dominæ munuscula mittat oportet

Tu vero cui vix tectum fortuna reliquit

d ij

F.   *Baptistæ Mantuani.*

Sub quo luce habitat sub quo pernoctat egestas.

Quid poteris cupidæ gratum donare puellæ:

Mittere mala decem satis esse solebat amanti:

Purpurei flores: & raptus ab arbore nidus:

Gramen odoriferum: memini quo tempe magnæ

Credebantur opes: ventum est a gramine ad aurum.

Regia res amor est hac tempestate recessit.

Mos vetus: & quedam mala lex inolevit amandi.

¶ Accipe rem non auro. Continuat sermonem quem ad Amyntam habuit: in quo quod Amyntæ dicit omnibus dicit qui simili capti sunt morbo. Recitat ergo argumentum pro re excogitatum. Non auditum quia falsa sunt sæpe audita. Vnde Plautus. Plus valet oculatus testis unus quam auriti decem. id est. vnde quod se vidisse dicat quam. x. quod audiuisse dici. Autino totum. alibi in maio tondent. Sexaginta pondus: id est libras. Mittere mala decem. Vir. in buco. Aurea mala decem nisi cras altera mittam. Purpurei flores. Idem tibi lilia plenis. Ecce ferunt nymphae calathis: sed id amantem poetæ huberius dicitur & raptus ab arbore nidus. Idem parta mea veneri sunt munera namque notavi. Ipse locum aeris qui congersere palumbes. Gramen odoriferum. Idem. Tum casia atque alijs intexens suavibus herbis Mollia luteola spargit vacinia caltha. Credebantur opes. Vnde Qui potuit violas addere diues erat. A gramine ad aurum. Qui dius. Melius nunc omen in auro est. Regia res. id est. regalis: quod potius dicerem: sed tamen & morbum regium vocant qui regalem expectit sumptum. Hac tempestate: hoc tempe turbulento.

Talia suadenti toruo mihi retulit ore.

Si cupis optatam mihi fortunatè salutem:

Da quod amo: nostro hæc vna est medicina dolori.

Cetera que memoras mihi sunt tormenta: reuelli

Ex animo furor iste nequit: mea pectora imago

Virginis obsedit mecum est: mecum itaque/reditque.

Excubar: & dormit mecum/caput/ossa/medullas:

Cor complexa potest cum sola excedere vita.
 Ac veluti quotiens aliena ex arbore secto
 Surculus inseritur trunco; natura duorum
 Iungitur: & mixto coalescit corpore virga
 Sic dominae dilecta mihi se immerfit imago.
 Et fecit duo corda vnum, duo traxit in vnum
 Pectora; sensus inest nobis & spiritus idem
 O me foelicem / si cum mea fata vocabunt:
 In gremio; dulciq; sinu; niueisq; lacertis
 Saltem anima caput hoc languens abeunte iaceret.
 Illa sua nobis morientia lumina dextra
 Clauderet; & tristi fleret mea funera voce:
 Stue ad foelices vadam post funera campos;
 Seu ferar ardentem rapidi phlegetontis ad vndam;
 Nec sine te foelix ero; nec tecum miservnq;
 O dryades; florumq; deae nymphaeq; decentes
 O nemorum syluane pater; seruate precamur
 Collibus in vestris; gelidisque in vallibus omne
 Sylvarum rurisque decus; circumdate saltus,
 Sepibus; & prohibete pecus; ne floribus obsit,
 Ista precor dominae seruate in funera nostrae.
 Tunc omnis spargatur humus; redolentia ferta
 Textite; que circa tumulum supraq; iacentem
 Componantur heram; tristes ad busta puellae
 Pierides aderunt; & lamentabile carmen
 Ore canent madido; signataq; verba relinquunt

F **Baptista Mantuan.**

Ista sepultura relegendam nepotibus olim.

Hic tegitur virgo: cui nil quin diua vocari

Deberit: deerat nisi dura fuisset amanti.

Talia suadenti) Recitat respōsum misere amātis solā puellā
deposcentis. vt Carinus terentian⁹. Nihil aliud volo nisi philo
menā. Bñ dicit suadenti & nō psuadenti: q̄a nihil efficit. Furor
iste .i. quē tu cōmemorasti & dixisti in me esse. Excubat. .i. excu
bias agit: hoc est: vigilat mecū. Aenei. iij. Illū absēns absēntē
auditq; videtq;. Id q̄ phedria optat sibi a thaidē fieri in eunū
cho. Me ames: me desideres: me somnies: me expectes: de me
cogites: me speres: me te oblectes: mecū tota sis &c. Caput: vñ
furor in amāte. ossa ppter medullas. ænei. iij. Est mollis flam
ma medullas interea: & racitū viuit sub pectore vuln⁹. Vñ hic
addit Cor complexa. hinc enī dī cura q̄ cor vrit. Surculus. .i.
fuerat quē pullulat virgula. Duo corda vnū. Vñ. i. Corin. vi.
Et erunt duo in carne vna. hic autē nō ex re sed ex affectione dī:
q̄a nō dū adhesit. qui adheret (vt ibidē dicit) meretrici vnū cor
pus efficit: & spūs. .i. animus: quia græce .i. amenoꝝ
spiritus seu ventos dicit. O me fœlicē. graphice exprimit affe
ctionē misere amātis: cui dulce videt in cōplexu amatę mori.
Virg. in buc. Hic ipso tecū cōsumeret æuo. Illa sua nobis &c.
Ex tubullo fere sūptus locus: aut ex ep̄is Ouidianis. Tristi vo
ce neniā canēdo: Siue ad fœlices cāpos. .i. ad elysios: de quibus
Anei. vi. Deuenerē locos lætos & amœna vireta fortunatorū
nemoꝝ: sedesq; beatas &c. Hos paradisum vocam⁹. Phlegetō
fluuius infernal' ab ardore dictus: Nec sine te fœlix erō: nec te
cū miser vnq;. Ex affectiōe: vt dixi loquit. nō ex debito cōsilio
itaq; nō est putandū eā esse poetę mentē. Qd' dico ppter im
peritos qui nō discernētes: q̄n ex sua sentētia: & q̄n ex alterius
introducti loquunt' poetę: indifferenter citant q̄si ita senserint.
Maro autē sentit etiā amores pdurare post fata. Vñ ait in codē
vi. Curē nō ipsa in morte relinquūt: Quin putauit easdē pma
nere affectiōes dicēs. Quę gratia curruū armorūq; fuit viuus:
quę cura nitentis Pascere eq̄s eadē sequitur tellure repostos. Iu
xta quod dictum est: Qualem te inuenio: talem te iudico. Et
ita quia æterna est damnatis peccandi libido: nō em̄ immutari
possunt: merito est æternum supplicium: sed ad rusticum redea
mus Amyntam: cui insanus amor persuasit: quod prophete

Elysi.

Phlegeton

diuinus dicenti. Non auertas faciem tuam a me: & similis ero
 descendentibus in lacum. O drydes: id est nymphæ arborum:
 & præcipue quercuū: quia id est dris: huius dry **Dryades**
 os quercus dicitur florumq; deg: quæ napeæ dicuntur. nymphæ **Napeæ**
 q; scilicet aliarū rerum: vt motū quæ oreades: & fluminū quæ **Oreades.**
 naiades dicunt & marium quæ nereides: & arborum quoq;
 quæ hamadryades. O nemorum syluane pater: vnde a syluis
 denominatus. Hic quoq; aduenisse dicitur ad gallum amore
 pereuntem a Virgilio in Bucco. Vnde dicit: seruare precamur:
 quia ornatum florum & herbarum: ne floribus obsit. Virgilius
 georgi. iij. Nec oues hædi uē petulci floribus insultent: aut er
 rans bucula campo decutiat rorē: & surgentes atterat herbas.
 Ista id est vestra dona dominæ nostræ. sic enim & græci & la
 tini & barbari vxores vocant. Vnde Maro in diris. Q; mea
 non mecum domina est. Circa tumulum. Credebam em̄ in ve **Sepulcrū**
 teri superstitione beatas animas: quarum corpora molliter re **leue.**
 quiescerent. Vnde Persius. Nunc nō cinis ille poetæ scelix: nō
 leuior cypus nūc imprimi ossa. Laudant cōiuiæ. Nunc nō
 e manibus illis fortunataq; fauilla nascitur violæ: Et iuuenal.
 Dī maiorum vmbris tenuem & sine pondere terram: Spiran
 tesq; crocos: & in vrna perpetuū ver. Qui præceptorem san
 cti voluere parentis. Esse loco. Et Martialis. Sit tibi terra leuis
 molliq; tegaris arena. Ouidius. Ossa quieta p̄cor tuta requie
 scite in vrna. Et sit humus cineri non onerosa tuo. Contra im
 precatur tibullus. O tu qui venerem docuisti vendere primus.
 Quisquis es: infelix vrgear ossa lapis. Tristes ad busta puel
 las pierides: id est musæ. Iuue. Pierides profir multi vos dixit
 se puellas. Bustum dicitur quasi bene vstū: locus vbi vrna cō
 debatur. Vrna autem dicit ab vrendo dicta: q; vstorum tene
 ret cinis. Ideo autē Romani qui vt nunc faciūt terra condere so
 lebant corpora defunctorum cōperant ea concremare: quia
 per bella & inuidiam eruta videbant aliquando ossa. Diuersi
 tatem tamen hanc ex philosophis oriam putāt: vt qui ex terra
 potissimū sumpta putarāt terræ mādarent corpa: qui ex igne
 igni & c. Lamentabile carnē Neniam funebrem: aut corpore
 nōdū sepulto epicædion: & eo sepulto epitaphion. In daphni
 de autem dicit Maro: Et tumulo sup̄ addite carmen. **Relegenda**
 nepotibus: id est minoribus aut posteris.

F.   *Baptistæ Mantuani.*

O virgo si te tantus consumeret ardor,
 Per centum scyllas ad te: per mille charybdes
 Tranarem laturus opem; tu sequor hydra
 Me fugis: at culpæ nihil est in virgine, nam me
 Nescit adhuc si sciret enim succurreret ultro,
 Nec puto sub miti tam ferrea pectora vultu.
 Signa tamen vultus fallacia: sub cute molli
 Mens fera: sub blanda sunt corda immania fronte
 Alloquar: & faciem nostros intelligat ignes
 Si tamen illa meos vultus auerterit ibunt
 In lachrymas oculi: triste in suspiria pectus.
 Oderit illa licet semper: fugiatq; sequentem
 Ista tamen quocumq; ferat: me cura sequetur.
 Ite procul medicæ: non sum sanabilis: artes.
 Ite procul magico qui (quod nec credere dignū est)
 Carmine pallentes animas reuocatis ab orco
 Ite procul vanis precibus qui flectere diuos
 Creditis: aduersum est: & inexorabile cælum.
 Merapit impatiens furor: & iuuat ire per altos
 Soliugum montes: per lustra ignota ferarum.

Scylla
 Charybdis.

SO virgo si te tan. &c.) Sunt verba Amyntæ per Astrophem
 puellam absentem alloquentis. Per centum scyllas . numerus
 finitus pro infinito. Scylla autem & charybdis pericula sunt
 maxima in mari siculo: finguntur autem a poetis esse mon/
 stra marina ex puellistransmutata. Nam scylla phorci fuit fi/
 lia: charybdis mulier vorax. De scylla dixi in Bucoli. Quid
 loquar aut scyllam nisi, aut quam fama secuta &c. De charyb/
 di & etiam scylla Aenei. ij. Dextrum scylla laus: leuam im/
 placata charibdis Obsidet. Et ita quia vt dicit Horatius i arte.

Dū vitant stulti vicia in contraria currunt. Ducit em̄ in viciū
 viciū fuga si caret arte. Iō de eo q̄ vnum piculū euitas in aliud
 incidit dici solet. Incidit in scyllā cupiēs vitare carybdim. Tu
 sequior hydra quā hercules tandē exussit cū amputato vno ca
 pite illi semp̄ bina repullulare videret. Erat em̄ lacus quē exus
 sit: & locū fertilē reddidit: sed serpens aquatica fingit. At culpe
 id amatorie. Nā semp̄ amicas aut purgāt aut n̄ credūt peccas
 se. Vnde ille. Nec sit mihi credere tm̄. Signa tñ vultus fallacia
 sup. sunt. Iuue. Fronti nulla fides: quis em̄ nō vicus abundat.
 Tristibus obscenis: Mens fera. Vñ notus sed minus idoneus
 autor. Omnis quę nitidō volucris plumescit amictu. Non est
 si simulat vera colūba tñ Sæpe sub agnina latet hyrt⁹ pelle ly
 caon. Subq; catone pio p̄fidus ille nero. Si tñ ille meos vult⁹
 auerterit: videt hypallage: vt sit si auerterit suos vultus a me.
 Id em̄ indignabūdi faciunt ænei. i. Diua solo fixos oculos auer
 sa tenebat Sed quia accipiat auerto: sicut auersor & auertor ac
 cipi solent p̄ eo qd̄ est p̄ indignationē auertendo cōtēno. sicut
 Seruius fieri posse asserit qui dicit auerto & auertor in vna si
 gnificatiōe declinari posse. Dicef̄ recta locutio & non figurata
 quaf̄ est illa apud Boeciū. Hehu q̄ furda miserōs auertit aure:
 & c. Vñ est frequētatm̄ auersor q̄ frequētius vitmur. Ouid. in
 fastis. Officiōq; leuē nō auersatus honorē. Medicæ artes. Vñ
 Apollo apud Oui. meta. i. dicit: Inuentū medicina meum est:
 opifexq; p̄ orbē. Dicor & herbasq; subiecta potētia nobis. Heu
 mihi q̄ nullis amor est medicabil⁹ herbis. Nec p̄sūt dño quę
 p̄sunt oibus artes. Ite p̄cul: quia etiā romanis erat odiosa pro
 fessio. Vñ ænei. iij. Magicas inuitā accingier artes. qd̄ nec cre
 dere dignū est. Vñ de phitonissa quæ Samuelē excierat. dubi
 tant theologī aut Samuelē reuera: an neq; spiritū in illū transfi
 guratū: qd̄ Aug⁹. potius asserere videt. Animas reuocatis ab
 orco. i. ab inferno vrgente. Vñ orcus q̄si vrgus q̄busdā diē⁹
 videt. Sic in buco. Mærim sæpe aīas imis exire sepulchris. At
 q; saras alio vidi traducere messes. Vanis p̄cibus id impie: sed
 ex amētia amantū. Epicuro tñ dignū. Soliuagū: nō i solo: sed
 solū vagantē: soli aut sibi vident amātes dū sine amato. Per lu
 fra: p̄ latibula aut latebras: ignota. s. hoib⁹: hoc ē inuitā. ænei.
 iij. de Didone. Sempq; relinqui Sola sibi: sempq; longā inco
 mitata videt. Ire viam & c. Id autem erat & est nunc huic futu
 ræ mortis indicium.

Auerto
 Auertor.
 Auersor.

Orcus

Talia iactantem verbis conabar amicis.
 Flectere: sed vulnus nihil insanabile curat.
 Illum per campos nox in tempesta silentes
 Illum exorta dies inter dumeta videbat
 Insomnem semper: raro syluestria poma
 Carpentem: & potu contentum simplicis vndæ
 Post longos gemitus: exhaustaq; lumina fletu
 Assiduo / post lamenta & conuulsa frequenti
 Pectora singultu moriens finiuit amores.
 Exanimū corpus tumuli sine honore relictum
 Nocturnæ absumpserē feræ: volucresq; diurnæ.
 Heu funesta lues: fatalis machina passim   Faust.
 Corda venenatis penetrans humana sagittis
 Aequiparans hominem pecudī: quæ pocula circe
 Quæ peiora vnq; potuit dare philtia calypso:
 Quæ styx: quis phlegeton: grauior: q̄ maior erynnis:
 O stulti quicunq; deum dixistis amorem.
 Num natura nocens deus est: vbicunq; locorum
 Sit deus: est homini clemens: innoxius: æquus.
 Heu miserande puer tenera sublate iuuenta: Fort.
 Quæ tibi nascenti luxerunt sydera: quæ tam
 Noxia pars cæli est: vt te nil tale merentem
 Leserit: & primis infortunarit ab annis:
 Nec tamen omnino cælum tibi defuit omne
 Carmen: & argutis quicquid modulamur auentis
 Doctus eras nisi te mors immatura tulisset

Dignus eras hederis: dignus parnaside lauro.
 Nec melius cecinit pugnas ac tristia bella
 Hordea & agrorum cultus & pascua noſter
 Tityrus a magno tantum dilectus alexi.
 Nanq; tui præcox animi ſolertia nobis
 Cognita iam pridem magnam producere frugem
 Cœperat & ſpecimen tulerat virtutis & artis
 Non vulgare tuæ: poteras iam gloria dici
 Ruris: & ætatis decus indelebile noſtræ.
 Te padus & noſter lugubri myncius ore
 Cum nymphis fleure ſuis: vt thracius hebrus
 Orphea: te triftes ouium fleure magiſtri:
 Vt daphnim luxiſſe ferunt: te pascua & agri.
 Vndiq; & audita eſt totis querimonia campis.
 Spargite paſtores tumultū redolentibus herbis:
 Atq; ſacerdotum cantus ac thura quotannis
 Ducite: & æternā requiem cantare poetæ.
 Tu tamē arua tenes patriæ melioris: & altum **Fau:**
 Incolis elyſium: nos hic te flemus amynta.
 Flendū hodie nobis fuerat: nā triftia nocte **Forr:**
 Neſcio quæ mœſtis cernebā inſomnia formis
 Sed iam veſper a deſt: & ſol ſe in nube recondens
 Dum cadit agricolis vicinos nunciat imbres.
 Cogere & ad caulas pecudes conuertere tempus.
Talia iactantē Fortunati eſt in ſua pſona loquentis: & in
 pietatē: atq; amētīā amyntæ damnātis. Aenei. i. Talia iactanti
 &c. Verbis amicis i. quæ amicos deceat, eſt cū amicus a. um.

adiectiuū. vñ amior amicissimus legunt. Conabar id vere:
quia sine effectu conamur. Sed vulnus. i. sed nihil. i. nulla res
curat. i. conigat vuln⁹ insanabile. Nullū tñ est in moribus tale
añ sup̄ma fata. Aut vulnus insanabile nihil. i. nihili curat v̄ba.
Inter dumeta: vbi dumī & vepres crescūt. Insomnē. i. nullum
fomnū admittēdū: qđ misere amantiū est. ænci. iiii. At nō in-
fœlix animi phœnissa: nec vnq̄ Soluī in fomnos oculisue aut
pectore noctē Accipit. Syluestria poma in syluis nascentia. Ex
haustaq̄ lumīa. i. oculos exhaustos. Moriens finiuit amores.
Vñ & comigat. Hanc nisi mors mihi adimet nemo. Dixit tñ
Maro. Curæ nō ip̄a ī morte relinquūt. Sine honore tumuli. i.
insepultū. Fatalis machina: alludit ad equū troianū. de q̄ Ma-
ro ænei. ij. Scandit fata machina muros. Fatalis igit machina
id est instrumentū ad exitū fatale ducens. Equiparās hoīem
pecudi. Vñ fictæ sunt transformatiōes q̄s circe ī socios vlyxis
exercuit. Pfa. Hō cū eēt in honore non intellexit &c. Philtra. i.
amatoria pocula ad amorē inducentia. Circe autē et calypso ex
odyssea homerica notissimæ sunt: ad q̄s vlyxes appulsus dī.
De circe quidē sōp̄ filia ad principiū septimi Aenei. pfa videbis
Calypso autē autore Hesiodo oceanī: aut tethyos aut hōmero
iudice atlantis filia insulā a se denoiatā ī mari ionio tenuit. ad
quā vlyxes vt a Circe discesserat naufragus puenit: & amato-
rio illectus septē annos pmāsit: vixq̄ diuelli potuit. Philtra au-
tem dicūt: quia philos amator dī. pocula aut carmīa aut alia
ad amorē inducētia. Quē styx īfernalis palus a tristitia dicta.
Phlegeton fluuī⁹ ab ardore denoiatus. Erynis dī furia. Num
. i. nunqđ natura nocēs: Phisice hoc dicit. Nā virtutes natura-
les deos dicebant. Vñ Pli. li. ij. natu. hysto. Fragilis & laborio-
sa mortalitas in partes ista: digessit: fragilitatis suę memor: vt
portionibus quisq̄ coleret: quē maxime indigeret &c. Vim ḡ
amoris cupidinē genere masculino: quia deū dīcebāt. Quē ti-
bi nascenti luxerūt sydera. Iteq̄ fatale putat: vide vbi de fato lo-
cuti sumus. Cælū defuit. i. benigna influētia cæli. Doctus eras
quēuis ḡ sui tempis doctū deslet: secutus Maronē in Daphni-
de. Mors immatura. i. añ maturitatē veniens. Id em̄ dī immat-
urū qđ nondū est maturū. Præcox autē qđ añ tēpus maturū
quali præcoctū & p̄coquū. Illud autē (ingr̄ Quintilianus) præ-
cox ingenū haud temere ad frugem puenit: quia p̄coci igenio
prædiu: aut cito moriuntur: aut studia deferunt. Dignus eras.

Calypso.

Philtra

Styx

Phlegeton

Maturum.
Præcox.

hederis quibus cor onant poetæ: eo q̄ sunt in tutela liberi p̄ris qui eis coronat⁹ ex india redijt. Hora. Me doctar̄ hederę p̄mia Hedere. frontiũ dñs miscet superis. Perfius: quorũ imagines lambũt hedere seq̄ces. Iuue. Vt dignus venias hederis & imagine ma- cra. Virg. in buc. Atq̄ hanc sine t̄pa circũ. Inter vit̄rices hede- ram tibi serpere lauros. Et iter̄. hedera crescentē ornate poetā.

Dignus parnaside lauro. i. in parnaso mōte phocidis boe Parnafus
ciam v̄sus: musis et apollini sacro nascēte: Est ḡ p̄nasis patro Parnafis:
nymicũ a patria sumptũ: sed hic p̄ noīe patrio ponit̄ quasi sit
parnastica. Nec melius cecinit pugnas: vt in ænei. Et agroz̄ cul-
tus: vt ī geor. Et pascua. i. pastores: vt in buc. Nam etiā pascua
in geor. dicit: noster. i. n̄as: hoc est Mantuan⁹ tityrus. i. Virgī-
lius p̄ se p̄ tityrũ ī priō buco. carmīe significauit. a magno ale-
xi. i. augusto. Precox solertia: q̄a añ barbā. Et specimē tuleras
;f. p̄re te. aut abstuleras specimen. i. ornamentũ. Non vulgare
.i. egregiũ. Cũ nymphis fleure: sic maro de Daphnide in da-
phnide: vt thracius hebrus. f. fluui⁹: orphea. f. fleuit: v. iij. ge-
orgi. innuit poeta: Vt daphnin. de q̄ ī buc. Vir. latei. Spargite
pastores: sic in daphnide. Spargite humũ folijs: inducite fontē
bus vmbras. pastores: mādāt sibi fieri talia daphnis. Et tumu-
lum facite. Et hęc p̄ epicedio sunt: qd̄ canit̄ añ inhumationē.
Sequētia epitaphij: qd̄ post inhumationē canit̄ vicē hñt. Tu
tñ arua tenes. hoc quidē videt̄: minus quadrare superioribus.
Nā cũ furor & amētia atq̄ īpietas in supos: & vilipētio legũ
in amynta dixerit: & ita mortuũ: nec penituisse significauerit:
nō videt̄ cōgrue dicere: et altũ īcolis elisiũ. i. paradisiũ: Sed pur-
gari pōt tum q̄ a pastoribus hęc dicũt. tũ q̄ asserēdo elisiũ in-
colere tacite pœnitentiā egisse significat. Cernebā īsonnia. fan-
tasmata nocturna: q̄si futurę lachrymatiōis p̄gnostica. idq̄ ex
supstitiōe rustica. Vicinos nūciat imbres. Virg. geor. i. Sol q̄s
& exoriens: & quũ se condat in vndas Signa dabit: solē certũ
sima signa sequentē &c. Sed illic de ortu dicit qd̄ hic de occasu.
Addit em̄. Ille vbi nascentē maculis violauerit ortũ Conditus
in nubē: medioq̄ refulserit orbe: Suspecti tibi sint imbres. Co-
gere & ad caulas. i. ouilia. Virg. in sileno. Cogere donec oues
stabilis: n̄erũq̄ referre Iussit. Tempus cogere p̄ cogendi gre-
ca locutio. vt Et iam tempus equũ fumantia soluere colla.

Aegloga. III. quę dicitur Alphus de natura mus-
lierum. Colloquutores Alphus & Iannus.

F Baptista Mantuani.

I Anne caper (video) macer ē tuus eē solebat Alph:
 Acer: & elatis in cœlum cornibus ire.
 Nunc deiectus humi flaccis piger auribus herbam
 Olfacit: & summis attingit gramina labris
 Languet: & ex isto languore facetia surgit:
 Quæ quotiēs memini: risum ciet: edita nōdū est.
 Edita cum fuerit: totus mirabitur orbis:
 Ianne soles narrare sales lepidissime: & ore Alphus
 Suauiloquo. dic ergo tuus cur langueat hircus
 Res non ficta (deus testis) sed facta recenter. Ian
 At dulce id facinus non est narrabile gratis.
 Quid precij sperare licet: quæ dona reporto:
 Ianne ubi cōgescit nidos philomena / docebo. Alph⁹
 Qui leuiter spondet: promisso eludit inani Ian
 Qui nō credit inops fidei: sed pignore tutū Alphus
 Te faciam: duo tela mea deprome pharetra.

I Anne caper. Principiū huius ægloge ex macie capri ca
 ptat occasionē facere narratiōis. de pastore mercenari
 o qui captus amore puellę i foueā feris positā icidit: ubi
 iustus & a vicinis rusticis extractus furorē amoris nō destituit
 occasiōe cuius graphice mulierū ingenia describuntur. Macer ē
 qui solebat esse acer & elatis &c. Vnde quod i ecyra de hoibus
 dicitur etiā qbusdā beluis cōpetit. Profecto hoc sic est vt puto
 oibus nobis vt res dant sese: ita magni atq; humiles sumus. flac
 cis Auribus. i. auriculis laxis & pēdētibus. quia mollibus. Her
 bā olfacit. id morbi idiciū est. Risum ciet. i. excitat a cico secūde
 est em̄ presentis tps. Totus mirabitur orbis. Rustica iactantia
 & garrulitate hoc dicit. Nā si ex persona poetæ dicatur vere il
 li dici posset. Parturiūt montes: nascetur ridiculus mus. Quid
 enī mirū si rusticus imprudens in foueā cecidit: Ianne soles nar

rare sales id est non infulsos apologos. Vbi congeffit latinius
maro. Nāq; notauit Ipse locum aeræ quo cōgeffere palumbes
Nam quæ ferre aut tendere ad locum significāt: vt cōuenio/cō
fluo/congero aduerbiū ad locum desiderāt & non in loco. Po
test tamen dici Vbi congeffit id est cōcinnauit & cōstruxit post
q̄ allata fuit materies. Qui leuiter spondet. prouerbiale est. nā
fere vsu venit vt qui cito promittunt difficulter promissa exhi
beant; & ecōuerso. Qui nō credit. Alio deuerbio ex arte rieto
rica responder. Qui nō credit inops est fidei. quia qualis quisq;
est: talē iudicat quēlibet. & ita qui fidus nō ē neminē fidū existi
mat. Deprome id ē exime. duo tela id est duo spicula aut duas
sagittas: quæ sunt pastoribus apta. Virgilius. cum daphnidis
arcū fregisti & calamos.

Incipiam. nymphæ parnasides ora mouete. Iañ

Et memorate mei dira infortunia capri.

Ac philomeneos alphi concedite nidos.

Conductus mercede puer præfectus ouili

Assidue pascebat oues/caprum atq; capellas.

Seruitium nobis pueri fuit vtile: donec

Virgine cōspecta quæ tum huc veniebat aquatū

Tabuit. ex illo vecors iam tempore factus

Frigidius curare gregem contēnere caulas

Cœpit; & exhausto subuertere cuncta cerebro

Cum sopitus erat: poterat vigilasse/videri.

Nugabatur enim: quando vigilabat/inerti

Corporis officio: soluebat somnia mente.

Hunc ergo in saltu ludens per cornua caprum

Viminibus validis inter dumeta ligarat:

Quarta dies hodie: tentans an vincula possit

Vincere ceruice ac præduræ robore frontis.

F Baptista Mantuani.

Questum interea nidos nemus omne pererrat
 Corda subit virgo: dilecta recogitat ora:
 Ora: sinus: & que fari pudor: omnia voluit:
 Lux fugit interea: capri redit immemor: alta
 Nocte: recordatus surgit: pavidusq; per umbras
 Dum graditur: ruit in foueam: que fronde saligna.
 Captandis obducta feris & stramine sicco
 Instar erat putei fundo irremeabilis alto.
 Est caper in vinculis. puer est in carcere. pastor
 Nullus oues curat. iam tertia luxerat hora.
 Miror: oues refero / ac numero: caprumq; requirens.
 Obstupro: puerum clamo: magalia lustro.
 Vera loquar magicis: ne forte liquorib; vnctus
 Extimui ascenso migrasset in aera capro:
 Namq; striges tali fama est ope: nocte vagantes
 Ad quedam longinqua procul conuicia ferri.
 Attonitus tandem pecudes ad pascua ducor
 Dumq; pedum meditans sub eo nemus: ecce p umbras
 Ecce procul caper in dumis strepit: atq; reluctans
 Cornibus aduersis contra sua vincula pugnat.
 ¶ Incipiam) Sic ænei. ij. Incipiã. Fracti bello. Nymphę par-
 nasides. i. musę parnasũ frequẽtare solitę. Ora mouete. Virg.
 Pandite nũc heliconę deę: cantusq; mouete. Sed quia precipitur
 ab Hora. i arte. Nec deus interfit nisi dign? vindice nodus inci-
 derit: videbit quibusdã nõ apta inuocatio: quia nõ debet deus
 inuocari aut induci difficultatẽ dissoluisse: nisi res tanta sit: ut
 opibus hũanis sciri aut geri nequeat. Verę poetę aliqñ ridicule
 aliqñ iuxta estimationẽ inuocatis inuocationẽ faciunt. Vñ Lu-
 uenalis descripturus rumbũ dicit sary. iij. Incipe caliope: licet

hic confidere nō est cantādū: res vera agit: narrate puellę pieri
 des: profit mihi vos dixisse puellas. Hoc autē ridicule dicit. hic
 vero loquit rusticus: cui quā dīcturus ē res summā difficulta-
 tem habere vīsa est. Vñ prius dixit: totus mirabī orbis: Phi-
 lomenos q̄s philomena congeffit. Conductus ḡ mercēnari⁹
 Seruitū igit. i. famulat⁹. Tabuit. i. lenta rabe exhaustus ē. **Vecors**
 cors. i. prauī aut pueri cordis. frigidius. i. negligētius: sicut in
 re diligenti dicit p̄ contrariū Maro. Feruet opus: exhausto ce-
 rebro nimia sollicitudine effoeto: Cum sopitus. i. somno ob-
 rutus erat. Poterat videri esse vigil nugabat enim. i. secū inani-
 ter loquebat. Hora. Nescio quid meditās nugari: **Nugari**
 gari solitos. Ludens. i. ad ludū: vt curā animi p̄meret. In salu-
 in pascuis vbi pecudes salūt. tentans. i. periculū faciēs. Que-
 situm p̄errat. i. pererrando it quæsitū. Nō em̄ construit prius
 supinum sine motu saltē latente. Et que fari pudor: supple est:
 id est gremiū: & intra gremiū pudenda. Fronte saligna. i. salu-
 cum solis Obducta. i. obstructa in supficie: caprādis feris. i. ad
 captandas feras. Iam tertia luxerat hora. s. posterioris diei. Re-
 seco recenseo aut separo. Magalia. i. casae & turgia. Stryges: **Magalia.**
 sortilegæ & magicis vtentes. Ad quēdā longinqua. Id em̄ sibi
 persuadent: demonibus illusæ. Ecce: q; d. præter spem.

Terruit incautum subito feralis imago:

Et nī tale ratum firmato pectore tandem.

Nosco animal; subientq; rubos seco vincula runca.

Sero domum rediens; video per pascua longe

Turbam exultantem risu iuueniliter alto.

Vt prope constitimus; meq; agnouere salutant;

Et tuus ecce aiunt; puer hic o iane suporum

Ertus e foueis; dum nocte perambulat agros

Incidit in casses; & sic inuentus vterq;

Et caper & pastor; caper hęc incommoda passus

Languet adhuc; puer imprudēs insanior hirco est.

Virgo superbiuit mox; vt se audiuit amari;

F. Baptista Mantuani.

Et pueri simulans curam ignorare: pudorem
 Fingit: vt ad formam faciat pudor: ora sinumq;
 Ornat: & in terram versis incedit ocellis
 Callida vulpina rem simplicitate gubernat.
 Hæc studia: hi casses: hæc sunt mulieribus arma.
 Ille sua sperans galathæa aliquando potiri
 Contempta mercede suos sectatur amores
 Propterea plaustro stiua bobusq; relictis
 Ad pastoris opus redeo: subiecta furori
 Ista iuuentutis leuitas rura omnia vexat.

Fera

¶ Terruit incautū. Rem prosequitur. Feralis. i. terribilis vt fera, id est mors. Nam si dicatur imago feralis. i. ipsius feræ non videtur ratio carminis stare. Nā fera primā corripit: feralis, producit. ænei. iiii. Solaq; culminibus ferali carminē bubo. Incautum & nil tale ratum. Firmato pectore tādē nosco animal. scilicet vbi propius accesserat. Seco. i. abrumpo vincula quibus in venibus alligatus erat. Incidit i casses: in foueā: in laqueos: Oui. Incidit in casses præda petita meos. Virgo subiuit. principium principalis narratiōis. Et pueri simulans curam ignorare. Nō simulans curā: sed simulans se ignorare curam scilicet amorū. Nam simulamus id quod non est esse: dissimulamus id quod est nō esse. Pudorē fingit. i. simulat & fallaciter præ se fert. Ora sinūq;: in quibus muliebris species. In terram versis Id enim pudicas decet. Vnde ænei. i. Tum breuiter dido vultum demissa pfatur. Hæc sunt mulieribus arma. mulieribus natura antepultimā corripit: sed necessitate producit. Luc. Si qua deum soboles: si qua est mulieris origo. Sua galathæa. puella lactea: sed rustica. Vnde maro. Namq; fatebar enim dum me galathæa tenebat Nec spes libertatis erat: nec cura peculi. Contempta mercede. s. quā a Ianno acceperat. Ista. i. vilis: leuitas. i. incōstantia propter amores & leues mores.

Simulare
 Dissimulare

Quod nequitigeniū casus facit: o stupor o fors Alph.

Ingeniosa: o res risu celebranda bimestri
 Ianne fides seruanda: tibi philomena laborat,
 Sed quod tam vafro memoras de virginis astu
 Retulit in mentē: quæ psallere sæpe solebat
 Carmina fæmineis olim de fraudibus vmbri,
 Dic vmbri dic si quid habes, meditare parūper Iañ
 Et verba & numeros, vmbri est memorabile carmen,
 Est vt ais: sed nō gratis: memorabile carmen: Alph.
 Quas referes grates? & quid mercedis habebor?
 Accipe: promissis absoluo: & spicula reddo: Iañ
 Dū vado ad ventrē post hæc carecta leuādū, Alph.
 Ianne meū tu coge pegasus: ne vitibus obsit,
 O aries aries qui tortis cornibus atrum Iannus
 Dæmona præsentas: semper vincta subintras,
 Non sapiens donec fossa tibi lumina fronte
 Eruero, non sunt porrecta in iugera centum
 Pascua sat, nisi pampineos populeris & agros?

Quod nequit ingeniū casus facit. Interloquitur Alphus ne
 vnus sermo fastidio sit. Sensus autē est multa que p. ingeniū ex
 cogitare nequeas casui i. mētē veniūt. Risu bimestri. i. duos mē
 ses durante. Tibi philomena laborat. i. nidificat. Vnde Maro.
 Sic vos nō vobis nidificatis aues. Fæmineis de fraudib⁹ vmbri
 homo ex vmbria: sunt q̄ antoniū cāpanū itelligāt. Dic vmbri
 Ordo ē dic: dic inquā si qd habes vmbri. i. de vmbro aut de car
 minibus eius. Virg. Quin age si quid habes: in me mora non
 erit vlla. Et iterū. Si quos aut phillidis ignes aut alconis habes
 laudes aut iurgia codri. Meditare: exerce expire. Vir. Siluestrē
 tenui musam meditaris auena. Et v̄ba & numeros. Idē Nūeros
 memi si v̄ba tenerē. Nō gratis. i. nō sine mercede. Promissis. f.
 palūbinis pullis. & spicula. i. sagittas. Dū vado ad ventrē &c.

F.   **Baptistæ Mantuant.**

hoc pfecto nimis rustice: tam & ipsi rustico cōgruit: facit poeta ad exprimendū morē rusticū. Tu coge. i. compelle in vnū: ne diuaget. Virgi. Tityre coge pecus: Ne vitibus obsit. depascendo pampinos: aut vvas decutiendo. O aries aries. Allocutio rustica ad pecus. sic Maro ad arbores. Et uos o lauri carpā & te p̄xima myrte. Sic posite qm̄ suaues miscetis odores. Nō abijctur aut nec corripit o qa vox monosyllaba in principio carminis posita. Atrum dæmona. i. spiritū male callidū: q̄ cū pingi vere nō potest: cornutus tñ pingit: Non sapiens. i. non eris sapiens & fugitās malorū donec ego eruero tibi lumina: id est oculos. & hoc fronte fossa: i. pforata & excauata euulsis oculis. populeris: id est depræderis spolies. & id est etiā agros pampineos: id est vineas in quibus vites sunt: quarū frondē pampinos vocamus. dicit etiam populo. Virg. ænei. Nō nos aut lybicos ferro populare penates. Venimus &c.

Ianne recordatus redeo: sed plurima forsan   **Alph.**
 Nondum nota tibi referam: cognouerat v̄mber
 Omnia: quę fas est homini prædiscere / cælos:
 Sydera / tellurem / ventos / mare / flumina / fontes:
 Vidērat & rhodopen: atq; alta ceraunia: & ossam
 Gallica regna / ararim / rhodanū / tyberimq; padūq;
 Attica romanis referebat carmina verbis
 Ore vtroq; potens: & lingua primus vtraq;
 Hunc vnum nobis inuidit græcia: & ipsi
 Archades: & thracum saltus: & thesala tempe
 Si quid erit quod forte velis tibi notius esse:
 Candidus illius semper documenta sequutus
 Non procul hinc. hęc ille tenet: nos ille docebit:
 Sed iam septiforem flatu experiamur auenam.
 Ante tamē nymphę precor vt libet rides adsint.
 Præsertim quę plus meminisse polymnia fertur.

Ianne &c. Purgata aluo redit ad narrationē Viderat & rho
 dopen. i. thraciā vbi rhodope mons est: atq; alta ceraunia. mō
 tes epiri a fulminibus dictos. & ossam mōtē thessaliæ. Ararim
 q̄ a lugdunēsis nūc sagona dicit. vterq; aut tam arar seu ara
 ris q̄ rhodanus lugdunū cōfluit. ad cuius cōfluentē erat oli il
 la ara, de qua luue. Aut lugdunēsem rhetor diciturus ad aram.
 Tyberim fluiū heturigē q̄ romā p̄fluit. Padū fluiorū regem
 in italia in mare adriaticū ex alpibus inferioribus incidētē Vñ
 Homerus etidanū q̄ & padus dicit ex inferis ad superos tēdere
 dicit. Attica. i. græca & potissimū attica. quia attica lingua e q̄n
 q; grecorū liguis cultissima est. romanis. i. latinis verbis. Nam
 aliter ea nō intellexisset rusticus. Ore vtroq; & greco sermone &
 latino. & primus. i. pitissimus vtraq; lingua. Hūc vnū nobis
 iuidit græcia. i. iuide nobis esse cōspexit. cū similit non haberet.
 quod in vita antonij cāpani etiā de turchis cōmemorat. & ipsi
 archades. ip̄i emphasim habet. q. d. peritissimi musici. & cātare
 pares & rñdere parati. & thracū saltus vbi Orpheus amphion
 aliq; cōplures v̄fati sūt vates. & tempe. i. amenissima loca thes
 salia: in quibus etiā musicus chorus versatus est. Candidus il
 lius &c. Per candidū credā poetā intelligi: cuius exterior vestis
 vt carmelitis ceteris: & mens fere candida est. hæc. i. documēta
 vmbri. Sed iam septiforē. i. septē foramina habentē. Virgi. Est
 mihi disparibus septē cōpacta cicutis Fistula. Libetrides nym
 phæ. i. musæ: aut libethrū locū quendā. in thracia aut libethrū
 fontē in magnasia regione thessaliæ adiūcta incolentes. Maro.
 Nympe noster amor libethrides &c. Præsertim que plus sub
 audi cæteris alioqui dixisset plurimū. polymnia .i. mul
 tū & mnia. i. memoria. dicit etiā polyhymnia. i. mul
 torū hymnorū seu laudum. Hora. Nec polyhymnia Lesbouz
 refugit tendere barbyton.

Tempe

Libetrides

Polymnia

Fœmineū seruire genus / crudele / superbum /

Mulierum
incōmoda

Lege / modo / ratione caret; confinia recti

Negligit; extremis gaudet; facit omnia voto

Præcipiti. vel lenta iacet; vel concita currit.

Fœmina. semper hyems atq; intractabile frigus

f

F - Baptista Mantuani.

Aut canis ardentis contristat sydere terras
 Temperiem nunq̄: nunq̄ mediocria curat.
 Velte ardentem amat: vel te capitaliter odit.
 Si grauis est: mœret toruo nimis hernica vultu.
 Si studeat comis fieri grauitate remissa
 Fit leuis, erumpit blando lasciua risu:
 Et lepor in molli radiat meretricius ore.
 Flet/ridet/sapit/insanit/formidet & audet.
 Vult/non vult/secumq; sibi contraria pugnat.
 Mobilis/inconstans/vaga/garrula/vana/bilinguis/
 Imperiosa/minax/indignabunda/cruenta/
 Improbatauara/rapax/querula/iuida/credula/mœdax
 Impatiens/onerosa/bibax/temeraria/mordax/
 Ambitiosa/leuis/maga/lena/superstitiosa/
 Desidiosa/vorax/ganex studiosa/palatum
 Docta/salax/petulans/& dedita mollitiei.
 Dedita blandicijs/curandæ dedita foermæ.
 Iræ odijq; tenax: in idonea tempora differt
 Vlciscendi animos/infida/ingrata/maligna
 Impetuosa/audax/fera/litigiosa/rebellis
 Exprobrat: excusat tragica sua crimina voce.
 Murmurat/accendit rixas/nil foedera pendit:
 Ridet amicitias: curat sua commoda tantum.
 Ludit: adulatur: defert: sale mordet amaro.
 Seminat in vulgus nugas: auditaq; lingua
 Auget: & ex humili tumulo producet olympum.

Diffimulat: simulat doctissima fingere causas.

Ordinēq; dolos: fraudiq; accommodat ora:

Ora omnes facili casus imitantia motu

Femineū seruire genus. Multa in muliebrē sexum supciliose dicuntur: quæ omnia in malas dici possunt: sed rarissime sunt bonæ secundū Lucilium qui dicit. Heu facul est homini inuētu bona fœmina nuscq;. vbi facul pro facile antique dixit. Et Sufarion megarēsis antiquæ comedie præceps. Audite populus. Sufarion hæc dicit filius philini megarēsis tripodiscius. Malū sūt mulieres: sed tamē o populares nō adest inuenire domum sine malo. Multa tamē etiā in sanctis litteris in bonarū cōmendationem dicunt. Sed mulierē fortem quis inueniet: Modo. i. moderatidē. de qua Hora. ser. primo. Est modus in rebus sunt certi deniq; fines. Quos vltra citraq; nequit cōsistere rectū. Extremis gaudet. quæ ambo mala sunt: quia vni virtuti duo vitia opponunt alterū per abundantia: alterū per defectū peccās. Aut canis. i. canicula aut syrius. Odit pteriti est vocis & ita pducit. Hernica Nec reperias apud idoneos odio nisi semel apud ciceronē odias. Nūmis hernica. i. aspera vt hernici montes in italia asprimi. Grauitate remissa fit leuis. quia Dum vitant stulti vitia in contraria currunt. Ducit em̄ i vitium vitij fuga si caret arte. Lepor meretricius. i. suauiloquiū & blandicie meretricibus digne. Sibi cōtraria. i. incōstās. Vnde addit: Mobilis incōstās. Aenei. iij. Variū & mutabile semp fœmina. Imperiosa. i. affectatrix i perij. Indignabūda: fastidiēs frequēter. Cruenta: cruoris & sanguinis appetēs: & maxime vt Iuue. docet vindicte. Improbata. i. improbāda. Auara: quia rapax: sed tamen inutiliter expendit. Iuue. Prodigia nō sentit pereuntē fœmina censum. Ac velut exhausta rediuiuus pullulet arca Nūmus: & e pleno semp tollat aceruo. Nō vnq; reputat quāti sua gaudia consistēt. Rapax q; vt expēdat. querula: quia vt dicit Iuue. Aut odit pueros aut ficta pellice plorat. Maga. i. sortilega magicæ arti intendēs: vt Iuue. in dicta sexta docet: hic magicos affert cantus: hic thesaliavendit Philtra: quibus valeāt mentē vexare mariti. Lena etiā filiarū venditrix. Iuue. Scilicet expectas vt tradat m̄ honestos aut alios mores q; quos habet: vtile porro. Filiolā turpi vetulę p

ducere turpem. Supstitiosa. quod idē Iuue. in sexta docet: vt ce-
tera fere que hic habentur. ganæ sic & alij christiani poete. sed
ganeo primā pducit. Satyricus. Occultas ganeo pultes. Pala-
tum docta. i. delicata. falax. i. luxuriosa. Tragica voce. i. quali
vtuntur tragici dū infortunia regum lamētant. Litigiosa: quia
nulla fere causa est in qua nō fœmina litē Mouerit. Nil. i. nihili
pendit fœdera. Ludit. i. illudit. Adula: defert. i. clam defamat
& crimē occultū pādit. Sale amaro. i. falsa & callida reprehē-
sione. Seminat. i. dispigit in vulgus nugas. i. res friuolas. Ex hu-
mili tumulo pducet olympū. i. nil sibi nō pmittit posse effice-
re. Ora omēs: ordo: accōmodat inquā ora imitātia facili motu
omnes casus. i. euēta omnia. hoc est scit se accōmodare rebus: &
ridere cum ridētibus: & flere cum flentibus: imo iterdū vtrūq;
simul.

Non potes insidias euadere: non potes astum

Vincere: tantæ artes solertia tanta nocendi

Et quæ videas oculis præsentibus audet

Excusare nefas. potis est eludere sensus

Sedulitate animi: nihil est quod credere possis

Et nihil est quod nō: si vult te credere cogat

His facient exempla fidem: quæ crimina non sunt

Fœminea tentata manu: dedit hostibus arcem

Decepta ornatu brachi tarpeia sinistra.

Sæuijt in natos manibus medea cruentis.

Tindaris agæas onerauit nauibus vndas.

Scylla hostem sequitur patri furata capillum.

Fratrē biblis amat: subicit se myrrha parenti.

Concubitus nati longæua semiramis ardet. i

Causa necis vati coniunx fuit amphiarao.

Occidere viros nocturnis bellides armis. i

Orphea mēbratim cicones secuere poetam.

Cognita luxuriæ petulantia pasiphaeæ
 Phedra pudiciam contra crudeliter ausa est.
 Decæpit iudea virum rebecca; suamq;
 Progeniem velans hircino guttura tergo.
 Porrigit alcide coniunx fatale venenum.
 Decipit hispodame patrem; lauinia troes
 Implcat ancipiti bello, briseis achillem
 Depulit e castris demens chrisæide factus
 Fulminat atrides; & sentit appollinis iras.
 Eua genus nostrum foelicibus expulit aruis.

¶ Non potes. Eandē rem prosequitur. Astū. i. astutiā. Nihil ē quod credere possis. Quia & q̄q; videas oculis &c. Iuue. Nihil est audacius illis Deprensas iram atq; animos a crimine sumunt. Quæ crimina nō sunt fœminea tētata manu. q. d. Nulla nō sunt & ita oīa sunt. Tarpeia virgo vt armillas quas in brachijs galloꝝ vidit haberet tradidit illis arcem capitolinā. vnde armis brachioꝝ obruta interijt. Dicit̄ aut̄ hic brachi p brachi quia aliter versus nō staret. Sæuit in natos. Virg. Sæuus amor docuit natorū sanguine matrē Cōmaculate manus. Nam medea ab iafone spreta omnes cōmunes libros preter thessalū trucidauit. Tindaris. i. helena tindari vt putabat filia a paride rapta aut ip̄m secuta mille carinis a græcis repetita est. Scylla nisi megarenstū regis filia absisso purpureo capillo quē pater factatū habuit ad minoa bōstē ptulit. Biblis vt Oui. meta. ix. docet exarsit amore Cauni fratris a quo spreta in fontē sui nominis cōuersa est. Subicit se myrrha parēti. f. cynatæ de quo li. x. meta. quæ etiā in myrrhā arborē illic cōuersa dicit̄. Est autē in verbo subicit sincopa. Nam si vt debet subijcit scriberet̄ eēt positio breuis. Fecerūt tamē id aliq̄ quoq;. Semiramis regīa babyloniæ & regni assyriorū moderatrix exarsit amore Nini filij; quē se diu simulauerat: vt Iusti. docet lib. i. Causa necis vati cōiunx fuit scilicet eriphile: de qua in thebaide Stacij multa leguntur. Belides beli nepres filiæ danai fratris ægypti regis. quæ quinquaginta nupserūt totidē patruelibus. i. patruī ægypti filijs cō-

Tarpeia

Medea

Helena
 Scylla

Biblis
 Myrrha

Semiramis

Eriphile
 Belides

f. iij

F. **Baptistæ Mantrani.**

acte ab eo: sed a patre qui ab oraculo habuit sibi cauendū a tali genere psuata. prima nocte omnes maritos suos interfecerūt p̄ter Hypermestram: que Lino pepcit: a quo Danaus obtruncatus est. Cicones mulieres thraciæ (vt autor est Virg. in fine georgi.) Pasiphæ vxor minois regis cretensiuū amore tauri incensa se in lignea vaccā a Dedalo effictam includi fecit: & sic cum tauro concubēs & postea cum minoe minorauit genuit. Ordo est petulantia luxuriæ pasiphaeæ. i. ipsius Pasiphaes est sup. cognita. Phedra pasiphaes & minois filia hippolytū priuignum cui desponsata sed non tradita a Theseo fuerat interpellauit de stupro. at cum ille renueret ne patri iniurius sit: detulit apud patrem quasi ille interpellasset. vnde credulus pater a neptuno siue a patre Aegeo impetratis phocis marinis beluis equi hippolyti in furorē versi ipm dissoluerūt: vnde & hippolytus ab hippos quod est equus & equa & lyo. i. dissoluo dictus presagio quodā videt. Nam ab hippolyte matre id nomē prius habere potuit. Decēpit iudea Rebecca virū. s. Isaac: cuius oculi calligauerāt: suāq; p̄geniē. i. filiū chariorē Iacob: velās hircino tergo id est pellibus hircorū aut caprorum: vt pilofus perciperet vt erat Esau. Coniunx. s. Deianira: fatale venenū. i. tunicā sanguine venenato nelli intinctā dedit alcidē. i. herculi alcei. nepoti putatiuo. Nā amphitrioniades dicit cum Iouis sit filius. Hippodame cœnomai helidis & Pisæ regis filia patrē decepit: quia pelopi in pernitiē patris nupsit. Erat em̄ in fatis tūc patrē decessurum quādo illa nuberet. nupsit autē superata in curuli certamine: dolo tamen myrtili aurige. Dicitur etiā hippodamia quasi equorū domitrix Lauinia filia latini turno desponsata a matre amata & ænæ p̄ oracula & patris assensū troianis multis exitij causa fuit. Briseis que achilli sorte obuenerat quum abducta chriseide que agamennoni obuenerat: hanc agamēnon vi abstulisset effecit vt achilles iratus armis abstineret: multos grecorum interim sineret: donec patrodi amici necem vlscisci vellent. Atrides. i. atrei filius saltē putatiuus agamēnon: fulminat id est ira & amore æstuat factus demens chriseide. i. per amorē chriseidos filie chrisei sacerdotis appollinis. qui cum infultus in exercitū grecorū filiā repetitū venisset: nec obrinisset: sæui per silentia ab appolline impetrata tandē eā abduxit. Sentit ḡ iras appollinis. i. pestē qua totus exercitus multabat Fœlicibus ar

uis. paradiso.

Credite pastores; per rustica n umina iuro;
 Pascua si gregibus vestris innoxia vultis
 Si vobis ouium cura est; si deniq; vobis
 Grata quies/pax/vita leues prohibete puellas;
 Pellanturq; procul vestris ab ouilibus omnes;
 Thestylis & phyllis/galathæa/neæra lichoris.
 Dicite quę tristem mulier descendit ad orcum
 Et redijt; potuit si non male sana fuisset
 Euridice reuehi per quas descenderat vmbas;
 Rapta sequi renuit fessam proserpina matrem
 At pius aeneas redijt; remeavit & orpheus.
 Maximus alcides & theseus & duo fratres
 Vnus equis; alter pugnīs bonus; atq; palestra.
 Et noster deus; vnde salus & vita refurgit.
 Hęc sunt pastores; hęc sunt mysteria vobis
 Aduertenda animi fugiunt obscœna viriles;
 Fœmineas loca delectant infamia mentes
 Vt semel in scopulos vento contortus & vnda
 Nauta scit incautis monstrare pericula nautis;
 Sic senior longo factus prudentior vsu
 Præteritos meminit casus; aperitq; futuri
 Temporis euentus vitæq; pericula monstrat.
 Si fugiunt aquilam fulicæ/si iheretia cerui;
 Si agna lupum; si damma canem; muliebria cur non
 Blandimenta fugis; tantum tibi noxia pastorq;

F. Baptista Mantuan.

¶ Credite pastores. Cōuertit sermonē ad pastores. quorū docē di gr̃a hęc de fœminis dixit. Per rustica numina. Id antique ni si ad deū & sanctos quibus arua custodiæ sunt referamus. The stylis &c. Harū enī meminit Virgilius in bucolicis dicēs. The stylis & rapido fessis messoribus æstu Allia serpillūq; herbas cōtōdit olentes. Et iterū. Iā pridē a me illos abducere thestylis orat. Itē. Phyllida mitte mihi meus ē natalis iolla. et. Phyllida amo añ alias: nā me discedere fleuit. Itē. Malo me galathæa petiit lasciuia puella. Et. Huc ades o galathæa &c. Itē. Ille nāeram Dū fouet. Itē Tua cura lichoris Perq; niues aliū perq; horrida faxa secuta est. Dicit &c. Ingeniosa excogitatio: Raptæ legunt mulieres ab inferis: & fere redēpte sed non rediisse. Euridice orphei cōiunx cū eā aristeus pastor insequeret a serpēte q̃ i herbis diluuit extincta ab orphea cytharæ beneficio redēpta ab inferis fuit. ea lege vt eā nō respiceret. quod tñ fecit: vñ reuerti cōacta est. quod quarto georgicorū ad finē graphice describit. & a boecio nō segniter. Proserpina cereris filia a plutone surrepta & a cerere m̃re inuēta: redēpta fuisset si nihil apud inferos gustasset: sed granū pomi gustauit vt nō rediret. Vnde in primo georg. Nec repetita sequi curet pserpina matrē. At pius æneas rediit. postq; illuc duce sybilla p̃ris vidēdi gratia descēdit. vt sexto ænei. late dicit. Remeauit et orpheus relicta tamē coniuge Maximus alcides. i. hercules. vt pirethou redimeret. Virgilius Quid thesea magnū. quid memorē alciden: Et duo frēs. vnus scilicet castor. tamē virgilius ponēs nomē p̃ nomine dixit: Dominus pollucis habenis. Alter pugnīs. s. pollux. Fratres gemini in cœlū translati vbi geminos constituunt signum tam latū vt dum alterum occidat: alterū oriri incipiat. Vnde fabulæ locus est vt alter mortalis quippe a tindaro genitus: alter imortalis vt ab ioue satus dicatur. sed mutua charitate ita deuicti vt imortalitatē cōmunicarēt & altero moriēte alter reuiuiscat. Vñ est in sexto æneidos. Si fratrem pollux alterna morte redemit. Itē q; reditq; viā toriens. Melius autē legit alter q̃ alius: quia alter de duobus: alius de pluribus dicit. Et noster deus. dñs noster iesus christus qui descendit ad inferna: & tertia die resurrexit a mortuis. Aduertēda/considerāda. Animiviriles fugiūt obscœna. naturaliter quidē. Vsq; adeo vt qui nō fugiūt effœminati dicantur aut muliebres. Vnde est illud Ennii apud Ciceronē i pri

Euridice

Proserpina

Gemini
Castor &
Pollux

mo de officijs. Vos etenim iuuenes animos geritis muliebres. Il-
laque ygo viri. Fœmineas loca delectant infamia mentes. id qui
de turpibus verum est. Ut senior. Vult sibi in ea re expro fidem
adhiberi. sicut nautis veteranis de piculis marinis credit. Fuli-
ce aues sunt marinæ. Docet autem beluas prudentiores in fugien-
dis nociuis ac insidiosis ac nos sumus.

Est in eis pietas crocodili; astutia hyenæ

Cum flet & appellat te blandius, insidiatur.

Fœmineos pastor fugito (sunt rhetia) vultus.

Non animis / non virtuti / non viribus vllis

Fidito / non clipeo / cuius munimine perseus

Vidit saxificæ colubros impune medusæ.

Monstra peremerunt multi; domuere gigantes;

Euertere vrbes; legem imposuere marinis

Fluctibus; impetui flauiorum; & montibus aspris.

Sacra coronarunt multos certamina, sed qui

Cuncta subegerunt sunt a muliere subacti.

Rex qui pastor erat funda, spolioque leonis

Inclitus; & natus qui templa sionia fecit

Primus; & excellens inuicti robore Sanson;

Fœmineum subiere iugum; minus officit ignis /

Saxa minus / romphea minus / minus hasta / min⁹ mors /

Nec formæ contenta suæ splendore decorem

Auget mille modis mulier; frontem ligat auro;

Purpurat arte genas; & collocat arte capillos.

Arte regit gressus; & lumina temperat arte.

Currit vt in latebras ludens perducatur amantem.

Vult dare; sed cupiens simplex & honesta videri:

F Baptiſtæ Mantuani.

Denegat: & pugnat: ſed vult ſuper omnia vinci
Foemina coeciaco (res mira) ſimillimavento eſt:

Qui trahit expellens mendaci nubila flatu.

Crocodilus

¶ Eſt in eis pietas crocodili. Crocodilus aial eſt terreſtre & aq̄
tile: creſcit ex minimo ad decē & ſeptē & amplius cubitos. qui
buſdā ægyptioꝝ crocodili ſacroſancti ſunt: q̄buſdā nō ſunt: ſ;
veluti hoſtes exagitāt. vnde Iuue. Crocodilū adorat Pars hæc
Eſt autē hec belua que oua parit inſtar anſerinoꝝ: contra fuga
ces terribilis. contra inſequētes autē fugax. hebetes oculos ha
bet in aqua: extra aquā acerrimi viſus eſt. Cōſpecto hoīe emit
tit lachrymas: mox appropinquātē deuorat. Vñ factū eſt pro
uerbiū. Lachrymæ crocodili: de his qui ſub ſpecie pietatis ho
mines fallūt. Graphice ergo dicit Eſt in eis pietas crocodili. Hy
ena ̄t aial ē in aſfrica ꝑcipue naſcēs. Vtrāq; ei naturā eſſe nō
nulli exiſtimār: & alternis annis marē: alternis foeminam fieri.
hoc Ariſtoꝛeles negat. Collū ei & iuba cōtinuitate ſpinæ porri
gi: ſlectiq; niſi circūactu totius corporis non poteſt. Humanū
ſermonē inter paſtoꝝ ſtabula aſſimilare dicit. nomēq; alicuius
diſcere quē foras euocatū dilaceret. Vomitionē etiā hoīs imita
ri ad ſollicitādoſ canes quos inuadit. Soler ꝑterea id animal ſe
pulchra cruere vt cōꝛpora inquirat. Hec ſpontin⁹. Ob quæ re
ſte dicit aſtutia hyenæ. Fido. i. cōfido. Nō clipeo. ſ. cbriftalli
no ipius palladis: cuius munimine ꝑtectus Perſeus Meduſam
interemit. e cuius ſanguine natus fingit pegafus equus alatus.
Erat autē meduſa vna triū gorgonū quæ vnū habuiſſe oculū
quo viciffim vterent dicunt: hoc eſt vnionē ſeu margaritā. erat
autē pulcherrima. Vñ ſe inſpiciētes in ſtuporē traxit: & ita i ſa
xa vtere dicta eſt. Hāc em viſam neptunus ardēs amore in tem
plū vſq; palladis inſecutus illic oppreſſit. vñ irata dea ipius ca
pillos q̄buſ neptuno placuerat i angues mutauit. deditq; vt oēs
eā inſpiciētes in lapides vterent. Perſeus aut dicit danaes achri
ſij regis argiuorū filiæ ab Ioue oppreſſe filius. Mōſtra pemeſt
multi: vt hercules: theſeus: perſeus. Domuere gigātes. vt dñj in
bello gigāteo. & hercules anteu in lybia & gerionē in hispania
racū in italia & alios alibi. Euertere vrbes. vt ſcipio carthaginē
in aſfrica & numātiā i hispania. greci troiam: & alij alias. Le
gem ipofuere marinis fluctibus. vt ceſar & auguſtus lucrino la
cui. xerxes q̄ pontē ſup mare extruxit: & cū dirutū videret fla

Hyena

Meduſa

gellis cædi iussit. & mōtibus aspris, vt idē xerxes q̄ athon mō/
tem æquauit solo: & p̄ parte nauigabilē fecit. Iuue. Velificatus
athos. Dicit̄ autē aspris per sincopā p̄ asperis. Sed qui cuncta
subegerūt. Iuue. in sexto. Nūc patimur lōgæ pacis mala: scuior
armis Luxuria incubuit: & victū vlciscit orbem. Rex q̄ pastor
erat: Dauid. funda qua goliath strauit. spolioq; leonis: quem se
adhuc pastorē interemisse dicit. Inditus & natus. i. filius eius sa
lomon: qui templa sionia. i. hierosolymitana. Nam Sion prin
cipalis pars hierosolymę est. De his in libris regnoz. & de san
sone in libro iudicū dicit̄. Romphea qua āgelus a paradiso ter
ruit. Plebei ac triuiales sunt ꝑ siculi. Adam: sanfonē: loth: dau/
dem salomonē Fœmina deccepit: quis modo tutus erit: Fron
tem ligat auro. quod crinale vocār. aut reticulo aureo seu aura
to. Purpurat. i. purpureas facit: hoc est rubicūdas arte. s. phuca
toria. Lumina. i. oculos. Currit vt in latebras ludens perducit
amantē. vñ Poeta. Malo me galathea petit lasciuia puella. Et fu
git ad falices. & se cupit anteveri. Aut ad eam respicit. de qua
Prouerbiōz. vij. mirū in modū graphice loquitur salomon.

Sion

Omitto verba: quia in manibus sunt. Vult dare. s. stuprū & co
piam sui. sed vult sup̄ oīa vinci. vt vim sibi illatā dicat. Cæcia
o vento. Cæcias em̄ trahit ad se nubes quas alij venti ꝑpellūt.
Quisquis es expertus moneo: tentare refusa

Dum licet: hic fragilis quod habet fastidia sexus.

Immundum natura animal: sed queritur arte

Mundicies, id luce opus est: ea somnia nocte

Deglabrat: laurat: & pingit: striat: vngit & ornat.

Tota dolus: tota ars: tota histrio: tota venenum.

Consilio speculi gerit omnia. labra mouere

Discit: & inspecto vultum componere vitro.

Discit blandiri: discit ridere: iocari.

Incedens humeros discit vibrare: natesq;

Quid sibi vult nudum pectus: quid aperta superne

Rimula: quæ bifidam deducit in vbera vallem?

g 4

F Baptiſtæ Mantuani:

Nempe nihil: niſi quo virus penetrabile ſenſum
 Plus premat: & ſtygię rapiant præcordia flammæ.
 Hi iuuenum ſcopuli ſyrtes / ſcyllę / atq; charibdes.
 Hæ immunde phinei volucres quę ventre ſoluto.
 Proluuię fœda thalamos: cœnacula menſas:
 Compita: templa: vias: agros: mare. flumina: montes:
 Inceſtare ſolent. hæc ſunt phorcínides ore
 Monſtrifico: extremis lybię quæ in ſinibus olím
 Aſpectu mutare homines in ſaxa ſolebant.

¶ Quisquis es (exptus moneo) parēteliſ eſt: tentare. i. attētare
 & periculū facere recuſa. dū licet. Vnde. Dū licet indigno ſub/
 trahe colla iugo. Et iterę. Principijs obſta: ſero medicina paraſ.
 Dum mala per longas conualuere moras. Faſtidia. i. ſuperbus
 contēptus. Immūdū natura animal: ſi animo vituperandi hoc
 diceret ineptiret. nā ſi natura immūde & cura ac arte mūde ſūt
 in hoc veniūt laudāde q; arte naturā corrigūt: ver; animo de/
 hortādi ab earum illecebris & fucata venuſtate id dicit. Id luce
 opus eſt. i. nihil aliud faciūt noctes & dies. ſiue noctu & iterdiu
 Deglabrat leuē & glabrā facit cutē rugis & pilis amotis. ſtriat
 in tricas colligit capillos. Tota ſupple eſt: aut exiſtēs dolus. to
 ta hiſtrio. ludia & ſcurrilis. tota venenū: quia vritq; vidēdo fœ
 mina. & taſtu inficit. Vnde quidā. Eſt taſtu viſcus mulier: viſu
 baſilifcus. Humeros diſcit vibrare id nimiū petulātes faciunt:
 quę humeros agitant ſicut in amplexu. Nā honeſtas mſes ſtu
 dent eſſe demiffis humeris. & nates. i. clunes. Satyric⁹. Tremu
 lo deſcendūt clune puellæ. Rimula. i. fiſſura veſtiū in ſinu inter
 māmillas. que bifidā. i. in binas partes diuiſam. Virus. i. vene
 num quo viſa inficit. Flāmæ ſtygiæ. i. infernales potius dixiſſē
 phlegētōtæ. Præcordia ſunt tenues mēbranæ circa cor. quę di
 cuntur affectionū ſiue paſſionū ſedes. Hi iuuenum ſyrtes. i. bre
 uia vada arenoſa: in que q; inciderit difficulter euadit: allegori
 cos ergo ſumma pericula intelligit: ſicut ſunt ſcylla & charib
 dis in mari ſiculo. Immūdæ phinei volucres. i. harpyæ. de qui
 bus ænei. iij. Excipiūt ſtrophades graio ſtant noiē dictæ. Inſu

Rimula

Præcordia

Syrtes

Harpyæ

le iōnio in magno quas dira celeno Harpiæq; colunt aliæ phi-
neia postq; Clausa domus: mēsaq; metu liquere priores Tristis
us haud illis monstrū: nec sæcuior vlla Pestis & ira deū stygijs
sefe extulit vndis Virgineos volucrū vultus: foedissima vētris
Proluies vncæq; manus: & pallida semp Ora fame. Phineus
autē rex archadiæ liberis nouercā sup̄duxit: eosq; vt illi cōpla-
ceat excæcauit. Ob quā rem irati dij ei oculos sustulerūt: & imi-
serūt harpyias que illi cibū abriperēt. qd̄ & diu fecerūt. sed q̄a
argonautas hospitio suscepit miserūt ad eū zetū & caloim bo-
rex regis ac venti thraciæ ac orithyæ ab eo rapte filios: iuue-
nes alatos q̄ eas ad strophadas vsq; pepulerūt. Cænacula altio-
ra domus: aut plocis in qbus cenat. Incestare. i. polluere & nō
castū reddere. Aenei. vi. & totā incestat funere classē Hæ sunt
phorcinides. i. gorgones. Oui. Finibus extremis lybies vbi fer-
uida tellus Accipit oceanū demisso sole calentē Squallebāt la-
te phorcinidos arua medusæ.

Phineus

Carmina doctiloqui cursim recitauimus Vmbri.

Quæ si visa tibi nimium prolixa memento

Iplius id rei viciū non carminis esse:

Nō longū est carmen: mulierū amentia longa est.

O memorāde senex quo se vetus vmbria tantū Ian.

lactat: & ipse tuæ tyberis conterminus vrbi.

Martia non ab re tantū te roma vocabat.

Ipsa tuas artes: & non triuilia notat

Carmina. te vita functum fleuere latinæ

Naiades & graiæ. tua molliter ossa quiescant

Semper: & in summo o mens aurea viuat olympo.

FINIS.

¶ Carmina doctiloqui. Hūc (vt dixi) licet aut antoniū cāpanū
intelligere aut hetruscū petrarchā aut aliū quēuis ea tempestate
doctū. Iplius id rei: cōtra artē pducit syllabā. nā q̄nte declinati-
onis nō pducunt e añ i nisi pcedat i. & ita rei: spei: fidei: plebei:

g ii)

Per Vmbrū
intellige Gre-
goriū thifer-
num: vt ip̄e
met auctor
dixit thome
wolfio iuni
ori Mantue

F Baptiffæ Mantuani.

penultimā corripit. possum⁹ vsum enēdare sic. Ipſius eſſe rei
vitiū nō carminis illud. Nō longū eſt carmē. vñ Martialis. Nō
ſunt lōga qbus nihil ē qd demere poſſis. Martia roma: aut bel
licoſa olim. aut martē autorē habēs. vñ Liuius in p̄fatōe. Sicuti
pp̄ſo licere oportet cōſecrare origies ſuas & ad deos referre au
tores. ea belli gl̄ia eſt populo romano: vt cū ſuū cōditoriſq; ſui
paritē Martē potiffimū ferat tā hoc gētes humane patiant æq;
animo q̄ impiū patiunt. Et nō triuialia: nō vulgaria. Virgili⁹
Nō tu in triujs indocte ſolebas. Stridētī miſerū ſtipula diſpde
re carmē: Te vita functū. i. defūctū. Latinæ naiades. i. fluminū
ac fōtiū italicor; nymphæ ppter ſermonē latinū: & graiæ. i. gre
ce. ppter gr̄cū. Tua molliter oſſa quieſcāt. Vñ prius vbi de ſe
pulchro leui locuti ſum⁹ diſſeruimus. Hoc em̄ ad veter; p̄inet
ſup̄ſitionē. nā veri⁹ maro dicit. facilis iactura ſepulchri. & Se
neca Quid refert humi an ſublimi putrefcā: Mens aurea. i. pul
cherrima viuat olympto. i. cœlo. hoc catholico viro dignū eſt
Olympus autē macedoniæ mōs altiffimus p̄ cœlo a gr̄cis po
tiffimū poni ſolet.

Naiades

Olympus

Aegloga quinta quæ dicit^r Candid⁹ de conſuetudine di
uitū erga poetas. collocutores Sylluanus & Candidus.

CAndide nobiſcū pecudes aliqñ ſolebas Sylu.
Pascere: & his gelidis calamos i flare ſubvmbriſ
Et miſcere ſales ſimul & certare paleſtra.

Nunc autem quali paſtores & rura perofus

Pascua ſopito fugis: & trahis ocia cantu.

Vos quib⁹ eſt res āpla domi: quib⁹ vbera vaccæ Can.

Plena ferunt: quib⁹ alba greges mulctaria complēt

Cymbia lacte niuent: & pinguiā prandia fumant

Carmīna laudatis. ſi quid concinnius exit.

Plauditis: ac læti placidas extenditis aures.

Pro numeris vanas laudes: & inania verba

Red dicitis. interea paſtor ſitit/ eſurit/ alget.

Nonne potes curare greges: & dicere verſus Sylu

Cum vacat: & positis viram traducere curis?
 Omnē operā gregib⁹ pastorē impēdere oportet: **Can.**
 Ire/redire/lupos arcere/mapalia sepe
 Cingere: mercari paleas & pabula: victum
 Quærere, nil superest oci: laudabile carmen
 Omnē operam totumq; caput syluane requirit.
 Grande vtrūq; opus est: & nostris viribus impar
 Cum cecini sitio: sitiēti pecula nemo
 Porrigit, irridēt alij tibi penula dicunt
 Candide trita: genu nudū: riget hispida barba
 Iam sylue implumes: & hyems in montibus albet.
 Irascor/doleo/indignor. fert omnia victus/
 Lanicium /foetusq; mares: nō vendimus agnas.
 Sed quia lac pascunt/premitur nihil: vbera siccant.

C Andide nobiscū & c. Argumētū huius æglogę est dete-
 statio tenacitatis diuitū in poetas: quorū ingratitude
 atq; auaricia aurea vena in poetis extinguit. Per candi-
 dū autē mihi ꝑo sise fit poetā posse intelligi. ꝑ syluanū quēuis
 diuitē auarū. Inducit tñ vtrūq; pastorē. vñ dicit: sub his vmbri-
 s q. d. sub quibus sum⁹. nec quicq; aptius syluano q; esse in syluis.
 Est autē fere eadē farrago quę in Iuuenalis satira. vñ. Et miscere
 sales. i. lepores sermōis. Sopito. i. oppōsto & neglecto cātu. quę
 res doluit syluano. Nā diuites auari licet nihil cōferāt ī poetas
 bonos: admirant tñ eos. & oblectant eorū carminibus. vñ Iuue.
 in dicta satyra. Spes nulla vltior: didicit nā diues auarus Tā
 tū admirari tātū laudare disertos Vt pueri iunonis auem. i. pa-
 uonē admirant & laudāt: qā laudato nihil porrigūt: sed si pñt
 plumas auferūt. Plena ferūt. Maro significātī⁹ distēta dixit. Alba
 multi. multātras: hoc ē vasa ī q; mulget lacte albicātia. Cymbia
 .i. vasa icurua ī morē cymbarū facta. Carmia laudatis. sicut iā
 Iuue. dixit, si qd cōcinnius. i. modulatus: & vt Persius. si qd tñ

F Baptiſtæ Mantuani;

aptius exit. Plauditis. i. applauditis vanas laudes: quia nihil cō
modi afferētes. Nā probitas laudat & alget. alget: quia nudus
& ita algore conficit. Iuue. Tædia tunc ſubeunt animos. tūc ſe
q̄ ſuāq̄ Terpſicoren odit facunda & nuda ſenectus. Et poſt. ne
q̄ em̄ cantare ſub antro pierio: tyrſumue poteſt cōtingere ſana
Paupertas: atq̄ æris inops: quo nocte dieq̄ Corpus eger: ſatur
eſt cū dicit Horatius Ohe &c. Omnē operā gregibus. Iuue. ibi
dem. Pectora noſtra duas nō admittētia curas: Magnæ mētis
opus: nec de lodice paranda Sollicitæ: currus & equos facieſq̄
deor̄. Aſpicere &c. Mapalia. i. caſas & tuguria: ſepe ſepimento
ablūtus eſt a ntō ſepes. Nil ſupeſt oci p̄ oc̄. Enumerat aut̄ nego
cia paſtoralia volēs a cōſimili etiā alia intelligi. Tibi penula. i.
veſtis exterior attrita. Siluæ īplumes. i. frondibus ſpoliate Fert
oīa victus. i. aufert. ſicut Maro. Omīa fert ætas aim̄ q̄z. Victus
autē. i. neceſſitas edēdi vt viuas. aut victus. i. cibus quo viuas:
fert. i. abſumit: laniciū. i. lanā. & fetus mares. i. arietes & hedos
ac coleatos reliquos. Nō vendimus agnas. quia ad futurā p̄
pagationē recipiūt eas. Lac paſcunt. i. fugunt & abſumunt dū
paſcunt. Premiū nihil. i. nō fit caſeus mollis. Maro. Et preſſi co
pia lactis: vbera ſiccāt. ex marone eſt vt alia multa.

Penula

Pœnitet ingenij ſi quid mihi: pœnitet artiſ;

Pœnitet & vitæ: poſtq̄ mihi nulla ſecundant

Ex tot ſyderibus quot ſunt in nocte ſerena.;

Hactenus vt noſti: gratis cantauimus. ætas

Indiga paucorum merces fuit: altera longe

Conditio ſenij: quod nunc ſubit. omniū egenos

Reddit: & extinctis lucri ſpem viribus aufert.

Mox erit vtendum partis. modo quærere tempus

En formica breuis: ſed prouida beſtia condit.

In brumam noua farra cauſis æſtate latebris.

Neue renaſcantur: fruges ſecat ore ſepultas.

Scire genethliacos fatalia ſydera dicūt Sylvanus

Hi ſub mercurio vates: & ſub ioue reges.

Magnatesq; locant; istis dat iupiter aurum.
 Atq; magistratus, dat maiæ filius illis
 Ingenium/linguam/cytharas/& carminis artem
 Hæc tua fors, quid quæris opes; deus omnia in omnes
 Diuidit; vt melius nobis videt esse futurum.

Sorte tua contentus abi; sine cætera nobis.
 Sunt tibi diuitiæ mihi carmina, quid petis ergo **Can:**

Carmen; & inuadis partes Syluane alienas;
 Non tibi furripio carmen; nec apollinis arma; Sylu.

Sed dare dulcisonis aures concentibus opto.
 Si gaudere meis igif concentibus optas; **Candi.**

Nos gaudere tuis opibus Syluane decorum est.
 Ille meis opibus gaudet qui diligit, odit **Sylua:**

Inuidus; atq; animo bona fert aliena molesto.
 Sic quoq; tu nostris absens gaudere camœnis **Can.**

Sat potes. hæc artis sat sint tibi gaudia nostræ.
 Carmina sunt auris conuiuia; caseus oris

Si cupis auditu fac nos gaudere palato.
 Hoc amor/hoc pietas/hoc vult deus; omnia nō dat

Omnibus; vt nemo sibi sit satis, indigeatq;
 Alter ope alterius; quæ res coniungit in vnum

Omne genus; gallos/mauros/italos & iberos.

Pœnitet ingenij. Prosequit Candidus quærelas suas. Pœnitet ingenij. i. habere ingenij ad carmen aptū. si quid mihi. subaudi est ingenij. Multa secundat. i. p̄p̄a sunt. vt ventus & fluctus secundus. i. sequens & a tergo veniens; nauigantibus. Quot sunt. i. apparēt. Nō em̄ plura sunt Gratis. i. sine mercede. sed ætas. s. iuuenilis; indiga. i. indigens paucorū. nō em̄ subiecta est morbis;

Formica

nec tanto eget munimēto contra frigora. Quod. f. senitū: nunc subit. i. subrepat nō animaduertētibus nobis. Omnium egenos reddit: vidimus Iuuenalē. extinctis viribus auferit spem lucrandi. Mox erit vtendū partis. i. acquisitis in iuuetā. Nunc quære re p̄ querēdi. i. acquirendi tempus. subaudi est. En formica. Sa lomon puerbios: vi. Vade ad formicā o piger & cōsidera vi as eius & discite sapientiā. Quæ cū nō habeat ducē nec p̄cepto rem nec principē parat in æstate cibū sibi: & congregat ī messe quod comedat. Et. xxx. Formicæ populus infirmus qui prepa rat in messe cibum suum. Horatius sermone primo. Sicut par uula (nam exemplo est magni formica laboris) ore trahit q̄d cunq; potest: atq; addit aceruo. Quē fruit haud ignara ac nō īcauta futuri. In brumā. i. ad breuissimā diē: vt est ī solstitio hy berno. Ordo est. Condit. i. abscondit æstate ī cauis latebris far ra noua. Neue p̄ neq; i. & ne renascant. i. germinēt. secat ore: id est germen auferendo distrumpit. fruges sepultas. i. abscondi tas in terris. Genethliacos: id est de genesi & natiuitate iudican tes: qui inspecto natiuitatis horoscopo futurā vitam predicūt: hi scilicet genethliaci & mathematici locāt sub mercurio: id est hora nascendi qua Mercurius dominaī. Vates. id est pphetas & poetas & omnes prudentes cathos ac ingeniosos. Et sub Io ue reges & magnates. Vnde secundū Homerū in iliade. honor autem ab Ioue est. Maiæ filius. id est mercurius: dat illis. f. vati bus sub se natis ingenium. & ita vult eos contentos esse debere sua sorte dicens. Sorte tua contētus abi. sine. i. derelinque cæte ra. i. diuitias & opes nobis. f. qui ingenium & carminis artē non habemus. Quid petis ergo carmen: subtilis obiectio Non tibi surripio carmen. Callida quoq; resposio. nec apollinis arma: cytharā cuius est inuētōr ac cætera instrumēta musica. quia in medio residēs complectit oīa phœbus. est em̄ princeps musico rum. Hora. Lyre solers & cantor apollo. Vnde secundū Pliniū carmen heroicū oraculis apollinis debemus. Et ideo illi augu stus ædē cōsecrauit ad quā carmina phœbo digna ferant. de q̄ Persius. Ad sacra vatū carmen afferō nostrū. Iuue. Et musa rum & apollinis æde relicta &c. Si gaudere. rursus acris obie ctio & subtilior purgatio: sed subtilissima rursus reiectio. Car mina sunt auris cōiuiua: caseus oris. Pulchrū ac prouerbiale id est. Quæ res coniūgit in vnū. Id vere dicit. Nam ppter ægesta tem & mutua auxilia sunt intervarias nationes cōmercia. Ibe ros. i. hispanos.

Sydera iungamus; facito mihi Iupiter adsit;
 Et tibi mercurius noster dabit omnia faxo
 Pilleolum / virgam / cytharas / nodum herculis / alas;
 Vana superuacuis inculcas plurima verbis. Sylua,
 Vana inquis; quæ damna tuis inferre videntur Can.
 Diuitijs. si vis nostras audire camœnas;
 Erue sopitam de sollicitudine mentem.
 Vult hilares animos; tranquillæq; pectora carmen.
 Torpeo; vt esuriem patiens & frigora miluus.
 Iam dudû squarrosa cutis; situs occupat ora.
 Nec pecus in stabulis; nec in agro farra; nec aurum
 In loculis; & vis positus me viuere curis?
 Non facit ad nostros talis medicina dolores.
 Fac alacrê; tege; pascere; graui succurre senectæ.
 Inuenies promptû versu; & cantare paratum.
 Plena domus curas abigît; cellarâ plena.
 Plena penus. plênique cadî; plenæq; lagenæ.
 Horrea plena; greges læti; grauis ære crumena.
 Tunc iuuat hybernos noctu vigilare decembres
 Ante focum; & cineri ludos in arare bacillo.
 Torrere & tepidis tostas operire fauillis
 Castaneas; plenoq; sitim restringere vitro;
 Fabellasq; inter nentes ridere puellas.
 Tityrus vt fama est sub mœcenate vetusto
 Rura / boues / & agros & martia bella canebat

F. Baptista Mantuan.

Altius: & magno pulsabat sidera cantu.
 Eloquiū fortuna dabat: nos debile vulgus
 Pannosos macie affectos: farragine passos
 Aonia fugiunt musæ: contemnit apollo.

Insignia
 Mercurij.
 Galerus
 Caduceū

Cythara

Nodus her-
 culis.

¶ Sidera iungamus. i. iouē cū mercurio. i. cōmunica mihi do-
 na iouis: & cōmunicabo tecū dona mercurij. faxo. i. faciam vt
 mercurius noster. i. poetaꝝ pater & ingenij largitor det tibi pil-
 leolū. i. galerū qui mercurio assignat q̄ semp fere radijs solari
 bus quali galero tectus sit. Virgam. i. caduceū. Vñ Maro ænei-
 dos. iij. Tum virgā capit: hac aias ille euocat orco Pallentes:
 alias sub tristitia tartara mittit. Dar somnos adimitq; & lumina
 morte resignat. Illa fretus agit vētos & turbida tranat Nubila
 Id autē ex vltimo iliados sumptū videi qui locus sic versus est.
 Tū ꝑgā capit. Hac oculos deus excitat ip̄e. Hac dulces suadet
 somnos & lumina claudit. Macro. li. i. saturnaliū scribit caduce-
 um duobꝰ drachonibꝰ ornatū fuisse mare & scēmina in nodū
 obligatis inuicē pte media voluminis sui. vñ Martialis lib. vij
 Cyllenes cœliq; decus facūde minister Aurea cui torto virga
 drachone viret. Cytharas: quia tetrachordiū inuenit. i. lyrā q̄t
 tuor chordarū cū apollo. vñ. chordaꝝ inuenisset. vñ Hora. li.
 primo carminū. curuæq; lyræ patentē. Nodū herculis. i. in ex-
 tricabilē: qualē hercules inuenit: qui nec principiū nec exitū ha-
 bere videbat. qui tamen dissoluerit diues erat. hunc in caduceo
 iam ex drachonibus consertū diximus. Alij herculanū nodū
 dicunt nō ab hercule inuētum sed a mercurio. Verūm ab her-
 cule dissolutū nō quidē arte sed vi. quod & alexandrū magnū
 fecisse dicūt. Vterq; tamen & mercurius mercium & mercato-
 rum deus: & Hercules diuitias quibus fauent cōferre dicuntur
 Vñ Hora. Diues amico hercule. & Persius O si Sub raistro cre-
 pet argēti mihi seria dextro hercule. Antiquitas em̄ (vt scribit Di-
 odorus) fabulata est herculē dixisse postq; ad deos trāslatꝰ erat
 qui sibi decimā bonarum dicarent vitam fœlicem victuros.
 quod Lucillus ditissimus & alij romanorꝰ plurimi fēcerūt vs-
 que adeo vt ex decimis illi templū egregiū trans tyberim ædifi-
 carint. Per nodū ergo intelligam difficultatē acquirendarū di-
 uitiarum quas vterq; confert. mercurius quidē vaframento &

ingenio cato. Hercules vi: qua aurea mala abstulit. Alas quibus
 a dijs ornatus mittit: vt. iij. ænei. Hic primū paribus nitēs Cyl^{Alæ}
 lenius alis Constitit &c. Vult hilares animos. Vnde Oui. Car
 mina proueniunt anio deducta sereno. Squarrosa cutis. Squar
 rosi dicunt quorū cutis exurgit ob assiduā illuuiē. Luci Vero/^{Squarrosi}
 rum ac rapicū squarrosa incōdita rostra. Promptū versu. i. ad
 verbum videri potest datiuus antiquus. Plena domus. f. diuitia
 rum: abigit curas: quod tamē multis contra euenit. Nam vt di
 cit Iuue. Crescit amor nūmi quātū ipa pecunia crescit. Hordēa
 plena. Legam melius horrea plena. Greges leti. i. pingues: qui
 leticiam afferunt dominis. aut bene curati: & ita reuera leti. gra^{Es}
 uis ære crumena. i. marsupiu vt quidā dicunt: ære pecunia: qa^{Erariū}
 ærea primū fuit. Vnde æratiū quem fiscum nūc appellant. Lu
 dos inarare Id securi faciunt rustici diuinare faciētes quē sulcū
 tetigerint. Bacillo paruo baculo: & dicit in nomiatiuo hoc ba
 cillum. Titirus. i. virgilius. Farragine. pulmentario ex farrefa/^{Earrago}
 cto. Aoniæ quæ in phocidis montibus quos aones olim habi
 tauerūt frequētēs sunt.

Si sperata mihi dederit fortuna quod opto: **Sylvanus**

Candide præsentī te sollicitudinē soluam.

O vtinā syluane foret tibi tanta voluntas: **Candi.**

Quantā est hac etiā tibi tempestate facultas.

Non ego diuitias cosmi: non serica pasco

Pallia: non tyrias chlamydes: non prandia regum:

Non patinam æsopi fameo: clypeumue mineræ.

Nil opus est regis laribus: cui ferrea nomen

Tradidit: aut si mens non fallitur: ænea barba.

Hæc me iam pridem meminī didicisse sub vmbro.

Postulo vestitū: peto victum sub lare paruo.

Certior istud opis toti non defore vitæ.

Sint mihi pythagoræ mensæ: codricq; supellex.

Sæpe alios qui spem dederint inuenimus ore

F. Baptiſtæ Mantuani.

Magnificos: ſed re modicos: tibi fidimus vni.

Tu mihi ſi fueris mendax: præciditur omnīs

Spes: vt ſolſtitio ſiam philomena reuerſo

Mutus: & elinguis: ſuſpendere poſtibus arma

Tempus erit: clauſoq; abigi ſpectacula circo.

¶ Si ſperata &c. Graphice oſtēdit quod Ouidi⁹ dicit: quia pol
licitis diues qlibet eſſe poteſt. Non ego diuitias Coſmi. ali⁹ coſ
mæ legūt illius florētini ditiffimi. ſed & coſmi multi fuerūt di
uites: cōgruūq; eſt diuitibus nomē. Nam coſmos
dicit ornamentū & mundus coſmeo qd' eſt or
no. vnde & latini mundū p ornamentō accipiunt dicētes mun
dum muliebrē quecūq; ad mulieris ornatū faciunt. Nō ſerica
poſco pallia. Seres populi ſunt citra Indiam. apud quos ſūt ar
bores lanigeræ ſine vermibus: quæ frondib⁹ caniciē depectūt
aqua pſulam. ex quo vellere veſtimēta cōficiunt que ſerica ap
pellant. vt autor eſt Plinius. vñ & Maro. Velleræq; vt folijs de
pectunt tenuia ſeres. Errat autē Seruius qui ſerica a bombycib⁹
confici vult. cū bombyces nō apud ſeras ſed in arabia & iſula
co peculiariter proueniāt. Qui quidē bombyces miculi ſunt
relaſq; aranearū modo texunt ad veſtē: luxūq; ſcēminæ: quæ
bombycina appellant. Ique. quæ Delicias vel panniculus hō
bycin⁹ vrit. Nō tyrias chlamides. i. veſtes ex purpura dibapha
id eſt bis tincta: vt aput tyrū fiebat. & idcirco in magno erat p
cio. Nō prandia regū. i. p diuitū. Perſius. In luxū & prandia re
gum. Nō patinā æſopi. i. qualē pcurauit æſopus. non fabula
tor ille phrygius: ſed romanus hiſtrio. qui filijs ex queſtu hi
ſtrionico ducētes feſtetiū reliquit. quas opes filij abſumpſerūt.
Vnde Hora. ij. ſermoni. Filius æſopi detractā ex aure metellæ
(ſcilicet vt decies ſolidū exorberet) aceto. Diluit inſignē baccæ
id eſt margaritā ſeu vnionē p cio decies liſtertiorū aceto liqueſc
cit & abſorpiſit. Et ita filius hic notareſ q; etiā æſopus dici potu
it. Litterę em omīs diſſamāt patinā æſopi. Vñ & Beroaldus. Iā
patina æſopi cedat: iā luxus apici. Et prolecorū pdiga luxu
ries. Clipeūue mineruę. i. quāti æſtimata eſt ægis in pectore mi
neruę. que prudētiā denotat qua pectora ſapientū muniuntur
Nil opus eſt regis laribus. i. domib⁹ aut ædibus: cui ferrea &c.

Seres
Serica

Bombyces
Bombycina

Chlamys
Tyria

Patina
æſopi

Quidā pyrthū intelligerēt: qui (vt Seruius tradit) cum a patre Pyrthus
 vocaret neoptolemus postea dictus est pyrthus a colore pilo-
 rum: quia subrufus erat. Ego autē intelligo de nerone aut maio-
 ribus eius qui æneā dicti sunt habere barbā atq; ænobarbi vo-
 cati. De qua re sic dicit sipontinus. Aenobarbus hoc est rutilā
 & quasi æneā barbā habēs fuit cognomen domitiorū. ex qua
 familia nero fuit. Autorē autē originis pariterq; cognomis ha-
 buerūt Lucii domiciū. cui rure quondā reuertēti iuuenes ge-
 mini augustiore forma apparuerūt: iusserūtq; nūciaret senatui
 ac populo romano victoriā. de qua adhuc incertū erat: atq; in
 fidē maiestatis adeo pmulsiſſe malas vt e nigro rutilū æricq; af-
 similē capillū redderēt. quod insigne manſit & in posteris eius;
 ac magna pars rutila barba fuerūt. Vñ Cneū domitū neronis
 atauū q; in tribunatu suo pontificib⁹ offensior fuerat q; aliū q̄
 se in patris sui locū coaptassent: ius sacerdotū surrogandorū a
 collegijs ad populū transtulerat. ac in cōsolatu allobrogib⁹ al-
 uernisq; supatis elephāto vectus fuerat: turba militū quasi iter
 solēnia sacrificij prosequēte. Lici. Crassus orator dixit non esse
 mirādū q; æneā barbā haberet. cui os ferreū: cor plumbeū eēt
 Hec ille. Quia ergo neronē constat palatiū sumptuosissimū ex-
 truxisse. Estq; de ænobarborū familia de illo intelligendū putē
 Vnde dicit Suetonius in eius vita q; nō in alia re dānosior q̄ i
 ædificando fuit: nā domū a palatio exquiliās vsq; fecit: quam Nero
 primo transitoriā mox in incendio absumptā restitutāq; aure-
 am noiauit. de cui⁹ spacio atq; cultu suffecerit hoc retulisse. Ve-
 stibulū eius fuit in quo collossus. xx. pedū staret: ipsi effigie tā-
 ra laxitas vt porticus triplices miliarias haberet. Item stagnus
 maris instar circūseptū ædificijs ad urbium speciem. & reliqua
 que prosequit tranquillus ibidē. Dubitat autē an ferrea barba
 illi nomen dederit: vel q; ferreus. i. durissimus esset: v^l q; os fer-
 reum dictus est habuisse domitius. vel q; rustico cōgruit de no-
 minis causa dubitare. sicut ille. In medio duo signa: Conon. &
 quis fuit alter? Descripsit radio totū qui gentibus orbem. Hęc
 me iam pridē memini didicisse: Valla diceret nō esse dicēdum
 iam pridem didicisse. quia per sistētē actionem & præsens tem-
 pus efflagitant iam pridem iam dudum & iam olim aut olim-
 iam. verum licet durius posset dici iam pridem memini. At Ae-
 gretius negabit recte dictum memini didicisse. Vult enim me-
 mini cum præsenti construendū. sed valla contra sentit in rau-
 densē. Vnde & psius. Nec in bicipiti sōniasse parnaso memi-

Aenobarb⁹

Nero

F. Baptiſtæ Mantuanſ.

Codrus

ſub Vmbro de quo prius dictū eſt. Id autē addit ne contra de-
 coz peritior haberet paſtor: aut vt præceptor ſuo. nō ingratus
 ſit. quē nescio an ſipontinū dicā a quo plurima ſumpſiſſe videt
 Sint mihi pythagoræ menſæ. qui carnibus abſtinuit & ventri
 indulſit nō omne legumē: quia etiā fabis abſtinuit: ſed herbis ve-
 ſcebat creſcētibus in hortis. vnde epulū poſſis centum dare py-
 thagoreis. Codricq; ſupellex: paupis poetæ ac philoſophi. De q̄
 Iuuenalis ſatyra. iij. Lectus erat codro procula minor: vrceoli
 ſex. Ornamentū abaci: necnō & paruulus infra Cantharus: &
 recubās ſub eodē marmore chiron. Iamq; vetus græcos ſerua-
 bat ciſta libellos. Et diuina opici rodebāt carmina mures. Nil
 habuit codrus (quis em̄ negat?) & tamē illud p̄didit inſcelix to-
 tū nihil. hec ille. Ore. i. pollicitatiōibus magnificos: ſed re. i. ex-
 hibitiōe pollicitorū modicos. Tibi fidimus. i. confidimus. ego
 ſiam philomēna reuerſo ſolſtitio. i. vt philomēna in ſolſtitio:
 quia mutus & elinguis. i. nihil canā: ſicut nec philomēna: que ī
 vere p̄cipue canit. Suspēdere poſtibus arma tēpus erit. Arma
 id eſt ſiſtulā & plectra & cetera inſtrumēta muſicalia. alludit ta-
 men ad arma pugilū qui ad poſtē herculis figebant arma ſua
 qñ eſſent emeriti aut amplius exercere nollēt. ſicut & ceterorū
 officior: dijs ſua quicūq; amplius vti nollēt ſuſpēdebāt arma.
 Et tempus erit abigi ſpectacula id ē ſpectatores: circo id eſt thea-
 tro clauſo.

Candide vidisti romam: sanctiq; senatus Sylu.

Pontifices: vbi tot vates: vbi copia rerum

Tantarum: facile est illis ditescere campis.

Deciperis me velle putans ditescere, vesci Cand.

Et lupus omne animal crudis existimat escis.

Tuq; putas alios quo tu pede claudere passum.

Non ego ditari cupio: sed viuere paruo

Fachabeam tenuem sine sollicitudine victum.

Hoc contentus eam. romana palacia vidi.

Sed quid roma putas mihi proderit: o syluane

Occidit augustus nuncq; rediturus ab orco.

Si quid roma dabit: nugas dabit: accipit aurum:
 Verba dat: heu romæ nunc sola pecunia regnat.
 Exilium virtus patitur: sperare iubemur
 Vndiq; & in toto vates spe pascimur orbe.
 Dic pugnas, dic gesta virum: dic prælia regū Sylua,
 Vertere ad hos: qui scepra tenēt: qui regna gubernāt,
 Inuenies qui te de sordibus eruat istis.
 Inueniam qui me derideat & subsannet. **Candī.**
 Tempestate ista reuerētia tanta poesi:
 Quanta lupanari, quid me syluane laceffis?
 Nō decet obscœnis vatē prorūpere verbis, **Sylua:**
 Nō possum non vera loqui: si vera taceri **Cand:**
 Forte velis: leuibus me parce laceffere dicētis,
 Vtile consiliū præfere, laceffere nō est. **Sylvanus.**

Candide vidisti Romā: Diserte describit morē auarorū q ne
 iuuēt alio mittūt opē implorātes Sanctiq; senatus pontifices .i.
 cardinales .sicut canī. Clare senatus ap̄forū: quē cardinales re
 p̄sentāt. Facile est illis ditescere cāpis, vbi .f. tot diuites sunt. De
 ciperis me velle putās ditescere. nō em̄ ditescere: sed victū & ve
 stitū qbus cōtentus sit: velsi. Ordo est. Et lupus existimat. i. cen
 set & iudicat omē aīal velsi crudis. i. incoctis escis: videlicet car
 nibus qbus ip̄e velsi. Tuq; .i. & tu putas alios claudere passū
 id est ingredi eo pede quo tu. i. moueri ea affectiōe qua tu. p pe
 des em̄ sæpe itelligunt affectiōes. hoc est: quia tu cupis ditescere
 censēs oēs id cupere. tenuē sine sollicitudine victū. Non ergo af
 fluentiā petit: sed securitatē. quā tamē saluator sine sollicitudīe
 a se sperandā docet: vetans ne solliciti simus quid bibamus &
 comedamus. O syluane. spondaicus x̄sus nō ineptus. q̄a et lan
 guorē animi loquētis & pondus rerū habēs. Augustus. i. bene
 ficus in poetas Vergiliū / Horatiū / Tuccā / Varrū ceterosq; p̄pri
 cipes. Nugas. pollicitatōes inanes. Sola pecunia regnat. Hora, **Nugæ**
Pecunia

F Baptista Mantuani.

Et genus & formā regina pecunia donat. Ouidius. Dat census:
honorēs: census amicicias: pauper ubiq; iacet. Iuue. Quārum
quisq; sua nūmōr; spectat in arca: Tantū habet & fidei. Et rur-
sus Hora. Hos solos aiunt sape & bene viuere: quōr; Cōspiciē-
nitidis fundata pecunia villis. Et itē; Iuue. de romanis loquēs
Quādoquidē inter nos sanctissima diuitiar; Maiestas: & si fu-
nesta pecunia templo Nondū habitas: nullas nūmōr; erexim;
aras Vt colit pax atq; fides &c. Exiliū virtus patit. Idem Iuue.
Aude aliquid breuibus gyaris & carcere dignū Si vis esse ali-
quid; pbitas laudat & alget: Crimibus debēt hortos &c. Va-
res spe pascimur oēs: quia nihil recipimus: Dic pugnas dic ge-
sta virū. Aliud subterfugiū auari. Vertere impatiue avertor. i.
sis cōuersus. & verte te ad hos. i. ad eos qui tenēt scepra. i. ad re-
ges. Et subsannet. Itē; spondaicus versus consilii ratioe compo-
situs. Quanta lupanari. i. pstitulo aut pstitutis. Lupas voca-
bant olim pstitutas. vñ & pstitula lupanaria. Hinc fictum vo-
lunt Romulū a lupa nutritū. Nō decet per aliū se castigat. leui-
bus dictis. i. nō paruis aut modicis: sed vanis & cōtumeliosis.
sicut mulieres leues quibus pstituta est pudicia dicūt: & mo-
res leues qui incōstātes. Me parce lacerare. parce. i. abstine. Par-
ce metu cytharea.

Lupanar
Lupa

Parce

Consilij locuples ego: sed pauperrimus auri.
Qui pugnas: qui gesta virum: qui praelia regum
Dicet inops vates: cui nec quo fistula possit
Aptius incidit: fieriq; foramina: culter:
Aspice vt excussis luxata manubria clauis
Vt dentata acies: veteriq; simillima ferræ.
Hoc leue: sed mensæ graue & intolerabile damnum.
Vtile consilium firmat: sed inutile mentem
Frangit: & extenuat vires: animūq; retundit.
Magnates dare parua pudet: dare magna recusant.
Adde quod & nostri curant ita carmina reges:
Vt frondes aquillo: mare lybs: vineta pruina.

Ipsi ad delicias reges & ad ocia versi:

Quod celebrant laudari optant. hinc carmina manant

Perdita de studio veneris. de scurrilitate:

De ganea: de segnicie: de infamibus actis:

Quæ castum capitale nefas celebrare poetam.

Cōsiliij locuples ego: sed pauprimus auri. Hora. etiā geniti-
uo cōstruxit dicēs. Horæ ergo optarē pauprimus esse bonorū:
Qui. i. quō. aut quo. i. qua re dicit iops vates pugnas &c. cui
nec supple est culter quo fistula possit aptius incidi. & sup. quo
foramina supple possint fieri. Aspice vt manubria. s. cultorū. i.
capuli quibus capiunt & tenent in manibus. sup. sint: luxata. i.
laxa & dissoluta: clavis. i. clauiculis qbus cōpingunt: excussis.
hoc dicēs ostēdit cultorū suū. Et aspice vt. i. qualiter: acies. s. cultri
id est acuta eius pars: sit dentata. i. in morē ferræ in dentes effra-
cta. Vnde addit: veteriq; similima ferræ: quā Dēdalū inuenisse
quidā volūt ad similitudinē maxillæ serpētine. Hoc dānū. s. de
iuramētis & vestitu est leue. i. tolerabile. sed mensa. i. victus est
grauē & intolerabile. Magnates dare parua pudet. Quia vt di-
cit Hora: Magnos magna decēt. Sed hoc vaframēto scimus nō
nullos vsos: dicētes magna petentibus indignos esse q̄ magna
recipiāt: & exiguū quid orātibus se nō decere tā exigua mune-
ra cōferre. Vt frondes aquilo. q̄ eas nihili facit: vt libs: ventus.
lybie curat mare. in qd̄ sepe sæuit. & vt pruinæ. i. ros cōgelat
aut gelu matutinū curāt vineta. i. vites: qd̄ etiā nihil est: q̄ etiā
cōgelant. Ipsi ad delicias: ordo est. Ipsi reges. i. p̄potētes versi ad
delicias. i. delectatōes & illecebras carnis & ad ocia. i. desidiam
optāt laudari qd̄ celebrāt. i. oblectamēta sua: de studio veneris
id est amorib; ipudicis: de scurrilitate. i. inhonesta dicacitate: de
ganea. i. caupona & gulositate. de segnicie. i. desidia. dicunt em̄
leges seorsum ab igni (q̄ actiuissimus est) tepidi & ignaui. De
infamibus actis. s. priuatis: cū gesta sint fere publica. Melius au-
tē autore Valla acta q̄ actus in hac significatiōe dicim;. Quæ
castū capitale nefas celebrare poetā. Idē sancte & catholice sen-
tit in opusculo cōtra ipudice scribētes. vñ explodenda est catul-
liana sentētia. Nā castū esse decet pium poetā ipm: v̄siculos ni-
hil necesse est. Qui tum deniq; habent salam & leporē. Si sunt

Manubria

Segnis

h ij

molliculi ac parū pudici. Cui tamē multi gentiliū subscripserūt.
Vnde ad Voconiiū poetā Adrianus impator. Lasciuus versu
mēte pudicus eras. Et Oui. de se. Crede mihi mores distāt a car
mine nostro: Virā verecūda est: musa iocosa mihi. Et Martialis
de se. Lasciua est nobis pagina: vita proba.

At qui dura manu gesserunt bella potenti

Fortiter vtentes ferro non molliter auro

Dilexere graues musa s; heroica facta

Qui faciunt reges heroica carmina laudāt.

Vt cessere viri fortes; & mascula virtus:

Dicendum altiloqui nihil inuenere poetę:

Occidit ingenium vatum: ruit alta poesis.

At si forte aliquis regum gerit aspera bella

Et decus armorum studijs belloq; parauit:

Nil gentis externū venturaq; secula cūrat

Laude suę gentis fatur; & præsentijs annis

Barbarus est: neq; carmen amat; vel avarus in auro

Mergitur: atq; midæ curis flagrantibus ardet:

Est & apud reges / rudis / inuida / rustica / turba /

Mimus / adulator / læno / assentator / adulter /

Histrion / scurra / quibus virtus odiosa. poetas

Mille modis abigunt: vt quando cadauera coruū

Inuenere: fugant alias volucresq; feraq;.

¶ At qui dura &c. Et particula aduersatiua locū habet vbi cō
traria nectimus iā dictis. vt dicto de ænea in fine tertij. Factoq;
hic sine quieuit. subdit de Didone in principio quarti. At regia
gravi iam dudū saucia cura. Pulchre ornat carmē epithetis. que
sic cōstruunt. At qui gesserūt potētī manu; dura bella fortiter;
&c. Dilexere graues musas reges qui faciunt heroica facta lau
dant heroica carmina. Vt. i. postq; viri fortes cessere. i. e. medio

sublati sunt: quia fortes cedere nesciunt. & mascula. i. virilis virtus. At si forte. bene occurrit argumēto quod iam cuius in promptu est. Nam si heroica gerentes heroicis gaudēt carminibus. quę ras cur ad illos nō abeat: illosq; canat candidus. ad quod respondet raras quidē esse qui heroice viuāt: & si qui sint: eos non habere curā de eterno nomīe Mydæ curis. i. auaricia: qua ductus petijt a dijs vt quicquid cōtingeret aurum fieret. quo impetrato inedia absumptus est. Nam & cibus & potus in aurū versus est. Est & apud reges &c. Alia causa cur apud reges non sit bonus poetis locus. quia illic sunt litterarum & pbitatis hostes: vt pote rudis & rustica turba. cum poete sint pauci vrbani & eruditi. Mimus. i. gestu corporis morū imitator. cum poeta grauis rem more philosophorū seque narret. Adulator. cum poeta sit seuerus: Leno: cum verus poeta sit turpitudinis omīs hostis & expulsor. Assentator: cum poeta sit virtutis laudator. Adulter cū nihil musis sit magis contrariū q̄ adulteriū. Nam quęcūq; poetis aptant casta sūt: vt pierides minerua. daphne: fontes. Hi strio: cum poeta sue dignitati consulat. Quibus. s. oibus vtus odiosa. Poetas mille modis abigūt. quasi a pręda inuēta. vt qn̄ cadauera corui inuenere. Aptior esset similitudo si honesti a rebus honestis abigantur per inhonestos: vt apes a floribus per ataneos.

Sunt etiam vates quidam sine lege petulci:

Qui sine lege aliti sine præceptoribus audent.

Quicquid amant reges: & amant infamia solum

Scribere. nam vates etiam dementia vexat.

Hi se nescio qua mentis leuitate poetas

Esse volunt postq̄ triuialibus ora cicutis

Applicuere. sibi applaudunt: sua carmina iactant

Infulsi/illepidi/indociles/improvidi/inepti/

Qui solet his vacuas præbere ambagibus aures.

Id vitium commune putat. doctisq; resistit

Vatibus a vero indoctus discernere falsum.

Candide per superos per olympica numina iuro Syl.

h ij

F Baptista Mantuani

Me tibi (si venti veniant ad vela secundi)
 Laturum auxiliū meliora in tempora viue.
 Nec paulisper adhuc mecum sperare recusa.
 Si mihi sic optas; tibi sit syluane quod optas. Can.
 Opto equidē: dictūq; fides nō sera sequetur Sylua.
 Vade malis auibus nunq; rediturus auare: Candi.
 Et facias subito quicquid tractaueris aurum
 More midæ; quando virtus tibi vilior auro.

Cicuta

Triuialia

¶ Sunt etiā vates. Docet tertīā causam cur poetis non sit apud reges locus: quæ est, quia multi versicolorū ineptorū factores & turpivitæ homōriones sacrū poetar; nomē indignissime sibi vsurpāt. qđ ægerrime patiū Horatius dicēs in arte. Descriptas seruare vices: operūq; colores Cur ego si nequeo ignoroq; poeta salutor; Petulci. i. petulātes audētes que nō pnt. Nam vates etiā demētia vexat: non quidē graues sed leues & futiles. Triuialibus ora cicūtis. Cicuta est herba fistulosa qua pastores canere solebāt. Maro. Est mihi disparibus septē compacta cicutis Fistula. Idē. Nō tu in triuīs indocte solebas Stridēti miserū stipula dispdere carmen. Vñ triuialia dicunt exodia. i. rustica carmina quæ in cōpitis & triuīs ab indocta rusticorū pūbe in cōpitalibus & ambarualib⁹ cantari solebāt. Sibi applaudūt. sibi placētes sua carmīa iactāt existētes insulsi. i. sine salib⁹ sermonis illepidi. i. sine lepore ac venustate sermonis. Indociles: quia dediscere nolūt; & ita incorrigibiles. improuidi: quia nō vidēt se ad interitū tendere & alios ducere. inepti. i. amusi & ab oī aptitudine tū verbor; tum factor; abhorrētes. Ambagibus. i. verborum inculcationib⁹ cū artem veram nō habeant. id. vitiū cōmune putat. & ita reijcit bonos ppter malos. A vero indoctus. i. nesciēs discernere falsum. Candide per superos. Videns syluan⁹ candidū virtutis amatorē verūq; poetā pollicē operam cū iuramento nihil tamen confert in eū. Per olympica id est per cœlestia. nam puerbiale. id est si res prospere mihi succedant; & eueniāt mihi quæ opto. Meliora in tēporaviue. Vir. ranci. i. Durate & vosmet rebus seruate secūdis. Paulisp: p pau

lulū temporis. Fides nō sera. i. nō tarde faciēs quod dixi. Nam
 fides videt̄ auctore Cicerone dicta eo q̄ fiat dictū: siue q̄ dictū Fides
 & conuentū est. Candidus aut̄ non contēt̄ pollicitatiōibus im
 precatur̄ in abeūtem omnia mala dicens. Vade malis auibus.
 id est malo auspicio. q. d. in rem malam: nūc̄ rediturus auare.
 hoc aut̄ videt̄ dicere in absentē quasi obmurmurādo. postq̄ se
 nihil recepturū sperauit. Et facias subito q̄q̄d tractaueris aurū
 More midæ. de q̄ iā diximus. quādo. i. q̄nquidē virtus tibi vi
 lior auro sup. est. Cū tamen Horatius in epistolis contradicat:
 Vilius argentū est auro: y tutibus aurū.

Aegloga Sexta quæ dicit̄ Cornix de disceptatōe Rusti
 corū & Ciuū. Colloquutores Cornix & Fulica.

Ningit hyēs / mugit boreas / a culmiē pēdet **Cor.**
 n Stīria; depositis bobus requiescit arator
 Cessit iners; sedet ante focum fumosa neæra;
 Atq; polenta coquit. prius intolerabilis æstas
 Nunc laudatur; hyems æstu laudata molesto
 Displicet. optatum damnat præsentia frigus
 Omne bonū præsens minus est. sperata videtur **Ful.**
 Magna velut maius reddit distantia lumen
 Delicias habet omne suas & gaudia tempus; **Cor.**
 Aspice vt impexi tritac; in veste ligati
 Cæde suum pueri exultant. inflatur in vtrem
 Immissis vesica fabis; sonat & micat acta
 Nunc pede: nunc cubito; stricto nunc obuia pugno
 Si cadit attollunt. cursū labor atq; recursum
 Brumam abigit. glaciale gelu pila rustica vincit.
 Nos tamen hic melius tepido sub stramine foti
 Transigimus tempus dum lac coit igne recoctū.

Pauperiē declarat hyems; improuida certe   Full.
 Turba sumus iuuenes / securi estate vagamur
 Immemores hyemis; nō ostrū æs tibi cinis omē est.
 Vt redit e scythia boreas; nidōsq; volucrum
 Frondibus ostendit nudata cadentibus arbor
 Frigemus nudi scapulas / dorsum / ilia / plantas;
 Stulticiam declarat hyems; sapientius vides
 Congeriē nummū accumulāt; & ad ilia vulpes
 Melotasq; trahunt; maculosaq; tergora lyncis.

Boreas

Polenta

Ningit hyems. Contētio est inter cornicē pastore q̄ partes rusticorum agit: & Fulicā qui vrbanoꝝ de præstātia fortunæ vtrorūq; Occasione cuius multa quali satyricę dicūtur in mores potius ciuū q̄ rusticorū. Vident autē tam cornix q̄ fulica pastore nomina. vterq; em̄ se rusticū p̄fitei & masculino genere noīat. Hyems. i. tempestas pluuiosa & niuosa. Boreas vētus frigidus a septētrionali plaga que frigida ē flans; mugit; mugitū imitat flatu alto. Stiria. i. glacies concreta A culmine: a tecto. Dormit humus. sopiit niue & nō exercetur Pastor tunicatus: quia ociosus. Vñ dictū est a poeta Nud^o ara fere nudus; hyems ignaua colonis Neq̄a coniūx rustica: fumo sa. quia fere ligna viridia aut male sicca inurūt. Atq; polēta coquit. Oui. qd̄ coxerat ante polenta. Reperit tñ & foemininū: cū hoc solū inter latina primę declinatiōis reperiat neutꝝ. Omne bonū p̄sens minus est. i. minoris estimat. quia nemo contētus sua sorte. Vñ Hora. in principio sermonum. Qui fit mecenas vt nemo quā sibi sortē Seu ratio dederit; seu fors obiecerit illa Cōtētus viuat: laudet diuersa sequētes. Verūtāmē id cōtra vsu venit vbi minime opus: quia bona terrena eo q̄ p̄sentia sūt pl^o nos delectāt q̄ celestia que futura sperant. Aspice vt ip̄exi. Docet exēplis nō rerū sed animorū esse discrimen. nam pueri nudi etiā in hyeme oblectant varijs vt cæde suū: hoc est porcorū: vt vesicā habeāt. cuius agitatiōe brumale frigus superāt & rustici pilā magnā vento inflatā manibus pedibusq; agitātes glaciāle gelu nō curāt. Pauperiē declarat hyems. i. paupertatē. est tñ iter

dū dānus: vt si quadrupes pauperiē fecisse dicat. Nos iuuenes
 fumus turba improvida: quia securi estate vagamur. Nostrū
 æs. i. pecunia nra est tibicinis. s. canētis ad chorēā instituendam
 Cōgeriē nūmū. i. nūmōꝝ p̄ sincopā. & ad ilia. s. fouēda & co-
 operiēda trahūt. i. cōtrahūt vulpes. i. pelles vulpinas: & melo- Melote
 tas. i. pelles ouinas. græcū est melote. tes. Cætera no-
 ta sunt.

Disipiunt omnes; nec nos in crimine soli **Cornix**

Immo ipsos vexat grauior dementia ciues

Verum illis mater; nobis fortuna nouerca

Nos præmit; infœlix fors est dementia, fac sim

Fortunatus; ero locuples; ero primus in vrbe.

Audiar. assurgent omnes. me vertice nudo

Vulgus adorabit; me plebs; me consulēt omnis

Turba; magistratus etiā; populūq; patresq;.

O cornix cornix non est fortuna; sed ipse **Fulica**

Quo sapiunt homines animus; fortuna potentem

Non facit; immo deus; causam recitabat amyntas.

Est fortuna deus. sed quid recitarit amyntas: **Cornix**

Dic precor in causis erat ingeniosus & acer

Antetamen paulum pecus & præsepia vise.

Vade/redi/calor est post frigora dulcior; ito.

Attingit nix alta genu. vix tecta resistunt **Fulica**

Tanto oneri; sublimis apex in vertice furni

Pyramidē fœcit metaq; assurgit acuta.

Da pecori cordum; stipulisq; foramina claude: **Cor.**

Si paries hiat; & rediens lætaminæ muni

Limina; nulla gregi grauior q̄ frigora pestis.

Iam ne ades: oh quæ nã hæc solito properantia maior:
Solicitũ me reddit hyems in frigore & igni. Fulica
Maxima strenuitas sceno recubare calenti:
Absconditiq; cauro accubitu post frigora dulce est
Incipe: & enarra discrimina ruris & vrbis.

Demens
quis

Orare
Adorare

Fortuna

Pyramis

Cordum

¶ Desipiunt omnes. Id graphice docet in secundo sermonum Horatius. Nec mirũ: quia stultorũ infinitus est numerus. Nos scilicet rustici. vnde se rusticos asserũt. Verum illis mater. id le pide quod Plinius de natura dicit: que nobis nã. alta cõtulit magna & sæua mercede: ita vt nõ sit facile existimare parensne melior an feuior nouerca fuerit. Infelix fors est: id est paupertas & tenuis fortuna est dementia: id est reputatur demens quicumq; pauper. vnde Horatius in epistolis. Hos solos aiũt sapere & bene viuere: quorũ Conspicitur nitidis fundata pecunia villis. Assurgent: id est reuerentiã & honorem assurgendo impẽdẽt. Vulgus adorabit. i. corporis gestu honorabit. Nam adoramus etiã statuas ac crucem domini: sed oramus tantũ rationẽ habentes & sensum. Consulit. i. consilium poscet. Non est fortuna. Id vere Iuuenalis. sed nos te facimus fortuna deã. Est fortuna deus. Id ex falsa opinione & rustice. Nam cum deã neget nostra fides etiã fortunã deum dicit. Aut id facit poeta q; numina putabant vtriusq; sexus. Vnde de venere æneidos. ij. Descendo ac ducente deo. Et de alecto aut minore eiusdẽ. viij. Nec dextræ deus erranti affuit. Vnde in cypro erat barbatæ veneris simulacrũ. vnde dictũ est. Pollentẽq; deum venerẽ. Videtur autem Cornix dominus aut saltẽ maior q; Fulica: quẽ mittit ad caulas. qui abiturus dicit. Atũngit nix alta genu. In vertice sur ni. vbi minime consistere posse videtur propter ignem quo panis in eo coqui solet. Pyramidẽ: id est cumulũ niuis in pyramidis formã. Est autem pyramis structura ex lapidibus in morẽ ignis ascẽdẽtis: cuius vertex acutus est extructa. quales in ægypto legunt miræ altitudinis fuisse. De quibus Martialis in principio. Barbara pyramidũ fileat miracula memphis. Addit autem Cornix. Da pecori cordum. Id autẽ dicitur scenum quod autumno secatur. sicut corda frumenta vocantur quæ sero maturescunt. Lætamine muni: id est fimo: Iam ne ades. intelligẽ

dum est aliquātulū moræ interfuisse & interea tacuisse cornicē
Omnia aut̄ facilia sunt q̄ vt expositiōis egeant.

Hoc igitur tantum ruris discrimen & vrbis Fulica

Taliter exortum noster recitabat amyntas.

Principio rerum primaq̄ ab origine mundi

Cum muliere marem sociali foedere iūgens

Cœli opifex (sic namq̄ deum appellabat amyntas)

Nomen adhuc teneo natos producere iussit;

Atq̄ modum docuit fieri quo pignora possent.

Accinxere operi; mandata fideliter implent.

Sicq̄ vtinam de pomi esu seruata fuissent.

Fœmina fit mater; puerum parit atq̄ puellam.

Atq̄ puerperio simili fœcunda quotannis

Auxit in immensum generis primordia nostri.

Post tria lustra deus redijt, dum pignora pectit

Fœmina prospiciens vententem a limine vidit.

Adam aberat securus oues pascebat, adulter;

Nullus adhuc suspectus erat; sed multiplicatis

Connubijs fraudata fides, sine cornibus hirci

Facti; & zelotypo coniunx suspecta marito.

Nam quæ quisq̄ facit / fieri sibi furta veretur.

Erubuit mater; nimiaq̄ libidinis ingens

Indicium rara tot natos / abscondere quosdam

Accelerat, fœno sepelit; paleisq̄ recondit.

Iamq̄ lares deus ingressus saluere penates

F Baptista Mantuani.

Iussit; & huc dixit mulier tua pignora profer:
 Fœmina maiores natu procedere mandat.
 His deus arrisit; velut arridere solemus
 Exiguus auium pullis / paruifue catellis.
 Et primo lætatus ait; cape regia sceptrā/
 Rex eris; at ferrum & bellī dedit arma secundo.
 Et dux inquit eris. fascēs populicę secures
 Protulit; & vites; & pila insignia romæ.
 Iamq; magistratus celebres partitus in omnem
 Progeniem; humanos tacitus voluebat honores.
 Interea mater rebus gauisa secundis.
 Euolat ad caulas; & quos absconderat; vltro
 Protulit / hæc dicens nostrī quoq; pignora ventris:
 Hos aliquo pater omnipotens dignabere dono.
 Setosum albebat paleis caput; heferat armis
 Stramen; & antiquis quæ pendet aranea tectis.
 Non arrisit eis; sed tristi turbidus ore
 Vos fœnum / terram / & stipulas deus inquit oletis
 Vester erit vomer / iuga vestra / agrestia vestra
 Omnia; aratores eritis; pecorumq; magistri.
 Fœnifecæ solifossore; nautæ atq; bubulci.
 Sed tamen ex vobis quosdam donabimus vrbe:
 Qui sint factores / lanij / lixæ / artocopię.
 Et genus hoc alij soliti sordescere semper
 Sudare; & toto seruire prioribus æuo.
 Taliter omnipotens fatus repetiuit olympum.

Sic factum est seruire genus, sic ruris & vrbis
Inductum discrimen ait mantous amyntas.

Hoc igitur &c. Apologo rusticano discrimē vrbanoꝝ & ru-
sticorū cōmemorat a deo factū: sicut & mercedū nōnulli sic di-
cunt institutā differētā. Nā cum mechanici a deo quātū merce-
dis exigerēt exquisissent: assignassetq; furoribus: crepidarijs &
pluribus alijs quotidiana mercede cōducēdis denarios binos:
latomis autē & fabris lignarijs ac carpētarijs senos: disquesiueſt
prios quantū possessionis ex tantilla mercede compararēt: re-
spondit quantū satis esset ip̄is & liberis: quotānis iugerum. At
reliquis quantū cōpararent petētibus respondit quotidie tan-
tum terræ posse cōparare quantam per crura retrorsum bipen-
nīm p̄icerent. conati autē præ auaricia in longū p̄icere, in po-
dicem proiecerūt: in quē fere magnæ mercedes nūc quoq; p̄i-
ciuntur. Preterea dicunt ranas & fimeas sic effectas: cū mulier-
cula (sit æua aut alia) nimis fœcunda vereret venienti deo om̄is
liberos p̄dere. oculuit quosdā ī furno: & quosdā sub vase eli-
xorio. Reliquis autē beneficio donatis & negantē plures habe-
re iussit deus qui in furno essent in simias cōverti: qui sub vase
in ranas ac bufones. Talē igitur apologū ac fabellā anilem hic
prosequit autor. Modū docuit: dicens crescite & multiplicam̄
per coitum scilicet. Accinxere sup. se operi. i. operā dederūt dili-
genter liberis p̄creandis. Mandata fideliter implēt. Locūda nar-
ratio. quia hodie quoq; ad illud præceptū plus æquo inclina-
mur. Post tria lustra. i. q̄ndecim annos. Nemo autē sit mihi tā
ineptus vt hystoriā putet a poeta narrari: hirci sine cornibus. i.
fœtidi adulteri. Nā quæ quisq; &c. p̄uerbialiter & disertius q̄
illud. Qui fuit in furno sociū sibi quærit in illo. Saluere pena-
tes. i. familiares & oēs in domo habitātes. Tua pignora. i. na-
tos. Nā pignora natoꝝ dicunt pignora rerū. his deus arrisit. i.
ānuī & blandus atq; affabilis fuit. Carellis: canis fœtui. Et pri-
mo. s. oim. vñ ad primogenituræ iura alludit Falces. qui erant
ex virgins in qbus securis erat colligata: ferebant a licitoribꝝ post Falces
eos magistratus q in corpus & sanguinē aiaduertere poterant.
Securis a secādo dicta q̄ intersecat vt collū nocentiū. & vites q
bus centuriones & ceteri duces milites cædebāt: Nā ex vite erat
is baculus nō ex alia arbore: ne sequiores haberent saltē in cōci-
Pignora
Falces
Securis
Vitis

F Baptista Mantuanus.

Pila

Pastinū

Ligo

Fartores

Lanij

Artocopi

Mantous

ues. nā alios virgis cædere licebat. Iuue. saty. viij. Nodosā post
hec frangebat v̄tice vitē Si lētus pigra muniret castra dolabra
Et pila que sunt romanorū tela. Lucanus. Signa pares aquilæ:
& pila minātia pilis. Hæserat armis. i. humeris. Stimulus quo
boues instigant. Ligo: instrumentū rusticorū vt pastinū quod
bifurcū est ferramentū quo pastinatio & repastinatio vinearum
fit. Foenifecæ. i. secātes fœnū. Persius. Foenifecæ pingui vitiarūt
vnguine pulles. Solifossiles: fodietes terrā. Est aut vna ps. nā
si duæ essent soli secūdā pduceret: quā cōposita corripit in me
dñs syllabis: dūmō etiā ntō I habēt. vt foenifeca: solifossor. qd
dico: quia quātūcūq; a ntō quātūscūq; aut quātūcūq; pducit.
vt q̄licuncq; a q̄liscuncq;. Fartores q̄ farsumen faciūt. lanij. i. car/
nifices. lixæ: aquā ferētes. Artocopi: panifices aut panē inciden
tes. Et genus hoc alij. sicut dicim⁹ id genus p eius generis: sic po
nit hoc genus p huius generis: Mantous. i. mātuanus: sed mā/
tous dicit a manto nympa m̄e ocnī q̄ mantūā a m̄e denoia
uit. de quo Maro. Fatidicæ mantus & tusci fili⁹ amnis. Amyn
tas aut is est de quo in amynta visum est.

Mirabar si quid recti dixisset amyntas.

Cornix

Ciuis erat: semper nobis vrbana iuuentus

Cui nihil est præter stulta hæc cōmenta /negoci/

Ludit: in agrestes semper iaculantur: & vrbis

Talia garrulitas & vaniloquētia fingit.

At neq; de superis pudet has componere nugas.

Iste focus manifesta gerit conuicia secum.

Sed tu tam rudis es: tam pleno inflatus omaso:

Vt neq; perpendas isto te scōmate carpi.

Nos quoq; paulisper mentē extendamus ad vrbis

Stulticiam: ne forte putes sapientius illos

Viuerē: qui splendēt auro: qui murice fulgent.

His oculis vidi tunicis plerosq; superbis

Vestiri: atq; foro regali incedere gressu

Quos secreta fames premit atq; domestica ægestas.

Stultius his certe nihil est: opulentia ficta/
 Paupertas & segnicies: & inertia vita

Vera: quid est aliud quā desipientia vera?

Vidi etiam patres (o rem indignam atque nefandam)

Dum segnes dormire volunt: & vivere laute:

Prostitit ille suas vulgo cum coniuge natas.

Quid peius: quid perfidius: quid stultius unquam?

Quid si vitam alio nequeunt traducere pacto? Fulica;

Cum totidem quot nos habeant animasque manusque: Cor,

Dic cur vitam alio nequeant traducere pacto.

Mirabar si quid recti dixisset amyntas. q. d. Iuuenis ille infans amore & rusticis odio hñs. Cui nihil negocij p negocij. i. ociosa: iuuere. i. multitudo iuuenū vrbanoꝝ. Cōiicia cōtūmelia Omalo. i. intestino pingui tarditate ingenio afferenti. vt Hora. & Omalo Persius attestant. Isto scōmate. i. irrisorio dictorio. Te q rusticus es carpi. i. rephedi. Nos qz. i. vicissim. Qui murice. i. purpura: Scōma prostituisse. i. ad turpē quæstū in lupanarib⁹ & pstitulis statuisse qsi p forib⁹ vbi luxuria pditos expectat. Quid sup. dicas aut prostituere quid faciāt. & est inanis desidiosorū purgatio quā vt refellatur affert. Vñ dicit cornix. Habet ciues vrbani man⁹ & pedes vt nos cur nō quærit sibi victū laboribus & parsimonia vt nos.

Est etiam cuius vecors industria vanas

Quærat opes: vbi nullus opes inuenit ab æuo.

Aes lauat herbarū succis: & vertere in aurum

Aestimatur: ac nigra semper fuligine pallet.

Est qui dum tellure latens desiderat aurum

Dat magicis operam studijs: & tempora perdit.

Quid leuius: quid futilius: quid inanius unquam?

Omnia ne veniant ad opus telluris & agri:

Omnia pertentat vt agant nihil: omnia versant.

F Baptista Mantuani:

Semper agunt; nunq̄ peragūt. ex fœnore victum
Infamē extorquent vi/fraude/dolisq; laborant.
Mille vijs opibus; mille insidiantur honori.
Nōs capras & oues; armentaq; pascimus; illi
Accipitres/catulos & equos & cercopithecōs.
Rusticus est ouium pastor; volucrumq; canumq;
Ciuīs. vtrum melius te iudice nobiliusq;
O fulica. vtilitas vnde atq; opulentia maior?
Si venit ex nostris operis opulentia maior: Fulica
Ciuibus vnde igitur tantarum copia rerum?
Ex vi/fraude/dolis/vi/fraude/dolisq; laborant. Cor.
Nōne vides insane: vt nos crudeliter vrgent?
Quo capiunt astu; nos irretire loquendo
Sacrum offerre putant; & opus sublimē; piumq;
Huc aures oculosq; adigunt; huc ora manusq;.

Alkimia

¶ Est etiā. Affert alia vrbanoꝝ vitia & fere opposita segniciei;
dicēs. Est etiā supple ciuis: cuius vecors. i. peruersi cordis indu/
stria quærit opes vanas. i. vltra q̄ satis sit & nō iusta ratione: vt
qui p̄ artē vt dicūt alkimia. i. adiuuaminis adiuuādo naturam
sperant æs aut argentū vertere in aurū. qua via nullus inquit:
hactenus inuenit opes: certū est multos inuenisse pauperiē: dī/
cunt tamē eius rei studiosi inuētos qui ad intētū puenerint. Fu/
ligrine nigra. quia vapore fumeo: sed quomodo pallet: nisi hoc
ad anxietatē referamus nō constet. Est qui &c. Alius error eo/
rum qui magicis artibus & characteribus nescio qbus sperant
posse inuenire thesauros absconditos. Omnia neueniūt ad opus
telluris & agri omnia inquā pertentāt. i. omnia experiunt ne fi/
ant agricolæ: quo nihil honestius nec iustus. Semper agūt: nū/
q̄ peragunt. id est: perficiunt nihil eorū quæ inceptant: Ex fœ/
nore. i. vfura. Accipitres aues ad prædā: catulos ad venationē.
& equos ad venandū. aut auibus aut canib⁹ cercopithecōs. i.

caudatas fimeas. Nam dicitur cauda
 simius aut simia. Sunt ergo quos cattos marinos quidā vocāt
 capite (vō dicit Plinius) subnigro & pilo asinino, quibus defor
 miras decori est: suntq; ob catum ingenium diuitibus ī delicijs
 Cuius est pastor volucrū & canum: quia eos pascit. Quo astu
 id est qua calliditate ab astū. i. ab vrbe vbi astutiores sunt. Irre
 tire. i. in laqueos & retia illigare: hoc est circūuenire & decipere **Irretire**
 verbis putant sacrum offerre. i. arbitrātur se obsequiū præsta
 re deo quando nos decipiunt. Huc id est ad hanc operā vt nos
 decipiant. Adigunt. i. applicant ora. i. omnia quæ dicūt; & ma
 nus. i. omnia quæ faciūt.

Vnde vrbanaŕum tibi tanta peritiā rerum? **Fulica**
 Hæc didici: quondā ductis in mœnia capris **Cornix**
 Cum lac vociferans ibam venale per vrbem,
 Mansi apud artocopū, sapiens & ad omnia promptus
 Furta erat: & crudum ferro subradere panem;
 Ipse vt erat mores vrbis doctissimus, ista
 Tradidit affirmans nihil esse nocentius vrbe,
 Se quoq; furari didicisse aiebat ab vrbe.
 Sunt etiā qui parta ab auis patrimonia fundunt
 In meretricū vsus, quid foediŕus improbiusq;
 Dic vbi mechandi ars / homicidia / seditiōes;
 Nōne inter ciues atq; intra mœnia regnant;
 Qui reges qui regna hominū per vulnera quærūt
 In mortēq; suos adigunt; quid pectora miles
 Obiciens telis: per mille pericula vadens;
 Pro stipe dat vitam: nulla est insania maior,
 Gloria præfertur vitæ, quid gloria? quid laus?
Quid fama est; quid honor; voces & opinio vulgi.

Omnia longa dies abolet: cum viuere cessas:

Omnia sic abeunt: vt lux cum sole recedit.

Qui mare sollicitant remis: cum viuere possint

In patria: stulti, vento qui credit & vndis:

Stultus, diuitiæ cui sunt: & negligit vti

Stultus, qui vt natis cumulet patrimonîa: partîs

Abstinet: & genium fraudat stultissimus: & qui

Quæ facere ipse potest: natis faciunda relinquît.

Artocopus Vnde vrbanoꝝ. Bona interrogatio: vt decor: seruet & ve-
 risimilis narratio. Artocopũ vt videtur accipit p panifice: seu
 (vt dicitur) pistore: qui græce dicitur .i. artocopos. quia dicitur panis: & facio. sed artocopos
 dicitur quasi labor panis. nam copos labor dicitur: sed accipit p
 laborante. Iuuenalis autẽ videtur accipere p pane: dicens satyra
 quinta. Salua sit artocopi reuerẽtia. vbi tamen pro pistore acci-
 pi potest: vt sic maneat discretio panis qualẽ artocopus fecerit:
 & ita obseruando eius iussum sit ei reuerẽtia. sed ad poetã nãm
 Ipse vt erat mores vrbis doctissimus. Hoc exemplo cõuincere
 possumus participia cõparari. Nam si nomen sit doctissimus:
 nõ reget accusatiuũ. quocirca ego quidẽ morũ potius dicerẽ
 Hic tamen versus docet mores legendũ. Neq; tamen omĩno in
 auditũ si superlatiua a participijs accusatiuũ regẽtib; deducta
 accusatiuũ regãt: cum aduerbialia a prepositiõib; orta id fa-
 ciãt. vt proxime hispaniã mauri sunt: inq; Salustius. Sũt quo-
 q;. Aliam affert vrbanoꝝ stulticiã qui patrimonîa ab auis par-
 ta cum meretricibus absument. Qui reges. Docet & reges &
 cæteros bella p dominio aut inani gloria gerentes: vrbes fere
 incolere. stipendiarios autẽ qui inuocati non inua sua daat etias
 vrbano esse & maxime insanire: cum p modica stipe periculũ
 vite subeant. quod rustici nõ nisi coacti faciũt pro libertate pa-
 triæ & coniuge ac liberis. Qui mare sollicitant. Rursus aliud
 genus stulticiæ: quod Persius quoq; persequit eorum qui cum
 fatis habeant: nauigant tamẽ cum periculo vitæ. Item stultus ẽ
 diuitiæ cui sunt & negligit: vt auarus. Nam vt dicit Seneca. tã

Artocopus

Auarus

deest auaro quod habet quod non habet. Vnde de sene auaro. Horatius. Quærit: & inuentis miser abstinet & timet vti. Et in primo sermone. Congestis vndique faccis Indormis in hiis & tanquam parcere sacris Cogere aut pietis tanquam gaudere tabellis. Stultus qui vti natis cumulet & cetera. quia sæpe male absumunt. vnde de Persius. Vt tuus iste nepos olim satur anseris extis & cetera. Vide satyram vltimam. vbi totum est hoc argumentum. Et genius: id est naturam. Est enim genius deus naturæ & loci natiui. quem **Genius** qui alimentum naturæ debitum subtrahunt defraudare dicunt. Terentius in phormione. Suum defraudans genius. Quæ facere ipse potest. quod per fabellam seu apologum de cassida per chre recitat Gellius.

Qui numerant stellas: & se comprehendere fata

Posse putant stulti. verum dementior istis

Naturam quicumque dei scrutatur: & audet:

Figere in immensam lumen tam debile lucem.

Nostra fides melior: cuius ratione coactus

Difficile assentit nudis nos omnia verbis

Credimus. & plures faculas accendimus aris.

Ciuiibus est infida fides: inquirere nunquam

Mente sinunt arcana dei: si numina scire

Esset opus: poterant nobis se ostendere. verum

Quando latere volunt: quid vestigare necesse est:

Quæ nos scire negant ipsi qui cuncta gubernant:

Nostra etiam pietas pietate potentior vrbis:

Namque viri qui sacra canunt: templisque ministrant

Quanta legunt ruri paucis alimenta diebus:

Vidi ego quæ sitas ex rure in mœnia plenis

F. Baptista Mantuani.

Puppibus inferri (pietas ea rustica) fruges
Stultorū est aliud genus immedicabile quoddā
Causidici latratores; rabulæq; forenses
Nummorū aucupium docti; legumq; tyranni
Aere patrociniū vendunt; producere causas
Et lites pendere diu; vindemia quædam est.
Sunt & equestre genus medici; qui tangere venas
Nonnunq; illicitas audent; & ponere quædam
Non intellectis temeraria nomina morbis.
His & si tenebras palpant; est facta potestas
Excruciandi ægros; hominesq; impune necandi.
Qui vero in populis præfunt hominesq; gubernant
Quo plus iuris habent; quantoq; licentia maior
Insanire solent tanto amplius; o vbi sancti
Rectores; & iusticiæ & pietatis amici
Quos patres sero ante focum memorare solebant;
Omnia nunc abeunt pessum. spoliata queruntur
Tēpla; gemunt inopes; viduæ lachrymant & huius
Quanā causa malis; quia stat pro lege libido.
¶ Qui numerat stellas; vt astronomi. & se comprehendere fatas;
vt astrologi genethliaci & mathematici. Naturam quicūq; dei
scrutañ. Vnde ille Mitte archana dei. Et alius. Altiora te ne que
sueris. & vtroq; maior. Nō nimis sapes; sed ad sobrietatē docēs
Nostra. i. rusticorum ciuis ratione coactus. i. ratiōibus innitēs
Plures faculas; id est tedas & cæreos tortos. Mentē sinunt; id est
desinunt. Poterant nobis se ostendere. argumentum quo verosū
mile sit deum nō velle a nobis nosci; cū se nō præbeat noscēdū
Quid vestigare. i. inquirere necesse est ea que ipi qui gubernāt
cūcta videlicet supi negant. i. prohibēt nos scire. q. d. nihil. Q. ñ

Astronomi

aūt. i. quādoquidē. Nostra etiā pietas. i. (vt dicūt) charitatis ex
 hibitio in elemofynis erogādis. Legūt. i. colligūt. Stultorū est
 aliud: in pragmaticos & caufidicos inuehit quasi fatyrice. Vñ
 apte psonā cornicis affumpfit. Rabulæq; forefes. i. forū iudici/
 ale feuo caufarū fectātes. Rabula fecūdū Fefū dicit multis inten
 tus negocijs: paratufq; ad radendū qd aut auferēdū. vel quia ē
 in negocijs agēdis acrior quali rabiofus. Secūdū Marcellū aūt Rabula
 rabula a rabie dictus est: quē nūc aduocatū vel caufarū patro
 num dicimus. Cice. Nō em̄ declamatorē aliquē de ludo aut ra
 bulam de foro: fed doctiffimū atq; pfectiffimū quærim⁹. Sunt
 ergo rabulæ (vt itez Nonius atteftat) litigiofi. Aucupii. i. ca
 ptionē ab auibus capiēdis. Comicus. Hoc nouū est aucupium
 Legūq; tyrāni. quia summū ius fūma malicia est. Aere patro
 ciniū vendūt &c. enumerat caufidicorū vitia. Vindemia quæ/
 dā. i. lucrū vt in vindemiā que ē vini collectio. vt melfis frugū
 Sunt & equestre genus medici: & hoc q̄s fatyrice. equestres fūt
 quia mulis fere vehunt medici. venas illicitas ad femora muli
 erū. Noīa temeraria. i. rebus nō cōueniētia: que fingūt ne igna
 ri dēphendant. Et fi tenebras palpāt. i. cæci & ignari sunt. est fa
 cta potestas a legibus que medicis pmittūt vt curēt interficere.
 Qui v̄o pplis præfunt: in primores & optimates ac magiftra
 tus inuehit. Infanire folēt tāto amplius: cum tñ vel leue in alijs
 scelus in illis maximū fit. Vnde luue. Omne animi vitū tanto
 cōfpectius in fe Crimē habet: quāto qui peccat maior habetur
 Abeunt pefsum. i. pefundātur & pereunt. fpoliata querunt. i.
 cōquerunt templa.

Ista tua o cornix excandescētia fines Fulica

Transit honeftatis: scelus omnibus obijcis omne.

Innocuos habitare homines & in vrbe memento.

Nō habitāt colubri quædā balearibus arua Cornix

Proxima: non memini nomen: neq; noctua cretam.

Nec nemus ægeriæ sonipes: nec vir bonus urbem.

Vir bonus est animal rarum: paucafq; per vrbes Fulica

Et per rura locos habet: est rariffima virtus.

Infanis fulica infanis: tot in vrbibus hostes Cor.

Sunt tibi quot ciues, hi nos tondentq; pilantq;
 Non habita nostri capitis ratione: coartant
 Nos ad furta ipsi: mox ad suspendia mittunt;
 Fas igitur si quid nostris sese vnguibus offert
 Radere, & insidijs ac nostra indagine captos
 Deplumare leui tactu: sensim & pedepressim
 Si videt: excusa. si sunt secreta negato
 Furta, quod occultu est non est iniuria furtum:.

Quicquid habet noster labor est: industria nostra est.

- Baleares** **I**sta tua o cornix exandescētia. i. vehemēs ira: fines. i. limites
 Transiit honestatis Baleares insulæ sunt in hispania a græcis di
 ctæ a fundar; iactu. nam ballo significat iacio. Tollit autē nūc
 Balearicos autē cōtra glires a senatu auxiliū petisse cōstat: cum
 in qbusdā aruis vicinis nō possint viuere serpentes. Ea autē ar
 ua sunt in ebofo: que est insula inter ophiufam & pytiufā. Ebo
Ebofus si em terra serpētes fugat omniū venenosar; animalium expers
 eadē cuniculos gignit populātes messes baleariū. Dicit autē se
 nois imemorē vt decor; seruet. Nā nō cōgruit rustico longin
 quar; insular; noia scire. sicut maronianus rusticus oblit⁹ erat
 nois geometræ dicēs. In medio duo signa: conon: & qs fuit al
 ter Descripsit radio totū qui gentibus orbē. Neq; noctua habi
 tat cretā. cuius nomē nō ignorat: quia sub venetor; ditione est
Noctua Noctua aut que in creta negat plurima athenis est vsq; adeo vt
Athenas in puerbio sit. i. noctuā athenas aut in
 athenas. s. fert is q; merces eovbi abundāt inutiliter trāsuehit ac
 si aquas in mari vehat. Aegerie aut nemus est vbi numa pom
 pilius secū⁹ romanor; rex colloquiū cū ægeria nymphavxo
Aegerie re sūta de rebus religiosis habuit vbi sonipes negat viuere. Est
 aut equus a sono pedū dictus. ænei. iiii. Stat sonipes ac frena fe
Sonipes rox spumātia mādīt. Nec vir bonus vrbē: sup. habitat. sicut nec
 ablion seu britāniā maiorē lupus. Vir bonus est animal rarū
 Maro. Vir bonus & sapiēs qualē vix reppit vllū. Milib⁹ e cū
 etis hoīm cōsultus apollo iudex ipse sui. Iuue: Rari q; pe boni;
 & c. Haber. i. habitat/ residet. Sūt tibi videlicet rustico. pilantq;
 Hora. cōpilo secūda longa posuit. Ne me crispini scrinia lippa.

Cōpilasse putes: *ψ*bū' nō āpli' addā. est aut̄ nonūgallis uocabu
lū. Quod si tractū ē: a pil' natura primā corripit. Inde aut̄ tra
ctū volūt p̄ apologū ēlopi: q̄ q̄ duas vxores habuit alterā iuuē
culā que canos decerpfit radicē: alterā grādē natu que vt sibi
cōformē h̄ret maritū nigros capillos susulit: caluus & depila
tus māsit: atq; ita nudat' et priuatus itelligit' suis. qd' efficere pi
lare ē. Coartāt. i. cōpellūt nos ad furta. q̄a exigūt qd' sine furto
nos h̄re nō posse sciūt. & mittūt mox ad suspēdia. Poruit nosse
candidus que alij ex agro parmēsi alij ex mātauuo oriūdū di
cūt. N̄ris vnguibus argute. q̄a cornices & fulicæ vnguibus di
ripiūt sensim. i. p̄ceptibiliter hoc est paulatim & pedepressim. i.
q̄si p̄sso pede sine strepitu. Deplumare: q̄a aues id auib' faciūt:
Si videt sup. quispiā furta: excusa dicēs videlicet te iocari voluit
se. si sūt secreta: negato. furtū qd' occultū est nō est iuria. q̄a q̄
quid h̄nt. s. ciues est n̄ labor & industria n̄ra. Hec autē cornici
poti' q̄ bono pastori cōueniūt dicere. q̄a furta nulli licita sūt.
nec sua sibi v̄dicare sine superioris aucte p̄missū. vñ dicit fulica.
Iam longe egredieris metā rationis & æqui. Fulica

O fulica improbitas vrbana coīnquinat orbē Cor.

Vnde tot in terras veniunt æstate procellæ:

Fulmina / venti / amnes / grandoꝝ vidisse recordor

Tellurem tremere; ac postes & tecta labare:

Solem obscurari; noctu obtenebrescere lunā.

Cur segeti lolium; messi dominant̄ auenæ:

Vua in capreolos transit; caligine verni

Depereūt flores; mala parturit omnia nobis

Hæc ciuile nefas; pariet quoq; plura deinceps.

Vnde venit furor armorum; belliq; tumultus

Qui genus om̄e mali secū vehit; omnibus vrbs est

Fons & origo malis; descendit ab vrbe lycæon.

Deucalion pyrria cum coniuge rusticus, ille

Intulit illuuiem terris; hic abstulit, ille

F.   Baptistæ Mantuan.

Abstulit humanum terris genus: intulit iste
 Si terra (vt perhibent) flāmis abolebitur vnq̄:
 Istud grande nefas vlla descendet ab vrbe.

O cornix iam pone modū sermonibus istis.   Fulica

Audio iam dudum pueros de pulte loquētes.

Cætera: si quicq̄ superest post prandia dices.

Pulti indulgendū monet vrbibus hora relicta

FINIS.

¶ Iam longe egredieris metā ratiōis & æqui: quia vrbano de
 plumare si clam fore speret cōsulis. Coingnat. cōtaminat. pol-
 luit orbē. i. vniuersum mūdū. Vnde tot in terras: dicit oēm tē-
 pestatē importunā omnēq̄ calamitatē ppter vrbanoꝝ scelera
 a deo demitti. Cur segeti. Virg. Grandia sæpe quibus mādaui
 mus hordea sulcis: Infelix lolium & sterile dominantē auenæ.
 Est autē lolium de quo saluator: Nōne bonū semen feminavi. vn
 de ergo habet zizania: Inimicus homo supseminauit: Vna in
 capreolos. i. acidas quasi chordulas quibus sefevites palis & ra-
 mis alligant: quibus etiā vesci solent diuites. Caligine. i. aere ne-
 buloso & obscuro atq̄ ita infecto. Parturit p̄ parit. i. prouocat
 ciuile nefas. i. nefandū ciuū scelus. Descendit ab vrbe lycaon:
 quā ob perfidiā Iupiter in lycon. i. lupū trāformauit. & occa-
 sione cuius sceleris diluuiū secūdū Oui. sup̄induxit. Deucalyon
 cum pyrrha cōiuge. i. vxore: fuit sup. rusticus: quia in monti-
 bus thessaliæ habitauit. vbi inter saxa degens ad se pfugientes
 tempore particularis diluuij recepit. quocirca humanū genus
 iactis post terga lapidibus seruasse fingunt. Ille. f. lycaon hoc ē
 scelus eius. intulit illuuiē. i. inundationē aquarū: hoc est diluuiū
 terris. i. in terras. vt inferretq̄ deos latio. hic. f. Deucalyon cum
 Pyrrha abstulit. f. illuuiē. Ille. f. lycaon abstulit genus humanū
 terris. iste. f. deucalyon intulit. f. in terras genus humanū. quod
 secūdū fabulas pierat: aut secūdū hystoriā illic perisset si nō
 seruasset. Si terra vt perhibēt id dubitar vt rusticus. aut ex ethni-
 cis sumptū: quibus nō est fides habenda nisi eadē in sanctis q̄q̄
 litteris habeant. Nos autē credimus ignē cōflagrationis diē iudi-
 cij p̄cessurū. sed & Oui. aliq̄n mūdū igne periturū: asserit Me-

Lolium

Lycaon

Deucalyon
 Pyrrha

in primo. Effē quoq; in fatis reminiscit affore tēpus Quo ma
 re: quo tellus: correptaq; regia cœli Ardeat & mūdi moles ope
 rosa laboret &c. Istud grande nefas. s. ppter quod mūdi ar
 debet descēdet ab vlla. i. a quīs vna vrbe & nō ab agro. O cor
 nix iam pone modū. i. finem: sermonibus istis. s. tuis improbis
 & cōtumeliosis. Audio iam dudū pueros. i. minores famulos:
 aut liberos loquētes de pulte. i. instare horam prandij. Si q̄c̄q;
 superest. i. reliquū est. Gellius docet superesse supra id quod sa
 tis est: esse. Hora. s. prandēdi monet indulgēdū. i. operam dan
 dam esse: aut inuigilandū pulti. i. cibo illi rustico: quo romani
 diu vixerūt. Vrbibus. i. contumelijs de vrbibus relictis. Supesse

Ægloga septima quæ dicitur Pollux de conuersiōe iu
 uenū ad religionē. Colloquutores Alphus & Galbula:
 cū iam autor ad religionē aspiraret.

Galbula quid sentis? pollux doctissim? oli Alph.
 Fistulicē subito quodā quasi numine tactus

Destituit calamos; tunicas; armenta; sodales:

Bardocucullatus caput: vt campestris alauda

Quattuor ante dies in religiosa recessit

Claustra. ferunt illū pecudes: dum solus in agris

Pasceret: effigiem quandā vidisse deorum:

Cætera nō memini: sed tu quid galbula sentis?

Galbula. Si friuolū nō sit dicā nō sine ratiōe in hac septi
 ma ægloga agi de conuersiōe iuuenū. Nā septenariū
 numerus qui ex primo ipari & pxime illū subsequēte pa
 ri cōfici cōstat habere nescio quid mysterij: non solū in sanctis
 litteris sed etiā apud poetas. vñ est illud. O terc̄ q̄terq; beati. &
 Nā te iā septima portat. Oibus errātē terris & fluctibus æstas.
 Dicit̄ p̄terea septimo q̄; anno imutari nobis eratē vt primis se
 ptem annis simus infantes; pximis pueri. tertijs adolescētes. q̄r
 tis iuuenes: qua etate cōstituēdū est nobis genus vitæ quos &
 q̄les nos esse velim? & in q̄ genere vitæ. Bene ḡ (vt de ceteris eta
 k

F Baptista Mantuani.

ubus que pari ordine subsequunt taceā) in hac septima æglo. agitur de iuuenū ad religionē cōuersione. Vñ haften⁹ adoleſcētiā suā (sic em̄ iscrīpsit opus) poeta cecinisse putei: deinceps catur⁹ iuuetā & virilē grātē in duobus videlz vltimis carminib⁹ que i religione cōposuit. Sed linq̄mus hæc argutorib⁹. Per pollucē hoc loco itelligo poetā. Fistulicen. i. canēs in fistula vt nra ætate. sicut tibicen canēs tibia gruis vt olim factitabāt: & nunc q̄q̄ nonnūq̄. Quodā quasi numine tactus. quia spūs vbiuult spirat. Bardocucullat⁹ caput. i. habēs caput bardocucullatū. Bardocucullus vestis est gallica grossioris villi. facta cōpositiōe ex bardis: q̄ poetæ erant gallicāi: & cucullus. cucullus enim vestis grossior est capite regendo apta. Bardi item dicebant olim stulti apud gallos vt possis accipere bardocucullū veste fuisse gallicā stultorū: & viliū hoīm. Vñ Mar. in distichis. Gallia fantonico vestiri bardocucullo. Cercopithēcorū penula nūp erat. Bardus ad hoc autore Festo stultus a tarditate igenij appellat⁹. græce autē bardys dicit⁹. Preterea vt idē inq̄t Bardus gallice cantor appellat⁹ qui virorū fortium laudes canit a gente bardorū. De quibus Lucanus. Plurima securi fudistis carmia bardi. Non⁹ autē dicit bardū esse ppria vi & ingenio tardū. Nam græci bardos tardos dicebāt. Plautus in p̄sa. Nimis equidē p̄ barda & p̄ rustica reor habitā esse ex te. Ex his & alijs multis vt de alpibus patet gallicæ quoq̄ linguā imutatā esse. Nā multa nūc aliter q̄ olim dicebant a gallis dicunt⁹. vt cāpestris. i. in cāpis versari solita alauda. auis cucullata & plumeā cristā habēs. Effigie q̄ndā vidisse deorū. vt in p̄cessu patebit. videt autē diuā ginē intelligere aut que herculi occurrisse a Cicerōe memorat. de qua suo loco dicā. Cætera nō memi. Id em̄ & rustico cōuenit: vt iā sæpe diximus: & æconomix atq̄ argumēto huius æglogæ. nā intēdit narrādo duo facere: colligere videlicet laudes pastorū: & p̄fectionē religiōis potissimū carmelitanę quæ prima est.

Vt dixere patres faciens primordia rerum Galbula
 (Magna canā/nobis quæ quondā tradidit vंबर)
 Insituit deus agricolas pecorisq̄ magistrōs.
 Primus agrī cultor / rudis / immanſuetos & asper.
 Qualis humus segnis / lapidosa / rebellis aratro.

Fistulicen

Bardocucullus

Bardi

Ast otium primus pastor mitissima proles.
Instar ouis quæ bile caret: quæ lacte redundat:
Mitis erat: nullis vnq̃ pastoribus asper.
De grege sæpe suo sacrum ponebat ad aras.
Nunc oue nunc pingui vitula faciebat: & agno
Sæpius. & magno diuos ambibat honore.
Sic profecit apud superos: sic numina flexit:
Vt fuerit primo mûdi nascentis ab ortu
Tempus ad hoc cœlo pecoris gratissima cura.
Assyrios quosdam (sed nescio nomina/curæ
Diminuunt animû) deus ex pastoribus olim
Constituit reges: qui postea murice & auro
Conspicui gentes bello domuere superbas.
Cum parís iliaca tria numina vidit in ida:
Aut parís aut aliûs: puerum qui obruncat ad aram
Pastor erat. quando cœlesti exterritus igne
Venit ad ostentum pedibus per pascua nûdis:
Pastor erat moyses: moyses a flumine tractus.
Exul apud graios amphrissia pastor apollo
Rura peragrauit posito deitatis honore.
Cœlestes antmi christo ad præsepia natõ.
In caulis cecinere deum pastoribus ortum.
Et noua diuini partus miracula docti
Pastores primi natum videre tonantem.
Et sua pastores infans regnator olympi
Ante magos regesq̃ dedit cunabula scire:

F **Baptistæ Mantuani:**

Se quoq; pastorem deus appellauit: ouesq;
Mittibus ingenijs homines: & mentibus æquis.
Et ne vana putes hæc somnia: nuper ab vrbe
Rus veniens: picto perlegi hæc omnia templo.
Sunt pecudes pictæ: parui sub matribus agni
In tellure cubant. ingens equitatus ab alto
Monte venit: radiant auro diadæmata diuum.
Et suspensa tenent vaga lumina prætereunt
Non igitur mirū noster si numina pollux
Vidit: amant villas & oues & ouilia diui.
Simplicibus præsens deus est: offenditur astu.

¶ Ut dixere patres. Ut pbet vero sise esse pastori numē visum
alius ordiū laudes pastorū. docetq; qd̄ verū est abelē primū iu
stum fuisse pastore: multosq; reges vt Abrahā David & simi
les fuisse pastores. Christū ad hoc se appellasse pastore dicentē:
Ego sum pastor bonus. & recēs natū primo a pastoribus agni
tū atq; visum. & multa id genus alia que legēdo patebunt. Vt
dixere p̄es. Virg. Aurātī meminere senes. Rustici em̄ non ex li
bris sed ex maiorū relatu hystorias sciūt. deus iaciēs primordia
rerū. i. in prima hoīz geneli: instituit agricolas: vt adā & primo
genitū Cayn. Pecorisq; mgros: vt abelē. q̄a aut̄ dicēdo primor
dia rerū visus est altū ordiri bonā facit parētesim dicēs. Magna
canā nobis que quōdā tradidit vmb̄. cui torā doct̄inā suam
vbicq; acceptā fert. Primus agricultor. s. cain. at ouitū primū pa
stor. i. abel. Instat. i. in statū & morē ac similitudinē: qd̄ Valla ne
gat. que bile. i. colera amariciē anio afferēte. Sacru ponebat ad
aras. Hystoria patet in principio geneleos. Vitulo faciebat. s. rē
facrā. Sed facio & operor p se posita de rebus sacris itelligunt.
Nec dices faciā vitulā: q̄a id tauri est: sed vitula aut vitulo: sub
audiēdo rē diuinā. vt in buco. Maro. Cū faciā vitula p frugū
bus ip̄e venito. Diuos ābibat. i. ābiētū more venerabūdis ad
orabat. Sic. i. vsq; adeo numia flexit: vt cura pecoris fuerit a pri
mo ortu mūdi nascētis sup. vsq; ad hoc. i. n̄m t̄pus gratissima

Facio
Operor

id ē acceptissima cœlo. i. cœlestibus. Assyrios. vt abrahā Loth
 Iob: & cæteros patriarchas. Cū paris alexander q̄ & paris pa- **Hecuba**
 stor fuit. Nā cū hecuba ip̄o grauida visa cēt gestasse catellū fa-
 cem gestatē: qua tora troia incēdebat: idq; ad priamū retulisset
 & ille ad somnioꝝ & phātasmatū interpres responsū accepit **Paris**
 filiū gestare q̄ troiæ cremādæ occasione daret: q̄ circa pater q̄
 qd pareret iterfici iussit: m̄ aut nō iterfecit: sed exponēdū feris
 dedit. vbi a pastorib⁹ inuētus ab illis educat⁹ q̄ in virū creuit:
 atq; ab cœnone nymp̄ha adamat⁹ est: iudiciūq; iter tris deas de
 disse fert. Cū v̄o optimus esset athleta & cū hectoris cōgressus
 eū vicisset: ab eo interēptus fuisset nisi frater agnitus tādē p̄ he-
 lena p̄missa in græciā. p̄fectus fatalē attulit prædā. Vñ Stacius
 in achi. Soluerat ebalio pastor de littore dassendardanus. Pa-
 ris q̄ aut alius q̄a de noīe vt rusticus dubitat. cū vidit tria numi
 na. f. lunonē palladē & venerē de præstātia formę cōcertantes
 in ida. f. filua sic dicta: iliaca. i. troiana. qd̄ addit ad discretionē
 cretēsis. erat pastor. Puerū q̄ obrūcat ad arā. f. abrahā q̄ id fa-
 cere voluit: erat pastor. Pastor erat moises q̄n cœlesti exterritus
 igne. f. in rubo qui nō cōburebat: venit ad ostentū. i. miraculū
 aliud portēdēs: vt v̄ginitatē diuę genitricis xp̄i. Pedib⁹ nudis:
 q̄a iussus est calceamēta exuere. Moses inquā a flumine tractus
 sc̄s a filia pharaonis regis ægypti: cū esset in fiscella sup̄ aquas
 natās vñ nomē accepit. Apollo spoliatus diuitate pauit adme- **Apollo**
 ti regis armēta nouē annos. vñ Nomius. i. pastoralis est dictus **Amphrisas**
 pauit aut iuxta amphrisum fluuiū thessalię. Spoliatus dico di-
 uinitate p̄pter iterfectos cycopas. Vñ in prin. iij. georgi. dicit
 Virg. Et te memorāde canemus pastor ab amphriso. Ideo hæc
 fecūdū Macrobiū li. i. saturnaliū fingunt. q̄a apollo ip̄e est sol
 qui oīa pascit. Deitatis latinius dicere diuitatis: sed carmen id
 non accipit. Cœlestes animi. i. spūs. vñ Qui fecit angelos suos
 spūs. In caulis. i. septis pastorib⁹ vbi faciebant vigiliis sup̄ gregē
 suū: vt Lucas p̄clare memorat. Ante magos. i. sapiētes perfarū
 & indoz. q̄a eadē nocte qua natus ē cū ip̄is magis ad minimū
 decimotertio die primū visus sit. Dico ad minimū: q̄a cōtrouer-
 sia est an eodē āno an alio. Ante magos regesq;. Vñ magos p̄
 regibus accipim⁹ p̄pter illud. Reges tharhis &c. Se q̄q; pastore
 deus appellauit dicēs. Ego sum pastor bonus. Ouesq; addens.
 Agnosco oues meas & cognoscūt me meæ. i. miti ingenio p̄di-
 si hoīes. Ficto p̄legi hæc oīa tēplo. i. in parietibus phani. Vbi
 k iij

pietura est rudiū scriptura. & ideo dicit plegi. Maro I. vi. Qui
 ptinus oēm plegeret. Magna em est cōueniētia pictoris & scri
 ptoris. vñ eos Flaccus equiparat dicens pictoribus atq; poetis
 Quidlibet addēdi semp fuit æqua potestas. Sūt pecudes. i. pa
 storū q xpm viferūt. Ingēs equitat⁹. i. triū regū. Diademata di
 uum aut regū aut angelorū aut christi & parētū eius: hoc ē ma
 tris veræ & patris legalis ac nutricij & naturalis a qbusdā pu
 tati. Et suspēsa tenēt vaga lumina. i. oculos pretereūtū. hoc est
 cogūt pterire parātes imorari donec pieturā pspexerint. amāe
 villas. i. domos rusticas. & oues & ouilia. Simplicibus de⁹ pre
 sens est: id sancte & moraliter.

Vera refers: pecori sic sint innoxia nostro   Alph.
 Pascua: vidi a sinū: vidi præsepe bouemq;
 Iam memini turbæ venientis: & ora videre
 Indica iam videor regum sua dona ferentum
 Vnum oro: quænam polluci occurrit imago:
 Galbula si nosti: ne sit labor omnia fari.
 Et noui. & memorare libet. res digna relatu: Gal.
 Res digna auditu/pia/sancta/imitabile factum.
 Durus & immītis pater: atq; superba nouerca
 Pollucem grauiore iugo pressere iuuentæ
 Tempore: cum dulces animos noua suggerit ætas
 Et cum iam inualidæ longo sub pondere vires
 Deficerent: nullaq; odium mansuesceret arte.
 Constituit tentare fugam. res vna volentem.
 Ire diu tenuit nimis impatienter amabat.
 Error enim cōmunis amor iuuenilibus annis;
 Res est fortis amor: violentia fortior: iuit.
 Et tales abiens (mihī nanq; solebat amores

Enarrare suos) mœsto dedit ore querelas.
 O virgo lachrymæ ne tuis soluentur ocellis:
 Cum te tam charo cernes ab amante relictam:
 Vlla ne discessu duces suspitria nostro:
 Tu ne mei crudelis eris forte immemor vnq̃:
 Vsq̃ adeo ne tuum poterit frigescere pectus:
 Pectus quod totiens tot lumina fletibus implet.
 Tu ne trahes crebros gemitus: & pallida fies:
 Cerno oculos: cerno lachrymas: cerno anxia corda
 Virginis. heu tantum qua dissimulare dolorem
 Fas erit arte: dolor duplex mea pectora torquet
 Illius atq; meus. sed fas mihi flere, quod illi
 Non licet. occultus longe magis æstuat ignis.
 Incolumẽ mihi vos diu seruabitis illam.
 Vt quando exilio repetam mea rura peracto
 Fiat amor foelix saltem semel ante senectam.

Vera refers. Approbat alphas. vidi afinũ & bouẽ & præse-
 pe. f. dñi: q̃ in eo añ afinũ & bouẽ est positus Vidi inq̃ de pictu-
 ra itelligẽs. Iã memĩ turbæ veniẽtis. i. in mentẽ venit. & ego vi-
 deor mihi nũc videre ora indica. i. indoꝝ regũ ab india venien-
 tiũ. & videor videre ora regũ ferentũ. i. offerẽtiũ dona. f. aurũ
 thus & myrrhã. Et noui & memorare libet. q̃a res digna rela-
 tu. i. vt referat & recẽseat. & factũ. f. pollucis ẽ imitabile. Dur⁹
 & imitis p̃r. Virg. Est mihi nãq; domi pater: est iusta nouerca
 Videt aut̃ hæc vera vitæ ipius poetæ descriptio. Grauiore iu-
 go. q̃a nimis rigidi & seueri erãt. vt in prima egloga docuim⁹
 Et cũ iualidæ. Est em̃ ea ætas ibecillis & inops consilij. Nullaq;
 odiũ. f. parẽtũ. arte. f. filij. Cõstituit tentare fugã. i. discedere clã
 a parẽtibus tã duris. Error em̃ cõis Vñ prius. semel insanium⁹
 oēs. Res est fortis amor: violẽtia fortior. sed sup. violẽtia ẽ for-
 tior. Oꝝgo querulosa discessio ab amica. crudel⁹ quẽ amãtẽ nõ

F.   **Baptistæ Mantuanæ.**

redames. Maro. O crudelis alexi: nihil mea carmina curas &c.
 qd' lumina legēdū videēt tot: vt sit. pectus in quā qd' implet to-
 tiens lumina tot fletibus. Dolor duplex illius atq; meus. illi^o. s.
 yginis quā occulto æstuantē putat amore: & se q' manifesto ab-
 sumit igne. Exilio pacto: quia in exiliū volūtariū vt p̄ris sæui-
 tiā & pouercale odiū deuiter abscedere destinauit. Fiat amor fe-
 lix vt potiat amica: saltē semel: id amatorie & modeste.

Talia pergebat memorans: voluitq; reuerti

Tantus amor iuuenem vis tanta furoris agebat:

Sed iam iacta fuga cunctis erat alea nota.

Fronde sub herculea fessus mœrore sedebat:

Ecce puellari virgo stipata corona

Ora/manus/oculos/habitūq; simillima nymphae:

Et talia affata est puerum sermone dolentē.

Chare puer quo tendis iter: vestigia verte.

Nescis heu nescis quo te via ducat: & audes

Innotis errare locis: nihil insidiarum

Per campos ratus herbosos: nihil esse pericli.

Omnia tuta putas: & quod placet vtile credis

Moræ iuuētutis stolidæ. collectus in orbem.

Sententiæ

Sæpe latet molli coluber sub graminis vmbra.

Est facile incautos offendere: paruulus infans

Innocuos rutilum digitos extendit in ignem:

Nec nisi iam læsus vires intelligit ignis.

Hæc regio intrantes aditu consuevit amœno

Fallere: delicias offert & gaudia. verum

Ingressis cum triste nihil superesse putatur:

Mille parat laqueos: & mille pericula profert.

Trames hic vt collem gressu superaueris illum;
 Ducit in vmbrosam syluam crudele ferarum
 Hospitium / loca tetra / situ & caligine opaca.
 Quisquis eo deceptus abit: remeare vetatur.
 Et piceis primū velatur lumina vittis:
 Deinde per omne nemus dumeta per aspera tractus
 Transiit in effigiem monstri: dum voluere linguam
 Atq; loqui tentat / mugit. dum attollere sese
 Credit: humi graditur quadrupes: neq; suscipit astra.
 Ima tenebrose vallis lacus æquore nigro
 Occupat: & nigris mons plurimus imminet vndis.
 Huc tracti in stygios latices altumq; baratrū
 Præcipites dantur. rapidaq; voragine merfi
 In styga & æternas erebi rapiuntur in vmbas.
 Heu quot pastores istis ambagibus acti
 Cum gregibus periere suis. ego sedula semper
 Monstro iter. hic ad opem vigilo indefessa ferendā.

Talia pgebat memorās. Cōmēorat quæ ygovisa sit polluci
 cū iā fugā facere decreuerat. Eam aut. q̄a in carmelū ire suadet:
 & virginū coronā secū duxit. nō inepte putaueris diuā yginē
 mariā. cuius p̄ctide & nomie insignit nūc carmelica religio:
 quā auctor noster p̄fessus est. Quinadeo ægloga. viij. id ma
 nifeste docet. Alludit tñ ad eā quæ herculi apparuisse dicit (vñ
 dicit apparuisse iacēti fronde sub herculea) respicit quoq; ad bi
 uium pythagoricæ litteræ: de qua i opusculo maroniano abū
 de diximus. Vt yō sciamus quæ herculi appuerit: audiam⁹ Ci Vitæ genus
 ce. primo officioꝝ: ita differentē. In primis cōstituēdū est quos cōstituendū
 nos & q̄les esse velimus: & in quo genere vitæ: quæ deliberatio
 est omniū difficillima. Ineunte animi adolescētia: cui inest ma
 xime imbecillitas consilij: tunc id sibi quisq; genus etatis degen

dæ cōstituit qd' maxime adamauit. Itaq; ante implicat aliquo
 certo genere cursuq; viuēdi q̄ potuit quod optimū esset iudica
 re. Namq; herculē. Prodicus dicit (vt est apud Xenophontem)
 cum primū pubesceret: quod tēpus a natura ad deligēdū (quā
 quisq; viam viuendi sit ingressurus) dictū est: exisse in solitudi
 nem: atq; ibi sedentē diu secū multūq; dubitasse: cū duas cerne
 ret vias: vnā voluptatis: alterā v̄tutis: vtrā ingredi melius esset
 Hoc herculi iouis fatu edito potuit fortasse cōtingere: nobis nō
 idē &c. Hæc Cice. Aiunt autē inter dubitādū duas accessisse mā
 tronas v̄tutē & voluptatē. Quas voluptas prior ingressa: ac
 curatissime erat ornata & omēs delicias post se trahebat: respe
 ctans aliqñ cū fastu: que oīa ostentās & multa etiā plura polli
 cens secū trahere herculē tētavit. At v̄tus aspa & dura seuerēq;
 inuēs contra. Nō polliceor inq; aliquā voluptatē aut gerē: sed
 laborē/picula/sudores infinitos terra mariq; tolerādos. s; ho
 rū præmiū erit te deū fieri. Quod audiēs hercules gūib; v̄bis
 voluptatē repellens: v̄tutē secutus est. cuius (vt inq; Maro) pri
 mus ingressus difficilis videt. Nā via v̄tutis dextrū petit ardua
 callē: Difficilēq; aditū primū spectātibus offert. Sed requiē præ
 bet fessis in v̄tice summo. sed ad auctorē. Voluitq; reuerti. s. ad
 v̄ginē quā cōstituerat deserere: qā nihil incōstātius amāte. Sed
 iā alea erat iacta. i. iā p̄fricuerat frōtē. hoc est hericulū diffamię
 nō ampli; timuerat. & ita erat extra aleā. p̄ quā significat oīs
 incertus euentus & omē piculū: vt alea belli &c. Erat autē iacta
 fuga. i. p̄ fugā quā parauerat nota: cūctis. i. oēs sciebāt q; fuge
 re cōstituerat: & hoc aio. sedebat fessus mcerore amore lāguēs.
 & mcerore cōfectus: sub fronde herculea. i. sub pp̄lo. que pluri
 ma crescit in ripis padī. vñ Oui. Populiferq; padus &c. Ea autē
 arbor dicat herculi. vñ in buc. Populus alcide gūissima. qā ei;
 frōde coronat; ad iferos descēdit ac rediit. Significat autē v̄tutē
 que intrinsecus viret & extrinsecus pallet: vt ip̄a frons populea.
 Ora man; &c. sine doche ē. vt ænei. iij. Oia mercurio s̄sis. vo
 cēq; colorēq; &c. Per cāpos herbosos. i. virides: & ita adolescē
 tiā notat. Sæpe later. Maro. Frigidus o pueri fugite hic: later an
 guis in herba. Paruul; infans. Alludit ad mosen q; relicto auro
 carbonē ardētē in os suū itulit: q; se inocentē adhuc declarauit.
 Aditu. i. introitu amœno delectabili & voluptuoso. Trames
 hic. s. tā amœnus: Pronomē hic anceps est. vnde hoc loco cor
 ripiunt. aduerbiū autē semper p̄duci vult. Crudele hospitū

Via hercu
li offensæ

Matronæ
herculi vifæ

Alea

Populus

Hic

appositorie. sicut Aenei. vi. Itur in antiquā siluam stabula alta
 ferarum. Situ. i. mucore & lanugine immūda. Remear euetatur
 Maro. Facilis descēsus auerno Noctes atq; dies patet attri ianuā
 ditis Sed reuocare gradū: superasq; euadere ad auras. Hoc op^o
 hic labor est: pauci quos æquus amauit Iuppiter: aut ardēs eue
 xit ad æthera virtus Dñs geniti: potuere. Piceis vittis. i. caligine
 ignoratiæ & desperatiōis. velatur lumina. i. habet oculos vela
 tos. Est em̄ græca locutio. Vittis. i. fascis quibus ligari solēt de
 collandoꝝ oculi. Transfit. i. transformat in effigiem mōstri: do
 cet quid metamorphoses poetarū sibi volūt. quibus Vlyxis so
 cij in feras & pecudes versi fingunt. quia homovoluptati dedi
 tus sit bestialis. Animalis autē homo non percipit ea quæ sunt
 spiritus dei. Vnde neq; suspicit. i. sursum inspicit astra. vt illic. At
 tenuati sunt oculi mei suspiciētes in excelsum. Ima occupat: id ē
 semperversatur in limo carnaliū desideriorū. Mons plurimus
 id est difficultates & pericula quæ sunt in luxuriosa vita. Lari
 ces stygias. i. obscenas aquas tristitiæ infernalis. Altūq; i. pro
 fundū: baratrū. i. voraginē. In styga. i. lacū infernalē a tristitia **Styx**
 dictū. Dedit autē hæc styx: huius stygos: vñ hæc styga accu **Erebus**
 satius. Erebus fere a doctis sine h scribit. diciturq; lacus obscu
 rus. Nam erebēnos obscurus dicit. Ego. s. vtus aut bona inspi
 ratio. Indefessa. i. indefatigabilis. Multa p̄tereo: quia nota sunt
 etiā pueris.

Tolle moras igitur: mortis fuge blanda propinquæ

Atria. secreti tutam pete littoris oram

Qua contra idalios fluctus mihi tollit in altum

Aera carmelus viridi caput arbore cinctum.

Primus hic antiquis patribus spelæa domosq;

Præbuit arboreas: intra nemus ilice densum.

Ex hoc in vestros deducta cacumine montes

Religio venit: sicut de fonte perenni

Flumina: & ex vno multi genitore nepotes.

Illius in siluis abies vbi plurima surgit:

Pinguis vbi piceæ sudat liber: & terebinthi:

F Baptista Mantuani.

Innocuum postq̄ feliciter ægeris ærum:
Mox tua mutatis ætas reuoluitur annis.
In loca te tollam meliora: virentia semper.
Immortalis eris diuum comes: ire per alstra
Inter hamadriades & oreadas atq; napeas
Flore coronatas caput: & redolētibus herbis
Fas erit, ac super & sup̄ter cognoscere cœlos.

¶ Tolle moras. Prosequit̄ v̄ba virginis quæ polluci appuit.
Blanda atria mortis p̄pinquæ. quia ducit̄ in bonis dies suos:
& in puncto descēdit̄ ad inferna. Et alibi. Stulte hac nocte rapi
ent animā tuā. Tutā oram. s. mōtis carmeli: q̄ cōtra idalios lu
cos. i. cypron portendit̄. Mihi aut̄ diue virgini aut sancte inspi
rationi. Nam oīs religiosa p̄fessio heliā & heliseum cæterosq;
filios p̄phetarū: habet auctores etiā hieronymo censore. Hic. s.
carmelus præbuit primus antiquis patribus. s. iā dictis. spelea
id est speluncas & domos arboreas. i. sub arboribus. intra ne
mus densum ilice. i. ī nemore ilicibus pleno. Vñ dixit caput ei⁹
cinctū viridi arbore. Relligio venit deducta ex hoc cacumine. i.
ex hoc vertice carmeli invrōs montes: qui. s. ī europa sunt. Nā
duce diuo ludouico primū in galliā translati sunt. Sicut flumi
na sup. deducunt̄ de fonte perēni. i. per totū annū: & ita p̄petuū
fluente. Flumina em̄ fere in mōtibus sōtē habēt p̄ capite. Illius
in syluis. Ordo est. Postq̄ ægeris feliciter æuū innocuū: in syl
uis illius. s. carmeli. vbi. i. in q̄bus surgit pluria abies & liber. i.
cortex iterior piceæ. s. arboris p̄guis: quia picē exudat: & liber
terebinthi sudat. s. resinā & picē. Allegoricos vult illic trāquil
lam & sine pœnuria esse vitā. quia qui oīa derelinquūt christū
sequētes centuplū recipiūt & vitā æternā possidebunt. Mutatis
annis. s. in æternitatē q̄ erāt trāsitorij. Ire p̄ alstra iter hamadrya
des. i. nymphas arborū: & oreadas. i. nymphas montiū: & na
peas. i. nymphas floꝝ. i. inter cœtus virginū: fas erit. quia et ip̄e
virgo. Hi sunt qui sequūtur agnū quocūq; ierit &c. Ac sup̄ &
subter: quia in medio erit.

Liber

Hamadrya
des
Oreadas
Napeas

Sic effata leues virgo discessit in auras.
Tum sua iurauit pollux mutata repente

Pectora: & extemplo victum expirasse furorē
 Non aliter q̄ flāma cadet: si ardentibus agris
 Effluat: & totas præceps padus euomat vndas.
 Sic abiit crudelis amor: qui sæpe pharetram
 In iuuenem dum principijs obstaret amandī:
 Dū tepet: ac timide insanit: cōsumpserat omnē.
 Sic igitur pollux in claustra silentia venit.
 Sunt quibus aspirent etiā nolētibus vltro: Alphus
 Sunt quib⁹ infensi sine causa & crimine dij sint.
 Quod nos in pecudes: in nos id iuris habēt dij. Gal.
 Hoc rus scire sat est: sapiant sublimius vrbes.
 Sic docuit rediens aliquādo ex vrbe sacerdos
 Ianus: & in magno dixit sibi codice lectum.
 Sol cadit: & baldi vix sūma cacumina tangit. Alphus
 Nos quoq; iam sero cū sole recedere tempus.
 Galbula sarcinulas ne sit tibi ferre molestum.
 Para leuis: leuis est & cantharus: omnia paruus
 Ferre labor sero: graue mane sed vtile pondus.
 Ipse pecus ducam, mihi pars erit ista laboris.

Sic effeta. Bene effeta: quia sic dicunt oracula. Virgo aut vir-
 tus aut diua vgo. discessit in leues auras. i. euauit. Tū sua iu-
 rauit pollux. Ideo iurauit: q̄a difficile creditu: Sise diuo thomæ
 agnati cōtigisse dicūt: qui accinctus lūbos postea venerē ar-
 dorē nō sensit. Et extēplo. i. ilico e vestigio. tractū ab augurib⁹ **Extemplo**
 volūt: qui designato tēplo dicebāt extemplo: quo dicto subito
 abscesserāt. Furorē. s. amoris. Nō aliter. i. vt aq̄ extinguit ignē:
 Qui cōsumpserat in iuuenē oēm pharetrā. i. oēs vires suas. dū
 principijs obstaret. i. obstare vellet aut deberet. iuxta illud. Prin-
 cipijs obsta &c. Dū tepet. i. dū anim⁹ in dubio est facili momē-

to huc aut illuc impellit. ac timide ifanit. i. adhuc cū timore & pudore: & nōdū cōsentit in illecebras. Sic igit̃ pollux ī claustra silentia venit: vbi impeditā habet venā ne libere canat. Sūt qui bus aspirent. quia spūs vbivult spirat. Sunt quibus infensi sine causa & crimine dī sunt. Id impie nisi rustice. q̃a consilia dei sepe occulta sunt nūq̃ aut̃ iniusta. Vident̃ aut̃ dī infensi bonis & infontibus q̃n maxime amici sunt. hoc est quādo eis tribulationē vt meliores euadāt demittūt. Nā virtus in infirmitate p̃fici- citur. Quia ergo rustici id nō animaduertūt: vidētes bonos a- fligi dicūt deū eis infensum cū minime sit. Verūtamē si sit nō ta- men iniustus sit: q̃a nō habet p̃scriptā legem. Vñ dicit galbula: Quod nos in pecudes. Ordo est: dī habent id iuris in nos. q̃d nos sup. habem⁹ in pecudes. Hoc nos scire sat est. i. rusticos. sa- pient sublimi⁹ vrbes. i. vrbani. Sic docuit rediēs. i. veniēs. cum illic habitēt fere p̃dicatores. & ianus dixit sibi lectū ī magno co- dice. s. decretoꝝ aut̃ ī biblia. Sol cadit. Pro more suo finē parat æglogæ docēs discedēdi t̃pus. Galbula farcinulas. Ordo est. O galbula ne sit tibi graue. i. molestū: ferre. i. auferre & colligere: farcinulas. i. paruas res pastoraliū farcinas. Pera. s. n̄a: in qua panis & cetera edulia ferri solēt: est leuis. Vñ dicūt æsopū cum alijs accinctū ad iter libēt̃ sub̄isse reticulū panis: licet pōdero sius esset. q̃a nouit in itinere īminutū iri. Cantharus est poculū quo silenus vti dicūt in buco. Verg. Et grauis attrita pendebat cantharus ansa. Cāthar⁹ ḡ leuis: quia exhaustus. Paruus labor est ferre oīa. s. potus & eibi repositoria: sero. i. vespi. & graue pondus. sed vile est ea omnia ferre mane. Ipe. i. ego ducam pe- cus. i. gregē nostrū.

Cantharus

Aegloga octaua quæ dicit̃ Religio: de rusticorū religio-
ne. Colloquutores Candidus & Alphus.

Horrida solstitio tell⁹ sitit alphe reuerso Can.
h Ad solitos montes: vbi ros in gramine. & æstas

Mitior/hæc armenta monet de ducere tempus.

Aereos montes & sūma cacumina longe Alphus

Prospicio: quid sint montes (tibi vera fatebor)

Nescio, semper em̄ campestria rura lacusq̃

Incolui, montanus ager qua fruge redundat:
 Or uide & illepidū īgeniū, prope flumīa semp̄ Can.
 Versatus fulicę in morem/limosa per arua
 Sunt vbi ranarum/culicum/pulicum/cimicūq;
 Lustra/inter salices/vluas/viridesq; papyros/
 Irridere audes; & nauci pendere montes;
 Vnde fluunt amnes: templis vbi templa locandis
 Marmora cęduntur; fulgens vbi nascitur aurum:
 Quę parit antemnas tellus; medicamen ab herbis
 Dic quibus est nisi montanis; de vertice baldi
 Sæpe melampodion legi; medicina capellis
 Nulla magis præfens, quondam valfasinus ægon
 Tradidit hoc; dum vere sues castraret & agnos.
 Tradidit & dixit solus medicamen habeto.
 Dic vbi castaneę plures; vbi copia maior
 Glandis; in excelsis fontes & pascua vidi
 Montibus, artocreas & pingue polenta comedi.
 Sunt populi fortes illic; robusta iuuentus:
 Lata pedes; callosa humeros; vernosa lacertos:

Hispida: dura manus; molli indefessa ferendę.

Horrida solstitio tellus sit. In hac ægloga quę inscribit̄
 de religione pastorum habētur primo laudes montiū
 quas Candidus naetus occasionem ex calore solstitiali
 quo vrgente montes petere suadet. accumulatur. non immemor
 si recte censeo carmeli sui. quę incolere iam tum animo consti-
 tuerat. & cuius laudes prosequi intēdit. Solstitio scilicet æstiuu
 li: non brumali. Est enim duplex. alterum quo sol stare dicitur
 q; altius assurgere in epicyclo suo nequit. alterū quia pfundius
 descēdere nō potest: vt in bruma. Ad solitos. s. candido & grę
 gi eius. nam alphius montes ignorat. Ordo est. tempus monet

Solstitia
 duo

- Deducere** deducere (dicere aut pducere: nã deducere in altũ iustitã est) hæc armẽta ad mōres solitos vbi ros est in gramine: & æstas mitior. i. tẽperatior æstus. q̃a in sũmis montibus tpe æstiuo frigus opacũ est. Mōtanus ager qua fruge redũdat. Ex hac quæstioẽ nanciscit̃ occasionẽ motiũ describẽdoꝝ. O rude ingeniuũ verfatũ: cõstructio ad rem respiciẽs nõ ad vocẽ sicut apud comicũ: scelus q̃ me p̃didit. publicum: primã cõem habet hæc vox. cimicũ: cimices sunt vermes foetidi parietibus & lecticis iherẽtes: & vbiq̃ vapor est aq̃: frequẽtes: vt culices: pulices muscæ & id genus bestiolæ. Lustra potius ferarũ sunt. Inter salices quæ in locis humidis nascunt̃. Vluas. i. herbas palustres: & papyros. i. arũdines: quæ in ægypto tantæ nascunt̃ vt ex singulis iternodijs faciãt nauiculas. Habet aut̃ mẽbranã tenuẽ: in qua olim scriptitabãt. vñ nũc abutunt̃ vocabulo papyꝝ: p̃ carthis dicẽtes. Et nauci pẽdere. i. nõ pluris facere q̃ nauci. qd̃ aut putamẽ est nucis: vt Priscianus & Tortellius sentiũt. aut granũ fabæ cũ se aperit: vt Seruius vult. aut vt nonnulli mucor nucis priuicq̃ cõdẽfat̃ in nucleũ. Poniãt aut̃ p̃ nihilo aut re minimi p̃cũ & valoris. Vñ fluũt amnes: quia fere in mōtib⁹ ortũ habẽt: vbi tãta marmora cedunt̃ locãdis. i. cõstituẽdis tẽplis. i. ad cõstituẽda tẽpla. Antẽnas. i. malos trãsueros. Sæpe melãpodion legi. i. collegi. Melãpodion aut̃ est genus ellebori nigri a melãpode quodã q̃ eovũ in diuinatõib⁹ solebat̃ dictũ: aut a pastore eiusdẽ nominis: qui primus hanc herbã inuenisse dicitur: dum capras eo purgari animaduertit: datoq̃ eas lacte furẽtes p̃gredas sanari. Vñ dicit Maro georg. iij. Inuẽtãq̃ nocẽt artes: cesserẽ magistri Phyllyrides chiron amichaoniũq̃ melãpus. Interp̃tatur aut̃ melãpus nigri pedis. Vocãt em̃ melã nigrũ & pus dicit̃ pes. Fuit & alius mantes. i. vates insignis. Medici na capellis Nulla magis p̃sens. i. p̃sentĩ⁹ & citius sanãs. Quondã valsalinus ægon. Ne cõtra decoꝝ medicinæ peritus censeat̃ dicit se accepissẽ ab ægone pastore: quẽ valsalinũ a loco noĩat̃. Dic vbi castanix plures. videlz q̃ in mōtibus. q. d. nũsq̃. artocreas. i. panẽ cui caro includit̃. pastillũ vulgo vocãt. artos em̃ dicit̃ panis: & creas caro. Lata pedes. i. hñs latos pedes. callosa humeros: hñs humeros callosos ex labore aut pulposos. Nervosa lacertos. i. habẽs lacertos nervosos. Hispida. i. pilosa. moli ferẽde. i. ad molẽ ferendã. i. q̃dvis onus portandũ indefessa. i. indefatigabilis:

Antenna
Melãpodio

Artocreas
Pastillum

Vallibus ex illis onera vt naualia curet
 Confluit huc; nullū est hominū genus aptius vrbi
 Siue velis castrare pecus; seu scindere phagos:
 Siue simū ferri e stabulis; haurire cloacas;
 Latrinas curare; viamq; aperire coactis
 Sordibus; & scalis puteos descendere in altos.
 Ingenio callent; & duro robore pollent;
 Sed quid opus multis; subeunt opus omne. popinis
 In seruire; focos lignis cumulare; veruq;
 Artifici versare manu; dare libera fumo
 Spiramenta; boum ventres ad flumina ferre.
 Verrere humū ī mūdā scopis; doctissima gens est.
 Quodq; magis miror; semper sub pondere currūt.
 Cotibus in duris oriuntur; & ardua viuunt.
 Per iuga cum capreis; habitant spelæa ferarū.
 Adde q; in cœlū breuis est e montibus altis
 Transitis. erectū caput vsq; ad nubila tollunt;
 Nubila transcendūt aliqui puto sidera tangant;
 Esse locū memorant vbi surgit ab æquore titan;
 Qui nisi dedidici contingit vertice lunam;
 Et vixisse illic hominē; sed postea abactum
 Improbitate gulæ; q; scilicet omnia poma
 Manderet; & magno seruaret nulla tonanti.
 Hinc diui sanctiq; patres in montibus altis
 Delegere domos tacitas. cartusia testis;
 Carmelus; garganus; athos; laureta; lauerna.

F Baptista Mantuani

Et sina: & foractis apex: umbrosaꝝ vallis:

Et iuga nursini facto senis inclita / & altis

Abietibus turrata caput camaldula sanctum.

Cetera pretereo: nec enim sermonibus istis

Omnia complecti stituo. montana frequentant

Culmina coelicolg: sed anas & mergus & anser:

Ibis: onocrotalus: milui: fulicęꝝ paludes.

¶ Vallib⁹ ex illis. i. inter mōtes sitis. aut loqui^r de planicie quę
est in montibus. Enumerat aut sordida ministeria ad quę fere
apriores sunt in mōtib⁹ orti: sicut ad oēm laborē. Vñ Iuue. sa-
tyra. ij. Et illud Audiret positus mōtanū vulgus ararris. Posset
tñ videri loqui de i planicie & cōuallibus natis vt illis det hone-
sta ministeria: his sordidiora. sed de his q̄ in mōtib⁹ nascūtur
rotus est sermo: q̄a dicit Cotibus in duris oriunt. Credā de illis
loqui q̄ in franciā veniunt purgaturi doacas & fumaría. Idq̄
quasi satyrico morsu vt nescias an laudet an verius irrideat eos
Nisi quia rustico dat partes laudādi: cui etiā vile ministeriū dū
strēnue sit laudabile videt. Ex illis igit^r vallib⁹ quę sunt sub ver-
tice montiū: inter montes tamē: Cōfluūt huc. i. ad hec plana lo-
ca. subaudit^r ex superioribus robusta iuuetus: vt curet opa naua-
lia. i. nauticū expleat munus. Castrare. i. emasculare aut excole-
are: seu scindere. i. incidere & amputare phagōs: arbores glādi
feras a .i. comedēdo dictas. Nō aut intelligo vt toreu-
mata faciāt aut cęlaturas ad quas phagus apta. vñ est. tibi po-
cula ponā Phagina. cęlatū diuini opus alchimēdōtis. Cloacę
sunt criptę subterraneę p̄ quas sordes i fluiiū demittunt. Sor-
dibus coactis. i. cōgregatis & cōpactis: vt aquęductus claudā-
tur. In altos puteos. corę purgādi grā. Popinis. i. culinis. Dare
libera fumo spiramēta. i. purgare fumaría. vulgus canios vo-
cat. Ventres ad flumiā ferre: aut sordes aluorum: aut intestina
pecorę mactatorę. Semp sub pōdere currūt. qđ in vallibus or-
tiunt. i. inter cautes & saxa aspa. Spelęa. i. speluncas: sed grę-
cum est. Adde qđ in cœlū. Id scōmate nō caret aut rusticana sim-
plicitate. quasi vero anime spacio ferant in cœlū. Nubila tran-
scendūt aliqui. Athos em est vltra mediā regionē acris vsque

Phagi

Cloacę

Popina

Athos

adeo vt in eo neq; nubes neq; venti sint: sed cineres ex sacrificijs derelicti reperiant anno pacto indispersi. Esse locū memorant: scilicet paradysum terrestre. quē quidā sub lunari globo ponūt q. s. omia poma. Id quoq; ioco pastoralī nō caret. Hinc diui s̄a etiāq; patres. hoc vident principaliter intēdisse vt tandē carmelū laudet. Carthusia nō longe a grationopoli ī delphinatu prima domus carthusianorū virorū profecto coelestiu: quibus vt solidis tibicinibus christiana fulciur religio. Carmelus antiquitate omnibus excellens & obseruatione candide religionis cæteris non inferior. Garganus diuo Michaelē mons insignis. Athos mons thracix in cōfinibus macedoniæ miræ altitudinis: i quo est potidea: religione insignis: quia cineres in aris derelicti illic disturbari negant. Laureta: vbi diua virgo habet ædē excellētissimā & miraculis ac donarijs clarissimā. Lauerna dea a furi bus colebat. cui ædes erat iuxta lauernalē portā. quæ in xp̄ianum cōuersa est vsū. Et sina mons est (vt dicit gala. iiii) ī arabiā: sepulchro diuæ katherinæ religiosus: & p̄ceptis moysi datis olim iā illustris. Apex soractis apollinis obseruatōe oli p̄clarus. Virg. Sūme deū sancti custos soractis apollo. Nūc q̄q; q̄ illic sub Cōstātino nōdū cōuerso dilituit: Siluester romano rum p̄tifer insignis. & vallis igit̄ vmbrosa: in qua ille dilituit Et iuga nūrsini facti senis inclita: a nūrsis oppido in mōtib⁹ posito. ænei. vii. Et te mōtose misere in p̄glia nūrsæ Vfers. īsignē fama & foelicib⁹ armis. Et camaldula turrata caput sanctum. i. habens sanctū caput turratū. i. quasi turrib⁹ insignitum. abietibus: quæ arbores in mōtibus nascunt. sūtq; quas sappinos vocant. Est aut̄ nō longe a florētia. Coelicolæ vt michael & cæteri angeli in sina auditi. Anas auis imūdicia aquarum gaudēs: & mergus ad limū tendens. & anser etiā illuue aquarū pastus. & ibis vt ciconia cui sis est serpētibus nutrita. Onocrotalus etiā obscenitatē amās: nā ab Onoo qd̄ est ingno deduci videtur. Milui aues rapaces & obscenias viuētes. Fulicæ aues circa litto ra turpē victū queritātes: frequēt sup. paludes.

Inter mōtanæ tantos regionis honores   **Alphus**   **Fulicæ**

Cur de messe nihil: nihil est de palmite dictum:
Hæc tamen humanæ duo sustentacula vite
Maxima: monticolę veniunt e rupibus ad nos

Garganus

Athos

Lauerna

Sina

Soracte

Nurfa

Anas

Onocrotalus

Milui

Fulicæ

Hordea mercatū torui/fuligine tincti
 Setosi/macie effecti/laceri/ac situosi.
 Indigenæ ostendūt quæ sit natura locorum
 Sed quod mōtanis de religionibus inquis:
 Retulit in mentē quæ de polluce feruntur
 Quæ dea si nosti visa est: quæ candide nymphæ
 Dic age: nam ceptum certamen inutile nobis
 Vtilior sermo de religione tenendus.
 Galbula qui solitus pecudes in pascua tecum **Canis**
 Ducere: te satis hoc potuit docuisse: quod optas
 Plura quidē polluce super narrata: sed ipsam **Alphus**
 Nec docuit nymphā: nec me quæsisse recordor.
 Nunc subijt mentē: cum religionis oborta est
 Mentio: & illarū visa est mihi maxima laudū.
 Nō erat illa dryas: neq; libetris: nec oræas, **Candi.**
 Venerat e cœlo superū regina: tonantis
 Mater: anhelatū pacem latura iuuentæ.
 Huic tethys huic alma ceres famulantur. & ipse
 Aeolus æquoreis ventos qui frenat in antris.
 Hanc deus astrorū flāmas super: atq; volantes
 Solis equos: supra fulgentem cassiopæam
 Extulit: & sacram bissero sidere frontem
 Cinxit: & adiecit subter vestigia lunam.

¶ Inter mōtanæ & c. Obijcit alphus nullā esse mētionē factam
 de frugibus quas vberiores ī æquore seu planicie nasci cōtēdit
 De messe. i. de frugib⁹. de palmitē. i. vitibus. Mercatū supinū a
 mercor. i. enptū. torui: quia imiti fere sunt fronte: vsq; adeo vt

imites dicant in cotibus orti. vñ Maro in buc. Nunc scio quid sit amor. duris in cotibus illū. Ifmarus aut rhodope aut extre mi garamātes. Nec nri generis pueræ nec sanguinis edūt. fuligi ne. i. pingui fumeo. Setosi. i. hirsuti. Iuueñ. Hispida mēbra qdē & duræ p brachia letæ. Promittūt atrocē aiūm. Situosi. Valla docet siticulosi esse in vsu. licēter aut hic vsurpat situosi. q̄a per regulā fieret sitosus. Indigenæ. i. inde geniti. hoc est vt hic accipi tur incolæ. Sed qd̄. tendit ad principale qd̄ est declarare diuā yginē esse visā polluci: hoc est poetæ: eiusq̄ laudes accumula re: & poetæ in religione vitā paucis significare. Galbula. de q̄ i polluce satis dictū est. videt p diminutionem dici a galba. de q̄ i Iuue. nec vilis galba tulisset. Polluce sup. i. de polluce: est enim anastrophe. sup aut accipit cū abltō p de: vt ænei. i. Multa sup priamo rogītās sup hectore multa. Nūc subijt mētē. i. venit in mentē. Nō erat illa dryas. i. dea arbor: & p̄cipue quercuum vt dixim⁹. neq̄ libetris. i. vna musarū que libet: icolūt. nec oreas: id est dea mōtiū. nā oros mōs dicit. Tonātis. i. veri iouis cuius est tonare. hoc est iesu xpi filij dei m̄. f. maria. Iuueñæ anhelanti. i. laborāti in piculo vitæ: pacē. i. trāquillitatē mētis. Tethys est magna dea maris vxor oceani. facitq̄ thetyos i grō: & vtrā q̄ pducere potest: vt in georg. Tec̄ sibi generæ tethys emat oī bus vndis. Ceres dea frugū dicta: regina siciliæ. alma: quia nos suo inuento alit. & ip̄e æolus rex ventorū dictus q̄ illoꝝ vsu mari fecit abscisa sylua que īpedimēto erat. In antris eq̄reis. i. vnicinis equori. ænei. i. Aeoliā venit loca foeta furētib⁹ austris & Frenat. ibidē. illa se iactat in aula Æolus: & clauso ventorū carcere regnet. Deus extulit hāc. f. diuā yginē sup flāmas astrorū. vñ canit. O glōsa dñā excelsa sup sidera. quia assumpta ē maria ad ethereū thalamū &c. Atq̄ volātes. i. pnices eq̄s solis. q̄s quattuor Oui. in prin. secūdi meta. ponit: vt alibi diximus. Supra fulgentē calliopæā. quæ est in circulo arctico effigies tamē corpis ad estiuū circulū puenit: quā capite & dextra manu tangit. quā ppe mediā diuidit circulus lacteas non longe a cephei circulo locatā. vbi occidit cū scorpione: exorit cum sagittario. Hanc Euripides & Sophocles & alij multi scripserūt glām oīi fuisse q̄ nereidas corpis pulchritudine suparet. ppter quod in siliquastro conspicit sedere: & vertēte se mundo resupinato capite ferrividef. Bisseno sidere: vt in Apo. xij. Mulier amicta sole & luna sub pedibus eius.

Gabula

Super

Oreas

Tethys

Ceres

Æolus

Calliopeæ

Candide mira canis nullis pastoribus vnq̃ Alphus
 Cognita: quid tethys: quid fulgens castiopæa:
 Aeolus æquoreis ventos quis frenat in antris:
 Qui sunt solis equi: magna atq; ignota recenset:
 Sidera sunt partim: partim sunt numina prisca. Can.
 Omnia quæ pollux mihi cum narrasset in ædem
 Duxit: & ista sacer paries ait omnia monstrat.
 Pictus erat paries signis & imagine multa:
 Omnia non memini: mens est mihi debilis: ista
 Vix tenui: dum sepe animo voluo atq; reuoluo.
 Sæpe recordari medicamine fortius omni
 Ista potest nigro depellere nubila cœlo
 Ista potest siccis fluctuos dare frugibus imbres
 Cum volet, ista nouos duris emittere campis
 Cum volet: emissos poterit restringere fontes.
 Qui modo sunt steriles & nudi gramine campi
 Si volet: in pingues poterit cōuertere glebas.
 Frigida saturni cum sidera suscipit atro
 Scorpius hospitio: non auferet hordea grandis:
 Nec domus ardebit, nam tunc hæc omnia cœlū
 Dicis iratis in terram effundere ab astris.
 Si volet hæc nobis custodiet omnia virgo:
 Si fauet hæc nobis: complebunt horrea messes.
 Adicietq; gregi semper foetura gemellos.
 Si pecus infœlix erit & sine vellere: solo
 Ipsa potest nutu dare lac: dare vellera & agnos:

Et curare greges: omnēq; auertere morbū.
 Nil opus est modo pana sequi: necq; cætera ruris
 Numina quæ veteres frustra coluisse feruntur.
 Vidi ego circum aram nymphæ pendere capellas/
 Plaustra/boues/& oues/hic iani vidimus hircum
 Et memini inscriptâ versu hoc legisse tabellam,
 Votū pro saluo ianus breue reddidit hirco.

Candide mira canis. Ne cōtra decos; maiora q̄ quæ pastoribus cōueniant cecinisse putei castigat poeta dicēs a polluce di dicisse. Sidera sunt partim vt cassiopæa. Et ista sacer paries: scilicet qui erat in æde sacra. Sepe recordari subaudi ē: fortius omī medicamine. Fluuios imbres. i. effluentes & abūdātes: Nouos fontes emittere quod vsu venisse varia loca prædicant. Frigida saturni. Id em̄ prognosticon est futuræ calamitatis. i. culmorū per grandinē deiectionis. Vnde dicit Maro georgicorū primo. Hoc metuens cœli menses & sidera serua Frigida saturni sese q̄ stella receptet. quia vt autor noster interpretat: dum in scorpiū venit grandinē generat saturni sidus. sed diua virgine intercedente nō auferet hordea grādo. nec domus ardebit. i. nec comburetur fulmine. Foetura. i. foecunda productio foetus. Maro: Si foetura gregem suppleuerit aureus esto. Adhiciet. s. ad gregē: gemellos. i. geminos foetus. Si pecus infelix. i. morbidū & miserabile fuerit Bene autē conuertit sermonē ad rem pastoralem Solo nutu: solo indicio capitis. Pana deū pastorū. de quo Maro. Pan curat oues ouiuq; magistros. Cætera numina: vt palē: Pan apollinē: faunos: siluanos: ægipanas: satyros: cererē: bachum: &c. Nymphæ. i. diuæ virginis æterni patris sponsæ. Capellas. id est capras cæreas. hircū iani. i. quem ianus putarat amissum cum a puero in vepribus alligatus esset: vt prius vidimus. Est autem artificiose hoc dictum. Nam sic prius dictaueram hystoriam asserit. Erat autem hircus cæreus aut depictus: vt patet ex carmine. Moris est autē italorū in tabellis votiuū depingere casus suos & miraculosas deliberatiōes aut rerū recuperatiōes. vñ & Amalio poeta. Nūc dea nunc succurre mihi: te posse mederi Pieta docet templis multa tabella tuis.

F.   Baptista Mantuan.

Dumq; ea perlegerē: pollux hæc carmina supplex
 Antearam genibus positus in marmore dixit.
 O dea quæ seruas vrbes & rura: precamur
 Ne padus exundet: ne strix nocturna per vmbas
 Hauriat infantes: nec eant per compita laruæ.
 Diua faue agricolis: talpas occide malignā
 Aggeribus pestem: gelidīs sata læta pruinīs
 Quando brumma venit conspergere diua memento.
 Ne tinea erodant anno frumenta sequenti.
 Aboreæ flatu pingues defende marifcas.
 A gruis ore fabas: & ab anserē farrā palustri:
 A serpente boues. a vulpe & fure cohortem
 A bruco erucas: a brumma & grandine vites:
 A vi & fraude lupi pecus: a rubigine fruges.
 A rabie catulos: a flāma & fulmine villas.
 A murū insidijs petas onem: a milite pernas.
 A campe & pigris: pigris. heu cætera nescit
 Mens oblita sequi: numerus me in verba reduxit.
 Sæpius in numerū rediens obliuia forsan
 Mente abigam. retro gradior: numerūq; recurro.
 A murū insidijs petas onem: a milite pernas.
 A campe: & pigris virides limacibus hortos.
 Alphe viden quæ vis numeri: iam cætera cerno
 A tonitru reboante cados: a frigore foetas.
 A grauibus vitulos œstris: a gutture porcos:
 Anginoso. operas pubes ne rustica perdat:

Adsis ò dea: necladant examina fuci.
 Neu milium furentur aues: neu vellera sentes
 Succida: neu lappas apprendat lana sequētes;
 Diua gubernatrix hominum: custodia vatum
 Diua laborantū requies: medicina dolentum
 Et tutela gregum nostris precor annue votis.
 Talibus orabat pollux: ego postibus hærens
 In baculū pede porrecto recitata notabam

Altius: ac memori condebā singula mente:

Dumq; ea plegerē. Ostēdit pollucē in religione memorē pa
 storū atq; orare pro reꝝ rusticarꝝ cōseruatiōe. vñ carmen eius
 deprecatoriū recenset. Perlegerē. s. oculis nō ore. nam (vt dixi)
 picturæ sunt indoctorꝝ libri. ea. s. quæ depicta dixit. In marmo
 re. sup. marmor pauimenticiū. Ne padus exundet. quia sæpe vt
 Maro dicit fluitiorꝝ rex eridanus: camposq; p oīs Cū stabulis
 armēta trahit. Ne strix nocturna. Id ex rusticorꝝ superstitione. q
 putant striges & lamias noctu volare que infantes auferāt edē
 dos. quod fictū ad terrorē puerorū ne noctu vagentur autor ē **Lamia**
 porphirio ad illud Hora. in arte poe. Nec quodcumq; velit po
 scat sibi fabula credi. Neu pransæ lamix viuum puerꝝ extrahar
 aluo. Perottus aut dicit de strigibus sic. Striges nō a stringēdis
 infantū corpibus: vt quidā falso existimāt. sed a stridore nomē **Strix**
 habēt. Fabulosumq; est q; eas tradūt vbera infantū labris im
 mulgere: Aues sunt nocturne. Luca. Quod tepidus bubo qd
 strix nocturna querunt. Cōstat tamē in maledicis iā esse & etiā
 apud vetustissimos fuisse. accipiq; p maleficis mulcibꝝ quꝝ nō
 sū gradietes infantū corpa sanguinē sugēdo exhauriūt. Hæc
 ille. Hauriat igit. i. exhauriat sanguinē sugendo. nec laruæ. i. ca
 codæmones ac lemures. hoc est nequā spūs q; vagari putantur
 & dū innocui sunt lares dici. Talpā appositorie malignā pestē
 aggeribꝝ. i. cumulis terræ. Ne tineæ. s. niuales aut aliꝝ vermiculi
 vt limaces: bruci: tineæ: blattæ. Mariscas. i. sicꝝ. Anserē palustri
 id est indomito in paludibus yfari solito. A serpēte boues. qā i
 aluū imitti solēt. Cohortē. i. gregē. A bruco. i. ymiculo caules **Brucus**
 & erucas quæ salaces sunt herbæ depascere solito. A brūma. i.

F Baptiffæ Mantuanî.

Petafo
Campe

brumali frigore. a rubigine. infecta pluuiâ quæ rubiginē inducit. Catulos. i. catellos. villas. i. domos in agro. Petafonē. i. anteriora crura suū. a milite. i. stipendiario. franci architenentē frā cum appellāt. A campe. i. ymiculo illo hortēses maxie herbas & arborū frōdes erodere solito. vñ columella. Nec solum teneras audēt erodere frondes. Implicitus conchæ limax: hirsutaq; cāpe. Fingit aut̄ rusticū oblitū carminis: vt decoꝝ seruet. Quę

Cados

vis. i. ytus: numeri. i. rythmi & metri. qa metra iuuāt anios. i. mēoriā. Vñ ille. Nūeros memini si verba tenerē. A tonitru reboante cados. i. vasa vinaria in qbus p̄ vehemēs tonitru vina

Oestrum

obuerti solēt & in vappā mutari. Foetas. i. gūidas oues. œstris q̄s latini asilos vocāt. Maro geor. iij. Cui nomē asilo Romanū est: œstrū graij ytere vocātes. Vitulos ardēte sole nimiiū excruciat: & in fugā q̄si furētes vertūt. A gutture anginoso. Is em̄ sui

Angina
Fucus

bus peculiaris est morb⁹. Opas. i. labores diurnos. Fuci vesp̄ sunt: iutiles apes aut muscæ nō mellificātes: sed mella furantes. Vñ dicit maro de apib⁹. Ignauū fucus pecus a p̄sepibus arcēt.

Examen

Examina aut̄ sunt apū seu apiū foeturæ. luue. Examēq; apiū lōga cōfederat vua. Miliū legumē: vt qdā volūt a mille dictū q̄

Miliū

millesimū reddat. tñ primā corripit. vt Georg. i. Et milio venit ānua cura. Vellera succida. i. cū lana nōdū lota. sentes. i. spinæ & vepres hirsuti. Lappas. i. nodulos hirsutos i lappa herba cre scētes. Memori mente vt vero simile faciat.

Candide polluci pro sollicitudine tanta Alphus

Pro precis officio: pro religione putasne

Dandum aliquid nobis: pietate peculia crescunt.

Quid ni aliquid dandū est: op⁹ est psoluere crates Cā.

Rusticus es: crates etem̄ p̄ gratibus inquis. Alphus

Crates & grates paruo discrimīne distant. Can.

Dandū aliquid neu bis detur: sine pascha reuertit:

Quando sacerdotes commissā piacula solunt.

Quid dabim⁹: vituli grauis ē factura: vel agnū Alph.

Vel leporem: pietas etiam laudabilis anser.

Dona docet tēpus, lepores brūmalia dona. Candī.

Quando niue hyberna currendi erepta facultas:
 Anser ad autumnum finem: nonaſq; kalendas
 Pertinet: æſtatis coryli: noua poma: racemi
 Munera. lactentes hædi ſunt veris: & agni.
 Tunc ſi de cordis aliquẽ conſpexeris ægrum
 Actenuem: qui nec vendi nec viuere poſſit:
 (Munus erit ſolenne ſatis) donabimus agnum.

Ipſe mihi cum iam regredi poſt prandia vellem
 Carmina de nymphæ ſolennibus eruta faſtis
 Tradidit: & dixit ſi quando grauabere curis:

Hæc cane: pro mentis medicamine carmen habeto.

¶ Cãdide polluci. Oñdit poeta hoc ſignẽto paſtorũ aium ad
 gũturdinẽ vt ad eã iuter: nõ imemor p̄ſſiõis ſuæ. pietate. i. ele
 moſynis pie exhibitis. peculia. i. poſſeſſiões. Opus eſt p̄ſoluere
 crates. Vt riſum excitet facit ruſticũ crates. p̄ grates dicere. Dã
 dũ aliqd. ſed ne bis deũ ſine. i. p̄mitte paſcha reuert. piacula id
 eſt pctã expiarõẽ digna ſoluũt. i. abſoluunt. iactura. i. amiſſio. et
 am anſer eſt pietas. i. eſyna laudabilis. Dona docet tẽpus. i. pro
 tpe dãda ſunt dona. qã hñt & obſonia ſua tpa. vñ lepores dñt
 dari in media hyeme qñ nix alta ipedit auſugere. Anſer ad au
 tumnũ & kal. nouẽb. p̄tinet. Coryli. i. auellanæ & noua poma
 & racemi ſũt munera æſtatis. Hædi & agni lactẽtes. i. adhuc lac
 ſugẽtes ſunt munera veris. i. verni t̄pis. De cordis. i. fœno autũ
 nali. Qui nec v̄di & c̄. morẽ ruſticorũ ſatyricẽ deſcribit. q̄ do
 nant qd̄ retinere nõ pñt. Carmina. ſ. ſequẽtia de nymphæ ſolẽ
 nibus eruta faſtis. i. feſtis.

Lepus

Quando molorcheo titan descendit ab astro

Pronus: & aſtræ iam limina virginis intrat

Virgine lætetur pubes & cana ſenectus:

Transijt ad ſuperos: & olympica regna petſiit.

Ogdoas vt toto iam tertia fluxerit orbe:

Festa dies iterum: natalia virginis aras

m q̄

F   **Baptistæ Mantuani:**

Iguibus illustrant, offert nota liba sacerdos
Libra redit noctes properans æquare diebus.
Exultat picenus ager: vehit adria puppes
Illyricas & chaonias: cum mercibus adsunt
Tusci/vmbri/veneti/siculi, lauretica templa
Cum donis turmatim adeunt: votisq; solutis
In sublime iugum læti ad cōmercia tendunt.

Et cum thessalicas cursu breuiore sagittas
Sol subit: & frigent vrentibus arua pruinis.
Clauſa gynecei sacris penetralibus hausit
Corde deum toto proprios oblita parētes.

Et cum semiferi fugiens chironis ab arcu
Languet ad hyberniglacialia limina capri:
Induat ornatas & mas & foemina vestes:
Lacticiaq; diem celebrent: quo semine sacro
Coniugis annosus gratidā pater imbuit aluum.

Illā diēs etenī sancte primordia nymphae
Fecit: & in nostras vetuit descendere sordes.

Leo celestis   **Molorchus**
¶ Q uādo molorchæo. Docet de quibus tēporibus agant so-
lēnia festa diuæ yginis. vt festū assumptiōis in medio augusti:
qñ sol derelinquit leonē & ingredit̃ virginē. Vñ idē in parthe-
nice mariana. Terga feræ titan nemææ extrema tenebat. Fulgē
tē cratera inter darāq; coronā. Sequit̃ aut̃ in hac re opinionem
Nigidij q̃ hūc leonē tradit a luna iussu Iunonis in terra archa-
dica & regione nemææ educatū: & deinde in exitū herculis de-
missum. quē hercules iussu euristhei claua quā a molorcho ho-
spite accepit iterfecit. Itaq; postea claua p̃ gladio: pelle p̃ scuto
vsūm herculē fuisse. Leonē ṽo a iunone inter sidera relatū q̃ ad
occasum spectans sup̃ caput hydræ cōstitutus est. Qñ igit̃ titā
id est sol descēdit pronus ab astro molorchæo. i. a leone claua

molorchi interēpto (Est autē lōge petitū epithetū) & intrat iam
 limina yginis astreae. i. iusticiae yginis quae astrea dicta coelum
 petijt. sed vt dicit Oui. Vltima coelestū terras astrea reliqt. tunc
 sup. pubes. i. iuuenes pubescētes & senect⁹ cana. i. senes canescē-
 tes: lætē virgine. s. maria: quia sup. tunc transijt ad supos: & pe-
 tiuit regna olympica. i. coelestia. ¶ Ogdoas: describit festū nati-
 uitatis diue virginis dicens. vt. i. postq̄ tertia ogdoas. i. octaua
 aut tertius octonari⁹ numerus (Est em⁹ ^{og} Ogdoas
 doas ogdoados numerus octonarius q̄ ter replicato post affū-
 ptionē habet natalis yginis) fluxerit iam toto orbe. itē sup. ē
 festa dies: quia natalia yginis illustrāt aras yginis ignibus. i. lu-
 minibus. Sacerdos offert noua liba. i. libamina. Libra. s. signū
 redit: pperās. i. festinās æquare noctes diebus. q̄ paulopost ē
 æquinoctiū autūnale. Maro. Libra die noctisq̄ pares vbi fece-
 rit horas. ager picenus exultat. s. festo solēni. adria. i. mare adri-
 anū vehit puppes illyricas & chaonis. i. epiroticas. i. vehemen-
 tes illiricos & chaones seu epirotas lauretū visentes. tusci adfūt
 cū mercib⁹. i. rebus venalibus. & vmbri & c. In iugū sublime:
 vbi ædes est diuæ yginis qd̄ celebrat cū sol subit cursu breui-
 ori. q̄ tūc bruma est. sagittas thessalicas. i. sagittariū signū quod
 chiron thessalicus constituere dicit. quia tūc clausa sacris pene-
 tralibus. s. tēpli gynæcei. i. secreti yginū. Est em⁹ .i. Gynceū
 gynæceū locus vbi mulieres versant. vbi clausa hausit deū to-
 to corde oblita pprios parētes. q̄a soli cōtēplatōi diuinæ vaca-
 bat: nil terrenū sapiens. Hoc autē festū celebrat. xi. kal. decēbres
 ¶ Et cū semiferi & c. describit festū cōceptiōis eiusdē diuæ ygis
 sequēs ordinē kalēdarij nō rei geste. q̄a prius cōcepta q̄ p̄senta
 ra fuit. Et cū sol fugiens ab arcu chironis. s. sagittarij semiferi. i.
 centauri. Cētauri em̄ sunt pp̄i thessaliæ: qui primi eq̄s illic ascē-
 derūt. Vñ pcul visi crediti sunt vmbilico tenus equi. vñ fabu-
 la orta vt inferne equi supne hoīes dicant. languet: q̄a parē hā-
 bet calor: ad limina glacialia. i. ad ingressum frigidū: capri. i.
 capricorni hiberni. i. hyemalis signi: tūc sup. & mas & foemina
 iduat ornatas vestes: imo ornātes. & celebrēt læticia. subaudi.
 cū. i. lgenē diē quo p̄. i. ioachim (vt potior est sn̄ia) annosus. i.
 vetulus: ibuit semine sacro. i. puēto ab originali macula: aluū
 cōiugis. s. anne grauidā. Etem illa dies fecit primordia. i. conce-
 ptū sancte nymphæ. i. sponse altissimi p̄ris. & noluit descēdere
 in n̄as sordes. s. originalis peccati: in quod omnes preter hanc
 in ij

F Baptista Mantuani

de semine nati descēderunt.

Cum volat imbrifera lampas phœbea sub vrna

Ad vernos reditura dies: iam proxima veri:

Ite nurus omnes: sacros altaribus ignes.

Tura focis: faculas manibus date: ducite pompā

Attulit in templum noua dona puerpera virgo

Quando gregis princeps aurato vellere fulgens

Incipiet zephyris aperire tepentibus annum

Et dare maiores luci q̄ noctibus horas:

Aliger occultam redeat paranympus in ædem.

Et noua miranti referat mandata puellæ.

Festa dies tuscis populos de collibus omnes

Cogit: & arnicos vocat ad florentia templa.

Tum quoq; sed tenui virgo prius in teruallo

Nupsit: & hæc teneris lux est celebranda puellis.

Quando sub extrema cancri testudine phœbus

Voluitur: & reuehit vicina canicula morbos:

Ture piam celebrare diem: redit hospita mater

In proprios a matre lares altaria circum

Primitias cereris geminæ suspendite matri.

Ista dedit pollux: vigilans quæ in montibus olim

Fecerat ad pecudum caulas: dum nocte serena

Militiam cœli sparfosq; examinat ignes.

His quoq; plura dedit: sed carmina plura referri

Non sinit extremū deponēs vespera solem.

¶ Cū volat. Docet q̄n celebrandū est festum purificationis aut
verius p̄ntatiōis & apparitiōis christi: quo p̄sentatus est a diua

virgine in templo. Ordo est. cum lampas phœbæa: id ē sol: vo-
lat subvrna imbrifera. i. sub aquario adhuc existēs: reditura ad
dies vnos: q̄ incipiūt in martio. existēs iam p̄ximaveri. o nurus
id est nuptæ oēs: ite date sacris altaribus ignes. Date focs tura.
date manibus v̄ris faculas. ducite pompā. i. lætas supplicatōes
seu p̄cessionēs. quia virgo puerpera: id est quæ v̄go p̄manens
puer̄ pepererat: attulit in templū noua dona: q̄a puer̄ qui da-
tus est nobis: hoc est deū incarnatum & devirgine natum. quæ
duo maxime sunt noua: nec prius visa: nec deinceps videnda.

¶ **Q**uā gregis princeps. Describit festū annūciatōis & incarna-
tiōis dominicæ: quod in martio celebrat̄ sole existere in prin-
cipe gregis. i. ariete. Paranympus. i. pronubus gabriel archā-
gelus. aliger: q̄a alati pingunt̄ angeli. Miranti: quia turbata est
i ser. c̄: Luce. i. Noua mādata: quia Ecce cōcipies i vtero & pa-
ries filiū. Arnicolas: id est arnū amnē colentes: cuius accolæ q̄
dam fluentinos volunt appellandos. Vnde nō semel p̄ floren-
tia fluentia: & pro florētinis fluentini legunt̄. Id autē festū flore-
tini p̄cipue celebrat̄. Nō est autē legēdū arnicolæ quasi arua co-
lentes: quia illi vbiq̄ sunt: arnicolæ in tuscia tm̄. ¶ **T**ū q̄z. Tan-
git festū nuptiar̄: q̄a prius nupserat. nā cū esset despōsata miss̄
ē angelus & c̄. tenui. i. modico interuallo. i. spacio t̄pis. Est autē
spōdaic̄ v̄sus. & hæc lux. f. nuptiar̄: puellis teneris: nubere spe-
rantibus. ¶ **Q**uā sub extrema cancri & c̄. Diferte docet festum
q̄d̄ visitatōis noīe celebratur sexto nonas iulias: potius dicēdū
reueriōis. quia statim vt cōcepit ab̄it̄ cū festinatione in monta-
na. & mansit illic mēses tres vsq̄: p̄ natiuitatē diui iohānis p̄e-
cursoris dñi. ¶ **Q**uā igit̄ phœbus. id ē sol voluit̄ sub extrema
testudine cancri. i. i extrema pte quæ testitudinata videt̄. & can-
cula. f. celestis: vicina. f. mox oritura: reuehit̄ morbos. celebra-
te diē piā. i. p̄ij officij. ture: q̄a m̄: id ē pregnās v̄go: quæ etiam
ab Elisabeth m̄ vocata est: quia vnde mihi hoc vt m̄ dñi mei
& c̄. q̄d̄ de ea potius q̄p̄ de alia p̄gnate dicit̄. quia p̄ eū quē gesta-
bat certa erat etiā partu futura m̄. Hospita: f. elisabeth: redit
a m̄e. f. iohānis: in p̄prios lares. i. suas ædes. suspēdite ḡ circū al-
taria geminæ m̄i. f. mariæ & elisabeth. q̄a a q̄busdā vocat̄ fe-
stū elisabeth: Primitias cereris: id ē nouas fruges quæ tunc ma-
turæ sunt. Ista dedit pollux: dū examinat̄ ignes: id est dū v̄tutē
scrutat̄ astroꝝ. Vesper. i. vesperus aut vesper & vesperus & ve-
sperugo: stella illa vesprina quæ mane lucifer dicit̄.

Arnicolæ

Vesperus

Aegloga nona quæ dicitur Falco de moribus curiæ Romanæ Colloquutores Faustulus & Candidus.
Post religionis ingressum.

C Andide quo casu patrijs peculact⁹ ab oris Fau.
 c Hæc in rura venis: hic pascua nulla nec amnes
 Nec liquidî fontes: nec ouilia rura: nec umbra.
 Et tamen assiduos gregis hæc pascuntur inuis
 Faustule me noster corydon qui plurima quondam Can.
 His armenta locis habuit magnamque peculi
 Congeriem fecit: pecori me credere adegit
 Esse salutare istis in montibus herbas.
 At postquam segnes agros & inertia saxa
 Vidimus: & siccis arentem fontibus undam
 Poenituit longamque viam patriamque relictam.
 Postquam te incolumem saltus intrare Latinos Fau.
 Contigit: antiqui potes hæc mea tecta subire
 Iure sodalitiij, sunt hic mihi pauperis agri
 Iugera pauca, meæ vix sufficientia vitæ
 Quicquid id est: commune puta, tibi forsitan vlla
 Prospera fors aderit, fortuna simillima vento est.
 Caricem succede casum: dum præterit æstus.
 Dum grex ingelida procubens ruminat umbra:
 Pone pedum, discumbe parum: recreabere potu.
 Potu opus est, potu iste grauis compescitur æstus.
 Pocula prende, fluet melius post pocula sermo.
 Pocula quis tanta demens æstate recuset? Can.
 Vina sitim minuunt: animique doloribus obstant. Fau.

Vina vt amicitias vires ita corporis augment.

Hæc parit ora bonos: si patria vina: racemos. **Can.**

Funde iterum: potare semel gustare: secundus **Fau.**

Colluit os potus: calefacta refrigerat ora

Tertius. arma siti bellumq; indicere quartus

Aggreditur: quintus pugnat. victoria sexti est.

Septimus (ænophilii senis hæc doctrina) triumphat.

Candide. Inscribit hæc q; composita est in gratiã falconis Sinibaldi patris romani: prothonotarii apostolici: apostoliciq; fisci custodis. de quo in epigramatis mentio frequens. estq; de moribus curiæ romanæ. Inducit autem Candidus persuasus a corydone cū pecore romã plicisci relictiis patris pascuis. cuius icepti est sero pœnitet. occasione cuius multa dicunt in detestatione auariciæ romanæ curiæ. Hæc in rura. i. romana (p̄teribo em̄ quæ nota sunt) iure antiqui sodalici. i. sodalitatit & hospitalitatit. Fortuna simillimaveto est. i. maxime incerta & incõstãs. Caricæ casæ. i. tectæ carice quæ est herba acuta. Maro. Et carice pastus acuta. Pone. i. repone aut depone vt **Carex** q̄scas: pedũ. i. virgã pastorale qua pedes ouũ capiunt & dirigunt. Inuitat autẽ ad potandũ: nec abnuat Candidus vt si qua **Pedum** petulãtius in curiã romanã dicta sint a potis dicta censeantur. **Bachus** Animiq; doloribus obstant vñ bacchus iyeus q; curas soluat & liber q; ab eis liberet dictus est. Vina vt amicitias. q; cõpotando trahit magna familiaritas. Comicus: q; cõpotrix ei est Salomon & Cice. cõparãt vina & amicitias in hoc q; vtracq; q̄ veteriora eo meliora putent. Hæc ora. i. regio parit bonos racemos. si hæc vina sunt patria. i. in hac patria nata. vñ Faustul⁹ Potui magis q̄ verbis intentus inquit funde iter: quia potare semel est gustare. i. pitare dũtaxat. Secundus potus. i. haustus colluit. i. irrigat penitus os. Tertius refrigerat ora calefacta. Quartus aggreditur indicere siti adhuc p̄dominãti bellũ. Quintus pugnat. Victoria est sexti. f. haustus. Septimus triumphat. f. de siti. Hæc doctrina est senis Oenophili. i. amatoris vini vt prius docuimus.

Res est consilij s cura fidelibus vti,

Can.
n

F Baptista Mantuani.

Vtile doctrinis præbere senilibus aures.
Victa sitis; mens ægra manet; curæq; supersunt.
Vt sedata sitis sic mens sedabitur ægra. Faustulus.
Funde merum bibe; cardiaco medicina dolori hæc.
Vtitur ad curas isto medicamine roma.
Omne opus atq; labor vult interualla; quiescat Can.
Obba parum, contra muscas impone tabellam.
Non madet imbre dies; nec habet nox humida rorem.
Crescere nec duris possunt in cotibus herbæ.
Importuna fames; labor improbus; aeris ardor
Confecere gregem macie; vix debile corpus.
Spiritus æger agit; vacua cute porrigit ossa
Clunis; & exilis caua contrahit ilia venter.
Hic arces qui fronte lupos cornuq; petebat.
Nunc oue debilior pauidoq; fugacior agno est.
Hæc mihi, sed nimum me ardentia vota ferebant.
Omnia diuino prædixerat omine cornix.
Vix egressus eram limen; cum tristia portans
Auguria a dextra venit; tegetisq; sinistra
Culmine confedit; pressosq; minaciter ore
Vociferans iter auspicio prohibebat aperto.
Heu pecus infœlix quod lacte & prole solebas
Affluere; in nostris licuit dum pascere campis.
Gramina dum quæris; succi plus perdis eundo
Q; referas pastu; simul hic tabescimus ambo
Tu tenui victu; curis ego victus amaris.

Res est cōsilijs. Graphice docet quid curæ valeāt: quia victa
 fitis sup. est: sed mens ægra manet curæq; supsunt. Ad qđ Fau-
 stulus. Vt sius sedata est: sic mēs sedabit ægra. Cardiaco medici-
 na dolori hæc. Hæc medicina. s. frequēs potus est medicina do-
 lori cardiaco. i. cordis. quē qui patiunt nimitū sitiūt. Vñ Iuue.
 Cardiaco nunq; cyathum missurus amico. dicit autē.

Cardiacus
 dolor
 Obba

a cardia que grece dicit cor. Quiescat obba. i.
 lagena lato fūdo. vnde a Persio dicit. Sessilis obba. Impone ta-
 bellā contra muscas. Importuna fames que iportuna est de via
 fessis. labor improbus. i. assiduus & ita iprobādu. Maro. La-
 bor om̄ia vincit Improbus. & ardor aeris. cōfēcere gregē ma-
 cie. i. emācerauerūt. sed plus est cōfici macie q̄ emacerari. quia
 qđ confici deficit: Venter exilis. quia vacuus. Diuio om̄ine. i.
 a dijs portēto: aut diuinādivim habēte. Maro. Sæpe malū hoc
 nobis si mens nō leua fuisset. De cœlo tactas memini prædicere
 quercus. Sæpe sinistra caua p̄dixit ab ilice cornix. A dextra ve-
 nit. Cice. tamē de diuina. scribit coruū a dextra: a sinistra corni-
 cem facere ratū. Vnde hic potius videt dicendū leua. verum ad-
 dit. tegetisq; sinistra. Culmine cōsedit. vbi. s. visa est. & quia so-
 la infausti est augurij. vt Plinius docet. Teges dicit tugurium. **Teges**
 Vociferans est em̄ infœlicis garrulitatis auis. Auspicio aperto
 id est manifesto. Prohibebat iter. i. profectiōē. In nr̄is. s. man-
 tuanis. q̄ referas pastu. i. e. pascēdo. est em̄ nomen. Simul hic ta-
 bescimus ambo. tu. s. infœlix pecus: tabescis sup. tenui victu. i.
 pœnuria victus & inedia. ego. s. tabesco victus curis amaris.

O nostræ regionis opes: o florīda prata
 O campī virīdes: o pascua læta: feraxq;
 Et nunq; sine fruge solum: currentia passim
 Flumina per villas: riui per rura per hortos.
 Hīnc pecus: hīnc agrī pingues: sub sidere cancri:
 Cum tritura sonat passim: cum iulius ardet:
 Arua virent. textæ lento de vimine sēpes
 Poma ferunt. redolent ipsīs in vepribus herbæ.
 O nemoꝝ dulces vmbra: mollesq; susurri:

n ij

F   Baptista Mantuani:

Quos tecum meminí gelidís carpísse sub vmbriis,
Turturis ad gemítus; ad hírudínis ac philomœnæ
Carmina; cum primís resonant arbuſta cicadís.
Aura ſtrepens folijs nemorum veniebat ab euro:
Et baccata ſuper tendebat brachia cornus.
Ipſe ſolo recubãs pecudes geſtíre videbã
Atq; alacres teneris luſtari cornibus agnos.
Poſt ſomnos per gramen humi nunc ore ſupino
Aut flatu implebam calamos; aut voce canebam;
Pectore nunc prono rutilantia fragra legebam.
Viueretum foelix poteras; dicitq; beatus. Faustus.
Sed bona q̄ nondum fueras expertus acerbam
Vilis erat tibi/teq; ideo fortuna reliquit.
Quando iterũ veniet/veniet ſi forſitan vnq̄/
Sicut capreolis ſurſum nitentibus hærent
Stipitibus vites/ſtringuntq; tenaciter vltimos.
Sicillam tu prende manu; neu deſere preſam!
Ita redit; effigiem mutat; nec imagine conſtat:
Par lamis quas nocte ferunt errare per vmbraſ.
Mobilis vt facies; ita mens, deludere gaudens
Quod dederat tollit. penſi nihil, omnia caſu.
Qui nimium metuunt ſapiunt tæ; repellit & odit.

NOſtræ. Continue ſunt verba Cædidi. Nã faustus ſe latinum ſignificauit atq; in ſua patria eſſe. Omnia aut̄ vſq; adeo ſacilia ſunt vt vel nimia expoſitio videatur inanis. nihil tamẽ eſt abiecius dictũ q̄ huic ſtilo, congruat. Arua vitent. Vt quantũ longis carpẽt armẽta diebus. Exiguus tantũ gelida ros nocte re

ponat. Sepes poma ferūt. Mirā narrat fertilitatē: sed nō raram
italiæ: vbi in vnīs hortis poma vitē fruges & legumina nō se-
mel vno anno colligas. Redolēt ipīs in vepribus herbæ. Id q̄q̄
verū: quia rosæ nascunt Mollesq̄ susurri. f. fontium & apium.
Maro. Sepe leui somnū suadebit inire susurro. Est aut̄ susurrus
raucū & leue murmur. Gelidis sub vmbriis. Idem. Hic inter flu-
mina nota. Et fontes sacros frigus captabis opacum. Turturis
ad gemitus. quia eius cantus est gemitus. Idē. Nec gemere aeria
cessabit turtur ab vīmo. Ad hirūdinis ac philomœne carmina
Hæ em̄ auicolæ dulciter canūt. Maro. Hinc alta sub rupe canet
frondator ad auras. qđ de philomena itelligi posse docet Ser-
uius. cū primis. Idem. Sole sub ardētī resonāt arbusta cicadis.
Ab euro. i. oriētē Corn⁹ baccata aut brachia baccata. i. baccis
ornata. hoc ē cornis. Idē. Victū infœlicē baccas lapidofaq̄ cor-
na Dār rami. Et i codē. iij. ænei. Baccatāq̄ iugis naxon. Solo re-
cubans. Idē. Recubās sub tegmine phagi. Gestire. i. gestu alacri-
tatē pdere. At voce. Idem. Nec calamis solū æquipas sed voce
magistr̄. Rutilāti. q̄a matura. Fragra legebā. Idē. Qui legitis
flores & humi nascētia fragra. Viuere tū fœlix. poteras diciq̄
beatus. sed bona fortuna erat tibi tum vilis q̄ nondū fueras ex-
pertus acerbā. Id v̄overius est. Vñ dici solet. Dulcia nō meruit
q̄ nō gustauit amara. Et sic. Dulcia nō sapiūt cui non gustantur
amara. Et ideo: q̄a despecta tibi fuit fortuna reliquit te. Id quo-
q̄ moraliter q̄ suadet p̄senti vti fortuna. q̄a multis dilatio nō
cuit. vñ Luca. Tolle moras: nocuit semp differre paratis. Q̄ n̄
fortuna veniet iterū (si veniet forsitan vnq̄) bona parēthesis. q̄
incertitudinē fortunæ significat. sicut vires hæret stipitibus. i. pa-
lis. hoc est ad palos. capreolis. i. chordulis q̄busdā ad hoc natis
nitētibus. i. tendētibus sursum. sic prende manu illā. f. fortunā.
neu. i. neue defere prensam. i. semel comprehensam. Fortuna it &
redit & mutat effigiem: nec constat imagine. i. nec seruat semp
eandē imaginē. par. i. similis lamīs. i. mulieribus quæ se trāssi-
gurare dicuntur. Pensi. i. excogitati & deliberati: nihil. f. habens
omnia casu. f. faciens. repellit & odit qui nimīū metuūt. Vñ di-
ctum a Marone. Audaces fortuna iuuat. aut vt aliq̄ legūt: audē-
tes. Ve pro vel: qui nimīū sapiūt. quia vt Philo. docet: quanto
plus est sapiētīæ tanto minus fortunæ. quia sapientes sunt pru-
dētes omīa. p̄spicientes priusq̄ eueniāt: & ita pauca eis a calu &
fortuna obueniunt.

Sufurrus

n iij

F Baptista Mantuani.

Delicias patrij quotiens reminiscimur agri: Can.

Ferre tot gymnas animo non possumus equo.

Sed quo mente feror: casu afflictatus acerbo

Vnde magis crucier: foelicia tempora voluo.

Maius adest: florent vites humilesq; geniste:

Iam spicata seges: malus iam punica multo

Flore rubet. redolent sepes albente sabuco

In patria: per rura padi: per pascua minti.

Hic vero necdum incipiunt pubescere montes.

Quod si vere solum torpet: quid frigora brumae:

Solstitiumq; feret: gelidis cum terra pruinis

Albicat: & rapido cum coelum incanduit estus:

Sunt tamen hic armenta: quibus cutis vuida ceruix

Non signata iugis: gemino frons ardua cornu:

Luxuriansq; toris pectus. nisi pabula carpant:

Non erit hac tanta humectum pinguedine corpus:

Hec armenta quibus caput a tellure leuatur Faustu.

Altius: & cui sunt longa internodia crurum:

Cuncta vorant. herbas primū: mox ore supino

Arboreas frondes: summaeq; cacumina syluę.

Hoc imbellis pecus quod humi nascencia tantū

Gramina decerpit: vacuis ieiunat in aruis

Quid verbis opus est: cunctis animantibus vna est Can.

Conditio. semper maiora minoribus obsunt.

Agna lupo: mites aquilis sunt preda columbe:

Innocuos delphin venatur in equore pisces.

Vnde sit hoc? certe res prodigiosa videtur:
 Hęc loca si procul hinc videas e rupibus altis
 Pingue solum: & multo vestitū gramine dicas,
 Quo magis appropias tanto magis omnia sordent.
 Hoc est roma viris auibus quod noctua, trunco Fau.
 Insidet: & tanq̄ volucrum regina superbis
 Nutibus a longe plebem vocat: inscia fraudis
 Turba coit: grandes oculos mirantur & aures:
 Turpe caput: rostriq̄ minacis acumen aduncum,
 Dumq̄ super virgulta agili leuitate feruntur
 Nunc huc: nunc illuc: alijs vestigia filum
 Illaqueat: retinent alias lita vimina visco
 Prædaq̄ sunt omnes veribus torrenda salignis.

¶ Delicias patrij &c. Permanet quærulus candidus: vt tãdem
 pueniat ad mores curiæ romanæ norandos. Vnde magis cru/
 cior, quia sũmũ infelicitatis genus est fuisse foelicẽ. Maius. s. mẽ
 sis floridus. Iam spicata. i. in spicas formata. Malus punica. idẽ
 quæ aurea mala fert. Albente fabuco: scilicet floribus: cum aci/
 nos nigerrimos habeat. Per pascua minti p mintij per apoco/
 pen aut singresim. Pubescere. i. frondescere. Q; si vere. i. tempo/
 re verno: de quo dictũ est. Nunc om̄is parturit arbor. Torpet
 constrictũ frigore iacet. Quid frigora brume supple ferent. qd
 solstitiũ scilicet estiuale feret. Brumæ inquam gelidis cum terra
 pruinis albicat. Solstitium autẽ rapido cum coelum incanduit
 æstu. Cutis vuida: id est glabra & nitida. Horatius. Me pingue
 & nitidũ bene curata cute vises. Ceruix nõ signata iugis. i. quæ
 nondum portauerunt iugum. Luxuriansq̄ toris pectus. quod
 iudicium bonum iudicat Maro. Allegoricos autem vult diui/
 tes omnia ingurgitare. vt docet manifeste Faustus. Vnde ad
 dit Cãdidus. Semp maiora minoribus obsunt. Agna est lupo
 p̄da. mites colũbæ sunt præda aquilis. Delphin qui balenas &
 cete alete dicit: quia intrat ora & egredit cũ sequentes pisculi in

F Baptistæ Mantuan:

aluū balenæ demittant. Vñ quidā latronē appellant. Venat. f. insidijs capit: quia nihil est p̄nicius eo. Multa aut̄ p̄ allegoriam dicunt: Hoc est roma viris. i. captatrix. ostentat em se placitā & opulētā & aduētāres inedia cōfici sinit. qd' noctua auibus: que admiratiōi est eis. & ita circūuolātes capiunt̄ aut visco aut thete. Lita. i. illita a lino. vimina. i. ygulæ aut p̄ricæ parux. Sūt p̄da torrēda veribus. alij veribus legūt. sed & maro veribus dixit. Pars in frusta secāt veribusq; tremētia figunt Salignis aut. i. ex falicibus. quia talibus vtunt̄ rustici.

Veru

Obellū hoc: poterit dici nihil aptius vnq̄ Candidus
Sed procul en coluber tortos in puluere gressus
Flectit: & exertis sitiens ferit aera linguis.
Candide quæ moneo memori sub pectore serua. Fau.
Quando inter sylvas graderis defende galero
Lumina: namq; rubi præ tendūt spicula longis
Dentibus: & currus discerpit pallia mucro:
Nec de pone pedū: multaq; armare memento
Cote sinū: ne te subito nouus opprimat hostis
Et per one pedem tegito. spineta colubris
Plena hominū vitæ morsu insidiantur amaro.
Et nunc longa dies æstu facit acre venenum.
Mille lupi totidem vulpes in vallibus istis
Lustra tenent. & quod dirū ac mirabile dictu est:
Ipsi homines (huius tanta est violentia cœli)
Sæpe lupi effigiem moresq; assumere vidi:
Inq; suum sæuire gregem: multaq; madere
Cæde sui pecoris. factum vicinia ridet.
Nec scelus exhorret: nec talibus obuiat ausis.

Sæpe etiã miris apparent monstra figuris:
 Quæ tellus affecta malis in fluxibus edit.
 Sæpe canes tantã in rabiem vertuntur: vt ipsos
 Vincant cæde lupos, & qui tutela fuerunt
 Hostiles ineunt animos: & ouilia maçant.

O bellũ hoc. Assentatorũ more vt Persius indicat: laudat dictũ
 Faustuli: qd̄ tamẽ hic amice fieri potest. verũ ostẽdit colubrũ i
 fidari carãtibus. exertis linguis. Ab ex & fero. Maro. Et liguis **Galerus**
 micat ore trifulcis. Defende galero. i. largo pileo rustico. Cur **Pedum**
 uus mucro. i. pugio spinarũ. Nec depone pedũ. i. baculũ pasto
 ralẽ. Multa cote. i. duris lapidibus. Nouº hostis. i. improuisus **Pero**
 & inexpectatº serpẽs. Et perone. i. calceamẽto rustico crudo **Spinetum**
 rio crura ambire solito. Spineta. i. loca spinis & vepribus cõfi
 ta. Maro. Nunc etiã virides occultant spineta lacertos. Sæpe lu
 pi effigiẽ. Maro in phamaceutria. His ego sæpe lupũ fieri & se
 condere syluis Mœrim &c. Id aut̄ archadibus dictũ est euenire
 solitũ. sed sic intelligo lupos fieri vt focij vlixis facti sũt & vrsi &
 leones ac porci q̄ eorũ mores assumpserũt: vñ furaces & rapa
 ces significat. Sed ad fabulã quoq̄ respicit. nã effigiem dicit &
 mores. Aug. docet in italia visum esse quibusdã q̄ in asinos ef
 sent versi: & ita subire onera a cõiugibus imposita more asino
 rum. Malis influxibus. i. malis influentijs. Acri pfecto aceto cõ
 spergit romanos. quasi vero cœlum id faciat. Canes ouilia ma
 çant. Nota allegoria in p̄latos q̄ subditos spoliant.

Fama est ægyptum coluisse animalia quædam:
 Et pro numinibus multas habuisse ferarum.
 Ista superstitio minor est q̄ nostra. ferarum
 Hic aras habet omne genus. contraria certe
 Naturæ res atq̄ deo. qui dicitur olim
 Preposuisse hominẽ cunctis animãtibus vnum.
 Sepe etiã morbosa estas: & pestifer annus

Ingruit: & passim languens pecus omne per arua
 Sternitur: extinctæ dum balat aduvera matris
 Agnus obit, moritur duro sub pondere taurus.
 Nec modus est morbo: nō est medicina veneno.
 Sed vicina domus vicino a limine mortem
 Haurit: & assidue sumunt contagia vires.
 Ista feras raro pestis rapit, vtile semper
 Fert pecus, extinctas caulas epulantur atroci
 Dente lupi: nostraq; feræ iactura opulescunt.
 Heu heu q̄ præceps miserū me insania traxit Can.
 Credere fallaci grauis est dementia fama.
 Romuleos colles/tyberim/romanaq; tecta
 Audieram, & studio mens est accensa videndi:
 Ducendiq; bonis in tot præstantibus æuum.
 Accessi cum parte gregis, tentoria demens
 Totum pene larem cum pastoralibus armis
 Trans iuga summa tuli/mulcralia/cymbia/ahena/
 Et cacabos/& quo formatur caseus orbem
 Phagineū, impensam atq; operas amissimus omnes.

¶ Fama est ægyptum. Docet omne genus ferarum habere aras
 suas rome: id est omne genus vitiosorū esse in honore & præ-
 cio. Quod Iuuenalis satyra prima graphice docet: asserēs non
 nisi flagitiosos exilio & carcere dignos sublimari: & ideo iquit
 Aude aliquid breuibus gyaris, aut carcere dignū. Suis esse ali-
 quid. Fama est ægyptum. Idem docet idē Iuuenalis satyra, xiiij
 Quis nescit volusi bithynice qualia demens Aegyptus porten-
 ta colat: crocodilon adorat Pars hæc: illa pauet faturam serpen-
 tibus ibin &c. Multas ferarū, id est multas feras. Ista. s. ægypti-
 orum superstitio. Superstitiosorū: & delirantiū religio: minor ē
 q̄ nostra: id est romana. quia ferarū hic aras habet omne gen⁹

Præposuisse vt in paradiso. Genesis. i. Dominamini piscib⁹ ma-
ris & volatilibus cœli: & vniuersis animâtibus quæ mouentur
super terram. Sæpe etiã morbosa æstas. Hoc quoq; verũ. Pecus
omne. id quia pastor dicit. sed & homines plurimi pestilẽtia ab
sumi illic quotãnis solent. Dum balat. Id proprium est ouis: vt
boare bouis; & mugire tauri. Moritur duro sub pondere tau-
rus. Hæc omnia nimis graphice habentur Georg. iij. Ecce autem Balare
duro fumans sub vomere taurus Concidit &c. Nec modus. i. Boare
finis est morbo. Nõ est medicina veneno: id est infectioni vene-
nosæ. Ibidẽ. Quæ sitæq; nocent artes cessere magistri Philyri
des chiron amythaoniusq; melæpus. Ista feras raro pestis rapit
Id quidẽ verũ & tamen nõ ita multiplicant vt pecudes. Opule-
scunt: id est opulẽtæ & diuites fiunt vt feræ sit nomen. nam si fe-
re scribit̃ refertur ad lupos. Credere fallaci grauis est dementia
famæ. Prouerbiale. Sensus autẽ est se tractũ fama: quæ erat oẽs
qui Romã accederent ditari illuc cum pecore cõmigrasse & cũ
armis pastoralibus: quæ graphice enumerat. Mulctralia vasa
in quæ lac trahitur & mulgetur. Cymbia vasa in morem cym-
barũ in quæ transfunditur. a hena. i. libetes ex ære factos. Et ca-
cabos aliud genus vasis: quidã caldaria vocant. & quõ forma
tur caseus orbẽ. i. vas rotundũ quo imprimit̃. Vnde a forma
formaginẽ vocat apuleius. vnde gallicũ vocabulum. Hunc vt
charũ ostendat phagineũ. i. ex phago cõmemorat tornatũ. Im-
pensam. s. pecuniã atq; operas amissimus omnes. quæ erat vox
corui aliquã Romæ venũ expositi.

Quid faciam? quo me vertam? sperata negantur

Pabula: tot casus: tot vbiq; pericula. cogor.

In veteres remeare casas: & cœpta fateri

Consilijs egressa malis. iterumq; per æstus.

Et montana pati longos per saxa labores.

Heu pecus infœlix: o læuo sidere pastor

Huc auct̃. fuit multo præstantius istud

Ignorasse solum: patrioq; in limine tutos

Consumpsisse dies: gelidis senuisse sub antris;

F. Baptista Mantuan.

Atq; padl circum ripas arthesifue per agros;
Aut vbi per virides campos & pascua nota
Mintius it, vel qua vitreo natat abdua cursu
Confedisse; gregem pauisse salubribus herbis.
Te tua credulitas; & me mea fallit in horas. Faustu,
Vidi ego supremæ qui prosperitatis habebant
Culmina; dum laudata petunt; cecidisse; nec vnq;
Emerfisse malis, facit experientia cautos.
Hi prius explorant; & nō laudata sequuntur
Omnia, laude carent que sunt meliora, fuerunt
Nō ego quæ famā retinent; ac nomina seruant
Cuncta suis pollent vicibus, luna/adria/troia/
Salua; quas nobis memorabat sapius vंबर;
Nomine sunt solo; deleuit cætera tempus.
Si minor est patriæ forsan modo gloria nostræ;
Res tamen est melior; laudatæ gloria romæ
Quanta sit; in toto nō est qui nesciat orbe.
Fama quidē manet, vtilitas antiqua recessit;
Illi prisca quibus maduerūt pascua fontes,
Nunchumore carent, venis aqua defuit haustis;
Nulla pluit nubes, tyberis nō irrigat agros,
Tempus aquæductus veteres contriuit; & arcus;
Et castella ruunt, procul hinc procul ite capellæ,
Hic ieiuna fames; & languida regnat egestas;

Lyptore

¶ Quid faciã. Desperãtis vox. Et cœpta fateri. Cōcilijs egressa
malis, qđ sūme dolendū innuit vergiliana iuno Aenci. i. Mente

inceptis desistere victā. Oleuo. i. sinistro & inimico sidere pastor huc aucte, potius q̄ aducte dicit. q̄ a bonis pascuis ad sterilia migrasse dolet. Istud. f. sterile & sceleratū. Patrioq̄ in limine tutos Cōsumpsisse dies: repete fuit multo tutius. Athesius per agros. Qui fluit ex tridētinis alpibus tridētū alluit & veronā diuidit. Mintius fluuius māruan⁹ nō lōge a mātua in padū influens sæpe cōmēoratus. Abdua q̄ a strabone adua dicitur fluuius ex verbanō lacu ortus in padū q̄q̄ incidit. Verbanus aut̄ vt larius & benacus ex alpib⁹ ortū habet atq̄ incremētū. Cōsedisse. a cōsilio. i. locū habitatiōis cepisse. vt enei. i. Vultis et his mecū pariter cōsiderare regnis. grēgem pauisse. repete vt dixi fuit multo salubrius. Te tua crudelitas. Docet nō facile credēdū. In horas & nō in oras legēdū. sed secūdū Vallā: quia nō ponitur nota extremēti potius dicere in horā. Vidi ego. a certitudine augmentat. q̄ plus valet oculatus testis vnus q̄ auriti decem. Ordo est. Ego vidi eos q̄ habebāt culmina. i. sūmitatē sūpmā: .i. summe p̄spicitatis: alludit ad rotā fortunæ: cecidisse dū petūt laudata. q̄ sæpe quæ bona & læta vident̄ vertunt̄ in peius. vñ dici solet. Dī bene vortāt. Nec vnq̄. f. postq̄ semel inciderant: emeruisse malis. i. caput extulisse e malis q̄bus obruti erant. Facit experiētia cautos. & ideo senes difficulter inducunt̄ ad credēdū: quia multā experiētiā fraudis habent. hi. f. cauti explorant id est exquirūt & examināt prius & nō sequūtur omnia laudata: sed quæ compererint bona. quia sæpe laude carent quæ sunt meliora. f. laudatis. Nō nego: id est fateor. fuerūt. f. multa quæ retinēt famā ac seruant nomina: cum nihil habeant rei. sed cuncta pollent suis vicibus. i. vicissitudinibus. vnde Comi. Rerū vicissitudo est. Luna: adria: troia: saluia. hæ vrbes quas v̄mber id est doctus ille cuius sæpe meminit memorabat nobis (hoc sē per ne cōtra decoꝝ plus q̄ vt pastori cōpetat sæpe dicat) sunt. f. nūc solo nomine: quia tēpus deleuit cætera: quia oīa senescunt & labescunt in tempore. Vnde. Tempus edax rerum &c. Luna ciuitas olim hetruriæ ad maerā fluuiū iacebat. de qua Luca. Hoc p̄pter placuit tuscōs de more vetusto. Acciri varē: quorum qui maximus æuo. Arnus incoluit desertæ moenia lunæ. Inter h̄ em̄ nunc: sed regio adhuc lunē nominat. Adria quoq̄ vrbs italiæ fuit quæ mari cui vicina nomē dedit. quod adrianum seu adriaticū adhuc dicit. & interdū etiā adria genere maesulino mare ip̄um quod superū vocāt: quia orientē versus: in

Athesis

Mintius

Abdua

Luna

Adria

F Baptista Mantuani

qua ora venetiæ sunt. Troia notior est quæ ut de ea quicquid dicitur
dicitur sit. Deleta est & salua ut alia multæ. ut sagunthus in hispa
nia. Carthago in aphyrica. Chorinthus in peloponneso &c. Si
minor est patriæ forsan modo gloria nostræ. Ergo & Faustu
lus se mantuanum indicat. quia ait. Res tamen est melior illi prisca &c.
Per fontes beneficos in poetas intelligit. ut mecenatæ: augustum:
messalam: pollionem & sises. Aquæ ductus veteres. manifesta est alle
goria. Hic ieiuna fames & languida regnat ægestas. Selecta &
apta epitheta. Nam ideo fames: quia ieiuna. & ideo languida quæ
fere: quia egenus. ægestas enim languorem parit. sicut & inedia. ut
patet in apologo quæ Liui. recitat de mæbris qui inventum con
iurauerunt.

Hic tamen ut fama est: & nos quoque vidimus ipsi.

Pastor adest quadam ducens ex alite nomen.

Lanigeri pecoris diues: ditissimus agri:

Carmine qui prisca vates atque orphea vincat:

Orphea qui traxit sylvas & saxa canendo.

Hic alios omni tantum virtute latinos

Exuperat: quantum tyberim padus. abdua macram.

Lenta salix iuncum: tribulos rosa: populus algam.

Credimus hunc illi simile: cui tyrus olim

Bis senos fumare dies altaria fecit.

Hic ouium custos ipso vigilantior argo.

Daphnide nec solum: sed eo qui dicitur olim

Admeti pauisse greges per thessala rura:

Doctior. omne pecus solymi curare magistri

Dignus: & antiquo dignus succedere patri:

Qui fuit assyrii pecoris post rhetia pastor.

Iste potest seruare gregem: depellere morbos.

Humectare solum: dare pascua: soluere fontes:

Conciliare iouem; fures arcere; luposq;

Si fauet iste mane; q; si negat iste furorem;

Candide coge pecus; melioraq; pascua quaere.

Hic tñ vt fama. Huc tendit principale institutum: vt videlicet Falconē sinibaldū a largitate laudet aut ad eam iuiter, cui⁹ gratia videt tota ægloga composita. vt fama est: quæ sæpe mēdax vnde Maro, Tam ficti prauiq; tenax q̄ nuncia veri. ideo addit Et nos quoq; vidimus ipsi. Pastor adest. Aut quia etiā impatores vocāt pastores vt sermo sit pastoralis. aut q̄a otariis & vt dicūt elemosynarius est: & ita multorū pastor. Quadā ducens ex alite nomē dicit em falco quod & auis notæ nomē. Lanigeri pecoris diues. Maro in buco. Qz diues niuei pecoris q̄ lactus abundās. Ditissimus agri. Idē ænei. i. Huic cōiunx sicheus erat ditissimus agri phœnicū. Carmine q̄ priscos vates atq; orphea vincat. More maroniano principē ab exercitu separat: vt egregium significet. Nā orpheus vnus priscoz est vatū. sicut ænei. primo. Rēliquias danatū atq; imitis achilli. vbi Achilles nō excludit a danais: sed excellere atq; egregi⁹ esse significat. Orphea Pulchra repetitio. Qui traxit siluas. Idē in buc. Orpheaq; i medio posuit siluasq; sequentes. Et saxa qd̄ amphioni ascribit Horat. dicēs i ar. poe. Siluestres hoīes sacer interpretesc; deoz. Cædi bus & victu foedo deterruit Orpheus. Dicitur ab hoc lenire tigris rabidosq; leones. Dicitur & amphion thebanæ cōditor vr his Saxa mouere sono testudinis: & prece blāda. Ducere q̄ vellet &c. Tyberim padus. Est em padus lōge maximus fluuioꝝ italix qnq; ostijs in mare adriaticū prūpens. vñ Georg. i. Fluuiorū rex eridanus &c. Abdua flumius lat⁹: de quo iā dixi. Macram fluuiū exiguū: cuius meminit Lucil. dicēs. Nullasq; vado q̄ macra moratus Alnos. Macri aut campi sunt in medio Bononiæ & rauēnæ & aliaz ciuitatū p̄ quas itur romā. Lenta fallix iuncū. f. exupat. Populus arbor frequēs ad padū. Algā herbam quā p̄icit aqua: quæ ad populū sæpe iaciur. Maro. Proiecta vilior alga. Credim⁹ hūc illi. f. augusto cefari. cui tity⁹. i. Maro. Bissenos: vt in pri. æglo. Hic illūvidi iuuenem melibceæ quotānis Bissenos cui nostra dies altaria fumant. Ipso vigilantiore argo. cui tamen centū erant oculi: quoz; bini dūtaxat somnum acceperunt. verum falco quoq; peruigil est auis. Vnde in

Padus

Macra

Alga

Argo

F. Baptistæ Mantuan.

epigrāmatīs alludit de eo ad summū pontificē. Ducere sopitis
 pastor potes oia curis Falco tuas argi more gubernat oues.
 Daphnide sequit doctior: quē tñ Theocritus & Maro doctissi-
 mū & diuinādi peritū inducūt. nec solū. s. daphnide doctior: sy-
 eo. s. apolline nomio qui ob iterfectos cyclopas nouem annis
 spoliatus diuinitate pauit armēta Admeti regis thessaliae iuxta
 amphrisum: vt alibi diximus: p rura ergo thessala p amphrisū
 Omne pecus. i. torā eccliam catholicā. magistri solymi. i. hiero
 solymitani. videlicet petri. & dignus succedere patri. s. petro pa-
 pæ qd pater dicit. q. s. pater fuit pastor pecoris assyrii. i. iudaei
 & toti ecclie quę prima fuit in assyria. Post rhetia. i. relictis rhe-
 tibus: factus est piscator hoīm. Cōciliare iouē aut deū aut sunā
 mū pontificē. Si fauet iste mane. Oēm ergo spem in falcone col-
 locādā censer. qd vt significet hoc argumētū excogitauit.

Aegloga decima quæ dicit Bembus de fratꝝ obseruan-
 tium & nō obseruantium controuersia. Colloquutores
 Candidus/Bembus/Batrachus/& myrmix. Post reli-
 gionis ingressum;

M Axima pastores agitat discordia bembe Can.
 Qui solymos colles galilæaq; rura colebant.
 Batrachus hinc: myrmix illinc certare parati
 Iudice te paucis si non audire recusas.
 Et nisi te reuocant maiora negocia: dicent.
 Tu pater es vatum. tu scis componere lites:
 Iurgiaq; & blandis conuicia tollere verbis.
 Te quoq; pierios fama est potasse liquores:
 Et vidisse deas: quibus est custodia sacri
 Fontis: & eurotæ campos: ac phocidīs arua.
 Ipse vbi fronde sua tibi tempora cinxit apollo:
 Dona dedit cytharā: neruos de eburnea plectra.
 Dicite quādoquidē tepidos admouit ad ignes. Bem.

Nos hyberna dies; dum non sinit ire per agros
 Brūma gregem; flatu boreas dum sæuit acuto.
 Dum riget omne solum; tectis dum plurima pendet
 Stīria, dum torpent sub aquis glacialibus amnes.

Ociā damnātur; quæ nulla negocia tractant.

MAxima pastores. Hac vltima ægloga quæ vt supiorem
 in religione cōposuit: agit carmelitarū fratꝝ obseruan
 tiū. quorū partes Batrachus agit. & non obseruatiū:
 quos Myrmix defendit: cōtrouerſia: fictis nō ab re contenden
 tium vocabulis. Nam batrachos rana dicit: cui fere similē ha
 bent carmelitæ de obseruatiōe interiorē tunicā. quia piccā: aut **Batrachos**
 vt dicunt griseam. Myrmix autē formica quæ nigra est vt non
 obseruatiū tunicā. Maro. It nigrū campis agmen. Preterea vt **Myrmix**
 in fabulis est: ranæ elegerūt regē. vt obseruātes subvno cōmu
 niter viuūt patre. Formicæ autē in vna quidē domo multos ha
 bent magistratus: vt nō obseruātes diuersas habēt culinas. **Li**
 tem proponit Candidus: p̄ quē fere autorē irelligo. Pastores. i.
 carmelicolas aut fratres de carmelo p̄fectos. Solymos hieroso
 lymitanos. Tu pater es vatū. Forte generalē ordinis hoc nomi
 ne compellat: qui pater est vatū: quia carmelitarū qui filij olim
 erant p̄phetarū & prophetarū: qui & vates dicunt. Tu scis com
 ponere. i. finire: vt Ante diē clauso cōponet vesper olympo. Et
 in buco. Non vestrū inter vos tātas cōponere lites. Vnde q̄ pa
 sto litē termināt se cōposuisse aut cōpositionē fecisse dicūt. Pie
 rios liquores. i. haustus musicos q̄bus poeta euaserit: Et vidisse
 deas. s. musas quibus visis & ab eis ad hippocrenē ductus hæ
 siodus poeta euasit. vnde Oui. Ecce deas vidi: nō quas p̄ceptor
 arandi Viderat ascreas cum sequeretur oues. Neutro autē mo
 do dicit se Perſius euasisse poetā i principio sic. Nec fonte labra
 prolui caballino: Nec in bicipiti somniasse parnaſo Memini vt
 repente sic poeta prodire. Et eurote campos. Eurotas fluuius ē **Eurotas**
 laconicæ laurifer. vnde illic phœbus fingitur docuisse lauros. i
 buco. Maro. Omnia quæ phœbo quōdā mediātē beatus Au
 dīt eurotas: iussitq; edificere lauros Ille canit. Ac phocidis arua
 In quibus parnaſus est mons totus musis cōsecratus. Ouidius **Parnafus**
 Separat aonios acteis phocis ab aruis Terra ferax. Et paulo
 post. Mons ibi verticibus petit arduus astra duobus: Nomine

F Baptista Mantuan.

parnasus superatq; cacumine nubes. Frōde sua. i. lauro. Maro:
 Phoebō sua semp apud me Munera sūt lauri. Dona dedit: sub/
 audi sua. cytharā quā a se inuētā orpheo dedit. neruos. i. chor/
 das: & eburnea plectra. i. lyrā heptachordē quā iuenit: cū tetra
 chordis mercurij dicatur. Hora. in art. Ne forte pudori Sit tibi
 musa: lyræ solers & cantor apollo. Dicite. sic palemon maroni
 anus. Dicite quādoquidē in molli cōsedimus herba. Et nūc oīs
 ager: nūc oīs parturit arbos. Quod hic ex industria mutat: q̄si
 p̄ legē amcebæi carminis contrariū dicēs. Tepidos admouit.
 Perlius. Admouit iam bruma foco te basse sabino. Boreas ven
 tus septentrionalis dictus rex thraciæ q̄ illinc vbi regnat ad nos
 veniat flatus est acuti. vñ Maro. Et boreæ penetrabile frig⁹ ad/
 urit. Dū riget. s. gelu. Stiria guttæ in lōgū cōgelatæ. Torpēt sta
 gnantiū more. Ocia dānant quæ nulla negocia tractant. vñ Ci
 ce. in prin. iij. offi. Publiū scipionē dicere solitū scripsit Catho:
 nūc q̄ se minus ociosum esse q̄ cū ociosus: nec minus solū q̄ cū
 solus esset. Magnifica ꝑo vox & magno viro & sapiēte digna
 que declarat illū. & in ocio de negocis cogitare: & in solitudine
 sequi loqui solitū. Vbi scies ociosus dici q̄ muneribus publicis
 vacuus operā dat rerū cognitiōi. Vñ poetica studia ocia vacāt
 Nō ergo ociosus nihil agit: sicut cessator.

Boreas

Stiria

Ociosus

Pastores genus infœlix æstate vagantur   Myr.
 Pro grege solliciti, sed cum nos frigidus imber
 Continet in stabulis: lites & iurgia surgunt.
 Qui veteres audent ritus mutare: suoq;   Bat.
 Arbitrio. & nullis ducunt sub legibus æuum:
 Hi sunt o myrmix: qui bella domestica gignunt.
 De veteri ritu: de consuetudine patrum   Bem.
 Rixa igitur vobis: leges moresq; parentū
 Batrache dic: dic cur nostrum venistis in orbem
 Ex phœnice solo, nos pascua vidimus illa.
 Vidimus herbosos fœlici vlligine campos.
 Vertice carmeli vitreis vberimus vndis

Fons cadit, & rauco densum nemus irrigat amne:
 Vidimus & iordanis aquas: vbi maximus olim
 Pastor oues mergens scabiem refecauit auitam,
 Amnis hic a libano veniens galilæa per arua
 Transiit: & ampla lacu confurgit in æquora magno
 Vnda coit rursus: rursus mare fundit apertum
 Vrbs vbi romani de nomine dicta tiberi.
 Vnda coit rursus: tandem hierecunte relicta:
 Intrat in infames asphalti gurgitis vndas.
 Hinc satis est nos oram omnē vidisse probatum.
 Dicite: & hinc tandem vestras demergite lites.
 Batrachus audaci semper sese ingerit ore: Myr.
 Et mihi se præfert magno temerarius ausu.
 Non ego me ingessi: processi a iudice iussus. Bat.

¶ Pastores genus infelix. Proponit myrmix: litē detestans: eo
 q̄ q̄ de obseruatione nō sunt: q̄a molliorē ducūt vitā: vellēt in
 suo statu sine cōtrouersia & molestia pmanere. Cōtra de obser
 uatione vellēt oēs sui lites esse. Aestate vagamur p grege follici
 ti: allegoricos p victu. Sed cū nos frigidus imber cōtinēt in sta
 bulis. Maro geor. i. Frigidus agricolā si quādo cōtinēt imber:
 Nō exire aut stabulis tūc docet ibidē sic. cū propius stabulis ar
 menta tenerent. Lites & iurgia surgūt. Argute quasi i odiū iur
 gior: litē refugit. vñ Batrachus. Qui veteres audēt ritus muta
 re & c. Hi sunt o myrmix q̄ bella domestica gignūt. q. d. nō nos
 sumus in culpa: q̄ velimus in pace sine iūria viuere: sed q̄ ordi
 ni & p̄fessōi nr̄æ iniuriā inferūt p nouos ritus. Interloquit̄ au
 tē Bembus significās se peritū locor: & obseruationis veteris vt
 idoneus cōprobei iudex arbitrarius. Leges moresq̄ parētū. i.
 patr: & maior: tuor: ad q̄s reuocare vis. Dic cur nr̄m venistis
 i orbē. i. i europā. Ex phœnice solo. i. ex galilæa: quā phœnices
 secūdū strabonē habitāt & q̄ ē i phœnicia. Nos pascuavidim⁹
 illa: vt pastoralē agere rem videant & nō i p̄tinētē ad bucolicū

F Baptista Mantuanus:

Vlgo

carmē dicit pascua nō claustra. Felici vlgi. Vlgo (inquit Seruius) est naturalis terrę humor ab ea nūq̄ discēdes. Vñ vligino sus ager semp̄ humidus est. humid⁹ aliqñ sicca. Vertice carmeli vitreis vberimus vndis Fons cadit. i. defluit. Vbi maximus olim pastor. nō tā de heliseo q̄ illic naamā syrū a lepra munda uit q̄ de diuo iohāne baptista loqui videt. q̄ scabiē auitā. i. originalē maculā refecauit baptifando. Annis hic. f. iordanis: a liano veniēs p̄ duos fontes q̄ dicunt ior & dan vñ iordanis nomen. Rursum mare fundit aptū. f. tyberiadis. de q̄ Iohānis. vi. Abijt iesus trans mare galileæ qd̄ est tyberiadis. De noīe dicta tiberi p̄ tiberij. f. tiberias. tandē hiericonte relicta. declinat hæc hiericus huius hiericūtis. sicut amathus amathuntis: & multa alia. Intrat in infames asphalti gurgitis vndas. Asphaltus ē qd̄ mare mortuū vocat: in qd̄ vrbes ille qnq; ifames absorptę sūt igni & sulphure p̄pter abominabile crimē qd̄ ab illarū vna zodomiticū vocat. Hinc. i. ex his quæ dixi fati p̄batū est nos vidisse oēm orā. i. regionē illā. Dicite ḡ & demergite. i. obruite & sopite. hoc est finite tandē hinc. i. de hac re: vras lites. Et mihi se prefert magno temerarius ausu. Volūt em̄ de obseruatōe vñ sūt p̄stāiores haberi. Processi a iudice iussus. dixerat em̄ iudex bēbus. Batrache dic & c̄.

Iordanis

Asphaltus

Pone pedū myrmix: & tu q̄q; batrache; nō est Bem.

Orandū armatis manibus: sed menibus æquis.

Batrache dic: myrmix animi compefce furorem

Interea vt venias magis: ad responsa paratus.

Sententia

Qui furit insanit. qui vero insanit amaro

Impatiens animo: nec corda nec ora gubernat:

Quicquid ait vanū est: quicquid molitur ineptū.

Bembe genus nostrū: generi s̄q; exordia dicā: Bat.

Venimus asyrjjs (vt candidus inquit) ab oris

Est pater helias nobis: qui sustulit armis

Pastorum genus omne malū: qui traxit olympo

Flāmigeros ignes: qui ascēdit in æthera curru.

Nobile & antiquū genus hoc: & clara ppago. Bem;

Pastores alij quorūqt per rura vagantur Bat.

Omnia sunt riuū nostris a fontibus orti.

Nos dedimus leges: pascendi ostendimus artem.

Quo magis hi peccant: qui cum sint ordine primi:

Primatū amittūt studia inconsulta sequēdo

Nos radix: alij rami. sed nos quoq; rami

A veteri radice patrum iam etate caduci.

Tradidit helias certam pastoribus artem:

Qua curare greges: qua noxia pabula fas est

Discere: & occultos imbres: ventosq; latentes:

Quiue salutaris foret: & qui pestifer annus:

Signa dedit: nihil omisit quod ouilia tangat:

Sed fons ille fluens: carmeli e rupibus altis

Tam nitidus quondā: tam dulci lympidus vnda

Tramite mutato (patet id) modo currit in astrū

Sed prius extat adhuc vetus alueus) ibat ad ortum.

Hi cursus fecere nouos: liquere priores

Quos dederat riuo veterum prudentia patrum:

Spone pedū myrmix. Quia acris lis est ne ex v̄bis ad v̄bera

prūpant monet tela deponi. p qbus pastores pedū hñt. Et tu

q; batrache. bona fantasia priorē cōpellat eū q de obseruatiōe

nō est q̄si ardētior sit ad arma. Nō est orādū. i. causæ nō sūt ab

oratoribus dicēdæ corā iudice armatis manib⁹. Id em̄ verāt le

ges: sed mētibus æquis. q̄a disturbatis animis facile v̄itas lēdit

Batrache dic. repetit & cōfirmat qd̄ supra dixit. Vt venias ma

gis ad respōsa paratus. Bona admonitio: q̄a ardētes ira raro se

purgāt vt decet: intēti ad igerēda potius cōiucia. vt patet apud

Maronē in palemone. Nec corda nec ora gubernat. vñ Hora:

Ira furor breuis ē: aīm rege: q̄ nisi patet iperat. Quicqd̄ molit

Iudea

id est cū molimine & difficultate conat̄ attētare. Bembe genus n̄m. vt gratiā & beniuolentiā iudicis capter: cōpellat eū p̄prio noie: pollicet̄q; exeq; ip̄ius iussa. Venimus assyrijs (vt cādidus inq̄t) ab oris. Dixerat em̄. Qui solymos colles. galilæaq; rura colebāt. Iudea em̄ ī assyria ē: cui⁹ caput olim babilonia. Est p̄ helias nobis. f. Tesbites. de q̄. iij. & .iiij. Reg. abūdās mentio fit: q̄ sustulit armis. Nescio an legēdū sit aruis. Q; si legendū est ar mis intelligā de armis zeli aut de ignibus cœli: q̄bus armatus duas qn̄q;genas sustulit. Qui traxit olympto flāmigeros ignes vt. iij. Reg. i. Si hō dei ego sum: descēdat ignis de cœlo & deuo ret te & qn̄q;ginta tuos. Idē. iij. Reg. xviij. Inuocauit ignē q̄ de uorauit holocaustū. Qui ascēdit in æthera curru. vt h̄. iij. Reg. iij. Nobile & ātiquū genus hoc & clara p̄pago. q̄a monasti cæ vitę princeps est helias: & sc̄tis litteris p̄q̄ illustris. Propago aut̄ qn̄ p̄geniē significat primā corripit: quā p̄ vite p̄ducit. Pa stores alij. Id vt dixi diuus Hiero. q̄; sentit. Nos dedimus leges quia primi fuerūt q̄ religiosor̄ more s̄il viuerent & monasticā vitā in carmelo agerēt. pascēdi ostēdimus artē. i. normā simul viuēdi. Quo magis hi. f. qui noua īstituta appetunt: & vetera quæ digniora & meliora sunt imutare volūt. Primatū amittūt. q̄a dicūt se vltimos mēdicātū approbatos cū primi sint. quia iussi sunt in solido statu p̄manere: sequēdo studia incōsulta. i. cōsultor̄ q̄bus nouitas placet. Sed nos q̄q; rami a veteri radice id est pullulauimus a p̄ribus n̄ris: sed alij q̄si p̄ imitationē colla teraliē: nos p̄ p̄pagationē ex vera radice. Caduci ætate. i. antiq; tate a prima p̄fectiōe decidētes. qd̄ dicit p̄pter nō obseruantes. Tradidit helias certā pastorib⁹ artē. i. formā recte viuēdi exem plo vitæ suæ reliq̄t. Qua curare greges: vt rē pastorīā (vt dixi) agere cēseat oīa ad pastores refert: oñdēs officia pastoris ouīū: cū allegoricos itelligat aīor̄. Pastor̄ em̄ est curare greges: vita re pabula noxia. q̄a certis dieb⁹ saltē abstinēt carnib⁹. & occul tos ibres. i. infectiōes & v̄tos latētes. murmura (ni fallor) itelli git. Maro aut̄ in geor. i. darveror̄ v̄tor̄ p̄gnostica: Nihil ōmi lit More suo positiōe primā p̄ducit: cū Hora. & fere alij omisit prima breui scribāt. Sed fons ille fluēs. allegoricos vita religio sa. Tā lympidus. i. purus & clarus Tramite mutato (patet id) mō currit in aust̄. i. in meridiē. q̄ animāribus in italia p̄sertim est pestifer. q̄a corrūpit etiā obsonia. Iuuenē. tñ hic p̄parat velut vrgeat auster. Hora. Præsentes austri coquite hor̄ obsonia & c̄

Omisit

Allegoricos vult bona instituta eē inuersa atq; deprauata. Sed prius ibat ad ortū. f. solis. i. ad orientē. q̄a curus & boreas salubres sunt vēti. Allegoricos itelligit ad cœlū. Extat adhuc vetus alueus: p̄ quē. f. fons ille fluere solebat. i. adhuc repiūt reliquæ veteris religiōis. Extare em̄ est sup̄stitē esse aut sup̄stare dū reliq̄ Extare occiderint. Hi. f. noui qui nō obseruāt.

Quid tibi: siue nouo currat: seu tramite prisco. Myr.

Dūmodo fœcundis humectet pascua lymphis?

Et quid de cœli quereris regione: per austrum.

Solis iter. melior vitis quæ respicit austrum.

Et melior legitur libycis de collibus vua.

Est melior taxus boream quæ respicit. ergo Bat.

In boream melius poterat decurrere riuus.

Pastores: & cura pecoris malefane relicta

Sermonē de vite facis. quasi legibus hīsdem

Grex & vitis eant. nec quod discrimen in vndis

Gramineq; & ventis nosti. & q̄ noxius auster

Sit pecori. disce a roma si noxius auster

Cur mutinensis agri pecudes sunt vellere fusco?

Cur clitūnus habet niueas: cur mantua molli

Lanicio excellit: veronac; proxima mantos?

Vnde hæc multiplici rerum variantia forma?

Non aliunde nisi a cœlis a gramine & vnda.

Cādide vtrūq; pedū p̄cul hic (rogo) p̄tin? aufer Bem.

Inter eos hodie video bellum acre futurum.

Clam cape: & auferto: subter farmenta reconde.

Quid tibi. Rustice r̄ndet myrmix: vt doceat nō obseruātes fe-

re idoctos & nō l̄ris sed p̄diris studijs vacare. Quid tibi. i. ad te

Sicut in euange. Quid tibi & mihi mulier? Dūmodo fœcūdis

F. Baptistæ Mantuan.

Id quod dicitur si eam fecunditatem pariat quam batrachus desiderat. Per
 austrum solis iter: quia spiritus est in zodiaco. Melior vitis supple est quæ
 respicit austrum, quia respicit solē incumbentē. Unde dictū ē. de
 niq; aptos Bacchus amat colles. Et melior legis libycis de colli
 bus. i. libyā. hoc est meridiē respicientibus. aut reuera de libycis
 itelligit: ob eandē rem. Est melior taxus. docet batrachus nō eē
 responsum ad rem: quia licet ad austrū versavitis sit melior: nō
 tamē cōtinuo melior est pecori auster quæ eurus. sicut licet taxus
 quæ frigora secūdū Maronē amat. Dicit em̄ georg. ij. Apertos
 bacchus amat colles: aquilonē & frigora taxi. pstantior est ad
 boreā: nō statim tamē ad boreā est melius pecus. Sermonē de
 vite facis. Argute taxat eos ebrietatis & vinositatis. quia ex ab
 undantia cordis os loquitur Quasi legibus hiscē aut potius iscē
 Grex & vitis eant. quod esse negat. quia sæpe vbi maior copia vi
 ni minor est pecorē. Innuēs p hoc vini copiā officere castitati re
 ligiosorū. Nam veter mero æstuās facile despumat in libidinē:
 vt autor est Hiero. Nec quod discrimen. i. que differentia sup. sit. Et
 quæ noxius. i. nocius auster Sit pecori. Disce a roma si noxi⁹ au
 ster. Id quidē manifestariū. quia eo flante varij generant mor
 bi. Cur mutinensis agri pecudes sunt vellere fusco. i. subnigro.
 Cur ditūnus habet niueas. s. pecudes. sed & iuuecos ac tauros
 quibus in triūphis utebant. vñ Maro georg. ij. Hinc albi ditūne
 greges & maxima taurus Victima: sæpe tuo perfusi flumine sa
 cro Romanos ad tēpla deū duxere triūphos. Clitūnus autē flu
 uius est in meuania: quæ pars ē vmbriæ partis thuscæ. de quo
 fluuius dicit Plinius in naturali hysto. q; animalia quæ eū pota
 uerūt albos foetus pcreant. Cur mantua molli lanicio excellit
 est tñ in enganeis mollior: sed vicini sunt. Veronaq; proxima
 manto. i. mantoæ vrbi. Usurpatiuē dixit mātō: quia nō vtimur
 nisi nō actō & vtō in o & gō in us a græcis in o longū exēti
 bus. vt mātō mantus. Cādide vtrūq; pedū: quia deposuerāt pe
 dū. i. baculū pastoralē: sed nō longe a se reiecerant ne a vrbis ad
 vberā puenirēt: monet sedulus pastor Bembus secreta Cādidiū
 vt vtriusq; pedū subter sarmēta recondat. Sarmēta autē (quia non
 oēs gallicū noscūt) sunt putamina & resectamēta vitū.

Clitūnus

Sarmēta

Bembe mihi tecū sermo est: dū viximus vna: Bat.
 Dum cōmune pecus nobis fuit hei mihi quantū
 Dedecus; heu quot sunt pecudes incōmoda passæ.

Necmersare gregem fluuio; nec vellera certis
 Temporibus; sicut mos est; tondere licebat.
 Nudabant spineta pecus; nudata secabant
 Terga rubi, scabie cutis asperâ; tabidus humor
 Pestis; & in totum serpebant vlcera corpus.
 Multū igitur refert pecudes quæ pabula carpant;
 Flumina quæ potent; & qua regione morentur.
 Dic mihi dic myrmix priscum cur lana colorem
 Perdidit; hæc gregibus quidnā noua vellera fecit
 Cur pecus est nigrū; quod erat melioribus annis
 Clarū; imutarunt mutati vellera mores.
 Bembe ad te redeo. paucis absoluerenitar.
 Sed quo digna omni tua sit sentētia laude
 Vera loquar; tu iura tenes; ego facta docebo.
 Iudicium reddit verum enarratio vera.
 His animaduersis ægre tot damna ferentes
 Venimus ad fontem; riuumq; a vertice summo
 Scrutari mihi cura fuit; tu prouide myrmix
 Interea nidos auitū; vel dorcada paruam
 Venabare; tuæ quæ dona darentur amata.
 Bembe vides vt aperta in me conuicia torquet/ Myr.
 Auguror; ista manu lis est nō ore agitanda.
 Mos mihi non lingua; maledicta refellere dextra
 Batrachene verum taceam; linguosior æquo es. Can.
 Iurgia bilem acuunt; conuicia pectus acerbant.
 Non tibi cū puero res est; nec homūcio myrmix.

Res male tuta viros lingua irritare proterua.

Da veniā myrmix: amitam proferre volenti Bat.

Nescio quis mihi misit in os malus error amatā.

Do veniam caue ne rursum me voce lacesas. Myr.

¶ Bembe mihi tecū sermo est. q. d. in hoc hoīe nihil video rōis dū vixim⁹ vna. i. priusq̄ p reformationē (vt aiūt) a nō obseruātib⁹ seiuncti sum⁹. Hei mihi q̄tū dedec⁹: heu q̄t sūt pecudes incōmoda passē. q. d. maximū & inūera. Nec merfare gregē fluuio .i. debitā curā aīs adhibere. Nudabāt spineta pecus. i. mundane cogitatiōes & cōuersatiōes (nā lra vt dicūt apta est) Tabid⁹ humor: viciū carnis. Multū igit̄ refert. i. distat ad rem. facit que pabula de spiritalib⁹ itelligit. Priscū cur lana colorē pdidit: q̄a prius vt ex alueis cōprobauerūt obseruātes vsi sunt vestibus piceis seu gryceis: q̄libus adhuc ī nōnullis vtunt̄ frēs illitterati q̄s cōuersos vocāt. Noua vellera. q̄a nūc nigra sunt intrinsecus indumēta: q̄d factū dicūt vt vni⁹ videant̄ gregis. q̄a em̄ piceus color vt ī fribus diui frācisci videmus tā varius est: cōduferūt ī nigra imutare. quē de obseruatiōe italica respulit. putātes naturalē & sine fuco factū magis cōgruū religiōi. q̄d & Maro cēsuit dicēs. Nec varios discet mētiri lana colores. Veritas ei p̄stat mēdacio Qd̄ erat melioribus anīs clar̄. Si de exteriorē loquūt: nō vidēt pcedere. q̄a oēs ad hūc cādidā seruāt chlamidē. Dicamus ergo clar̄. i. subnigr̄: q̄ respectu plane nigri clarus est. Velleravulgo gemio l̄ scribit. q̄a tñ a velādo venit: pōt simplici l̄ scribi. Vera loquar. Oratorie iuxta rethor̄ p̄cepta p̄ se fert fiduciā. His aiād uersis. s. malis que pecori obuenerāt. Venim⁹ ad fontē. s. religio nis. vel dorcada. dorcās gr̄ce dicit̄ latine caprea. i. capra siluestris. Tu puidē. ironicos id refert. tuæ que dona darent̄ amare Id amare sed vtiā nō p̄e. vñ myrmix. Bembe vides &c. Mos mihi nō ligua maledicta refellere dextra. Id aut̄ acerbi⁹ cōtra se fateē myrmix. i. nō obseruās: vt se lōge a dñico cōsilio abhorre re significet. q̄ auferētī palliū docet potius tunicā addere q̄ ī purgnā pcedere aut litē iutilē fouere. Vex: q̄a neutrū decēt cōiucia accedit cādidus benefungēs officio suo. q̄a cādidus dicit̄ ois liuoris expers. li guosior. i. v̄bosior æquo. i. q̄ æquū & honestū est. Iurgia bilē. i. colerā que stomachū mouet. q̄a sermo durus suscitāt furorē. Nec homūcio myrmix. Id iucunde: q̄a myrmix

Vellus

Dorcās

Candidus
Bilis

(vt dixi) formica interpretat. cui robur p modulo corpis maxi Myrmix
 mū inest. q̄a grana maiora se infert iterdū & oua sua se q̄q̄ ma
 iora trāfert. Viros. q. d. aīolos & mares aīos. Amitā. pferre vo
 lēti. Amita p̄ris ē soror: vt maſtera m̄ris. cui honeſtius q̄ ama
 tae mittant munera. Caetera nota vt haec fere nota putem.

Amira
 Matertera

Alueus excelsa saliens de rupe lacunā

Bar.

Foderat: & clausis ripas æquauerat vndis.

Gurges erat textu sylvarum vmbrosus opaco

Densaq; sepiērat tristem spineta lacunam.

Mille venenorum species in gurgite vidi.

Mille secus ripas in opaco margine: mille

Per nemus ad lymphas sinuoso serpere gressu.

Obstupui. & rapido rediens ad ouilia cursu:

Incipio paleas furca versare tricorni.

Ecce caput tollit coluber: linguaq; trifulca

Sibilat. inflantur fauces: nepa liuida tendit

Brachia: ventrosus profert vestigia buffo.

Vipera per stipulā gradiens strepit. o loca dixi

Non pecori tantū: verum & pastoribus ipsis

Noxia. mox grege diuiso de sedibus illis

Pascua q̄ uasitum tristis meliora recessi.

Perq; iter antiquū fontis noua flumina duxi

In campos: vbi prima suos aurora colores

Explicat: & croceos phœbi redeuntis ad ortus.

Hic mihi fecundae pecudes: hic pascua laeta:

Et sine labe liquor: dulces sine crimine lymphae.

Haec loca primæui sunt que coluere parentes.

Signa caesæ superant: puteus: cariofaq; ligna

Fixa solo: seiuncta pedum discrimine septem

Et focus: & lacera quæ cingitur area sepe

Gurges

Nepa
Vipera

Alueus excelsa. Docet batrach⁹ qd i fonte viderit: dicēs. Alue⁹. i. riu⁹ salies de excelsa rupe: foderat. f. precipiti casu: lacunā. i. receptaculū aq̄r̄ & sordiū: & æquerat &c. Gurges. i. vortex aq̄rū. spineta. i. spine dēsa sepierāt. i. sepimento qdā clauerāt. Ego vidi mille spēs venenoz. i. puaz: traditionū & maloz: morz: ad id est iuxta: lymphas. i. aq̄s. i. vidi fontē primæ religiōis penit⁹ ifectū. Obstupui &c. furca tricorni. i. tria cornua habēti. Nepa liuida. i. scopus hñs venenū liuidū sub cauda. sed hic dicit liuida brachia. i. chelas liuētes. vētrof⁹. i. hñs magnū vētrē: bufo. i. ranavenenosa. Vipera. i. aspidū pessima sic dicta q̄vi pariat: qa nō pōt edere foetus suos q̄s ore cōcipit & patrē cōcipiēdo necat sed ip̄i vicini partui aut iā maturi ad partū dētibz secāt ventrē maternū. & ita vipera neq; patrē neq; matrē vidit vnq; incolu mē. qd benignitate naturæ i nos efficiē ne tā noxia pestis multi plicet. Pascua quesitū tristis meliora recessi. Quesitū supinū est id ē vt querā aut quesitū⁹ meliora pascua. Vñ docet obseruātes discessisse. pp̄t p̄uos n̄ obseruātū mores. Perq; iter ātiquū. i. iuxta traditionē primoz patz. In campos vbi prima suos. i. oriētē x̄sus sicut prius dictū ē ad ortū. Croceos ortus phœbi. i. sol. Hęc loca primæui sunt que coluere pentes: Manifesta ē ḡ allegoria. Nā p̄ oriētē & eurū purā & salubrē significat vitā. per meridionalē plagā & austrū vapidā & mollē. vt vētus ille plūbeus & repidus est. Siḡ casę. f. pastorā. cariofaq; ligna fixa solo seiuncta pedū discrimine septē. Tātū em̄ spacij cellis singulis cōgruit. & focus. f. cōis q̄ ignis fouet. & area. i. locus spaciosus in medio claustrī: circū quē porticū & deābulacra faciūt. cingit sepe lacera. allegoricos significat claustrorū muros dirutos & p̄uios a nō obseruātibus factos.

Cura viris leuibz rerum solet esse nouarum. Myr.

Propterea certe noua pascua quæris: & amnes

Fingis inauditos: & vis nouus autor haberi.

Cura viris grauibz rerum solet esse suarum. Bat.

Propterea myrmix nimis a grauitate recedis.

Hęc nouitas non est nouitas: sed veravetustas.

Religio & pietas patrum instaurata resurgit.

Quam tua corruptit leuitas: & nota tuorum

Segnicies: igitur si quis labentia tecta

Érigat: & sterilem qui mansuefecerit agrum

Iudice te damnādus erit: non ponitur arbor

Altera: sed veteri inseritur bona virgula trunco.

Segne prius lignum nostro fit fertile cultu.

Quis pingue tuo pecori sit gramen & vnda Myr.

Defecata: tamen multæ cum matribus agnæ

Interiere. lupi & pastæ meminere volucres.

Hæ fateor quæ dira tuæ contagia pestis Bat.

Accepere: etiam procul aspicientibus obsunt.

Tantum virus inest: vestri vis tanta veneni.

Propterea magis atq; magis discedere semper

Est animus patitur pecus hæc in cōmoda nostrum

Sola: q; in vastā nondum discessit heremū.

Nec fatis a vobis procul in deserta recessit.

Batrache de gregibus mētiris plurima nostris Myr.

Certe alienarum tibi cura superflua rerum:

Et temere assumis partes censoris iniqui.

Cyr mihi qui pascō: cuium pecus: ista tueri

Non licuit: solisne domus mea cognita vobis?

¶ Curavitis leuib⁹. Q; q̄ id strēue cair barrach⁹ ne res novas
dicat molit⁹ tñ cū aliud n̄ posset id falso obijcit myrmix. Ervis
nouis autor h̄ri. hoc eis adijcit q̄ ad reformationē alios vocāt
aut cōpellūt. Cura viris ḡuib⁹. Subtilis rñsio: deuerbiū deuer-
bio retūdēs. Hęc nouitas nō est nouitas. i. quā dicis nouitatē n̄
est nouitas sed ȳavetustas. Vñ manifeste dicit religio & pietas
pat̄: instaurata. i. i statū & formā priorē reducta (Vñ veri⁹ di-
cit̄ istauro q̄ restauro) resurgit. Et nota tuor̄. f. confrat̄. Qui

mãſuefecerit aggr. redit ad trãſlationē pp̄ ſepe dictã cauſã: ne
videlz nō paſtoralis agat̄ res. Segne. i. tardū & infocūdū. Qz
uis pingue. docet etiã inter eos q̄ ſe obſeruãtes dicūt adhuc eſſe
morbidos & multos iteriſſe. Ad qd̄ Batra. Hæ fateor. i. fateor
q̄ hæ oues iteriere: quę dira tuæ cõtagia peſtis accipere. i. quæ
iſteſcē ad nos venerūt nec ſe purgari pmiferūt. Tãtū virus. i. ve
nenū. q̄ in vaſtã nõdū diſceſſit eremū. i. q̄ nõdū penit̄ a cõio
ne vr̄a diſceſſit. Dicit̄ aut̄ eremus ſine aſpiratõe: gñe femi. & me
dia lõga. que tria iuerti ſolēt. De gregib⁹ mētiris plurima nr̄is.
Cũ alię ſe purgare nequeat ad conuicia refugit. Cur mihi q̄ pa
ſco cuiũ. dictũ id puto p̄ cuiũcuiũ. i. cuiuſcũq̄ pec⁹: iſta tueri. i.
p̄ſpicere que tu mihi obñcis. ſoliſne domus mea cognita vobis
id ēvidetis ne vos ſoli infectionē (vt dicitis) domus meæ quam
nos ignoramus?

Eremus

Aethiopes vna quoniã nigredine ſordent: Bat.

Ille color nulli vicio datur omnibus idem

Vultus. & alterius ſi quis reſpiceret ora:

Et ſua damnaret. pecori pecoriſq̄ magiſtris

Fex eadem: ſcabies eadem: cutis & color idem.

Parcite iam ſatis eſt lis intellecta dieſq̄ Bem.

Inclinata cadit: iam poſt iuga ſumma ruit ſol.

Audite o magni generis longæua propago:

Lite ſuper veſtra quæ ſit ſententiã noſtra.

Batrache me audaci totiens ſermone laceſſis. Myr.

Non ego: ſed non æqua magis te cauſa laceſſit. Bat.

Iudiciũq̄ timet ſibi mens male conſciã iuſtum.

Quãdo inimiciã tēpus deponere: ruruſum Can:

Veſtra nouas lites vecordiã ſuſcitat: ergo

Perpetuis hæc rixa odijs æterna manebit:

Quæ vos debilitas capitis: quæ in ſania vexat:

Nō pudet his vt̄ tanto ſub iudice nugis:

Ergo animis audite æquis odijſq; ſepultis
 Vltima doctiloquit: quæ ſit ſententiã bembſ.

Ferte per antiquos patrũ veſtigia grefſus: Bem.

Et veteres ſeruate vias: reuocate vagantes

Per valles & ſaxa greges: per luſtra ſerarum.

Figite in antiquis iterum magalia campis.

JAethiopes vna. Graphice docet q̄re illi nõ videãt ſuã deſor-
 miatẽ ſuaq; vitia: q̄a oẽs tales ſunt. Ille color. ſ. niger. Fex eadẽ
 id ẽ eadẽ iſectio. Quia ȳo ad manifesta vſq; cõuicia p̄ceſſũ eſt
 ne vltra p̄greſſio fiat: dicit bẽbus. Parcite. i. abſtinetẽ a cõuicijs
 q̄a lis eſt iã ſatis itellecta. Dieſq; iclinata cadit. Audite o magni
 generis lõgæua p̄pago. q̄a eos ab antiq̄tate laudat: timet iã du-
 dũ myrmix cauſæ ſuæ: vnde nõ at̄tedit ad iudicẽ ſed ad cõuicia
 dicta dicẽs. Barache me audaci totiẽs ſermone laceſſiſe. i. puo-
 cas ad irã. Non ego ſup. te laceſſo: ſed magis. i. potiũs laceſſit te
 cauſa. ſ. tua nõ equa. i. iniq̄. Iudiciũq; timet ſibi mẽs male cõſcia
 iuſtũ. Multe & egregie vbiq; ſunt ſententiæ: q̄s m̄iorẽ cõmẽdas
 ſe p̄fuerit. Interloquit cãdidus q̄ director videt vt rorũq; litigã-
 tiũ. q̄a p̄ eis iudicẽ delegit. Q̄ n̄. ordo eſt. Q̄ n̄ tps ſup. eſt depo-
 nere iimiciã: tũc ſup. v̄favecordia. i. p̄ſeritas cordis ſuſcitat
 rurſum nouas lites. Ergo idignant id dicit. Nõ pudet his vt iã
 to ſub iudice nugis. Magni facit autoritatem iudicis: vt ſn̄ẽ ab
 eo datẽ mai⁹ ſit pondus. Ergo. q̄a id decẽti⁹ & honeſtius eſt q̄
 odijſ. p̄gredi. animis audite æqs: odijſq; ſepultis. i. ſopitis & op-
 preſſis. Vltima. i. (vt dicũt) definitiua ſn̄ã. Eſt aut̄ hæc. Ferte p̄
 anti. & c. icedite more maiorũ v̄rorũ. Reuocate vagãtes p̄valles
 id eſt q̄ oberãt a carmelo q̄ m̄õs eſt. i. a vera religione i carne
 lo inſtituta. itelligere aut̄ potes molliẽ viuẽtes. & p̄ ſaxa. i. dura
 & aſpa mundanarũ curarũ. & p̄ luſtra ſerarũ. i. p̄ lupanaria. q̄a
 meretrices lupæ que fere ſũt dicunt. & luſtra ob id etiã lupana luſtra
 ria. Secluſa aut̄ allegoria remotiore: manifeſte vult errantes in
 p̄niciõſis inſtitutis & moribus ad rectam reduci religionẽ: que
 antiq̄ eſt: vñ cõcludit. Figite in antiq̄s itex magalia cãpis. Ma-
 galia (vt dixi) & mapalia p̄enorũ lingua ſũt tuguria & q̄ſi pa⁹ Magalia
 ſtorales caſæ. vult ḡ p̄ſtare in antiq̄ viuere paup̄tate: dũ nõ ſcã Mapalia
 maiorũ ſuorũ ſeruẽt veſtigia.

FINIS

p iij

Baptiste Mantuani carmelite in laudē
Io. Bap. pro natali eius Carmen.

Agnifer æterna: iuuenis dignissime vita
Ante deum preco. lucifer ante diem.
Nam puerum supra puerilem gratia sensum
Te tulit vt fieres nunciū ante deum
Sancta tuis hodie libamina ponimus aris
Et damus infestos thura sabæa focos
Scilicet vt vitæ casus expertus iniquos
Auxilio generi sis memor esse tuo
Hæc est illa dies: qua primæ gaudia prolis
Accepit senio fessus vterq; parens.
Magnus es: & sancti retines loca prima senat⁹
Et prope virgineum crederis esse latus
Et sibi te præfert. nisi sint oracula vana
Omnis in ætherea sancta catherua domo
Nec putat indignū toti qui præsidet orbi
Quod iuuenis tetricos poneris ante senes:
Illic in precio virtus: contēnitur æras
Nec quantum sed quo vita sit acta modo
Iure igitur propter meritū preclaræ gesta
Te decorat primo turba beata loco
Ad te virginea venit puer insitus aluo
Et sine vocali protulit ista sono
Nascere magne pueri: ppera dignissime natū
Sæcla noua & legem nuncia adesse nouā.
Et genus humanū veracibus argue dictis
Et solymas gentes ad vada sancta voca.
Diuitias alijs perituraq; regna relinque:
Et nisi cœlesti non memorare bono.
Premia terrenæ mentes terrena sequantur.
Regna manent alio nos meliora loco.
Noxia multiuole fugias consortia turbæ
Sit tua silua domus: terra cubile tuum.

4
Hispidā syluestres tibi dent velamina caprę
Squal eat in tonsis os iuuenile comis.
Accole iordanis fruticantia flumina: tollat
Vnda sitim: gramen siue locusta famę.
Vade prior: precede meos noue lucifer ortus
Iam meus aurorę limina pulsat equus.
Ibimus: & tecū simul illustrabimus orbę
Luce noui solis: si deribusq; nouis.
Dum cōplexa senę mater virgūcula matrę
Colloquit̃, puero tradidit ista puer.
Dū populo sacri caneres noua dōa lauacri
Ad vada que geminis multiplicant̃ ags.
Ille puer factus iam corpe maior & annis
Supposuit digitis ora lauanda tuis.
Iura igitur tua nūc adeunt altaria turbę
Et tibi iure dies ista dicata fuit.
Nam deus illorū ne sint iubet irrita vota
Arma clientelę qui subiere turę.
Nos q̃q; ne mores dānare putemur auitos
Verbenis gerimus tēpora cincta tuis
Sic faueas nobis: vt te veneramur oportet:
Nec precibus debet vlla repulsa dari.
Exorare: faue miseris: pia vota secūda
Voce: oculis tibi cor supplicat atq; māu
Ista dies alijs fac sit foelicior adsis
Omnibus: & clemens ad tua templaveni
Si tamē est q̃sq; qui orare procaciter ausit
Auferat indignas mobilis aura preces.
Hic petet annoſę lōgissima tēpora vitę:
Alter amiciciā principis: alter opes.
Forte erit & vetitos demēs qui q̃rat amores
Et dominū mitē postulet esse sibi.
Parce iuuētuti: sed luxuriantia muta
Pectora: fert iuuenes impetus atq; furor

in laudē
en,
is dignissime vita
citer ante diem,
m gratia sentiam
ante deum
ponimus zōis
abea focos
us iniquos
v esse tuo
gaudia prolis
q; parens,
s loca prima ferat
deris esse latius
acula vana
ta cathera domo
ti p̃sident orbis
s poneris ante lenes
enitur aras
vita su acta modo
i preclaras gellia
ta beata loco
inlitus aluo
ta sono
era dignissime nat
uncia ad esse nouā,
vus argue dētis
ada sancta voca,
egna relinque:
morare bono,
terrena sequantur,
os meliora loco,
confortia tūba
tra cubile tuum.

Orabit pluuiã rapido qui læditur æstu
Forſitan hoc omnes femina virq; volent
Vix ferimus rapidi flagrantia ſidera cancri
Nec pater extinguit iuppiter illa tuus
Iam renouat veteres tellus exuſta querelas
Et puero curruſ extimat eſſe datus
Arefcunt gelidi fontes: moriuntur & herbae
Perdidit inſœlix paſcua læta pecus
Hanc igitur minui ſi quis rogat imbribus eſtũ
Agnifer illius ſunt bona vota: faue
Des petit absentis reditũ noua nupta mariti
Et gemit: & ſupplex ora pudica mouet
At mulier grauida que pignora ſuſtinet aluo
Nouaq; iam celeri luna propinquat equo
Da ſacilem dicit iuuenis ſanctiſſime partũ
Ponere cum ventris pondera tempus erit
Languidus auxiliũ medice cui deſuit artis
Te vocat: & tremulis vocibus ambit opem
His ego nõ moteor nec me terrena rem ordet
Cura: polos vltra mens animoſa volat
Hec alijs detur: meus id ſublĩmius ardor
Et bona contempto vult meliora ſolo
Vna potens res eſt me reddere ſola beatum
Quæ tibi per verſus fiet aperta duos
Eſſe tuo coram vultu deus optime rerum
Semper: & aſpectu liberiore frui
Hoc peto: tu ſanctos inter digniſſime ciues
Hoc hodie votum ne ſit inane: faue
Sit puerile licet: gratum tamen iſtud habebis
Carmen: & vt venias in mea vota precor.

FINIS

Ada
cipia
mar
a fac
traſſi
vati
Nep
Sib
Qu
Vi
Ten
Ho
Eſſi
Q
Q
Sed
Et
Q
Co
Sed
Ca
Pe
H
Iſte
Extr
Diſpa

Ad adoleſcētē nevxorē ducturus deſ
cipiaſ: p̄ illud. c. inter opa. de ſpon. &
matri. qm̄ plerūq; ſunt ſteriles: & etiā
a ſacerdotio premortuē īpediūt. Te
traſthycon Ioannis Immolarij neme
tenſis.

Ne placeāt turpes pietatis imagine tede
Si bonus es: & vīs ducere: duc ſimilem.
Quid faciet meretrix: fallit q̄ caſta putat:
Vina placēt alijs: ſex ne reliſta tibi:

Cōtra tērationē carnis Archilochicū
Petri Bolandi Laudenburgenſis.

Temptationi non potes
Homo renti paruule
Effuſione ſanguinis
Quæ nō eget: ſed gratia
Quā nemini negat deus
Sed omnibus cōmunicat:
Et maſculis & feminis:
Qui caſtitati militant
Conſueta pauci deſerūt
Sed ſi metu confixeris
Carnes eorum / protinus
Peccare chriſte deſinent.

Hermāni Buſchij Oda de cōtēnēdo
mūdo / & amāda ſolavirtute & ſciētia

Ipſe cum ſolus varios retracto
Exitus vitæ ſtadiumq; noſtre
Diſpar: & curas ſibi diſſidentes
Caſſaq; vota

Rideo partes hominū triumphos
Regium nomen; nitidamq; rubri
Littoris concham; tyrioq; pictas
Murice vestes
Rideo quicqd legit aſtur auri
Fertiles campos lybie; Sabei
Pulueris fumos, Solymiq; munus
Balsama regni
Rideo merces alio petitas
Sole; roſtratis cupide carinis
Et per ignoti ſinuofa vectas
Littora ponti
Rideo thermas; celebres & arcus
Porticus; ſpectacula natationes
Citreos orbis; niueoq; ductas
Marmore villas
Rideo luſus; hylareſq; menſas
Et puellarem fragilem decorem
Plectra concentus choreas roſarum
Sutile textum
Rideo luxum babyloniorum
Indie regum; Sybariticos et
Perſicos miror nihil apparatus
Deliciaſq;
Rideo lauti patinas Apici
Prandia Anthoni ſimul et Vitelli
Prodigos mores; epulaſq; martis
Pontificūq;
Mutat et carpit malefida ſors hæc
Gaudia & quedā minuit ſenectus
Integer ſanguis; bona forma; cædūt
Omnia morti
Sola non languet ſpecioſa virtus
Omnibus gëmmis; opibuſq; maior

3
Viuít: & nunq̄ decus exoleſcit
Artis honeſte. Finís

Petri Bolandi Diſthycon amatoꝝ
res m̄di cōtēpto deo adulteris &
oui pereunti ſimiles eſſe.

Quicquid ama uerim⁹ mundi te xp̄e relicto
Dicimur & mechis ſimiles & oui peñti;

Petri Boladi diſthycon de ambicioſis
vt inferioribus & miſerioribus cohae
bitent.

Qui ſibi iure cupit de ferri & poſcit honores
Hunc inter miſeros uiuere non pudeat.

Diſthycon Codri

Sydera nō tot habet coelum; nec flumina piſces;
Quot ſclerata gerit foemina mente dolos.

Aliud diſthycon Codri

Ille beatus erit qui ſe uirtutibus ornat;
Sed qui ſe uicijs inquinat ille miſer.

Diſthycon Iacobi vimpſelingi ad Petru
Sturm bone indolis nobile pueru deue
ra nobilitate.

Dilige uirtutem & ſophiam flos candidę petre
Nobilis hinc uere; tuq; beatus eris.

Ioannis Alphonſi Diſthycon

Non audet ſtygius pluto tentare quod audet
Eſſrenis monachus plenac; fraudis anus

In cōiurationē sotulariā aut Sculponiæ
Disthycon Iacobi Vimpfelingij.

Ociā scorta merū ludus mihi damna tulere
Hinc clerū & ciues me spoliare iuuat.

Aliud eiusdem in eosdem

Ociā scorta merū ludus simul as alienum
In clerum & ciues nos coniurasse coegit.

In Iacobū Dracontiu sacerdotē musis
& xpō sacru: Epithaphion conditum
a Ioanne Gallinario.

Astra: deū: musas: sapiam: graiosq; latinos
Qui sapuit: iacet hac ecce Iacobus humo.

Cui nisi mox tetricè rupissent fila sorores
Pugnasset tali docta minerva viro.

Ergo age qui gelidi legis hoc epigramma sepulchri
Spiritus æterna dicito pace cubet.

Epithaphiū grauissimi viri, M. Cratonis
Vdenhemij Sletstättinæ iuuetutis p̄ces
ptoris: Editum a Ioanne Gallinario. B.

Crato iaces gelidus ludi venerande magister
Te tua nūc grauitas nunquid ad astra vehit?
Plangūt Heluetij: plangunt te iure Trebotes
Vangiones Nemetes Hercinūmq; nemus
Te pueri infantes plangunt dociliscq; iuuentus
Recta quibus vitæ viuus amussis eras.

Disthycon Ia. Vimpfe. ad oēs morituros.

Mors certa: incerta dies: & cura nepotū
Consulat ergo animæ qui sapit ipse suæ.

Impressum Argentinæ Impensis honesti Io
hānis Prusij. x. kl. Aprilis: Anno. M. D. iij.

tant Sculpothe
pfilingen,
si damna culere
dolare iura,
tem
talzes alienum
tralle coegit,
acerdoie mista
non conditum
gratofy latinos
e iacobus humo,
ut tula forores
erua viro,
c epigramma sepulchri
ce cubet,
si vini, M. Cratenis
tutae muetans spes
ne Galliano, B.
terande magister
uid ad astra vehet
e iure Trebons
cinitumq; nemus
loculifcy iussumus
amullis eras,
ad oes mortura,
cara nepou
si sapit iole iura,
mpentis bonelli lo
Anno, M. D. iij.

BUCHBINDWERKSTATT
HEINZ PETERSEN
KÖLN
KLEBERSTRASSE 100

